

2. A. Or 336

~~69~~ in fol.

Morris

TELOOGOO SELECTIONS.

STATE OF NEW YORK
IN SENATE
JANUARY 12, 1890
REPORT
OF THE
COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION
PASSED BY THE SENATE
MAY 1, 1889

TELOOGOO SELECTIONS,

WITH

TRANSLATIONS AND GRAMMATICAL ANALYSES;

TO WHICH IS ADDED,

A GLOSSARY OF REVENUE TERMS

USED IN THE

NORTHERN CIRCARS.

By J. C. MORRIS,

DEPUTY TELOOGOO TRANSLATOR

TO THE

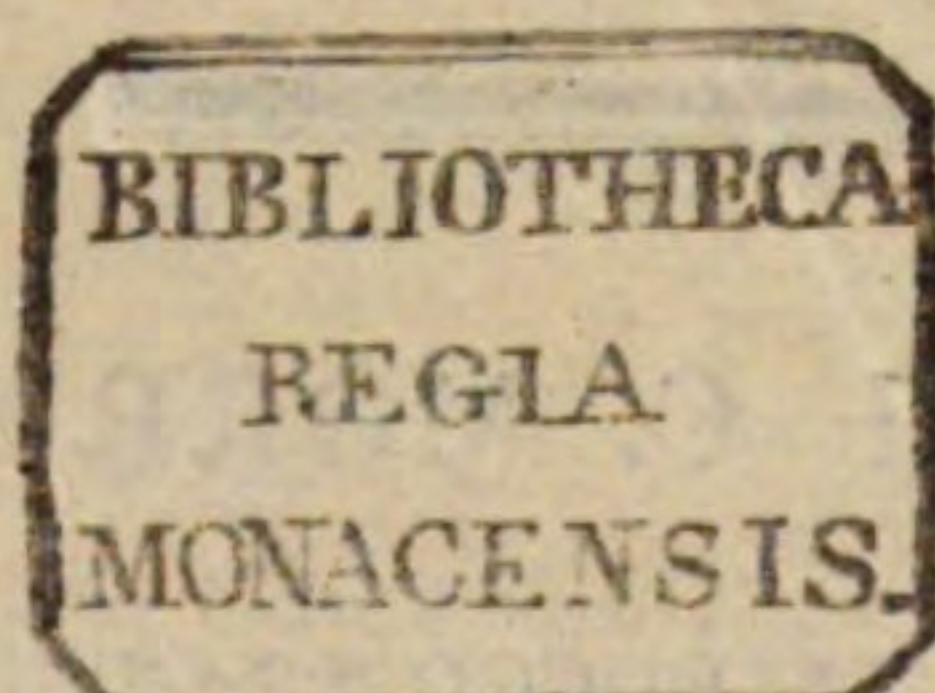
GOVERNMENT OF FORT ST. GEORGE.

Madras:

PRINTED AT THE COLLEGE PRESS.

1823.

142.D.

TO THE
BOARD OF SUPERINTENDENCE

FOR THE
COLLEGE OF FORT ST. GEORGE,

This Work,

COMPILED UNDER THEIR AUSPICES,

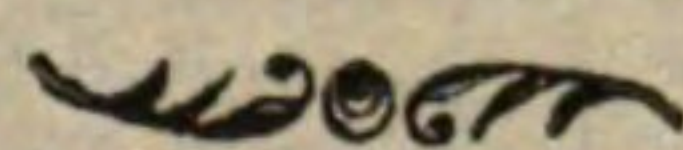
IS

RESPECTFULLY DEDICATED

BY

The Author.

CONTENTS.

Part I. Tales	Page	1 to 125
II. Cutcherry papers	126	156
III. Dialogues	157	182

APPENDIX.

Glossary of Revenue terms	1	26
---------------------------	--------	----

PREFATORY NOTICE.

THE idea of the following compilation suggested itself to me, in consequence of the difficulties, which I experienced in the study of Teloogoo, from the want of books calculated to assist the Student, in analyzing the long and complex periods of Hindoo compositions, to lead him gradually from the simple and regular to the more idiomatic style, and to initiate him in the use of technical words and phrases.

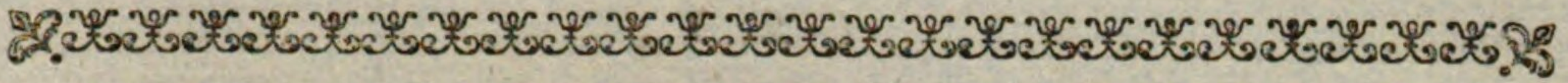
It is the object of the following pages to supply, in some measure, the deficiency, which has hitherto existed in these respects. If they be found to avail in clearing the obstacles, which impede the first steps in the acquirement of this elegant and useful language, they will have fulfilled the views of their Author, who lays claim to no higher literary merit.

Reference is made throughout this book to Mr. Campbell's Teloogoo Grammar, a work of great merit, and a valuable addition to the store of Oriental philology, to which that Gentleman has since further contributed an excellent Teloogoo Dictionary.

It only remains for me to acknowledge the ready assistance afforded me in the preparation of the work by the College of Fort St. George, and to express my gratitude for the liberal patronage I have received from the Government of Madras, and from the Honorable the Court of Directors.

25th June, 1823.

J. C. MORRIS.

శ థ లు.

౧ - కథ

కాశీలో ఒక విద్వాంసుడు కలడు - అతనికి యిద్దరు కొమాళ్లు - అతడు పెద్ద కొమారునికి తన ఆస్తి అంతా యిచ్చెను - చిన్నవానికి చక్కగా విద్య నేర్పెను - పెద్దవాడు కొన్ని దినాలలో ఆస్తి అంతా వ్రయము చేసి బీదవాడు అయెను - చిన్నవాడు తన పాండిత్యమువల్ల నిందారూకలు సంపాదించుకొని సుఖముగా వుండెను - కనకవిద్య నేర్చినవాడు సుఖపడును.

1st STORY.

THERE lived at Benares a learned man, who had two sons : to the eldest of whom he gave all his property, and the younger he instructed in the arts and sciences. The former in a short time spent the whole of his money, and became poor ; but the latter acquired a large fortune by his abilities, and lived happily. Thus he who has studied will prosper.

కాశీ Benares, s. n. లో in, postpos. ఒక a or one, num. but here the indefinite article, విద్వాంసుడు a learned man, s. m. కలడు there was, 3d p. sing. m. aorist of v. n. కలుగు to be, అతనికి to him, dat. sing. of pron. అతడు he, or that man, vide r. 263, యిద్దరు two, num. applied to persons whether used as an adjective or substantive, కొమాళ్లు sons, s. m. plu. of కొమారుడు a son, vide r. 381 for the omission of the verb, పెద్దకొమారునికి to the eldest son, dat. sing. of పెద్దకొమారుడు comp. of పెద్ద great, and కొమారుడు a son, తన his, gen. sing. of the refl. pron. తాను he, she, or it, vide r. 272, ఆస్తి property, estate, s. n. here the nominative is used for the accusative, for which vide r. 158, అంతా all, vide r. 297, యిచ్చెను he gave, 3d p. sing. of the past t. of irr. v. a. యిచ్చు to give, చిన్నవానికి to the younger boy, dat. sing. of చిన్నవాడు comp. of చిన్న small, young, and వాడు he, చక్కగా well, adv. విద్య science,

art, language, s. n. నేర్పాడు he taught, 3d p. sing. of the past t. of c. v. నేర్ప to teach, to instruct, కొన్ని few, indef. adj. pron. n. దినాలలో within days, abla. plu. of దినము a day, ప్రయముచేసి having spent, past verb. part. of v. a. ప్రయముచేయు to spend, comp. of ప్రయము expence, and చేయు to make, బీదవాడు a poor man, s. m. అయెను he became, 3d p. sing. of the past t. of irr. v. n. అవు to become, పాండిత్యము learning, scholarship, skill, s. n. వల్ల by, postpos. నిండా much, plenty, adj. రూకలు a general term for money, also fanams, plu. of రూక a fanam, సంపాదించుకొని having acquired, past verb. part. of refl. v. సంపాదించుకొను comp. of సంపాదించు to acquire, and కొను to buy, vide r. 480 or page 193, సుఖము happily, adv. comp. of సుఖము happiness, and కా inf. of అవు to become, vide r. 484, వుండెను he was, 3d p. sing. past t. of irr. v. n. వుండు to be, Xనక therefore, because, indecl. part. నేర్చినవాడు the person who has learnt, comp. of నేర్చిన past rela. part. of v. a. నేర్చు to learn, and వాడు he, సుఖపడును will prosper, 3d p. sing. aorist of v. n. సుఖపడు to prosper, comp. of సుఖము happiness, and పడు to fall, or suffer, vide r. 482.

౨ - కథ

ఒక బిల్లకాయకలడు - వాడువకతోటకుపోయెను - అక్కడవకమామిడిచెట్టుమీదమంచిపండుచూచికోయ్యపోయెను - దానిచుట్టుముండ్రపొదలుకానా వుండెను Xనకలిముండ్రకుభయపడిపండుకోసుకోకయింటికిపోయెను - అప్పుడు - మరివకచిన్నవాడులిపండుచూచిచుట్టువున్నముండ్రపొదలకుభయపడకమామిడిచెట్టుయెక్కిపండుకోసుకొనిభక్షించెను - Xనక - ధైర్యము Xలవారికిభాగ్యముకలుగును.

2D STORY.

A boy going one day into a garden, saw a fine fruit upon a mango tree, which he was very desirous to get; but finding it surrounded with thorn bushes,

he refrained thro' fear, from plucking it, and went to his house. Another boy coming there shortly after, was not afraid of the thorn bushes, but mounted the tree and eat the fruit. Thus fortune attends the brave.

ఒక *a or one*, num. పిల్లకాయ *a boy*, s. m. కలదు *there was*, 3d p. sing. m. aorist of v. n. కలుగు *to be*, వాడు *he or that man*, pron. కోట *a garden*, s. n. కు *to*, postpos. పోయెను *went*, 3d p. sing. past t. of irr. v. n. పోవు *to go*, అక్కడ *there, in that place*, adv. (from అ *that*, and కడ *a place*), vide r. 295, మామిడి చెట్టు *a mango tree*, s. n. comp. of మామిడి *of or belonging to mango*, and చెట్టు *a tree*, మీద *on, upon*, postpos. మంచి *good*, adj. పండు *a fruit*, s. n. చూచి *having seen*, past verb. part. of v. a. చూచు *to see*, కోయ్య inf. of v. a. కోయు *to cut*, vide r. 352, దాని *it*, infl. sing. of అది *she, it, or that*, చుట్టు *around*, adv. ముండ్ల *of the thorns*, gen. plu. of irr. noun, ముల్లు *a thorn*, పొదలు *bushes*, plu. of పొద *a bush*, కానా *much or many*, adj. వుండెను *there were*, 3d p. plu. past t. of irr. v. n. వుండు *to be*, here the singular verb is used with the plural nominative, for which vide r. 318, ననక *therefore*, indecl. part. అ *that*, an indecl. adj. pron. ముండ్లకు *to the thorns*, dat. plu. of ముల్లు *a thorn*, భయపడి *being afraid*, past verb. part. of v. n. భయపడు *to be afraid*, comp. of భయము *fear*, and పడు *to suffer*, కోసుకోక *without cutting*, neg. verb. part. of refl. v. కోసుకొను *to cut (for one's own benefit)*, యింటికి *to the house*, dat. sing. of irr. noun, యిల్లు *a house*, అప్పుడు *then*, adv. (from అ *that*, and వుడు *in compos. time*), మరివక *another*, comp. of మరి *more, other*, and వక *one*, చుట్టు *around, about*, adv. వున్న *that were or was*, past rela. part. of irr. v. n. వుండు *to be*, పొదలకు *to the bushes*, dat. plu. of పొద *a bush*, భయపడక *without being afraid*, neg. verb. part. of v. n. భయపడు *to be afraid*, యెక్కి *having mounted*, past verb. part. of v. a. యెక్కు *to ascend, to mount*, కోసుకొని *having cut*, past verb. part. of refl. v. కోసుకొను *to cut*, భక్షించెను *he eat*, 3d p. sing. past t. of v. a. భక్షించు *to eat*, ధైర్యముగలవారికి *to the courageous*, comp. of ధైర్యము *courage*, గల *possessing*, from the root కలుగు *to be*, vide r. 425, వారికి *to those*, dat. plu. of వాడు *he*, ఫలము *advantage, gain, profit*, s. n. కలుగును *there will be*, 3d p. sing. aorist of v. n. కలుగు *to be*.

ఒక నాడు కొందరు బిల్లకాయలు వైక చెరువుగట్టున ఆడుతూవుండిరి - అప్పుడు వాండ్లు ఆ చెరువులో వుండెకప్పలను చూచి రాళ్లు తీసుకొని కొట్టి చంపిరి - ఆకప్పలలో వైకటి బిల్లకాయలను చూచి - ఓ బిల్లకాయలారా మమ్మున రాళ్లతో కొట్టడము మీకు ఆటగావున్నది అందువల్ల మా ప్రాణాలు పోతున్నవి అని చెప్పెను.

3D STORY.

A number of boys playing one day by the side of a tank, saw some frogs in it, at which they began to throw stones. Whereupon one of the frogs thus addressed them : O boys, throwing stones may be fun to you, but it is death to us.

నాడు *a day*, s. n. కొందరు *a few*, indefinite adj. pron. plu. m. and f. vide r. 296, బిల్లకాయలు *boys*, plu. of బిల్లకాయ *a boy*, చెరువు *an artificial lake*, a tank, s. n. గట్టు *a bank, bund*, s. n. న *on, in*, postpos. vide r. 133, ఆడుతూ *playing*, pres. verb. part. of v. a. ఆడు *to play*, vide r. 430, వాండ్లు *they*, plu. of వాడు *he*, చెరువులో *in the tank*, abla. sing. of చెరువు *a tank*, వుండె *that were*, the indef. rela. part. of v. n. వుండు *to be*, కప్పలను *frogs*, accus. plu. of కప్ప *a frog*, s. n. రాళ్లు *stones*, plu. of irr. noun రాయి *a stone*, తీసుకొని *having taken*, past verb. part. of refl. v. తీసుకొను *to take*, కొట్టి *having beaten*, past verb. part. of v. a. కొట్టు *to beat*, చంపిరి *they killed*, 3d p. plu. mas. or f. of the past t. of v. a. చంపు *to kill*, కప్పలలో *among the frogs*, abla. plu. of కప్ప *a frog*, వకటి *one*, s. n. బిల్లకాయలను *accus. plu. of బిల్లకాయ a boy*, బిల్లకాయలారా *O boys*, vocative plural of బిల్లకాయ vide r. 155, మమ్మున *us*, accus. plu. of నేను *I*, రాళ్లతో *with stones*, abla. plu. of రాయి *a stone*, కొట్టడము *the beating*, verb. noun derived from v. a. కొట్టు *to beat*, vide r. 331, మీకు *to you*, dat. plu. of నీవు *thou*, ఆటగా *as a sport*, comp. of ఆట *sport, play, fun*, and గా vide r. 485, వున్నది *it is*, 3d p. sing. pres. t. n. of irr. v. n. వుండు *to be*, అందువల్ల *by that*, comp. of అందు *that*, and వల్ల *by*, postpos. vide r. 274, మా *our*, gen. plu. of

నేను I, ప్రాణాలు *lives*, plu. of ప్రాణము *life*, s. n. పోతున్నవి *are going*, 3d p. plu. pres. t. n. of v. n. పోవు *to go*, చెప్పెను *said*, 3d p. sing. past t. n. of v. a. చెప్పు *to say*.

౪ - కథ

ఒకటి గ్రహారములోవక బ్రాహ్మణుడు కలడు - అతనికి వక కొమారుడు - అతడు కొమారుణ్ణి వెంటపెట్టుకొని వక వూరికి పోతూ వుండెను - దోవలో ఆచి న్నవాడు అయ్యారపులివచ్చెను అని వూరి కెరిచెను - అప్పుడు తం ద్రితిరిగి చూచెను - పులి లేదు - అంతట మరికొంత దూరము పోగా పులివచ్చి ఆచి న్న వాణ్ణి పట్టుకొనెను - అప్పుడు న్ను అతడు - పులివచ్చెను అని అరిచెను - మునుపటివ రెనయి ప్పుడు వూరి కెరిరస్తాడు అనుకొని తం ద్రితిరిగి చూడక పోయెను - గనక అబద్ధము అమాటలు యెవరు న్ననవచ్చురు.

4TH STORY.

In a certain village lived a Brahmin, who had a son. One day going on a journey, he took him along with him. On the road the lad cried out to his father, in joke, that there was a tiger; the father looked back and found it not to be the case. After they had gone a little further, a tiger made its appearance in reality, and caught hold of the boy, who cried out again to his father, but he, imagining that his son was making fun of him as before, continued his journey without looking back: thus no one will believe the words of a liar.

అ గ్రహారము *a village inhabited by Brahmins only*, s. n. లో *in*, postpos. బ్రాహ్మణుడు *a Brahmin or man of the first hindu tribe*, s. m. కొమారుడు *a son*, s. m. కొమారుణ్ణి *accus. sing. of కొమారుడు vide r. 167*, వెంటపెట్టుకొని *having taken along with*, comp. of వెంట *behind*, and పెట్టుకొని *past verb. part. of refl. v. పెట్టుకొను to place, to keep*, వూరికి *to a village*, dat. sing. of irr. noun, వూరు *a village*, పోతూ *going*, pres. verb. part. of irr. v. n. పోవు

to go, దోవలో on the road, abla. sing. of దోవ a road, way, s. n. అయ్య O father, voca. sing. of అయ్య a father, s. m. it is also used as a common term of respect, corresponding with the English word sir, పులి a tiger, s. n. వచ్చెను came, 3d p. sing. past t. of irr. v. n. వచ్చు to come, అని having said, past verb. part. of irr. v. a. అను to say, vide r. 477, పూరి కె in jest, for pastime, only, &c. &c. adv. అరిచెను cried out, 3d p. sing. past t. of v. n. అరచు to cry out, to make a loud and clamorous noise, అప్పుడు then, adv. తండ్రి a father, s. m. తిరిగి having turned, past verb. part. of v. n. తిరుగు to turn, to go astray, to travel, చూచెను he saw, 3d p. sing. past t. of irr. v. a. చూచు to see, లేదు there was not, the neuter of the 3d p. sing. of the neg. aorist of v. n. వుండు to be, vide r. 508, అంతట the inflected ablative of అంత, afterwards, in the mean time, మరి more, adv. కొంత little, some, adj. దూరము distance, s. n. పోగా when, (he) went, comp. of పో inf. of v. n. పోవు to go, which being a drootuprukrootica, changes the following word కౌ inf. of v. n. అవు to become, into గా, which is added to infinitives to denote the adverb of time, వచ్చి having come, past verb. part. of irr. v. n. వచ్చు to come, చిన్నవాణ్ణి accus. sing. of చిన్నవాడు a boy, s. m. పట్టుకొనెను laid hold, 3d p. sing. past t. of v. a. పట్టుకొను to lay hold, to seize, అప్పుడున్న then, also, comp. of అప్పుడు then, and న్ను also, vide r. 496, మునుపటివలెనె as before, comp. of మునుపటి inflex. sing. of మునుపు former time, వలె like, postpos. this word being a drootuprukrootica, takes న before it, and the emphatic ా is added, which changes వ in వా, vide r. 503, ఇప్పుడు now, at this time, adv. అరచ్చాడు he cries, 3d p. sing. pres. t. mas. of v. n. అరచు to cry out, అనుకొని having said (with himself), past verb. part. of v. a. అనుకొను to say, (to one's self,) చూడక without seeing, neg. verb. part. of irr. v. a. చూచు to see, అబద్ధీకుల of liars, gen. plu. of అబద్ధీకుడు a liar, s. m. మాటలు words, plu. of మాట a word, s. n. యెవరున్ననమ్మరు nobody will believe, comp. of యెవరు who? interro. pron. న్ను also, నమ్మరు will not believe, 3d p. plu. neg. aorist of నమ్ము to believe, to trust.*

* The interrogative pronouns యెవరు who? యేమి what? &c. followed by a negative, with న్ను or న్ని inserted, correspond with the English words nobody, nothing, &c. and the following verb must be construed affirmatively.

వైక నాడు యిద్దరు బిల్లకాయలు వక తోట కు పోయిరి - వారిలో వకడు వక చెట్టు మీద మంచి పండ్లు చూచి ఆ పండ్లు కొయ్య పోయెను. అప్పుడు రెండోవాడు ఆ పండ్లు కొయ్య వద్ద తోట వాడు చూస్తే కొట్టును అని చెప్పెను. వాడు. అతని మాటలు వినక చెట్టు యెక్కి పండ్లు కోసుకొని వచ్చెను. - యింతలో తోట వాడు వచ్చి యీ పండ్లు యెందుకు కోసినావు అని వాణ్ణి పట్టుకొని నెను అచిన్న వాడయి పండ్లు నేను కోయ రేదు అతడు కోసినా చేతి కియిచ్చి నాడు అని తనకు బుద్ధి చెప్పి నన్నోహి పుణ్య చూపించెను. - అతోట వాడు వాణ్ణి పట్టుకొని దండించెను. - గనకడు మాకు సుఖ సహవాసము చేయరాదు.

5TH STORY.

One day two boys went to a garden together, in which one of them espied some fine fruit on a tree; he immediately became desirous of plucking it, but the other advised him not, lest the gardener should flog him; he paid no attention, however, to this advice, but mounted the tree and brought down the fruit. At that instant the gardener arrived, and asked him how he came to gather the fruit; he replied, he had not gathered it, but that his companion (pointing at the boy who had given him the advice) had done so, and given it to him. Whereupon the gardener caught hold of the other lad and punished him well. Therefore, we should never associate with the bad.

నాడు a day, యిద్దరు two (applied to persons), బిల్లకాయలు boys, plu. of బిల్లకాయ a boy, s. m. తోట a garden, s. n. పోయిరి they went, 3d p. plu. m. and f. of v. n. పోవు to go, వారిలో among them, abla. plu. of వాడు he, వకడు one man, s. m. మంచి good, adj. పండ్లు fruits, plu. of పండు a fruit, చూచి having seen, past verb. part. of v. a. చూచు to see, కొయ్య inf. of v. a. కోయు to cut, and పోయెను went, 3d p. sing. past t. of v. n. పోవు to go, రెండోవాడు

second person, comp. of రెండో second, ordinal, vide page 4th Appendix to the Grammar, and వాడు he, కోయ్యవద్దు don't cut, comp. of కోయ్య inf. of v. a. కోయు to cut, and వద్దు a contracted form of వలదు 3d p. neuter of the neg. aorist of v. a. వలయు to desire, vide r. 438, తోటవాడు a gardener, s. m. comp. of తోట a garden, and వాడు he, vide r. 410, చూస్తే if (he) sees, cond. form of v. a. చూచు to see, vide r. 443, also 360, for the change of చు into స; కొట్టును will beat, 3d p. sing. aorist of v. a. కొట్టు to beat, చెప్పెను he said, 3d p. sing. past t. of v. a. చెప్పు to say, వాని his, gen. sing. of pron. వాడు he, మాటలు words, plu. of మాట a word, వినక without hearing, neg. verb. part. of v. a. విన to hear, యెక్కి having climbed, past verb. part. v. a. యెక్కు to climb, to mount, కోసుకొని having cut, past verb. part. of refl. v. కోసుకొను to cut, యంతలో in the mean time, adv. యెందుకు why? for what? wherefore? comp. of యెందు which, and కు to, vide r. 274, కోకి నావు did you cut? 2d p. sing. past t. of v. a. కోయు to cut, వాణ్ణి him, accus. sing. of వాడు he, పట్టుకొనెను he seized, 3d p. sing. past t. of v. a. పట్టుకొను to lay hold, to catch, చిన్నవాడు a boy, s. m. కోయ్యలేదు did not cut, comp. of కోయ్య inf. of కోయు to cut, and లేదు vide r. 508, నా my, gen. sing. of నేను I, చేతి infl. sing. of irr. noun చెయ్యి the hand, vide r. 195, కి to, for, postpos. యిచ్చినాడు he gave, 3d p. sing. past t. mas. of v. a. యిచ్చు to give, తనకు to him, dat. sing. of refl. pron. తాను he, she, or it, బుద్ధిచెప్పిన స్నేహితుణ్ణి the friend who had advised, comp. of బుద్ధి sense, చెప్పిన past rela. part. of v. a. చెప్పు to tell, స్నేహితుణ్ణి accus. sing. of స్నేహితుడు a friend, s. m. చూపించెను (he) showed, 3d p. sing. past t. of v. a. చూపించు to show, దండించెను (he) punished, 3d p. sing. past t. of v. a. దండించు to punish, to chastise, దుర్మార్గుల of the wicked, gen. plu. of దుర్మార్గుడు a wicked fellow, సహవాసము association, company, చేయరాదు (we) should not make, comp. of చేయ inf. of చేయు to do, or make, and రాదు 3d p. sing. neg. aorist of irr. v. n. వచ్చు to come, vide page 173.

ఒకడు-వెకలేలు-నిప్పులో పడుతూ వుండగా చూచి దాన్ని కాపాడి తెవుణ్యము
వచ్చును-అని యోచన చేసి పడకుండా పట్టుకొనెను- అది-అవుపకారము విచా
రించక - అతని చెయ్యి కు ట్టను - అందువల్ల అతడు బహు శ్రమ పడెను - గనక
దుర్మార్గులకు అవుపకారము చెయ్యరాదు.

6TH STORY.

A certain person saw a scorpion falling into the fire, and saying to himself, it will be a charity to preserve it, he saved it from falling; but the scorpion, unmindful of his kindness, stung his hand, and caused him great pain. Therefore, we should be careful how we confer favours on the wicked.

ఒకడు a person, s. m. లేలు a scorpion, నిప్పు the fire, s. n. పడుతూ falling, pres. verb. part. of v. n. పడు to fall, వుండగా when (it) was, comp. of వుండ inf. of v. n. వుండు to be, and కా inf. of v. n. అవు to become, added to it, as explained above; చూచి having seen, past verb. part. of v. a. చూచు to see, దాన్ని acc. sing. of pron. అది she, it, or that, కాపాడితే if (I) protect, cond. form of v. a. కాపాడు to protect, to save, vide r. 441, తెవుణ్యము virtue, moral or religious merit, a good action, charity, s. n. వచ్చును will come, 3d p. sing. aorist of v. n. వచ్చు to come, యోచన చేసి having deliberated, past verb. part. of v. a. యోచన చేయు to deliberate, to consider, to reflect, comp. of యోచన deliberation, and చేయు to make; పడకుండా from or without falling, comp. of పడక neg. verb. part. of పడు to fall, with the addition of వుండా a derivative of వుండు to be, పట్టుకొనెను (he) seized, 3d p. sing. past t. of refl. v. పట్టుకొను to catch, to hold, అవుపకారము kindness, beneficence, favour, s. n. used accusatively, విచారించక without considering, neg. verb. part. of v. a. విచారించు to consider, also to enquire, to investigate, చెయ్యి the hand, s. n. used accusatively, కుట్టెను (it) stung, 3d p. sing. past t. of v. a. కుట్టు to sting; also to sew, బహు much, very, exceedingly, adv. శ్రమపడెను (he) was distressed, 3d p. sing. m. past t. of శ్రమపడు to be distressed or troubled,

from శ్రమ labour, trouble, and పడు to suffer, దుర్మార్గులకు to the wicked, dat. plu. of దుర్మార్గుడు a wicked fellow, చేయరాదు (we) should not do, as above.

౭ - కథ.

ఒకశూద్రునివద్ద - బెకనల్ల కుక్క - వుండెను - అతడు - దాన్ని తెల్లగాచెయ్యవలెను - అని - యేటికితీసుకొనిపోయి కానాదినాలమట్టుకు తోముతూ వుండెను - యెంతతోమినానున్నది తెలుపుకాకపోయెను - గనక - అసాధ్యమైనపనులు సాధించకూడదు.

7TH STORY.

A certain Sudra having a black dog, wished to make him white, and taking him to the river, he continued to wash him for many days; but notwithstanding all his endeavours, the dog did not become white. Therefore, we should not attempt impossibilities.

శూద్రుని infl. sing. of శూద్రుడు a man of the fourth or servile tribe, said to have sprung from the feet of Brahma, s. m. వద్ద near, with, by, postpos. నల్ల black, adj. కుక్క a dog, s. n. వుండెను was, 3d p. sing. past t. of v. n. వుండు to be, తెల్ల white, adj. with the addition of గా, vide r. 485, చెయ్యవలెను (I) must make, comp. of చెయ్య inf. of v. a. చేయు to make, and వలెను 3d p. past t. of v. a. వలయు to desire, vide r. 438 or page 173, యేటికి to the river, dat. sing. of irr. noun, యేరు a river, s. n. తీసుకొనిపోయి having carried, past verb. part. of v. a. తీసుకొనిపోవు to carry away, to take away, comp. of తీసుకొని having taken, past verb. part. of refl. v. తీసుకొను to take, and పోవు * to go, కానా many, much, adj. దినాల infl. plu. of దినము a day, వట్టుకు, till, until, adv. తోముతూ cleaning, pres. verb. part. of v. a. తోము

* This verb, when thus affixed to the past verbal participle of verbs, denotes that the action is complete, and corresponds in English with - away, off, entirely, &c.

to clean, to rub, యెంత తోమినా నున్న how muchsoever he cleaned, comp. of యెంత how much? తోమిన past verb. part. of v. a. తోము to clean, and న్ను, for the addition of which, vide r. 496, తెలుపుకాకపోయెను (it) did not become white, comp. of తెలుపు, white, కాక neg. verb. part. of అవు to become, పోయెను 3d p. sing. past t. of పోవు to go, vide r. 439, అసాధ్యము impossible, impracticable, adj. with the addition of అయిన, vide r. 286, పనులు nom. plu. of పని a business, s. n. used accusatively, సాధించకూడదు it is impossible to obtain, comp. of సాధించ inf. of v. a. సాధించు to accomplish, to gain any thing by perseverance, and కూడదు 3d p. n. of the neg. aorist of v. a. కూడు to join, vide page 174.

క - కథ.

ఒకదొంగవకపట్నానికి రాజు అయెను - అప్పుడు - అతనివద్దకి - చక - కవీశ్వరుడువచ్చి అతనిమీదకొన్నిపద్యాలు చెప్పి తనకుయేమయినా సంభావనయిప్పించుమని అడిగెను. అంతట - అతడు తన వద్దవుండేవాండ్లను - చూచి ఆ కవీశ్వరునిమీద వున్న - బట్టలు అన్ని - దోచుకొని పంపించింది అని ఆజ్ఞాపించెను - వాండ్లు ఆ ప్రకారమే - అతని బట్టలన్ని - తీసుకొని - అతణ్ణి వెళ్లకొట్టిరి - గనక - నీచులకు గొప్ప అధికారము వచ్చినప్పటికిన్ని తమనీచబుద్ధిమానరు.

8TH STORY.

A poet came to a thief who had become king of a certain city, and having recited some verses in his praise, requested him to bestow upon him a reward. The king ordered some persons who were near him, to strip off the poet's clothes, and send him away. In obedience to which order, they took off his clothes and turned him out. Therefore, how greatsoever an elevation a mean person may obtain, he will never relinquish his bad propensities.

దొంగ a thief, s. m. పట్నానికి to a city, dat. sing. of పట్నము a city, s. n. రాజు a king, s. m. అయెను became, 3d p. sing. past t. of v. n. అవు to become,

వద్దికి *near to*, comp. of వద్ద *near*, and కి *to*, vide r. 385, కవిశ్వరుడు *a poet*, literally *the chief of poets*, s. m. కొన్ని *a few*, ind. adj. pron. n. పద్యాలు plu. of పద్యము *a verse, metre*, s. n. చెప్పి *having recited*, past verb. part. of v. a. చెప్పు *to tell, to say*, తనకు *to him*, dat. sing. of refl. pron. తాను-యేమయినా *any thing, any thing whatever*, comp. of యేమి *what?* and అయిన* past rela. part. of v. n. అవు *to become*, సంభావన *a present, reward*, s. n. యిప్పించుము *cause to be given*, 2d p. sing. imp. of c. v. యిప్పించు *to cause to give*, derived from యిచ్చు *to give*, vide r. 374, అదిగెను (he) *asked*, 3d p. sing. past t. of v. a. అడుగు *to ask*, అంతట *afterwards*, adv. వుండెవాండ్లను *those that were*, comp. of వుండె ind. rela. part. of v. n. వుండు *to be*, and వాండ్లను, accus. plu. of వాడు *he, or that man*, బట్ట *a cloth*, s. n. దోచుకొని *having robbed*, past verb. part. of refl. v. దోచుకొను *to rob, to snatch away*, పంపించండి *send ye*, 2d p. imp. plu. of v. a. పంపించు *to send*, vide r. 329, ఆజ్ఞాపించెను *he commanded*, 3d p. sing. past t. of v. a. ఆజ్ఞాపించు *to command, to order*, వాండ్లు *they*, plu. of వాడు *he*, ఆ ప్రకారమే *in that manner*, comp. of ఆ *that*, ప్రకారము *a manner*, and , denoting emphasis, వెళ్లకొట్టిరి *they turned (him) out*, 3d p. plu. past t. of v. a. వెళ్లకొట్టు *to turn out, to beat away*, comp. of వెళ్ల inf. of v. n. వెళ్లు *to go*, and కొట్టు *to beat*, నీచులకు dat. plu. of నీచుడు *a low character, a vile fellow*, గొప్ప *great*, adj. అధికారము *authority, power*, s. n. వచ్చినప్పటికిన్ని *although (it) come*, comp. of వచ్చిన past rela. part. of వచ్చు *to come*, and పుటికిన్ని, for which vide r. 445, తమ *their*, gen. plu. of refl. pron. తాను, నీచ *low (in condition), vile, base*, బుద్ధి *sense, understanding*, మానరు *they will not relinquish*, 3d p. plu. neg. aor. of v. a. మాను *to relinquish, to give up*.

కథ

ఒకరాజువేషవిత్తులెప్పించితననగరిలోచక్కెరతొపాడుచేయించిఅందులోఆవిత్తువేసిఅదిమొలిచిపెద్దదిఅయ్యెనుమట్టుకుపాలుప్రాసెంచుతూవుండె

* This particle, when affixed to interrogatives beginning with యె or యే, corresponds with the English term *any, or soever*, as యెవడైనా *any person, or whosoever* యేమయినా *any thing, or any thing soever, &c.*

ను - అది పెద్దది కాగా నెరిందులో వువ్వలుబిందెలు - కాయలు నిండివుండెను - ఆ
రాజు - దాని కాయలు బహుతియ్య గావుండును - అనుకొని - వెళక కాయ తెప్పించి
చిన్నోట్లా వేసుకొనెను - అది బహు చేదు గావుండెను గాని తియ్య గావుండలేదు -
నకదురనులు చిన్న నాటినుండి సజ్జనులపహవాసము చేసినప్పటికిన్ని తమ దుర్గుణమువదలరు.

9TH STORY.

A certain king sent for a margosa seed, and having caused a bed of sugar to be made in his palace, placed it in it. From the time it sprung up, till it became great, the king nourished it by moistening it with milk. As soon as it grew up, there were plenty of blossoms, buds and young fruit upon it. He, imagining that it's fruit must be very sweet, sent for one of them, and put it in his mouth ; but on the contrary, he found it very bitter. Thus, though people may associate with the good from their earliest age, they will never abandon their bad habits.

వేప of or belonging to a margosa tree, adj. విత్తు seed, or kernel, s. n. తెప్పించు to cause to bring, నగరి a palace, s. n. చక్కెర sugar, s. n. పాదు a garden bed, a basin for water round the root of a tree, s. n. చేయించు to cause to make, వేసి having put, past verb. part. of v. a. వేయు to put, మొలుచు to grow, to vegetate, to come up, పెద్దది great, big, comp. of పెద్ద great, and అది she, it, or that, vide r. 424, అయ్యేమట్టుకు till it became, comp. of అయ్యే indef. rela. part. of v. n. అవు to become, మట్టుకు till, until, adv. పాలు milk, s. n. పోకి past verb. part. of v. a. పోయు to pour, to water, పెంచుతూ rearing, pres. verb. part. of v. a. పెంచు to rear, to bring up, కాగానే as soon as it became, comp. of కా inf. of v. n. అవు to become, and గా or కా, to denote the exact time of the action, which being a drootuprukrootica, takes న, and the emphatic ె is added, which changes ె to ె ; వువ్వ a flower, s. n. బిందె a young fruit, s. n. కాయ an unripe fruit, నిండివుండెను (they) were full, comp. of నిండి, past verb. part. of v. n. నిండు to be full. to be in abundance, and వుండెను 3d p.

plu. past t. of v. n. వుండు to be, vide r. 435, తిమ్మనా sweet, ind. అనుకొను to say to one's-self, also to think, నోట్ల in the mouth, comp. of నోటి* infl. sing. of irr. noun, నోరు mouth, and లో in, postpos. చేదునా bitter, ind. కాని but, conj వుండలేదు (it) was not, comp. of వుండ inf. of వుండు, and లేదు, vide r. 508, దురస్లు the wicked, plu. of దురనుడు a wicked fellow, చిన్ననాటినుండి from infancy, comp. of చిన్న little, small, young, adj. నాటి infl. sing. of నాడు a day, and ఉండి from, postpos. సజ్జనుడు a good man, s. m. సహవాసము living together, association, దుర్గుణము bad disposition, wickedness, వడలరు (they) will not relinquish, 3d p. plu. neg. aorist of v. a. వదులు to abandon, to forsake, to give up.

౧౦ - కథ.

ఒకకోతిబావిగట్టున కూచుండి మామిడిపండు తింటున్నది - బావిలోకి లోకం చూడగా నీళ్లలో తననిదలగపడెను - గనక - లోపలమరివకకోతిమామిడిపండు తింటూవున్నది - దాన్ని బెదిరించి పండును తీసుకొందాము అని యోచనచేసి గట్టిగా అరిచెను - అప్పుడు - నోటిపండు - బావిలో పడిముణిగిపోయెను - అంతటకోతిబహువ్యసనపడెను - గనక - పరులసాముకు అశపది తెతనసామ్రోహము.

10TH STORY.

While a monkey was sitting on the brink of a well, eating a mango, he looked in and saw his own shadow. Thinking it was another monkey eating a mango inside, and wishing to frighten it, that he might get that fruit also, he cried out loudly, and let the fruit which he had in his mouth fall into the well, whereupon the monkey was very much grieved. Thus, if we covet the goods of another, we shall lose our own.

కోతి a monkey, s. n. బావి a well, s. n. గట్టు brink, bank, s. n. న on, postpos.

* Nouns whose inflexion ends in టి, drop the final టి before లో the sign of the ablative case, as నోటి infl. నోట్ల in the mouth.

vide r. 399, కూచుండు to sit down, తింటున్న eating, pres. verb. part. of v. a: తిను to eat, vide r. 338, for the change of ను of the root into ట; తొంగిచూడ as he peeped, comp. of తొంగిచూడ inf. of v. a. తొంగిచూచు to peep, to pry, (from తొంగి past verb. part. of తొంగు to bend down, చూచు to see, and కా as before), నీళ్లలో in the water, abla. plu. of irr. noun, నీరు water, లోపల within, inside, postpos. నీడ shadow, reflected image, s. n. అకపదెను appeared, 3d p. sing. past t. of v. n. అకపడు to appear, to seem, బెదిరించు to frighten, న్న also, conj. తీసుకొందాము let us take, 1st p. plu. imp. of refl. v. తీసుకొను to take, గట్టిగా aloud, strongly, adv. నోటిపండు the fruit in (his) mouth, comp. of నోటి gen. sing. of నోరు mouth, and పండు fruit, పడు to fall, ముణి 9పోయెను (it) sunk down, 3d p. sing. past t. of v. n. ముణి9పోవు to sink down, comp. of ముణి9 past verb. part. of v. n. ముణు9 to sink down, and పోవు to go, explained before; పరుల of strangers, gen. plu. of పరుడు a stranger, s. m. సొమ్ము property, an ornament, s. n. ఆశపడితె if (you) covet, the cond. form of ఆశపడు to covet, to desire, to long for, తనసొమ్మై one's own property, comp. of తన gen. sing. of refl. pron. తాను సొమ్ము property, and the emphatic ా is added.

౧౧. కథ.

ఒకకూర్పునివద్ద - వెళయెను ముపుండెను - అది-నిత్యమున్న శేరుపాలు
యిచ్చును - అతడు ఆపాలు రెండుదబ్బులకు అమ్ముకొని అందువల్లజీవనముచే
స్తావుండును. యిట్లావుండగా వెళనాడు అతడు యోచనచేసెను. యేమంటే
యాయెను ముయిచ్చెపాలు అమ్ముకొంటే రెండుదబ్బు లేక దాదోరుకుతున్నవి
యిందువల్లనేను భాగ్యవంతుడను కాపొయ్యేది లేదు - గనక - దీనిపొదుగుకోసి
లోపలవుండేపాలు అంతా అమ్ముకొంటే నాకునిండా భాగ్యమువచ్చును - అను
కొని ఆ గేదెపొదుగుకోసి చూడగా లోపల నెత్తురున్న - మాంసమున్న తప్ప
మరియేమిన్నివుండలేదు - అంతట - అతడు - తన్నుకాపాడుచూపున్న గేదెచ
చ్చిపోయే నేలనిచాలా విచారపడెను - గనక - నిండా ఆశపడితే మొదటికి మో
సమువచ్చును.

11TH STORY.

A soodra had a buffalo, which gave daily a seer of milk. He sold this milk for two dubs, and by this means earned his livelihood. One day he thought to himself " By selling the milk which this buffalo gives daily, I never get more than two dubs, in this way I never shall become rich ; but if I cut its udder and take out all the milk that is in it, I shall soon become very wealthy." Under this impression he cut the udder, but finding nothing there but flesh and blood, he deeply lamented the loss of the buffalo, which was his only means of support. Thus, by coveting more than we have, we shall lose even what we possess.

శూద్రునివద్ద *near a soodra*, as explained before, యెనుము *a she buffalo*, s. n. నిత్యము *every day, always, continually*, adv. with the addition of న్న denoting universality, శేరు * *a seer*, పాలు *milk*, s. n. రెండు *two*, num. (applied to animate or inanimate things), డబ్బు *a copper coin, worth twenty cash*, అమ్ముకొను *to sell, refl. v.* జీవనముచేస్తూ *earning (his) livelihood*, pres. verb. part. of v. n. జీవనముచేయు *to earn (one's) livelihood*, comp. of జీవనము *livelihood, profession, also life, existence*, and చేయు *to make*, యిట్లావుండగా *when (it) was thus*, comp. of యిటు *thus, this, here*, లా *a manner*, (in compos.), వుండగా *when (it) was*, as before, ఒకనాడు *one day*, యేమంటే *if (you) ask what*, comp. of యేమి *what?* and అంటే *cond. form of v. a. అను to say*; this phrase is commonly used in Teloogoo when the words of another are about to be repeated, and corresponds with the English phrases, *as follows, thus, &c.* యిచ్చే *that it gives*, ind. rela. part. of యిచ్చు *to give*, అమ్ముకొంటే *if (I) sell*, cond. form of refl. v. అమ్ముకొను *to sell*, రెండుడబ్బులేకదాదొరుకుతున్నవి *only two dubs are procured*, comp. of రెండు *two*, డబ్బులు *plu. of డబ్బు a dub*, with its వ changed into ె, to denote *only*, కదా *is it not so?* the contracted form of కాదా, దొరుకుతున్నవి 3d p. n. plu. pres. t. of v. n. దొరుకు *to be had, found, got, or procured*, భాగ్యవంతుడు *a rich man*, adj. m. with the affix ను, vide page 189, (from s. భాగ్యవత్, vide r. 288), కాబోయ్యేదిలేదు *(I) shall not become*, comp.

* An Indian measure which contains about a quart—it is also a weight nearly equal to a pound.

of కా inf. of అవు to become, పోయే ind. rela. part. of పోవు to go, with the addition of అది, for which vide r. 464, and లేదు * there is not, దీని its, gen. of pron. యిది she, or it, పొదుకు the udder, s. n. గేదె a she buffalo, s. n. భాగ్యము riches, s. n. నెత్తురు blood, s. n. మాంసము flesh, s. n. తప్ప except, conj. మరి more, other, adv. యేమిన్నివండు లేదు there was nothing, as explained before, చచ్చిపోయెను (it) is dead, 3d p. sing. past t. of చచ్చిపోవు to die, with the emphatic ు added to it; చాలా much, adv. ఆశపడు to covet, to long for, మొదటికి dat. sing. of irr. noun of మొదులు that which we had originally, also principal sum, or stock, మోసము danger, also deceit, trick, s. n.

౧౨ - కథ

ఒక అడవిలో - వెకపులికడ్డు - అది - అక్కడి మృగములను లక్ష్యపెట్టక - చూచిన బోటబాధిస్తూ వచ్చును - యిట్లా వుండగా - వెకనాడు - ఆవులి వెక - యెదును చూచి దాని మీదికి దూకెను - అప్పుడు - దైవవశము వల్ల గురితప్పి యివతల అగాధమైన పల్లములో పడెను - అంతట - సమస్తమయిన మృగములున్న పడినవులిని చూచి - అన్ని - గుంపుకూడి - యీ సమయములో - మనము దీన్ని చంపకపోతే తిరిగి మనములసాధిస్తూ వుండును - కాబట్టి యిప్పుడే దీన్ని చంపవలెను - అని యోచన చేసి - తలా - వక రాయియెత్తి వులిమీద వేసెను ఆ పల్లమునూడివులి చచ్చెను - కాబట్టి తాను యెంత బలవంతుడైనప్పటికిన్ని బహుజనుల విరోధము కూడదు.

12TH STORY.

In a certain forest there was a tiger, who holding in contempt the beasts thereof, devoured and oppressed them wherever he could find them. One day he saw a bull and made a spring at him, but by chance missing his aim, he fell into a deep pit that was on the other side. Upon this the beasts, having seen the tiger fall, collected together, and said, if we do not now kill the tiger, he will again oppress us; we should, therefore, destroy him. Having consulted thus,

* When this word is placed after an abstract noun of this kind, it is a simple negative particle, denying the action of the verb with reference to the present or future tense.

each of them took a stone and threw it upon the tiger: by this means the pit becoming full, the tiger died. Thus, however strong a person may be, he should not draw upon himself the enmity of many persons.

అడవి *a forest*, s. n. పులి *a tiger*, s. n. కడ్డు *was*, irr. 3d p. sing. aorist of వ. n. కలుగు - అక్కడ *of that place*, gen. sing. of అక్కడ *that place*, also *there*, మృగములను accus. plu. of మృగము *a beast, an animal*, s. n. లక్ష్యపెట్టక *without minding*, neg. verb. part. of వ. a. లక్ష్యపెట్టు *to mind, to esteem*, చూచినచోట *in the place where (he) saw*, comp. of చూచిన past rela. part. of చూచు, and చోట *in a place*, the inflected abla. of చోటు *a place*, vide r. 400; యిట్లావుండగా *when it was thus*, explained before, యెద్దు *an ox, a bullock*, also *a bull*, s. n. మీదికి *upon, over*, dat. sing. of the defective noun, మీదు *the upper part*, దూకు వ. n. *to leap over, to vault, to jump*, దైవవశమువల్ల *by chance*, adv. comp. of దైవము *a deity*, వశము *power, authority, supremacy*, వల్ల *by*, postpos. గురి *a mark, a butt, an aim*, s. n. తప్పు వ. a. *to miss, to fail*, యివతల *this side*, also *hereafter*, adv. అనాధము *very deep, bottomless, unfathomable*, adj. n. (from s. అ *a negative particle, not*, నాధ *a fixed place*), with అయిన affixed to it, as explained before; సమస్తము *all, whole, entire*, adj. n. అన్ని *all*, indef. pron. n. గుంపుకూడు వ. n. *to assemble together*, comp. of గుంపు *an assemblage, flock, mob*, and కూడు *to meet, or join, to assemble*, సమయము *time, opportunity*, s. n. చంపకపోలే *if (we) dont kill*, explained before, తిరిగి *again*, adv. మనముల *us*, accus. plu. of మనము *we*, vide r. 255, బాధించు వ. a. *to oppress*, యిప్పుడే *immediately, just now*, adv. చంపు వ. a. *to kill*, తలా *each*, pron. indecl. యెత్తు వ. a. *to lift up, to raise*, *పూడి past v. par. of పూడు వ. n. *to be filled*, చచ్చు వ. n. *to die*, రాను *he, she, or it*, refl. pron. here referring to some noun understood, యెంతబలవంతుడైనప్పటికిన్ని *how much soever strong (he) may be*, comp. of యెంత *how much?* బలవంతుడు *strong or powerful*, adj. m. (from s. బలవత్ *strong*), అయినప్పటికిన్ని *for which* vide r. 507, బహు *many*, adj. *very*, adv. జనుల *of people*, gen. plu. of జనుడు *a man*, విరోధము *enmity, hatred, animosity*, also *contradiction, opposition*, కూడదు

* This participle corresponds with our case absolute.

it is not proper, 3d p. n. of neg. aorist of v. n. కూడు to be proper, to be possible, to be joined.

౧౩ - కథ

ఒకశూద్రవాడు - ఘోకగొడ్డలిచేయించి - దానికిమంచికర్రసంపాదించివేయవలెను - అనియోచనచేసి - అదవికిపోయి అక్కడనుండే చెట్లలోదేనికొమ్మబాగావుండును - అనిచూస్తూవుండగా - ఘోకచింతచెట్టు - వాణ్ణిచూచి నీకుయేమికావలెను అని అడిగెను - నాకు చేతెడుకర్రనొరికితేచాలును - అనివాడుచెప్పెను. నీకుకావలసినదియింతకదా అనితనకొమ్మలలోఘోకటి - వానికియిచ్చెను - అతడు - దాన్నిచివ్వితనగొడ్డలికివేసుకొని అచింతచెట్టునున్న అదవిలోవుండచెట్లనున్నకొట్టి అమ్ముకొనెను - గనక - శత్రువులకువుపకారముచేసినందువల్లమనకువకవేళఅపకారమెఱుఁగించును.

13TH STORY.

A soodra wanting a good stick (as a handle) for a hatchet which he had got made, went to the forest. As he was looking among the trees for the branch that would best suit him, a tamarind tree asked him what he wanted; he replied, if he found a yard's length of wood, it would be sufficient for his purpose. Is that all you want? said the tamarind tree, and gave him one of its branches. He smoothed it and fitted it to his axe, and then cutting down that tamarind tree and other trees of the forest, commenced selling them. Thus, by doing a kindness to our enemies, we may meet with a bad return.

శూద్రవాడు a soodra, s. m. గొడ్డలి a hatchet, or axe, s. n. చేయించు to cause to make, c. v. మంచి good, adj. కర్ర a stick, also a handle to a hatchet, సంపాదించు to get, to procure, to gain, v. a. చెట్లలో among the trees, abla. plu. of చెట్టు a tree, దేని gen. sing. of interro. pron. యేది which? కొమ్మ a branch, s. n. బాగా well, adv. చింతచెట్టు a tamarind tree, s. n. వాణ్ణి him, acc. sing. of వాడు he, pron. యేమి what? interro. pron. కావలెను do (you) want, comp. of కా inf. of అవు and వలెను for which vide page 173, చేతెడు a yard's

length, comp. of చేతి infl. of చెయ్యి the hand, and ఎదు, vide r. 103, చాలును(it) is enough, 3d p. sing. aorist of v. n. చాలు to suffice, కావలసినది that which (you) want, comp. of కా inf. of అవు to become, వలసిన past rela. part. of వలయు to desire, with the addition of అది that, pron. యింతే that is all, comp. of యింత so much, and ా denoting emphasis, చివ్వు to sharpen, or smooth a stick, &c. with a knife, v. a. కొట్టు to hew, to beat, v. a. అమ్ముకొ irr. inf. of refl. v. అమ్ముకొను to sell, పాగు to begin, also to proceed, శత్రువు an enemy, చేసినందువల్ల by doing, comp. of చేసిన past rela. part. of చేయు to make, or do, అందువల్ల by that, as explained above, అపకారము a bad return, సుటించు to happen, to occur.

౧౪ - కథ.

కాచీపట్టణములో - శైకవిద్వాంసుడు-కలడు-అతడు-బహుమందిచిన్నవాండ్లకుచదువుచెప్పుతూ- అందువల్లజీవనముచేస్తూవుండును - శైకనాడుఅతనివద్దకిశైకచిన్నవాడువచ్చి - అయ్యానాకువిద్యనేర్చుకోవలెననె ఆశచాలావున్నది - గనక-తమరువిద్యనేర్పవలెను. అనిప్రార్థించెను. అతడుఆబాలునిబుద్ధిచూతామని - ఒరె - దేవుడుయెక్కడవున్నాడు - అనిఅడిగెనుఅంతట - ఆచిన్నవాడు - దేవుడులేనిచోటుతమరుముందుగాకలవు యిస్తైతవలనేనుమనివిచేసుకొంటున్నాను - అనిచెప్పెను - ఆవిద్వాంసుడు యీచిన్నవానిమాటవిని యితడుబహుబుద్ధిమంతుడనియోచనచేసిఅతడుకోరినట్టుఅతనికిచక్కగావిద్యనేర్పెను - గనక-బుద్ధిమంతులైనవారికిచిన్నప్పటినుంచియుక్తులుతోస్తూవుండును.

14TH STORY.

There lived at Conjeveram a learned man, who got his livelihood by teaching a number of boys. One day a lad came to him, and having expressed his desire to acquire knowledge, begged him to instruct him in the arts and sciences. The learned man wishing to find out what sort of abilities the lad had, asked him 'Where God was.' The lad replied, I will answer you, if you will first tell me

where he is not. The sage, from this sensible reply, thought highly of the boy's understanding ; and, according to his wishes, perfected him in his studies. Thus, a wise man early announces a reflecting mind.

కాంచీ *Conjeveram*, the name of an ancient city situated in the peninsula, and one of the seven sacred cities of the Hindus ; పట్టణము *a city*, s. n. చిన్నవాండ్రకు *dat. plu. of చిన్నవాడు a young man*, s. m. చదువు *language, science*, s. n. చెప్పు *v. a. to teach, to say, to tell*, వద్దకి *near to*, as explained above, అయ్యా *sir !* as explained above, నేచుకోవలెననెలక *a desire of learning*, comp. of నేచుకో *irr. inf. of refl. v. నేచుకొను to learn*, వలెను as explained before, అనె *ind. rela. part. of అను to say*, ఆశ *wish, desire*, s. n. చాలా *much*, adj. తమరు *you*, which is plural, by way of respect, according to the Teloogoo idiom, though addressed to an individual ; ప్రార్థించు *v. a. to beg, to pray*, పాలుడు *a child, an infant*, it usually means a young child under five years old, but is also applicable to a person until he is sixteen years of age, s. m. బుద్ధి *understanding, intellect, sense*, s. n. చూతాము *let us see*, 1st p. plu. imp. of చూచు *to see*, ఓరె *O thou !* a vocative particle used in calling a man of inferior rank, దేవుడు *God*, s. m. యెక్కడ *where ?* లేనిచోటు *a place where (he) is not*, comp. of లేని *neg. rela. part. of వుండు to be*, చోటు *a place*, s. n. శలవుయిచ్చు *to please to tell*, this verb is generally used in conversation with equals or superiors, ఆవల *afterwards*, also *that side*, adv. మనివి చేసుకొను *to represent*, v. a. మాట *a word*, s. n. బుద్ధిమంతుడు *wise, sensible*, adj. m. చిన్నప్పటినుంచి *from infancy*, comp. of చిన్న *small, little, young*, అప్పటి *infl. of అప్పుడు then*, నుంచి *from*, postpos. యుక్తులు *plu. of యుక్తి genius, sharp sense, witty speech*, s. n. తోచు *to seem, to come to the head, to be manifested*.

౧౫ - కథ

అంగ దేశములో - వెక రాజు కలడు - అతనివద్దకినిత్యమున్న వెక - జ్యోతిషుడు వస్తూపోతూవుండును - యిట్లావుండగా - వెకనాడుఆ రాజుయీజ్యోతిషుని చూచిచీయి - నేనుయింకా యెన్నియేండ్లు బ్రతుకుదును - చెప్పుమనిఅడిగెను.

అతడు - అయ్యతమరుయింకా రెండు సంవత్సరాలకన్నయెక్కువ బ్రతకలే
 రనిచెప్పెను - రాజుయిమాటవినిబహువ్యసనాక్రాంతుడైవుండెను - అంత
 టమంత్రి దగ్గరవుండెను - గనక - అతడు యీ జ్యోతిషుని చూచి రాజు గారు యిం
 కా రెండు సంవత్సరాలకన్నయెక్కువ బ్రతకలేరనిచెప్పితివి గదా - నీవు యెన్నియేం
 డు బ్రతుకుతావు - చెప్పగలవా అని అడిగెను అతడు తాను యింకా యిరువై సం
 వత్సరాలు బ్రతుకుతాననిచెప్పెను - అప్పుడు - మంత్రి తనకత్తిదూనుకొని - పు
 కడెబ్బలో - అతని శిరము ఛేదించి రాజును చూచి - అయ్యతమరుయితనిమాట
 లు నమ్మియెందుకు భయపడుతున్నారు - తనచావు తనకు తెలియనివాడు యితరు
 లకు మేమిచెప్పగలడు - గనక - తమరు భయపడకండి అని ధైర్యము చెప్పెను - రా
 జు అతని బుద్ధికి బహుసంతోషించి అతనికి బహుమానములు యిచ్చెను - గనక -
 జ్యోతిషికుల మాటలు నమ్మరాదు.

15TH STORY.

In the country of Anga lived a king, whom an astrologer was daily in the habits of visiting. One day the king enquired of him, how many years he would live. The astrologer told him, that he would not live more than two years. Upon hearing this, the king was exceedingly distressed. The minister, who was present, hearing this speech, thus addressed the astrologer. "As you have said that the king will not live more than two years, pray how long will you yourself live." He answered, that he would live twenty years longer. The minister immediately drew his sword, and at one blow cut off the astrologer's head; and relieved the king from his fears, by saying, O-sir! can you believe the words of a fellow who pretends to predict the death of others, while he is utterly ignorant of his own. Give yourself no further trouble about them. The king was delighted at the wisdom of the minister, and bestowed a great reward on him. Therefore, people should not put faith in the words of astrologers.

అంక a country so called, దేశము a country, also a region, whether inhabited or uninhabited, జ్యోతిషికుడు an astrologer, s.m. పోయి a vocative particle used in addressing persons of equal rank; యింకా more, yet, still, adv. యెన్ని how many, indef. adj. pron. n. యేండ్లు years, plu, of irr. noun,

యేడు *a year*, s. n. బ్రతుకుదును *I shall live*, 1st p. sing. aorist of v. n. బ్రతుకు *to live, to exist*, సంవత్సరము *a year*, s. n. కన్న *than*, adv. vide r. 426, యెక్కువ *more, superior, superfluous*, adj. బ్రతకలేరు *(you) will not live*, comp. of బ్రతక inf. of v. n. బ్రతుకు *to live*, లేరు 2d p. plu. neg. aorist of v. n. కలుగు *to be able*, vide r. 440, వ్యసనాక్రాంతుడైవుండెను *(he) was oppressed with sorrow*, comp. of వ్యసనము *sorrow, grief, also calamity, misfortune*, s. n. ఆక్రాంతుడు *accompanied, attended*, adj. m. అయి *having become*, past verb. part. of అవు *to become*, వుండెను *was*, 3d p. sing. past t. of వుండు *to be*, మంత్రి *a counsellor, or adviser, a king's counsellor, or minister, a vizier*, s. m. జ్యోతిషుడు *an astrologer*, this word is a corruption of జ్యోతిషికః; రాజు *a king*, with the addition of నారు, an honorific appellation affixed to names of superiors; చెప్పగలవా *can you tell?* comp. of చెప్ప inf. of v. a. చెప్పు *to tell*, and కలవు *thou canst tell*, 2d p. sing. aorist of కలుగు *to be able*, with the v of it changed into ు, to denote interrogation, యిరువై *twenty*, cardinal num. కత్తి *a sword, a scymitar*, s. n. దూసుకొను refl. v. *to draw, (as a sword,) to unsheath*, డెబ్బ *a blow*, s. n. శిరము *the head*, s. n. ఛేదించు v. a. *to cut, to divide*, నమ్ము v. a. *to trust, to believe*, యెందుకు *why? for what?* చావు *death*, s. n. తెలియని వాడు *a person who knows not*, comp. of తెలియని neg. rela. part. of తెలియు *to be known, to be acquainted with*, with the addition of వాడు *he*, యితరులకు *to others*, dat. plu. of యితరుడు *a stranger, another*, s. m. యేమిచెప్పగలడు *what can (he) tell?* comp. of యేమి *what?* చెప్ప inf. of చెప్పు *to tell*, కలడు 3d p. sing. m. aorist of కలుగు *to be able*, యీలాగు *in this manner*, comp. of యీ *this*, and లాగు *a manner (in compos.)* ధైర్యముచెప్పు *to encourage, to relieve from fear*, comp. of ధైర్యము *courage*, and చెప్పు *to tell*, సంతోషించు v. n. *to be pleased, to rejoice*, బహుమానము *a reward, present*, s. n.

గా - కథ.

ఒకపల్లెలో యిద్దరు పిల్ల కామలుకలరు - అందులో వకడు బుద్ధిమంతుడు - వకడు అవివేక - యీ యిద్దరున్న - వైక నాడు వైకతోటకు పొగాలిక్కడ వకకోబ్బరి

కాయదొరికెను. అబుద్ధిమంతుడైనవాడు కాయపగలకొట్టి - లోపలవున్నది అంతా తాను తిని - పైచిప్పలు అరివి వేకికొనిచ్చెను. అతడు - అచిప్పలు బద్దలు చేసి నోట్లావేసుకొంటే అవి రాళ్లవలె గట్టిగావుండెను - గనక - తన స్నేహితుడు - తన్ను మోసపుచ్చినాడు గదా - యిక యెప్పుడైనా - యీలాగు తటస్థమయి తే అతడు చేసినట్టే చేయవలెనని యోచన చేసెను. మరి కొన్నాళ్లకు వారిద్దరికి - వకమామిడి పండు దొరికెను. అప్పుడు అరివి వేకి - అతడు చేసినందుకు ప్రతిచేయవలెనని అబుద్ధిమంతుడైన చిన్నవాణ్ణి - చూచి - తనకు లోపలిది యిచ్చి పయిది అంతా తిని తణ్ణి తినుమని చెప్పెను. అంతట - అతడు బహుసంతోషించి - బయటిపండు అంతా తాను భక్షించి అతనికి లోపలి పెంక యిచ్చెను - గనక - బుద్ధిహీనులయిన వారు యీలాగున మోసపోదురు.

16TH STORY.

In a certain village there lived two boys, one of whom was clever and the other stupid. One day they went together to a garden, where they found a cocoanut. The sharp lad broke it, and having eat the inside, gave the shell to his companion, who put a small piece into his mouth, but found it as hard as a stone. He perceived that he was deceived by his friend, and said to himself, if ever an opportunity offers, I will take care to be even with him for this. A few days after they found a mango, when the foolish boy, thinking to serve the other a like trick, said to him, give me the inside and keep the outside for yourself. This the lad joyfully consented to, and having eat the fruit, gave the stone to his silly companion. Thus, ignorant people often outwit themselves.

పల్లె a hamlet, s. n. పిల్లకాయ a boy, s. m. అరివి వేకి ignorant, indiscriminating, defective in judgment, superficial, adj. m. & f. కొబ్బరికాయ a cocoanut, s. n. పగలకొట్టు v. a. to break, comp. of పగల inf. of v. n. పగలు to be broken, and కొట్టు to beat, లోపల inside, in, within, postpos. వున్నది అంతా all that was, comp. of వున్న past rela. part. of వుండు to be, అది that, pron. and అంతా all, తిను v. a. to eat, పై of or belonging to the outside, adj. చిప్ప a shell of cocoanut, &c. s. n. బద్ద a piece, a fragment, s. n. వేసుకొంటే when (he) put, the cond. form of refl. v. వేసుకొను to put, this part of the verb has also

the sense of the adverb of time ; అవి *they*, 3d p. plu. n. pron. of అది *that*, రాళ్ల infl. plu. of irr. noun, రాయి *a stone*, s. n. వలె *like, as*, vide r. 403, కట్టి *hard*, ind. స్నేహితుడు *a friend*, s. m. మోసపుచ్చు v. a. *to deceive, to cheat*, తటస్థమవు v. n. *to happen, to occur*, చేసినట్లే *in the same manner as (he) did*, comp. of చేసిన past rela. part. of చేయు *to make or do*, and the particle అట్టు* with the emphatic ా; మరికొన్ని నాళ్లకు *a few days afterwards*, comp. of మరి *more*, కొన్ని *a few*, నాళ్లకు dat. plu. of irr. noun, నాడు *a day*, vide r. 386, చేసినందుకు *for what (he) had done*, comp. of చేసిన, past rela. part. of చేయు *to make*, and అందుకు *to that*, ప్రతి *exchange, return*, s. n. లోపలిది *the inside*, comp. of లోపలి the infl. of an irr. noun which wants the nominative, but here used as an adjective ; *inner, inward*, with the addition of ది or అది to convert it into a substantive ; పయిది *the outside*, comp. of పయి *upper, outer*, adj. with the addition of ది or అది to convert it into a substantive; బయటి *outer, outward*, inflected adjective, from బయలు *the outside*, భక్షించు v. a. *to eat, to devour*, టెంక *the stone of a mango fruit, &c.* బుద్ధిహీనులైనవారు *the ignorant*, comp. of బుద్ధిహీనులు plu. of బుద్ధిహీనుడు *an ignorant fellow*, with the addition of అయిన as above, and వారు plu. of వాడు *he*, మోసపోదురు (*they*) *may or will be deceived*, 3d p. plu. aorist m. or f. of v. n. మోసపోవు *to be outwitted, to be deceived, to be cheated*, comp. of మోసము *deceit*, and పోవు *to go*.

౧౭. - కథ

హస్తినాపురములో విలాసుడనేచాకలవానివద్ద వక గాదిదెవుండెను. అది మూటలు మోసి మోసి బలహీనమయి లేవడానకు సాక్షకి లేక పదివుండెను. అప్పుడు ఆ చాకలవాడు దాని మీద పులితోలుకట్టి దాన్ని చేనులోకి తోలెను. అక్కడవున్న వాండ్లందరు దాన్ని చూచి పులి అనుకొని జడిసి పారిపోయిరి. మరి కొంత సేపటికి ఆ చేను కాచేవాడు. దీనినడతలవల్ల యిది పులి గాక నపడలేదు. అయినా పరితీంతా మని గాదిదెతోలుకట్టుకొని అక్కడికి వచ్చెను. యీ గాదిదె

* This particle, when affixed to the indefinite relative participle in ా, or past relative participle of a verb, corresponds with the English phrases, *so that, so as, as, as if*.

అతణ్ణి చూచితిడ నాదిదెలనుకొని అతని వద్దికి నూత్నాపరిగై నెను - ఆ కావలి
నాడుదాని నూతవల్ల నాదిదెలని తెలుసుకొని దాన్ని చంపి వేసెను - గనక - అవి
వేకులు తమకు తమ రేచెడిపోదురు.

17TH STORY.

In the city of Hustenapoorum, a washerman by name Velasoodoo, had an ass, which, by constantly carrying burdens, became so weak, that he was unable even to stand up. The washerman finding this, put a tiger's skin upon him and turned him into a field. The inhabitants of that place, supposing him to be a tiger, fled in dismay. Some little time after, the watcher of that field, suspecting from his conduct that he was not a tiger, having covered himself with an ass's skin, came there, and the ass seeing him, thought it was a she ass and ran braying towards him. The watchman having discovered him to be an ass by his braying, put him to death. Thus, imprudent people may be ruined by themselves.

హస్తి నాపురము *ancient Delhi*, చాకలవాడు *a washerman*, s. m. పేరు *a name* or *appellation*, s. n. విలాసుడు *proper name*, నాదిదె *an ass*, s. n. మూట *a burden, a load, also a bundle*, s. n. మోసి మోసి *having frequently carried*, comp. of మోసి * *past verb. part. of v. a. మోయు to bear, to carry a burden, &c., repeated*, బలహీనమవు *to grow weak*, comp. of బలహీనము *weakness, debility, impotence*, and అవు *to become*, లేచుట *the getting up*, verb. noun derived from లేచు *to get up, to rise*, v. n. శక్తి *power, strength, regal power as resulting from majesty, perseverance, and council*, s. n. పదివుండు *to lay stretched, to remain*, v. n. తోలు *the skin, leather*, s. n. కప్పు v. a. *to cover*, చేను *a field producing grain*, s. n. లోకి *into*, comp. of లో *in*, and కి *to*, తోలు v. a. *to drive beasts, &c.* జడియు v. n. *to be afraid*, పారిపోవు *to run away*, v. n. కొంత సేపటికి *some time after*, comp. of కొంత *a few*, ind. adj. సేపటికి *dat. sing. of సేపు time*, చేను కాచేవాడు *a watcher of the field*, s. m. comp. of చేను *a field producing grain*, కాచే ind. rela. part. of కాచు *to wait, to watch*, and వాడు *he*, vide r. 466, నడత *conduct, behaviour*, s. n. వల్ల *by*, postpos. కనపడు *to appear*,

* This participle when repeated, denotes that the action of the verb has been frequently practiced, as నడిచినదిచినాకాళ్లునొస్తున్నవి *by walking frequently, my feet ache*.

v. n. అయినా *however, nevertheless*, conj. a derivative from అవు *to become*, పరిక్షింతాము *let us try*, 1st p. plu. imp. of v. a. పరిక్షించు *to try, to examine, to try an experiment*, కప్పుకొను refl. v. *to cover one's-self*, ఆడ *female*, adj. కూయు *to bray, also to cry, to bark*, v. n. పరిగెత్తు *to run, to fly*, v. n. కూత *the act of braying, a cry*, abstract noun derived from కూయు *to bray, to cry*, తెలుసుకొను refl. v. *to know, to make one's-self acquainted with*, చంపివేయు *to kill, to destroy*, తమకుతమరె *themselves*, comp. of తమకు 3d p. dat. plu. of refl. pron. తాను *he, she, or it*, తమరు nom. plu. of తాను with the emphatic ె added to it, చెడిపోవు *to perish, to be ruined, undone, lost*.

౧౮ - కథ

ఒక నాడు పిల్లినక్క రెండున్ను వక బోటకూది మాట్లాడుతూవుండ గానక్క పిల్లని చూచి-పిల్లనీకుయేమయినా ఆపద వస్తే దాన్ని తప్పించుకోవడా నకుయెన్ని పాపాలు నేర్చినావు - అని అడిగెను - అందుకు పిల్ల తనకు వక పాపము తెలుసును - వచ్చే ఆపదలనన్ని ఆ వక పాపము వల్లనే తప్పించుకొంటున్నాను అని చెప్పి గానక్కన వ్వి నీకుయిం తెనా తెలుసును - నాకు తెలిసినన్ని పాపాలు నీకు తెలియవు గదా అని దాన్ని పరిహాసము చేసెను - యీ మాట్లాడుతూ యొక్క దినుబోవేటకుక్కలు ఆ మాట్లాడన వచ్చెను - ఆకుక్కలను చూచి - పిల్ల అక్కడ వక చెట్టు వుండగా దాని మీదయెక్కెను - నక్క చెట్టుయెక్కనే రకవేరే పాపములున్ను తెలియక ఆకుక్కలనడమ చిక్కుపడి చచ్చిపోయెను - గనక - వక విద్య అయినప్పటికిన్ని చక్కా నేర్చినవాడు ముఖపడును.

18TH STORY.

One day a cat and a jackall meeting, entered into conversation. The jackall asked the cat, in case any danger should happen, how many stratagems he knew by which he might escape it. The cat told him, he knew only one, by which he had escaped all dangers that had befallen him. Upon this the jackall laughed, and said, do you know only this one? You certainly do not know all those tricks with which I am acquainted. While he was jesting him in this

manner, a pack of hounds came that way, and the cat having seen them, climbed up a tree, but the jackall being unable to get up the tree and not recollecting any other contrivance, was caught by the hounds and killed. Therefore, if a person knows only one science well, he will prosper.

పిల్లి a cat, s. n. నక్క a jackall, s. n. రెండున్ను both, vide r. 494, కూడు to meet together, మాట్లాడు v. a. to speak, to talk, అపద danger, calamity, misfortune, తప్పించుకోవడము the escaping, verb. noun from తప్పించుకొను to escape, వుపాయము a stratagem, contrivance, expedient, నవ్వు to laugh, to ridicule, v. n. యింతేనా is that all? comp. of యింత so much, with the affix ు denoting emphasis and న to prevent the hiatus, with ు denoting interrogation, added to it; తెలిశినన్ని so many as (I) know, comp. of తెలిశిన past rela. part. of తెలియు to be known, and అన్ని so many, పరిహాసము చేయు to jest, to jeer, to joke, comp. of పరిహాసము mirth, sport, and చేయు to make, యెక్కడినుంచో from somewhere or other, comp. of యెక్కడి infl. sing. of యెక్కడ what place? నుంచి from, postpos. with the affix ు denoting doubt, vide r. 500, వేటకుక్క a hunting dog, s. n. comp. of వేట hunting, chase, కుక్క a dog, మా గాన through, in, by, the road, abla. sing. of మా గాము a road, యెక్కడేరక being unable to mount, comp. యెక్క inf. of యెక్క to mount, and నేరక neg. verb. part. of నేర్చు to learn, vide page 170, నడమ in the midst, among, adv. చిక్కు పడు to be entangled, to be seized, v. n. వకవిద్య అయినప్పటికిన్ని even by one science, comp. of వక one, విద్య science, and అయినప్పటికిన్ని, vide r. 507 or page 205.

౧౯ - కథ

ఒకచిన్నవాడుబావిగట్టునకూర్చుండిగట్టి గాయేడుస్త్రావుం డెను - అప్పుడు అక్కడికివకదొంగవచ్చిచిన్నవాణ్ణిచూచి - ఛెరె - నీవుయేలయేడుస్త్రావా వులనిఅడిగెను - నేనుయిక్కడలడుకొంటూవుండియిబావిలో తొంగిచూడ గానామెదనువున్నముర్యాలహారముజూరినీళ్లలోపడిపోయెను - నేనుహరము

లేకయింటికిపోతే నన్ను మాతల్లితండ్రులుకొట్టుదురు - గనక - యేడుస్తున్నాను
అని ఆ బాలుడు చెప్పగా దొంగ దాన్ని తాను దొంగలించుకొని పోవలెనని యో
చనచేసి ఒరేసి వుభయపడవద్దు నేను బావిలో దిగి నీ ముత్యాల హారము తీసి యి
స్తున్నాను - నా బట్టలు మాత్రం నీ వుభయ త్రముగాక నిప్పట్టివుండుమని చెప్పి తన బట్టల
న్నిగట్టునవుంచి నిర్వాణముగా నూతిలోదుమికెను - అతడుదుమకగా నెరిచి
న్నవాడు అతని బట్టలు తీసుకొని పారిపోయెను - అంతట ఆ దొంగ తానా సేవుబావి
లో హారము వెతికెను - దొరక లేదు గనక బయటవచ్చి చూడగా ఆ బాలుడున్న
అగపడలేదు - కాబట్టి ఆ దొంగ తానెవంచకుడని వుంపెతన్న సగావక బాలుడు
వంచనచేసెను గదా అని ఆశ్చర్యపడుతూ పోయెను - గనక - తాను యెంతగట్టివా
డైనా తన్ను మించిన వాడు వకడువుండును.

19TH STORY.

As a boy was sitting on the brink of a well crying bitterly, a thief came there, and seeing him, asked him why he was crying. He answered, as I was playing here I looked into this well, when the necklace of pearls that was on my neck, slipped off and fell into the water. Now, if I go home without the necklace, my father and mother will beat me: on this account I am crying. The thief, thinking he would be able to steal it, said to him "Don't be afraid my lad, I will go down into the well and get your pearl necklace; do you only take care of my clothes." Having left his clothes on the bank, he descended into the well naked. As soon as he had got to the bottom, the boy took his clothes and ran away with them. The thief having searched a long time and not finding the necklace, came up again; but not seeing the boy any where, he exclaimed, Even I, who am a rogue, have been deceived by a boy. Therefore, however clever a person thinks himself, he may be outwitted by others.

బావి a well, s. n. గట్టు a bank, brink, shore, s. n. with the affix న on, post-
pos. యేడ్చు v. n. to cry, to weep, యేల why? a particle of interrogation, ఆడు
కొంటూ playing, pres. verb. part. of refl. v. ఆడుకొను to play, to sport, తొంగి
చూచు to peep, to look over a wall, &c. మెడను on the neck, comp. of మెడ

the neck, with the affix ను a sign of the accusative case, vide r. 158, వున్న past rela. part. of v. n. వుండు to be, ముత్యాలహారము a necklace of pearls, comp. of ముత్యాల gen. plu. of ముత్యము a pearl, and హారము a string, or necklace, s. n. జారు v. n. to slip, to slide, to roll down as corn, &c. from the top of a heap, మా * our, plu. of నేను I, తల్లితండ్రులు comp. of తల్లి mother, and తండ్రులు † plu. of తండ్రి a father, దొంగిలించుకొను refl. v. to rob, to steal, భయపడవద్దు don't be afraid, comp. of భయపడ inf. of భయపడు to be afraid, and వద్దు, vide r. 438, దిగు v. a. to descend, to alight, to take up one's lodging any where, మాత్రం only, but, భద్రముగా carefully, cautiously, safely, adv. నిర్వాణముగా naked, ind. కనిపెట్టు v. a. to wait, to take care, to watch, నూతిలో in the well, abla. sing. of irr. noun of నుయ్యి a well, దుముకు to leap, to jump, వెతుకు to seek, v. a. అిగపడు to appear, to seem, to be found, v. n. తానెవంచకుడనివుంటే when he thought he was himself a rogue, comp. of తాను he, she, or it, with the emphatic affix ఁ, వంచకుడు a rogue, a cheat, a fraudulent or crafty fellow, s. n. అని as explained before, వుంటే cond. form of వుండు to be, also to think, (in compos.) సగా also, even, ind. వంచనచేయు to delude, to cheat, to trick, or deceive, v. n. ఆశ్చర్యపడు to be astonished, to admire, to wonder, యెంతకట్టివాడైనా how much ever clever (he) may be, comp. of యెంత how much? కట్టివాడు a clever man, s. n. అయినా as explained above, మించినవాడు one who has excelled, comp. of మించిన past rela. part. of v. a. మించు to excel, to exceed, and వాడు he.

— ౦౦ - కథ

ఒకరిదలిలోవుంటేమృగాలనుపట్టిభయిస్తావుండును - వైకనాడుకారెనుము

* Whenever superiors, or relations of superior degree, are the subjects of a conversation, the 1st or 2d person is generally placed in the plural number, as మీతల్లితండ్రులుబాగావున్నారా are your parents well? మీదొరగారుయెక్కడ where is your master?

† When two substantives are joined together, the copulative conjunction being omitted, the last word is always placed in the plural number, as అన్నతమ్ములు younger and elder brother.

నుపట్టిన గాదానియెముక పండ్ల సందునకుచ్చుకొనినూదిరాక నెత్తురు బీముకూ
 దినిండానొబ్బి చేసెను - అప్పుడులివులినొబ్బి చేతవక చెట్టుకిందనోగు తెరుచు
 కొనియూయెముకయెట్లానూది వచ్చును - యెట్లా బ్రతకవోతాను - యేమిచే
 తును - అనిబహుదుఖ్కి స్తూరిచెట్టుమీదవక కాకిని చూచి - ఓకాకి నేనుయి
 ట్లాప్రయాసపడుతున్నాను - నానోట్లాయెముకతీశినన్ను బ్రతికించినట్టెతెని
 త్యంనేనుతెచ్చుకొనెమాంసములో నీకుకావలశినంతయిస్తున్నాను - యంత
 మాత్రమువుపకారముచేయమని ప్రార్థించ గా ఆ కాకికిదయపుట్టివులినొ
 ట్లాచొచ్చిరియెముకతీశివులనిచూచిదీవ్యా శ్చు మానాకుమాంసముయిస్తాను
 అంటివె - యిమ్ము - అనిలిదగ గాలివులిదాన్నిచూచినీవు నానోట్లాచొచ్చినప్పు
 డునిన్నునమిలివేయక ప్రాణముతోవిడిచిపెట్టితి నెదానికిసంతోషపడకయిం
 కామాంసముకావలెను - అంటావా - యికయిక్కడనిలవకపారిపొమ్మనిచె
 ప్పెనుగనక - జనులుతమకుకష్టకాలమందువుపకారముచేసిన - స్నేహితులను -
 భాగ్యమువచ్చినప్పుడుమరిచిపోతారు.

20TH STORY.

In a certain forest there was a tiger, who killed and devoured all the beasts that inhabited it. One day he caught a wild buffalo, and while eating it, one of it's bones stuck in his jaws. Being unable to extract this bone, blood and matter collected there, and occasioned him great pain. The tiger laid himself down under a tree, and in great pain opened his mouth and thus exclaimed, "How shall I extract this bone? How shall I live? What shall I do?" In his distress he saw a crow upon the tree, and said to him "O crow, you see the pain I am suffering, if you will extract this bone and restore me to life, I will give you as much as you want from the food I procure every day." The crow was moved by this supplication, and taking compassion on him, entered his mouth, from which he took out the bone, and asked the tiger for the flesh he had promised. The tiger replied "When you entered my mouth I did not crush you in my jaws, but allowed you to come out uninjured. Ungrateful for this, do you ask me for flesh? go about your business." Thus, people in prosperity often forget the friends who have served them in adversity.

కారెనుము *a wild buffalo*, s. n. comp. of కారు *wild* (in compos.), and ఎనుము *a buffalo*, తిను v. a. *to eat*, యెముక *a bone*, s. n. పండ్ల infl. or gen. plu. of irr. noun, పల్లు *a tooth, tusk*, s. n. సందున *between*, postpos. comp. of సందు *a cleft, a crack*, also *a lane, a narrow street*, and న in, postpos. కుచ్చుకొను refl. v. *to stick, pierce*, వూదిరాక neg. verb. part. of వూదివచ్చు *to be loosened, or unfastened*, comp. of వూడు *to get loose*, and వచ్చు *to come*, నెత్తురు *blood*, s. n. చీము *matter*, s. n. కూడు v. n. *to collect together, to meet or assemble together*, నొప్పి *pain*, also *sickness*, s. n. నోరు *mouth*, also *the opening or mouth of a bag, wound, &c.* తెరుచుకొను refl. v. *to open*, యెట్లా *a particle of interrogation how? in what manner?* బ్రతకపోతాను *I am going to live*, comp. of బ్రతక inf. of v. n. బ్రతుకు *to live*, and పోతాను 1st p. sing. pres. of v. n. పోవు *to go*, vide r. 437, దుఖించు v. n. *to be in pain, to be sorry, or mournful*, కాకి *a crow*, s. n. a vocative particle, vide r. 157, ప్రయాసపడు v. n. *to be in distress, also to take pains*, నోట్లా *in the mouth*, as explained above, బ్రతికించు v. a. *to relieve, to bring to life*, తెచ్చుకొను v. a. *to bring*, మాంసము *flesh, meat*, s. n. కావలసినంత *as much as (you) want*, comp. of వలసిన past rela. part. of వలయు *to desire, to wish*, with కా inf. of అవు *to become*, prefixed to it, and అంత *so much*, ind. యంతమా త్రం *so much*, comp. of యంత *so much*, and మాత్రం *only*, దయపుట్టు *to have compassion*, comp. of దయ *favour, tenderness, compassion, clemency*, and పుట్టు *to be excited, to be born*, చొచ్చు v. a. *to enter*, వ్యాఘ్రము *a tiger*, నమిలివేయు *to chew, to masticate*, ప్రాణము *life, vitality*, s. n. జనులు *people*, plu. of జనుడు *a man*, కష్టకాలము *adversity, time of distress*, comp. of కష్టము *distress*, and కాలము *time*, స్నేహితుడు *a friend*, s. m. భాగ్యము *riches, prosperity*, మరుచు *to forget*.

౨౦ - కథ

చెన్న పట్టణములో వక యిం గలీమదొర కలడు - అతనికి యిం గలీమభాషతప్ప యితరభాషలు తెలియవు - గనక - సకలభాషలు తెలిసినవకదుబాసిని తనవద్దవుంచుకొనివుండెను - వైకనాడులదొరవద్దికిదొమ్మరివాండ్లువచ్చిగడక

ట్టిదితమనామా థర్ఫమునంతాపుండచూపిరి - అంతటఅతడుచాలాసంతోష
పడితనదుబాసినిబలిచిఅదొమ్మరివాండ్లకుపదివర హాలుయిమ్మనిచెప్పెను - అతడు
వాండ్లనుతనయింటికిబిలుసుకొనిపోయివక వర హాలుచ్చిపోందనిచెప్పెను - తా
ముఅంతకష్టపడిఅదినందుకుయింతకొంచెముయిచ్చెనుగదాఅనిబహువెసనప
దిదుబాసితమ్మన మోసముచేసి నాదొయే మోలనుకొనివాండ్లుఅదొరవద్దికి
పోయిఅతనికిఆవర హా క న ప ర చిదుబాసియిదియిచ్చి నాడనిచెప్పుకొనిరి - ఆ
దొరకువాండ్లభాష తెలియదుగనకతనదుబాసినిబలిపించివాండ్లయేమిచెప్పు
తాదుఅడుగుమనగాఅతడుఅదొరనుచూచిఅయ్యతమరు యిచ్చినపదివర హా
లొయిదిభారము ద్రవర హాలటదీన్నితీసుకొనివేరెయిమ్మనిఅడుగు తారనిచె
ప్పెను - అంతటఅతడుబహుకోపగించుకొని వాండ్లను కొట్టించిపంపించెను -
గనక - యెవరయినప్పటికిన్నితామువాసముచేస్తూవుండెదెకభాషలనునేర్వ
నివారు - యితరులుచెప్పెమాటలునమ్మిఅన్యాయములుచేతురు.

21st STORY.

In Madras lived an English gentleman who, as he knew no other languages than English, kept a dubash who was acquainted with all the languages that are spoken there. One day some tumblers came to the gentleman, and having fixed their bamboo, danced and displayed several feats of agility before him. The gentleman was highly gratified, and sending for his dubash, told him to give them ten pagodas. The dubash took them to his house, and giving them only one pagoda, told them to go about their business. As they thought this a poor recompence for their trouble, and suspected that the dubash had deceived them, they returned to the gentleman, and shewing him the pagoda, told him his dubash had given only it to them. As the gentleman did not understand their language, he sent for the dubash and asked him what they were saying. He told him, that among the ten pagodas he had given them, they said this pagoda was a bad one and they wanted him to exchange it. The gentleman at this became very angry, and ordered them to be well beaten and sent away. Thus, they who are ignorant of the languages of the country they inhabit, and believe what others tell them, must be guilty of great injustice.

చెన్నపట్టణము a name given to Madras, యంగ్లీషు English, adj. దొర a gentleman, master, s. m. భాష a language, s. n. తప్ప except, ind. యి తరము other, different, adj. n. vide r. 289, తెలియవు (they) are not known, 3d p. plu. of neg. aorist of v. n. తెలియు to be known, సకలము all, whole, entire, adj. n. తెలిసిన past rela. part. of v. n. తెలియు - దుబాసి a dubash, an interpreter, comp. of దు a corruption of s. ద్వి two, and బాసి from s. భాష a talker, speaker, దొమ్మరివాడు a rope-dancer, a tumbler, s. n. కడ a large bamboo, s. n. కట్టు to tie, or bind, v. n. సామాధ్యము ability, adequacy, power, strength, fitness, s. n. వుండచూపు to display, to exhibit, v. a. చాలా much, very, adv. పిలుచు to call, to convoke, v. a. పది ten, c. num. వరహా a pagoda, s. n. యింటికి to the house, dat. sing. of irr. noun, యిల్లు a house, పిలుచుకొనిపోవు to conduct, to lead, v. a. పొంది go ye, 2d p. plu. imp. of పోవు to go, అంత so much, so, so many, thus, indecl. adj. pron. ఆడినందుకు for having acted, or played, comp. of ఆడిన past rela. part. of v. a. ఆడు to play, to dance, to act, also to speak, అందు that, with the addition of కు to, యంత as much as this, such as this, also so much, కొంచెము (corruption of s. word కించిత్) something, somewhat, s. n. little, adj. మోసముచేసినాడోయే మో (we) don't know whether he has deceived us or not, comp. of మోసముచేసినాడు he deceived, 3d p. sing. past t. of v. a. మోసముచేయు to deceive, with యి denoting doubt, and యేమి what? with the addition of యి, which means (I) do not know what it is, కనపరచు to shew, comp. of కను to see, and పరుచు to spread, పిలిపించు c. v. to send for, to call, భారిముద్ర వరహా a counterfeit pagoda, s. n. అట they say, vide r. 511, పంపించు to send, to dismiss, v. a. నేర్వనివారు those who do not learn, comp. of నేర్వని neg. rela. part. of నేర్చు to learn, and వారు-నమ్ము v. a. to trust, to believe, అన్యాయము injustice, comp. of అ a s. negative particle, and న్యాయము justice.

— — — కథ.

ఒకపల్లెలోవకశూద్రుడుకలడు. అతడువకకోతినిన్నిమేకనున్నపించు

తూవుండును యిట్లావుండ గాలి తనికిమరి వక వూరికి పోవలసిన పని వచ్చెను - గనక - పెరుగన్నముమూటకట్టుకొని మేక నున్నుకోతినిన్ని కూడా తీసుకొనిపోతూదోవలో వకకోనేరువుండ గాలిక్కడనిలిచి మేక నున్నుకోతినిన్నిగట్టున వక చెట్టుకుకట్టివేళివాటిదగ్గర పెరుగన్నపుమూటవుంచి తానులేతటాకములోదిగపండ్లుతోముకొనిమల్లిగట్టుకువచ్చెవరుకురికోతి పెరుగువంటకమంతాతినినచేతులకులింటుకొనివున్న పెరుగుమేకమూతికిరాచితానుయేమిన్నియెరగనిదానివలెదూరంగాకూచుండివుండెను - ఆకూత్రవాడువచ్చిచూడగాతానువుంచిపోయినఅన్నములోవకమెతుకైనారేకపోయెను - మేకమూతికిమాత్రం పెరుగులింటుకొనివుండెను - గాబట్టితానుతినవలెననివుంచుకొన్నఅన్నమంతాయీమేకతినిపోయెననుకొనిబహుకోపముతోఆమేకనుకొట్టెను - గనకఅవివేకులయిన ప్రభువులున్యాయాన్యాయములువిచారించరు.

22d STORY.

In a certain village lived a soodra, who had a monkey and sheep, which he was rearing with great care. Business obliging him to go to another country, he put some curds and boiled rice into a cloth, and taking his monkey and sheep along with him, set out. During his journey he stopped near a tank by the road side, and having tied the monkey and sheep to a tree and placed the rice and curds near them, he went to wash his teeth. In the interim the monkey eat all the curds and rice, and having rubbed a little that remained upon his hand on the sheep's mouth, went and sat down at a distance, as if he knew nothing of the matter. When the soodra returned and saw that there was not a single grain of rice left, and that some was sticking on the mouth of the sheep, he said to himself "this sheep has certainly eaten the rice which I kept for my own eating," and having become angry, he beat it severely. In this manner, ignorant masters never enquire into the merits or demerits of a case.

పల్లె a village, hamlet, s. n. కోతి a monkey, s. n. మేక a sheep, s. n. these words are joined by the copulative conjunctions *న్ని* and *న్ను*, vide r. 492, పెంచు to rear, to bring up, v. a. పోవలసినపని a business for which (he) should go, comp. of పోవు to go, వలసిన past rela. part. of v. a. వలయు to desire, పని a

business, పెరుగన్నము rice mixed with curds, comp. of పెరుగు curdled milk, and అన్నము boiled rice, also food, మూటకట్టు to make a bundle, to wrap any thing into a bundle, comp. of మూట a bundle or bag, s. n. &c. దోవ a road or way, s. n. కోనేరు a pond, a tank, (from కోన an angle or corner, and ఏరు a river) so called because these sorts of ponds in India have in general four or more corners; నిలుచు v. n. to stand, to stay, వుంచు v. a. to place, to put, to keep, to retain, (from వుండు to be), తటాకము a tank or pond, s. n. పండ్లుతోముకొను refl. v. to cleanse the teeth, comp. of పండ్లు plu. of irr. noun పల్లు a tooth, and తోముకొను refl. v. to clean, అంటుకొను refl. v. to touch, మూతి mouth, properly applied when the lips are shut together, it appears to have been derived from మూత a lid or covering, రాచు to rub or bedaub, v. a. యేమిన్నియెరగ నిదానివలె like one who is quite ignorant of the matter, comp. of యేమిన్ని any thing, explained before, యెరగని neg. rela. part. of v. a. యెరుగు to know, with the addition of దాని infl. sing. of dem. remote pron. అది she, it or that, governed by the postposition వలె like, దూరం గా at a distance, adv. from దూరము far, distance, with the addition of కా to convert it into an adverb, మెతుకు a grain of boiled rice, s. n. అయినా even, at least, explained before, లేకపోయెను there was not, comp. of లేక neg. verb. part. of వుండు to be, and పోయెను past tense of పోవు to go, as before, వుంచుకొన్న past rela. part. of refl. v. వుంచుకొను to keep, ప్రభువు a master, a lord, s. m. న్యాయము justice.

—౦౩- కథ.

పూర్వ కాలమందుమచిలీపట్టణములో వైకటరకవాడు కలడు - వైకటినది రాత్రి అతనియింట్లోదొంగలుజొరపడిసర్వస్వమున్నదోచుకొనిపోయిరి అతడు అతడు అదొంగలను చాలావెతకగాతనయింట్లోపోయిన సామానులలో కొన్నివకనివద్దవున్నట్లు ఆచూకీదొరికినందువల్లనున్న - యింకాకొన్ని వేతవులు విచారింపగా అతడెదొంగలించినట్లుకనపడినందువల్లనున్న అతణ్ణిపట్టుకొని న్యాయాధిపతివద్దకితీసుకొనిపోయెను - అప్పుడు అన్యాయాధిపతి ఆతరకవాణ్ణి చూచియితడునియింట్లోదొంగలించినట్లురుజువుపరచడానకుయెవరయినా

సాక్షులు వున్నారా అని అడిగెను. తురక వాడు సాక్షులు లేరని చెప్పెను. సాక్షు లే
వివాదము విచారించుటకు దధర్మకాస్త్రములొ చెప్పి వున్నదిగనక నేను యీ
వాదము విచారించవలసినది లేదని న్యాయాధిపతి చెప్పెను. అంతట అతురక
వాడు యీ మాటలు విని. తన కాలిముచ్చెతీసుకొని ఆదొంగను కొట్టసాగెను. అం
దుకు న్యాయాధిపతి చాలా కోపించుకొని నీవు వాణ్ణి యెందుకు కొట్టుతున్నావని
తురక వాణ్ణి అడగగా అతడు న్యాయాధిపతిని చూచి అయ్యయితడు నాయొంటి
కిదొంగలించెటందుకు వచ్చెటప్పుడెతాను వస్తానని నాతో సూచనగా తెలియచే
సివుంటే నెనుయితనిదొంగతనము రుజువుపరచడానకు సాక్షులను సంపాదించు
కొనివుందును. అట్లా తెలియచెయ్యలేదుగనక యెందుకు తెలియచెయ్యలేదని
కొట్టుతున్నానని చెప్పెను. అంతట న్యాయాధిపతి సిగ్గుపడి పూరికెవుంటెను.

23D STORY.

There lived formerly in Masulipatam a Mahomedan, whose house was one night robbed. After much search he traced some of the articles to a man whom, for several reasons, he suspected to be the thief, and whom he took before the judge. The judge asked the Mahomedan, whether he had any positive proof that the prisoner was the person who had robbed his house. He answered in the negative; whereupon the judge told him that he must dismiss the case, as he was strictly forbidden by the sastras to enquire into cases where there are no eye-witnesses to the fact. On hearing this, the Mahomedan took off his slipper and began to beat the thief. The judge, in a great passion, asked him his reasons for so doing. He told him, that it was because he had not communicated to him beforehand his intention of robbing his house, in order that he might have had witnesses ready to prove his villany. The judge was confounded at this reply, and remained silent.

పూర్వ కాలమందు *in former times*, comp. of పూర్వము *former*, కాలము *time*, and అందు *in*, postpos. మచిలీపట్నము *Masulipatam*, తురక వాడు (تورک Toork. Pers.) a Mahomedan or more properly a Moohummudan, a follower of Moohummud, or mooslim, a true believer, vulg. but improperly, a Mussulman, a Moorman, a Turk, s. m. జొరపడు *to rush into, to enter forcibly*, v. n. సర్వ స్వమున్న *all the property*, comp. of సర్వము *all, whole*, and స్వము *wealth*,

property, with the addition of న్న denoting universality, దోచుకొనిపోవు v. comp. to plunder, to steal, to rob, వెతుకు v. a. to seek, to search for, సామాను articles, goods, things, s. n. వున్నట్లు that were, comp. of వున్న past rela. part. of వుండు to be, and అట్లు as explained above, అచూకీ a trace, a mark, or sign, వాడువు cause, origin, motive, s. n. కనపడినందువల్ల because (it) appeared; comp. of కనపడిన past rela. part. of కనపడు to appear, to seem, v. n. అందు that, and వల్ల by, న్యాయాధిపతి a judge, comp. of న్యాయ justice, fitness, and అధిపతి a lord, a chief, రుజువుపరచడానకు in order to prove, dat. sing. of verb. noun, రుజువుపరచడము the proving, (from రుజువుపరుచు v. comp. to prove), సాక్షి a witness, an eye-witness, evidence, వ్యజ్యము a contest at law, a law suit, a claim, s. n. విచారించు v. a. to enquire, to investigate, ధర్మశాస్త్రము a code of laws, comp. of ధర్మ virtue and శాస్త్రము a treatise, కాళి gen. sing. of irr. noun, కాలు a leg, ముచ్చె a shoe, slipper, s. n. దొంగిలించు in order to steal, comp. of దొంగిలించేటి indef. rela. part. of దొంగిలించు to steal, &c. &c. వచ్చేటప్పుడే at the very time (he) came, comp. of వచ్చేటి ind. rela. part. of వచ్చు to come, and అప్పుడు that time, or then, with the addition of ా denoting emphasis, సూచనగా by hints, adv. comp. of సూచన a wink, a hint, and ా changed into గా in consequence of it's being followed by a nom. case, తెలియచేయు v. comp. to inform, to acquaint, to notify, to make known, సంపాదించుకొను refl. v. to procure, to get, సిగ్గుపడు to be ashamed, or abashed, వూరితెవుండు to be quiet, or silent, v. comp.

— ర - కథ.

పల్నాటికిమలో వశకూ ద్రుడుకలడు - అతనివద్దవశముంగీసువుండెను - అతడుదాన్నిబహుజా గ్రతగా పెంచుతూవుండును - అతనికిమరి వశ వూరికిపోవలసినపనివచ్చినందునఆముంగీసునుతనభార్యకువప్పించి - పోయెను - మరునాడుఆ మెతనకొడుకునుతోట్లలోనిద్రవుచ్చి - ఆముంగీసునుతోట్లదగ్గరవుంచి చెరువుకునీళ్లకుపోయెను - యింతలోఆబిడ్డవున్నతోట్లవద్దకివశ పామువచ్చెను - ఆముంగీసుఆపామునుపట్టితుండెములుగాచేసిసారవేళియీ సంఘటితమగుతెలియచేతామనినెత్తురుచారలనోటితోఆ స్త్రీకియెదురుగాపోయెను. ఆమెముం

గీనువున్నరతిచూచియిదితనకొడుకునుకొరికిచంపవచ్చినదనుకొనిదుఃఖపడిబి
హుకోపముతోవకకర్రతీసుకొనిదాన్నికొట్టించంపెను - ఆతరువాతయింటికి
పోయికోట్లలోనుఖముగానిద్రిస్తూవున్నబిడ్డనున్నుకోట్లవద్దకుండెములయి
పడివున్నపామునున్నుచూచి- అయ్యోనేనుయెంతపాపాత్మరాలను- నాబిడ్డను
కాపాదినముంగీసునులిన్యాయముగాచంపితి నెలనిబహువ్యసనపడెను.

24TH STORY.

There lived in the country of Palnaud, a soodra, who had a mongoose, which he was rearing with great care. One day being obliged by business to go to another country, he gave it in charge to his wife, and set out on his journey. The day after his departure, his wife put her son to sleep in a cradle, and having placed the mongoose near it, went to a tank to fetch some water. A snake just at that time came to the place where the child was sleeping, which the mongoose immediately tore in pieces, and then covered with blood went out to meet the woman. The woman seeing the mongoose in this state, began to cry bitterly, imagining that it had killed her son, and in a fit of rage she seized a stick and killed it on the spot. But when she entered the house and saw the infant in a tranquil slumber and the snake lying dead near it, she exclaimed in a fit of despair, O wretch that I am, I have killed the protector of my child's life.

పల్నాటి gen. sing. of పల్నాడు a district in the northern circars, ముంగీసు a mongoose, (*viverra ichneumon*) s. n. పెంచు to rear, to bring up, v. a. భార్య a wife, s. f. వప్పించు to deliver to the charge of another, to consign, v. a. మరునాడు next day, comp. of మరు another, and నాడు a day, ఆమె she or that woman, pron. vide r. 263, కొడుకు a son, s. m. కోట్ల a cradle, s. n. నిద్రపుచ్చు to put to sleep, v. a. నీళ్లకు dat. plu. of నీరు water, యింతలో during this time, in the mean time, adv. బిడ్డ a child, s. n. పాము a snake, a serpent, s. n. తుండెము a fragment, a piece, s. n. పారవేయు to throw, to fling, to cast out, v. a. సంగతి a subject, circumstance, concern, s. n. తెలియ చేతాము let us inform, 1st p. plu. imp. of తెలియ చేయు to inform, to acquaint, v. n. నెత్తురుచారలనొట్టితో with (his) mouth stained with blood, comp.

of irr. noun, నెత్తురు *blood*, చాఠల gen. plu. of చాఠ *a spot, a blot, a stain*, s. n. నోటి inflected from నోరు *mouth*, by the postpos. తో *with*, స్త్రీ *a woman*, యెదురుగా *opposite, in front*, ind. కోరుకు *to bite*, చంపు *to kill*, దుఃఖపడు *to be sorrowful*, v. n. కోపము *rage, anger, passion*, s. n. ఆతరువాత *after that*, comp. of ఆ *that*, and తరువాత *after*, నిద్రించు *to sleep*, v. n. అయ్యో *alas*, interj. denoting sorrow, pity, or pain, నేనుయెంత పాపాత్మరాలను *how great a sinner I am*, comp. of నేను *I*, యెంత *how much*, పాపాత్మరాలు *a sinner*, s. f. with the affix ను; చంపితిని *I have killed*, 1st p. sing. past t. of చంపు *to kill*, with the addition of ం denoting emphasis.

మొదటి - కథ.

ఉజ్జయినీపట్టణములోనుండకనుడనెరాజుకలడు - అతనికివకకొమారుడు అతడుచూచిన వారి నందరినిరిట్టుచు - విద్వాంసులను పరిహాసముచేయుచు - బీదలయిన వారిని హింసింపుచు బహుదుర్మార్గుడయి ప్రవర్తించుచుండగారాజుతనకొమారుడు - యాలాగుజనకంటకుడయి వుండడముచూచిచింతాక్రాంతుడయి వకనాడు అతణ్ణి వక గదిలోకి పలుచుకొనిపోయి తన వద్దగూర్చుండజేర్చుకొని - నీవు విద్వాంసులు మొదలయిన వారిని అపుమానించడము వల్ల నీకు మహాపాపము సంభవిస్తున్నది - కాని అందువల్ల వారికియే మిన్నితక్కువలేదు - యందుకు నేను వక దృష్టాంతము చెప్పుతున్నాను - యేమంటే ఆకాశమందు మధ్యాహ్నవేళ ప్రకాశిస్తూవుండెను సూర్యణ్ణి చూచి యెవడయినా అసూయచేతనోటినిండా నీళ్లుపోసుకొని సూర్యుని మీద వుమ్మివేస్తే ఆ నీళ్లు తిరిగి వాని ముఖము మీద పడుతున్నవిగాని అందువల్ల సూర్యునికియే మిన్నితక్కువలేదు అని చెప్పగాతం ద్రిమాటలు వినియుక్తమని గ్రహించి దుర్గుణముల నన్నివదలి మంచివాడయివుండెను.

25TH STORY.

In the city of Oojein a king, by name Soodursana, had a son whose disposition was so bad, that he took delight in abusing every one that came near him, in playing tricks with the learned, and in acting with violence and oppression towards the poor. The king became very much distressed at seeing

his son treat every one with indignity, and taking him one day into a room, he thus addressed him : “ The manner in which you behave to the learned and others, only serves to load you with sin, and does not in the least detract from their merits, you resemble a fellow who spitting a mouthful of water at the sun, when shining in the heavens with midday splendour, receives it back in his face, whilst the sun is not disgraced by his malignity.” The son was touched at his father’s remark, and reformed his character.

ఉజయినీ *a city*, so called, in Malva, formerly the capital of Vicramarka, and lately of the mahratta chief Scindia, మదర్శనుడు the name of a king, కొమారుడు *a son*, s. m. చూచినవారినందరిని *all the persons that he saw*, comp. of చూచిన past rela. part. of చూచు *to see, to look*, వారిని acc. plu. of వారు *they*, and అందరిని accus. of ind. pron. plu. అందరు *all*, తిట్టు *to abuse*, v. a. పరిహాసముచేయు *to joke, to jest*, v. a. బీద *a poor man*, s. n. also *poor*, adj. హింసించు *to oppress, to harass*, v. a. ప్రవర్తించు *to behave, to conduct one’s-self*, v. n. జనకంటకుడు *a tyrant*, s. m. comp. of జన *man*, individually or collectively, and కంటకుడు *a paltry foe*, చింతాక్రాంతుడయి *being oppressed with sorrow*, comp. of చింత *sorrow*, and ఆక్రాంతుడు *accompanied*, adj. m. &c. గది *a room*, s. n. కూర్చుండపెట్టుకొను *to make one sit down*, comp. of కూర్చుండ inf. of కూర్చుండు *to sit down*, and పెట్టుకొను refl. *to place, to keep*, మహా *great, much*, adj. పాపము *sin, crime, wickedness*, s. n. సంభవించు *to happen, to occur*, దృష్టాంతము *an instance, an example, a simile*, ఆకాశము *the sky, the atmosphere*, మధ్యాహ్నము *midday, noon*, comp. of the sanscrit words మధ్య *middle*, and అహ్ *a day*; ప్రకాశించు *to shine*, సూర్యుడు *the sun*, s. m. అసూయ *contempt, aversion, abhorrence*, వుమ్మిచేయు *to spit, to spit out*, v. a. ముఖము *the face*, తక్కువ *deficiency, defect, disgrace*, s. n. గ్రహించు *to comprehend, to understand*.

—౨౬— కథ.

ధారాపురములో వక బ్రాహ్మణుడు కలడు - నెకనాడు అతడు పూలు పండు

కోసుక రావ లెననిదివికిపో గాలక్కడికివకపులివచ్చెను - అతడుఅపులినిచూచిభయపడిపరిగెత్తనాగెను - అంతటపులిఅతణ్ణితరిమిపట్టుకొనెను - అప్పుడు అత్రాక్షుణుడుపులితోచెప్పెనుయేమంటే - నీవునాయందుదయచేసి మూడు రోజులమట్టుకునన్నుచంపకవిడిచి పెట్టితేనేనుయింటికిపోయి నాపనులన్నిచక్కపెట్టుకొని - మాబంధువులనందరినిచూచివారిచేతశలవుపుచ్చుకొనివచ్చెదననిచెప్పగా - నీవురాకపోతేమొమిచేశేది - అనిపులిఅడిగెను - నిజముగావస్తున్నాననిఅతడుప్రమాణముచేసెను - గనక - మంచిదిపోయిరమ్మనిఅతణ్ణివిడిచిపెట్టెను - అటుతరువాతఅత్రాక్షుణుడుబహువిచారగ్రస్తుడయితనయింటికిపోయిమూడుదినములలోతనపనులుయావత్తుచక్కపెట్టుకొనిపులితో - తానువస్తాననిచెప్పినవేళకుదానివద్దకిపోయెను - అపులిఅతనిసత్యానికిమెచ్చిఅతణ్ణిహింసించకయింటికిపోమ్మనిచెప్పెను - గనక - యధార్థవాదులనుఅందరుగొప్పచేతురు.

26TH STORY.

There lived at Dharapooram a bramin, who went one day into the forest to gather some fruit and flowers. Just at that time a tiger came there, which the bramin perceiving, became very much afraid, and tried to make his escape. The tiger, however, pursued and overtook him. In this predicament, the bramin begged him to spare his life for three days, that he might return home, settle his affairs and take leave of his family. The tiger asked him, in the event of his not returning, what was to be done. He replied, there was no fear, for he would take his oath to return. The tiger having consented, he returned home disconsolate, and after employing the three days in settling his affairs and taking leave of his family, he arrived at the place where he had appointed to meet the tiger, at the prescribed time, who was so pleased at his veracity, that he allowed him to depart uninjured. Thus, a person who keeps his word, is always honored.

ధారాపురము the name of a city, పరిగెత్తు to run, to fly, v. n. తరుము to pursue, to chase, v. a. నాయందుదయచేసి being kind towards me, comp. of నా infl. sing. of వేను I, and యందు in, on, దయచేయు to be kind, to shew

favour towards one, మూడు three, num. రోజు a day, s. n. పరియంతం until, till, adv. పని business, affair, s. n. చక్క-పెట్టుకొను refl. v. to settle, to amend, బంధువు a kinsman, a relation, అందరు indef. pron. all, used with reference to the masculine or feminine gender, శలవు permission, leave, పుచ్చుకొను refl. v. to take, యేమిచేసేది what is to be done, lit. what (shall be) the doing, comp. of యేమి what? and చేసేది the doing, verb. n. of the verb చేయు to do, ప్రమాణముచేయు to take an oath, comp. v. మంచిది well, adv. అటు తరువాత after that, comp. of అటు a particle, there, that, so, యావత్తు all, ind. వేళ time, s. n. సత్యము truth, veracity, an oath, మెచ్చు to applaud, to be pleased with a person or thing, to praise, v. a. యథార్థవాది a speaker of truth, sans. noun, గొప్ప చేయు to honor, to venerate, v. a.

౨౭ - కథ.

గోదావరీతీరమందువకమత్రి చెట్టుకద్దు - ఆ చెట్టుమీదచిలకలుగూళ్లుకట్టుకొనివాటిలోతమపిల్లలనుపుంచుకొనిబహుదినాలుగా వాసముచేయుచుండెను - యిట్లావుండగాకాత్తికమాసమందువకనాడునిండావానకురిశెను - అప్పుడుఆనదీతీరమందువున్నకోతులన్నిచరికిశౌర్యలేకఆచెట్టుకిందికివచ్చెను. ఆచెట్టుమీదవున్నచిలకలుయీకోతులనుచూచిమీకుదేవుడుకాళ్లుచేతులుయిచ్చివుండగామీరువకస్థలముసంపాదించుకొనిఅందులోసుఖముగావాసముచేయ్యకయెందుకుయీలాగువానలోతడుస్తున్నారు - యికనయినామామాటలువినియీవాననిలిచినతరువాతవకస్థలముసంపాదించుకొండిఅనిచెప్పగాతమ్మునచిలకలుయేకతాళిచేస్తున్నవనుకొనివాననిలిచినతరువాతకోతులన్నిఆచెట్టుయెక్కిచిలకలగూళ్లన్నిపీకీపారవేళివాటిపిల్లలనుచంపివేశెను.

27TH STORY.

On the banks of the river Godavery there was a banian tree, on which, for a length of time, parrots had built their nests and brought up their young ones. One day in the month of November, a violent shower of rain happening to fall,

all the monkies that inhabited the banks of that river retired, shivering with cold, under this tree for shelter. When the parrots saw them, they addressed them as follows: " Why dont you, whom God has blessed with hands and feet, build yourselves a dwelling to protect you from the rain ; take our advice, and when the shower has ceased, commence building a habitation." The monkies imagining that the parrots had made this speech for the purpose of jesting them, mounted the tree the instant the rain was over, and having pulled down the nests, destroyed all their young ones.

గోదావరీ the name of a river in the northern circars, తీరము *a bank, a shore*, s. n. ముత్తెట్టు *a banian tree*, (*figus indica*), s. n. చిలక *a parrot*, s. n. కూళ్లు plu. of irr. noun, కూడు *a nest*, s. n. కట్టుకొను refl. v. *to bind, to build, also to encroach*, కా a particle signifying *since, from*, వాసము చేయు *to dwell, to live*, comp. v. కార్తీకము *a month containing a part of October and November*, మాసము *a month*, వాన *rain*, కురియు *to rain*, నదీతీరము *the bank, or shore of a river*, comp. of నది *a river*, and తీరము *a bank*, చలి *cold*, s. n. ఫౌర్వ లేక *unable to endure*, comp. of ఫౌర్వ inf. of ఫౌర్మ *to suffer, to endure*, and లేక as before, కాలు *a leg*, s. n. స్థలము *a place*, s. n. సంపాదించుకొను *to procure, to get*, refl. v. తడియు *to be wet, to get wet*, v. n. యికన యినా *for the future*, నిలుచు *to stop, to cease*, v. n. మాట *a word*, s. n. పీకు *to pull down, to root up, to pick to pieces*.

అంక - కథ.

అయోధ్యపట్టణములో వక రాజు కలదు అతడు వక పుష్పలతోట వేయించితనకు సావు కాశమయిన వేళ ఆతోటకుపోయి విహరిస్తువుండును - ఆరాజుదగ్గర వక మంత్రి కలడు ఆ మంత్రి కొడుకునిత్యమున్న రాజుతోటలోకిపోయి పుష్పలు దొంగిలిస్తువచ్చును - అందువల్ల ఆతోటలో పుష్పలు బహుతక్కువ అయిపోయెను - గనక రాజుతోట వాండ్లను బలిపించి మూతోటలో పూతె పుష్పలు యెవరోతి

శుకొనిపోయేటట్లువున్నది - మీరుజూ గ్రతశాకనిపెట్టివుండిరిదొంగనుపట్టు
 కొనిరండిరినిచెప్పెను - వాండ్లుఆ ప్రకారమేకనిపెట్టివుండిరిమంత్రికొడుకు
 పువ్వులుకొన్నావుండగాచూచిపువ్వులతోకూడాలితన్నేపట్టుకొనివకపాలకీలో
 వేరిరాజునగరికితీసుకొనిపోయిరి - అప్పుడుమంత్రివాకిటనిలుచుండివుండెను -
 గనక - అక్కడవుండెవాండ్లుమంత్రినిచూచిమికోమారుదురాజుగారితోట
 లోపువ్వులుదొంగలించినాడనిఅతన్నేరాజుగారివద్దకిపట్టుకొనిపోతున్నారు
 మీరుపోయివిడిచించరాదానిచెప్పగానోరుంటెబ్రతుకుతాడుపొమ్మని
 మంత్రిగట్టిగాచెప్పెను - మంత్రికొడుకుయీమాటవినిదానితాత్పర్యంగ్రహించి
 చితనవద్దవున్నపువ్వులుఅన్నితనివేళెను - అంతటఅతన్నేరాజుదగ్గరికితీసుకొని
 పోగారాజుఅతన్నేచూచినీవుయెందుకుపువ్వులుదొంగలెక్కివిఅనిఅడిగెను - అ
 య్యానేనుమీతోటచూతామనిపోతినీగానిపువ్వులుదొంగలించలేదునన్ను
 అన్యాయముగాపట్టుకొనివచ్చినారనిమంత్రికొడుకుచెప్పెను - అంతటఅతని
 వద్దపువ్వులులేనందునఅతన్నేఅన్యాయముగాపట్టుకొనివచ్చినారనినిశ్చయించి
 చిరాజుతోటవాండ్లనుశిక్షించిపంపించెను - గనకబుద్ధిమంతుడైనవాడుతనకు
 యెంతటిపదవచ్చినావుపాపములచేతతప్పించుకొను.

28TH STORY.

In Oude lived a king, who had a flower garden, in which he spent most of his leisure hours. This king had a minister, whose son was in the habit of going daily to the garden and stealing the flowers. The king missing a number of them, told the gardeners to watch for the thief, and having apprehended him, to bring him into his presence. They accordingly caught the lad when in the act of gathering some flowers, and having put him into a palanqueen, with the stolen property, they took him to the king's palace. Some one told the minister, who was standing near the gate, that it was his son, who having been detected in stealing the king's flowers, they were carrying before him, and that he ought to go and beg for his release. The minister loudly answered, it is of no consequence, if he has a mouth he will live. The son hearing and understanding the meaning of this speech, immediately eat all the flowers. When they brought him before the king, he asked him why he had stolen his

flowers. He replied, O sir, they have brought me here unjustly, for I only went to see your garden, but did not steal any thing. As there were no flowers found upon him, the king believed this, and having punished the gardeners, sent them away. Thus, a clever person may get himself out of a scrape by some contrivance or other.

అయోధ్యా the capital of Rama or modern Oude, పూవుల gen. plu. of పూవు a flower, and తోట a garden, చేయించు to cause to make, c. v. from పేయు to put, to place, సామకాశము leisure, వేళ time, విహరించు to walk for pleasure or amusement, to sport, v. n. తోటవాడు a gardener, s. m. పిలిపించు to send for, c. v. (from పిలుచు to call), పూశె ind. rela. part. of v. n. పూయు to blow (as a flower), to bloom, యెవరో some one, comp. of యెవరు who? with the addition of ు denoting doubt, వాకిట at the gate, the inflected abla. of irr. noun, వాకిలి a gate, an opening, s. n. నగరి a palace, s. n. విడిపించరాదా can (you) not release, comp. of విడిపించ inf. of c. v. విడిపించు to release, to acquit, and రాదు with the addition of ు denoting interrogation, vide page 173, నోరు mouth, s. n. బ్రతుకు to live, v. n. గ్రహించు to understand, to comprehend, v. a. లేనందున as there were not, comp. of లేని neg. rela. part. of వుండు to be, and అందున as before, నిశ్చయించు to determine, to resolve, v. a. శిక్షించు to punish, to chastise, v. a.

— - కథ.

యవనదేశములో మహమ్మదునులతాను అనెరాజుకలడు - అతడుపరదేశములకుపోయియుద్ధములుచేయుచు - స్వదేశమునందుండుప్రజలను హింసింపుచుండును - గనక అతనిదేశమంతా పాడుపడిపోయెను - అంతట అతనిమంత్రి యేమయినావకపుపాయముచేతయీ రాజుకుమంజిబుద్ధివచ్చెటట్టుచేయవలెననిలోచనచేసిఅది మొదులుకొని అతడురాజుతో మాట్లాడేటప్పుడంతా పూర్వంతానువకబుుషినిత్రయించిఅతనివద్దపక్షిభాషనేచుకొన్నట్టున్న

అందువల్లయే పక్షి పలికినాదానితాత్పర్యంతనకు తెలిశేటట్లున్నచెప్పుతూవుం
 దును - యిట్లావుండగా వైకనాడుఆరాజున్నమంత్రిన్నివేటకుపోయిరి గ వ
 స్తూవుండెటప్పుడుదోవలోవకచెట్టుమీదరెండుగూబలుగూచుండిఅరుస్తూ
 వుండగా - దాన్నిరాజువినిమంత్రినిచూచినీకుపక్షిభాషతెలుసునుగదా - యీ
 గూబలుయేమిమాట్లాడుకొంటున్నవిచెప్పుమనగామంత్రికొంతశేపుఆమా
 టలువిన్నట్లుగావినిరాజునుచూచిఅయ్యోఆమాటలుతమగువినేటందుకు
 యోగ్యమయినవికావనిచెప్పెను - అవియేమయినాకానిఅవశ్యముగాచెప్ప
 వలసినదనిరాజునిబొంధించెను. అంతటమంత్రిమండలించెనుయేమంటే - యీ
 గూబలలోవకదానికిఆడబిల్లవున్నది - మరివకదానికిమొగబిల్లవున్నది - అవిరెండు
 న్నుతమబిల్లలకువివాహముచెయ్యవలెననిప్రయత్నంచేస్తున్నవి - అందులో
 మొగబిల్లకలదిఆడబిల్లకలదాన్నిచూచినీకొమాతెనునాకొమారుడికియిస్తు
 న్నావుగదా - ఆసమయమందునాకొమారుడికియాభైపాడుగ్రామాలయిస్తు
 న్నావాలనిఅడిగెను - దేవునిదయవల్లమనసులతానుమహమ్మదుసుఖముగా
 రాజ్యముయేలుతూవుండెమట్టుకుమనకుపాడుగ్రామాలకుయేమితక్కువ - నీ
 వుయాభైగ్రామాలగదాఅడిగితివి - నేనుయేనూరుగ్రామాలయిస్తున్నాన
 నిఆడబిల్లకలదిచెప్పుతున్నదనిమంత్రిచెప్పగావినిరాజుబహువ్యసనాక్రాం
 తుడయి - పాడుపడిపోయినగ్రామములన్నిమల్లికట్టించిసకలజనులకుసుఖము
 కలగజేసెను.

29TH STORY.

In the country of Arabia, the sultan Moohummud, by his wars abroad and tyranny at home, had filled his dominions with ruin and desolation. His minister pretended that he had been taught the language of the birds by a certain dervise, so that not a bird could speak but he knew what he said. One day as he was returning from hunting with the king, they saw a couple of owls upon a tree in close conversation. I should like to know, says the king, what these owls are saying, pray listen to their discourse, and give me an account of it. The vizier approached the tree and pretended to be very attentive. On his return, the king asked him what he had heard; he replied, that he did not dare to tell him. The king would not be satisfied with this answer, but insisted upon hearing what the owls had said. You must know then, said the vizier,

that one of these owls has a son and the other a daughter, between whom they are now upon a treaty of marriage. The father of the son said to the father of the daughter, I consent to the marriage, provided you settle fifty ruined villages upon your daughter for her portion. To this the other replied, instead of fifty I will give her five hundred if you please; for, thank God, as long as sultan Moohummud reigns over us, we shall never want ruined villages. The sultan was so touched with this story, that he rebuilt the villages which had been destroyed, and ever afterwards consulted the good of his people.

యవన a name given to *Arabia*, మ హమ్మదు name of a man, సులతాను (سلطان ar.) a king, పరము foreign, adj. n. యుద్ధము war, a battle, s. n. స్వ దేశము native country, comp. of స్వ own, and &c., ప్రజలు people, subjects, పాడుప దిపోవు v. n. to fall in ruins, to be ruined, comp. of పాడు destruction, ruin, s. n. also waste, adj. &c. &c. అది మొదలుకొని from that time, comp. of అది that, and మొదలుకొని beginning from, postpos. మాట్లాడేటప్పుడంతా all the time (he) spoke, comp. of మాట్లాడేటి ind. rela. part. of మాట్లాడు v. a. to speak, to talk, &c. &c. వూర్వం formerly, adv. ఋషి a sage, or sanctified personage, ఆశ్రయించు to court one's favour, v. a. యే పక్షి పలికినా whatever any bird might say, comp. of యే what? పక్షి a bird, పలికిన past rela. part. of v. a. పలుకు to speak, to cry, with it's final ~ lengthened, తాత్పర్యము object, opinion, meaning, s. n. వేట a hunting, chase, కూబ an owl, s. n. కొంత శేపు a little time, comp. of కొంత a little, and శేపు time, విన్నట్టుగా విని attending as if he was hearing, comp. of విన్న past rela. part. of విను to hear, అట్లు as if, ind. with the affix గా and విని past verb. part. of విను to hear, to listen, to attend to, v. a. యోగ్యము fit, proper, suitable, adj. n. with the affix అయిన and వి an affix added to adjectives to denote the neuter plural, because the noun మాటలు with which it agrees is in the plural number, కావు (they) are not, 3d p. n. plu. of v. n. అవు to become, అవియే మయినా కాని whatever they may be, comp. of అవి they, pron. n. plu. యేమయినా as above, కాని 3d p. imp. of అవు to become, అవశ్యముగా necessarily, certainly, of course, adv. మందలించు

to speak submissively or with respect, ఆడ female, adj. పిల్ల the young of a beast or bird, also a child, మొగ male, adj. వివాహముచేయు to marry, comp. of వివాహము marriage, wedding, &c. &c. ప్రయత్నముచేయు to endeavour, to exert, comp. of ప్రయత్నము great or persevering effort, endeavour, (from స. ప్ర intensitive, and యత్నము effort), మొగ పిల్లకలది that which had the male child, comp. of మొగ male, పిల్ల young one, కల possessing, adj. (from కలుగు) with the affix ది added to adjectives to denote the feminine or neuter gender, కొమార్తె a daughter, s. f. కొమారుడు a son, s. m. యాభై fifty, num. గ్రామము a village, s. n. దయ favour, compassion, pity, s. n. యేనూరు five hundred, num. కట్టించు to cause to build, or tie, c. v. from కట్టు to tie, కలగ చేయు to create, to excite, v. a.

౩౦ - కథ.

చందకారణ్యములో వక సింహముకడు - అదిఅక్కడి మృగములనన్నివట్టిభక్షిస్తూవుండును - వైకనాడుమృగములన్నిపోగయి - ఆసింహమువల్లతమకు నిరంతరంకలిగివుండెభయాన్నినివారణముచేసుకోవలెననిఆలోచనచేసి - దానివద్దకిపోయి ఘోమృగరాజా - నీవుమాజోలికిరాకుండావుండెనీఆహారము నిమిత్తమునిత్యంవకమృగముచొప్పున పంపిస్తున్నామని చెప్పగా సింహము మంచిదనిసమ్మతించిఅది మొదులుకొనిమృగాలజోలికిపోకుండావుండెను - ఆమృగములున్న - సింహానికిఆహారంనిమిత్తంనిత్యమున్న వకమృగముచొప్పున పంపిస్తూవుండెను - యిట్లాకొన్నిదినాలుజరిగినపిమ్మటవకనాడునక్కవంతువచ్చినందునఅదిసింహముచేతచచ్చుటకుసమ్మతించక - యేమయినావకవు పాయముచేసిఆసింహాన్నిచంపితనప్రాణముకాపాడుకోవలెననియోచనచేస్తూమెల్లిగానడిచిపోయెను - గనకఆసింహముయినక్కతనవేళకురాకపోయెననిబహుకొపగించుకొని - నీవురావడానకుయింత ఆలస్యమేమనిఅడగగాలియ్యామృగములన్నితమఆహారంనిమిత్తంవకనక్కనునావకానయిచ్చితమకుఅప్పుగించిరమ్మనినన్నపంపించెను - నేనువస్తూవుండగాదోవలోమఱివకసింహమువచ్చితమనిమిత్తం తెస్తూవున్ననక్కనుతానుతీసుకొనియాసంగతి తమకు తెలియచేయమనినన్నపంపించెనుఅనినక్కచెప్పగాసింహముబహు

కోపగించుకొనితనకుశత్రువయినఅసింహమువున్నస్థలానికిబలుచుకొనిపోయి
నినక్కతొచెప్పెను - అనక్కయ్యాసింహాన్నివకబావిగట్టుకులేమికొనిపోయి
కొత్తగావచ్చినసింహముయీబావిలోవున్నది - నాకుఅసింహాన్నిచూడవలెన
నేలపేరువున్నదిగనకనన్నయెత్తుకొనిచూపించండిఅనిచెప్పగాసింహముఅ
ప్రకారమేనక్కనుయెత్తుకొనిబావిలోతొంగిచూడగాతననీదానున్నఅన
క్కనీదానున్నకనకననుగనకతనకుశత్రువయినసింహముఅబావిలోనక్క
నుతింటూవున్నదనుకొనితానుయెత్తుకొన్ననక్కనుకిందపడవేళిఅతిరోషము
తోనూతిలోదుమికెచచ్చిపోయెను - గనక - ప్రబలమయినశత్రువులనువుపా
యముచేతజయించవలెను.

30TH STORY.

In the forest of Dundakah there was a lion, who was in the habit of attacking and devouring the beasts thereof. To rid themselves from the constant fear in which they were kept of his approach, the beasts made a proposal of supplying him with one animal every day, if he would promise not to attack them any more. This agreement was entered into, and punctually performed for some time on both sides. At last it fell to the lot of a jackall to be sent to the lion, who by no means relishing the idea of being made a meal of, walked slowly along, meditating on some contrivance to kill the lion and save his own life. The lion finding the animal did not arrive at the prescribed hour, became greatly enraged, and insisted on knowing the cause of the delay; upon which the jackall thus addressed him, "O sir, a brother jackall was despatched by the beasts under my charge as a meal for you, but on the road hither I encountered another lion, who took away your food, and told me I might come and tell you of it." The lion upon hearing this, ordered him instantly to conduct him to the place where his enemy was. The artful jackall took him to the side of a well, and telling him that the other lion was in it, begged him to take him up in his arms, that he might also have a look at him. When the lion saw in the water the reflection of himself, with the jackall in his arms, he immediately concluded that it was his enemy devouring his food, and having dropped the jackall, he made a furious leap into the well and instantly perished. Thus, we should destroy our powerful enemies by stratagem.

చంద్రకారణ్యము a celebrated forest on the north east coast of the peninsula, in which Rama resided some time, s. n. సింహము a lion, s. n. మృగము a beast, an animal, s. n. అన్ని all, so many, adj. pron. collective in the neuter gender, పోగవు to assemble, to combine together, comp. of పోగు assemblage, and అవు to become, నిరంతరం always, constantly, adv. నివారణముచేసుకొను to free one's-self from any thing, పౌమృగరాజౌ O king of beasts, comp. of పౌ a vocative particle, vide r. 157, మృగము a beast, and రాజౌ vocative of రాజు a king, మాజోలికి to our concern, comp. of మా our, and జోలి concern, an affair, business, ఆహారము food, s. n. నిమిత్తం on account of, about, postpos. మేమే ourselves, by our own accord, comp. of మేము we, with the emphatic ు added to it, చొప్పున at the rate of, according to, adv. సమ్మతించు to consent, to agree to a thing, v. a. నక్క a jackall, s. n. వంతు lot, a share, a part, మెల్లిగా slowly, gently, adv. కోపించుకొను refl. v. to be angry, to be enraged, యింతటిలశ్యమేమి why so much delay? comp. of యింత so, so much, ఆలశ్యము delay, and యేమి what? why? pron. interrogative, వశము charge, care, possession, s. n. అప్పగించు to deliver to the charge of another, to resign, v. a. సంకతి circumstance, subject, s. n. శత్రువు an enemy, కొత్తగా newly, freshly, adv. యెత్తుకొను refl. v. to lift up, పడవేయు to throw down, to put down, v. a. ప్రతిబింబము a resemblance, shadow, picture, or image, కోపము anger, wrath, ప్రబలము strong, powerful, adj. n. with the affix అయిన added to it, జయించు to conquer, to reduce, or overcome.

30 - కథ.

పకలకాస్త్రప్రవీణుడయినవక బ్రాహ్మణుడుకాశీపోవలెననితనశిష్యుల
తోపాదాబయలుదేరిపోతూవుండగావకనాడుసాయంతరంగదియప్రాద్దువే
ళవక బ్రాహ్మణునిన్ననాడుఅడవిలోఆవులనుమేపుతూవుండేదిచూచితానుఅ
రాత్రిమజిలించెయ్యవలెననివున్నత్రామంలిక్కడికియెంతదూరమున్నదనిఅ
తణ్ణిఅడిగెను - అందుకుఆచిన్నవాడుచెప్పెను - యేమంటెనన్నదూడు -

నేను మే పే ఆవులను చూడు-అడవి చూడు-ప్రాద్దు చూడు-వీటిని చూస్తే నీవు అదిగన ప్రశ్నకు జవాబు లేలుతున్నది - వూరు యిక్కడికి సమీపమందు లేకపోతే నేను యీ అడవిలో యీ వేళప్పుడు బెంటిగా యిన్ని ఆవులను మేపుతూవుందునా - అని చెప్పగా ఆ బ్రాహ్మణుడు యీమాటలు విని యితడు బహుబుద్ధిమంతుడని యెంచి అచిన్నవాని వెంబడి అతని యింటికి పోయి అతని తండ్రిని చూచి - నీకొమారుడు బహుబుద్ధిమంతుడు - ఆవులను మేపడానకు యోగ్యుడు కాదు - యితణ్ణి నా శిష్యులతో కూడా నా వెంబడి కాశీవస్త్రేయితనికి చక్కగా విద్యనే పుఠున్నానని చెప్పగా అతడు సమ్మతించి తన కొమారుణ్ణి అతని వెంబడి పంపించెను - అంతట అచిన్నవాడు ఆ బ్రాహ్మణుని వద్ద విద్యనే చుకొని బహుకృతివాడాయెను.

31st STORY.

A bramin well versed in every branch of science, journeying with his disciples on a pilgrimage to Benares, about sun-set one evening met a young boy, the son of a bramin, who was feeding a herd of cattle near a forest, whom he asked the distance to the next village, where he proposed to halt for the night. The boy replied, Look at me, at the cattle I am feeding, the forest, and the sun, and your question will be answered ; for if the village was not very near, would such a young boy as I am, be feeding so many cattle near a forest at this time of day. From this sensible reply, the bramin formed a high opinion of the boy's abilities, and following him home, he told his father that the lad was too clever to be employed in feeding cows, and requested that he might be allowed to take him with his other disciples to Benares, where he would educate him. To this the father consented, and the lad afterwards turned out a very shining character.

సకలము *all*, adj. n. ప్రవీణుడు *acquainted with, knowing, skilful*, adj. m. శిష్యుడు *a disciple*, s. m. బయలుదేరు *to set out*, v. n. సాయంతరం *in the evening*, adv. కదియ (from sans. ఘటికా) *an Indian hour containing twenty-four english minutes*, ప్రాద్దు *time, the day, also the sun*, ఆవు *a cow*, s. n. మేపు *to feed*, v. a. మజిలీ చేయు *to halt*, comp. of మజిలీ (a corruption of pers. منزل) *a stage in travelling*, s. n. &c. &c. గ్రామము *a village*, s. n. ప్రశ్న

a question, a demand, s. n. జవాబు an answer, s. n. (P. جواب) తేలు to float, to arise, సమీపము vicinity, s. n. వైంటిగా alone, adv. వీటిని accus. plu. of యివి these, యెంచు to think, also to reckon, v. a. వెంబడి along with, behind, postpos. నేర్చుకొను to learn, refl. v. కట్టివాడు a clever man, comp. of కట్టి clever, with the addition of వాడు he, to convert it into a substantive.

3—0 - కథ.

ఒక రాజు వద్ద యిద్దరు ఆశ్రయమును పొందిరి - వారిలో వకడు బ్రాహ్మణుడు - వక యతురక వాడు - ఆ రాజు వారియందు చాలా దయ చేసి వారికిని తనకును హుమానములు యిచ్చుచుండును - అందువల్ల వారు బాగ్యవంతులయి సుఖము గావుండిరి - వైక నాడు రాజు వాండ్లను చూచి మీరు యే పరిధయవల్ల సుఖము గావున్నారని అడిగెను - తమదయవల్ల సుఖముగావున్నానని బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను - యతురక వాడు తాను దేవునిదయవల్ల సుఖముగావున్నానని చెప్పెను - రాజు వీండ్లు చెప్పిన మాటలు పరిశీలించవలెనని వక గుమ్మడి కాయతో లిపించి దానినిండాముత్యములు పోసి - పయిన మూసి అది బ్రాహ్మణునికి యిచ్చెను - యతురక వాడికి రెండు రూకలు యిచ్చెను - తరువాత - ఆ బ్రాహ్మణునికి గుమ్మడి కాయలో ముత్యములు వున్నవని తెలియదు - గనక రాజు తనకు యింతకొద్ది బహుమానము యిచ్చెను - గదా అని చాలా విచారపడి దోవలో యతురక వాణ్ణి చూచినా కుయ్యా గుమ్మడి కాయ అక్కిర లేదు - నీకు కావలసివుంటున్నది కాయతీసుకొని నీ వద్దవుండె రెండు రూకలు యిమ్మని చెప్పెను - యతురక వాడు సమ్మతించి తన రూకలు యిచ్చి గుమ్మడి కాయతీసుకొని యింటికిపోయి పగలకొట్టి చూడగా దానినిండాముత్యములు వుండెను - అంతట అతడు బహుసంతోషించి రాజు వద్దకిపోయి యీ సంగతి చెప్పెను - అతడు విని తనవల్ల అందరు సంతోషితులవుతున్నారనేదురభిమానము విడిచి పెట్టి సుఖముగావుండెను - గనక - దైవసహాయము లేకపోతే మనుష్యులు వేరే ప్రయత్నములు వ్యర్థములు పోను.

32D STORY.

A certain king had two favorites, one a bramin, and the other a Moosulman, to whom he was constantly giving presents, by means of which they became rich and lived happily. One day the king asked them by whose favor they

enjoyed their present happiness. The bramin immediately replied, that he was indebted for his, solely to his sovereign ; but the Moosulman declared, that he derived his from the grace of God. The king, wishing to put their assertions to the test, filled a pumpkin with pearls, which he delivered to the bramin, and at the same time presented the Moosulman with two fanams. In their way home, the former, not knowing the contents of the pumpkin, began to grumble at the king's present, and told the latter he would sell it to him, for his two fanams ; to which the Moosulman consented. When he broke it, and found the immense wealth that it contained, he returned with great glee, and related the adventure to the king, whose vanity was completely cured by this lesson. Thus, unassisted by the hand of Providence, human exertions are vain.

(Sans. & Hind. اسرا dependance,) ఆశ్రయము dependant upon, adj. m. also a favorite, s. m. బహుమానము a present, or reward, s. n. దౌగ్ధవంతుడు rich, opulent, san. adj. m. యవరి whose? gen. of interro. pron. యవరు who? తమ your, gen. plu. of refl. pron. తాను he, she, or it, పరీక్షించు to try, to examine, to put to test, v. a. కుమ్మడికాయ a pumpkin, s. n. తొలిపించు to cause to perforate, ముత్యము a pearl, s. n. మూయు to shut, v. a. అక్కర necessity, want, సమ్మతించు to consent, to agree to, v. n. పగలకొట్టు to break, as applied to pots, &c. సంరక్షితుడు protected, saved, nourished, adj. m. దురభిమానము vanity, arrogance, s. n. దైవ సహాయము assistance of God, comp. of దైవము divine, adj. సహాయము assistance, aid, s. n. మనిషి a person, ప్రయత్నము endeavour, exertion, వ్యర్థమవు to become vain, or useless, comp. of వ్యర్థము useless, vain, &c. &c.

33 - శధ.

ఒక బ్రాహ్మణుడు కలదు అతడు విహుబీదవాడు. చకనాదొకవత్సకుడతనికి కుండెడుబింది - దానము చేసెను - అది తీసుకొని అతడు యింటికి వస్తున్నచాలా అలిశి మార్గములో వక యింటి బైటి వసారాలో కూర్చుండి అలోచన చేసెను - యేమంటే - యీ కుండెడుబింది అన్నితేనాకుల ధనరూపాయి వస్తున్నది - ఆ అధన

రూపాయితక మేకపిల్లనుకొంటాను - యీ మేకపిల్లవల్లకొద్దిరోజులలోని
స్తారమయినమందలవుతున్నది - ఆమందనుఅమ్మిఅందువల్లవచ్చేసొమ్ము పెట్టి
వులనున్ను - గేదెలనున్నుకొంటానుగనకకొన్నిసంవత్సరములలోనేనురెండు
వేలపశువులకుభావందనవుతాను - అప్పుడువకగాప్పమేడకొనినిలువుటద్దము
లుమొదలయినమంచిసామానులచేతఆమేడబహుశోభింపచేస్తాను - అటు
వ్వుటసాందర్యవతియయినవక స్త్రీనివివాహముచేసుకొంటున్నాను - ఆస్త్రీ
వల్లనాకువకకొమారుడుకలుగురాడుఅంతటనామనొరథసిద్ధిలవుతున్నది - అ
ప్పుడుఅదినాయందుబహుప్రేమగావుంటున్నదికానిదానికినేనునిండాచను
వివ్వను - యెప్పుడయినాఅదినాతోసరసమాడవస్తైతన్నిఅవతలికినాగనంబి
స్తున్నాననితానువాస్తవముగాతన్నపొయ్యేవాడివలెనెకలుజూదించగాఆ
బిందివున్నకుండకుతగిలికుండబద్దలయిబిందిమట్టిలోకలిసిపోయెను - కాబట్టిఅత
డుమనసులోభావింతుకొన్నసాఖ్యములన్నివ్యర్థమయిపోయెను.

33D STORY.

A bramin in indigent circumstances, one day received a pot of flour as a present from a certain merchant. In his way home, being tired, he seated himself on the verandah of a house, and said thus to himself---“ If I sell this pot of flour I shall get half a rupee for it, with which I can purchase a lamb; this in a short time will produce me a whole flock. I will then sell them, and buy cows, buffalos, &c. and thus in a few years I shall be master of about two thousand head of cattle. I will then purchase a large house, which I will furnish elegantly, and marry a beautiful young lady, who will complete my happiness by giving me a son. My wife will be particularly fond of me, but in order that she may not be too familiar, I shall sometimes repel her when she comes to caress me, and I may even give her a kick now and then.” Unfortunately, he suited the action to the word when speaking the last sentence, and kicked the pot of flour into the dirt, with which went all his dreams of future happiness.

పీడ *poor, indigent*, adj. with the addition of వాడు *he*, to convert it into a substantive, కుండ *a pot*, s. n. with the affix ఁడు denoting *full*, vide r. 103,

ఓండి the flour or meal of any thing that is ground, s. n. దానముచేయు to present, v. a. అలయు to be tired, or fatigued, మార్గము a road or way, a method, s. n. బైటి gen. sing. of బైలు the outside, s. n. వసారా a verandah, s. n. అమ్ము to sell, v. a. అర్థ half, adj. రూపాయి a rupee, మేకబిల్ల a lamb, comp. of మేక sheep, and బిల్ల young of beasts, &c. విస్తారము abundant, many, great, adj. మంద a flock, s. n. సొమ్ము money, property, also an ornament, s. n. ఆవు a cow, s. n. గేదె a buffalo, s. n. సంవత్సరము a year, s. n. వేల infl. or gen. plu. of వెయ్యి a thousand, భావండు a master, a lord, an owner, persian noun, (خالو) m. f. n. with the affix ను, because the nominative with which it agrees is in the first person sing. గొప్ప great, large, adj. మేడ an upstairs house, s. n. నిలువుటద్దము a standing mirror, comp. of నిలువు standing, and అద్దము a mirror, vide r. 282, శోభింపజేయు to beautify, సౌందర్యవతి beautiful, adj. f. with the affix అయిన, వివాహంచేసుకొను to marry, refl. v. నామసొరథసిద్ధిలవతున్నది my wishes will be accomplished, comp. of నా my, మనస్ the mind, రథ vehicle, సిద్ధి fulfilment or attainment of any object, &c. &c. అందు in, on, which is here changed into య according to r. 105, ప్రేమ affection, kindness, చనువు freedom, familiarity, సరసమాడు to sport with, also to fondle, v. a. పాకనంబించు to send away, v. a. వాస్తవము గా really, in reality, కాలు a leg, జొడించు to kick out, also to shake or beat dust out of any thing, తగులు to touch, to hit, బద్దలవు to be broken to pieces, v. n. మట్టి mud, dust, (Hind. मट्टी) కలయు to mix, or mingle, also to be joined, భావించుకొను to fancy, refl. v. సౌఖ్యము happiness, s. n. వ్యర్థమయిపోవు to become vain or useless, v. comp.

ఇర - కథ.

వైకపట్టణములో వక వర్తకుడు కలడు - అతడు తన యింట్లో పెరటిలో వక తోట వేయించెను - ఆ తోటలో విస్తారంకూరకాయలు అవుతూవుండెను - వైకనాడు అదొద్దితలు పుత్రుని పుట్టిన సమయమందు వక చాకలవానిగాది దెల్ల తోటలో

జొరపడినూరకాయలుమేస్తువుండ గాలివత్తుకునిభార్య చూచిబహుకోపగం
చుకొనివకదుడ్డుకర్రతోగదిదెకాలువిరగకొట్టెను. యీసంగతిచాకలవా
డువినిరివత్తుకునిభార్యవద్దకివచ్చి - నాగదిదెకాలుయెందుకువిరగకొట్టినావ
నిరిమెనుతిట్టికడుపుమీదతన్నెను - అప్పుడుఆమెగభిణిగావుండెనుగనక -
ఆమెకడుపుదిగపదిపోయెను - అంతట - ఆవత్తుకుడున్యాయాధిపతివద్దకిపా
యిఅయ్యాయీచాకలవానిదురాశృతమువల్లనాకుకలగపొయ్యెకొమారు
డునష్టమయిపోయెను - ఆకొమారుడుపుట్టినన్నవృద్ధాప్యకాలమందుచాలా
సంరక్షణచేసుననినమ్మివుంటిని - యీచాకలవాడుయీలాగుజరిగించినందుకు
తగినశిక్షచేయించవలెననిభిరియాడుచేశెను - అంతటన్యాయాధిపతిచాకల
వాణ్నిపిలిపించియీలాగుయెందుకుజరిగించినావనిరిదిగినంతల్లో అయ్య
ప్రతిదినమున్ను నేనుపురికేబట్టలన్నిమోసుకొనిపోతూవుండెగాదిదెకాలు
యీవత్తుకునిభార్యవిరగకొట్టినందునఆమెకడుపుమీదతన్నెనాననిచాకల
వాడుచెప్పగాన్యాయాధిపతికొంతశేపు ఆలోచనచేసిగాదిదెకాలుస్వస్తమ
య్యెమట్టుకున్నచాకలవాడుపురికేబట్టలన్నివత్తుకుడుమొయ్యవలశినదిలిని
న్నివత్తుకునిభార్యగభిణిఅయ్యెమట్టుకున్నచాకలవాడుఆమెనుతీసుకొనిపో
యితనయింట్లోవుంచుకొవలశినదిలినిన్నితీసుకొనిపోయెను.

34TH STORY.

A merchant in a certain city, had a garden at the back of his house, in which he cultivated all sorts of vegetables. One day an ass belonging to a washerman, finding the door open, entered and began to graze. The merchant's wife, seeing the damage done to her favorite shrubs, became greatly enraged, and seizing a large stick, she struck the ass with such force, that she broke it's leg; this being reported to the owner, he came to the merchant's wife, who happened at that time to be pregnant, and after having abused her, he gave her such a kick in the stomach, that he caused a miscarriage. The merchant upon this preferred a complaint before the magistrate against the washerman, for having destroyed the son whom he was anxiously expecting as a solace and support in his old age. The washerman in his defence stated, that by means of the

merchant's wife he had been deprived of the service of his ass, which carried the clothes he was daily in the habit of washing. The magistrate having reflected for a short time, decided, that the merchant should carry the washerman's clothes, until the leg of the ass should be cured; and that the washerman should keep the merchant's wife, until he could restore her to her husband in a pregnant state.

వత్సకుడు *a merchant, a trader*, s. m. యింటి *gen. sing. of irr. noun*, యిల్లు *a house*, పెరటి *infl. sing. of irr. noun*, పెరడు *the back-yard, the rear of a house*, విస్తారం *much, plenty, adj.* కూరకాయలు *garden greens, vegetables*, comp. of కూర *curry, garden stuff*, and కాయ *a pod, or unripe fruit*, దొడ్డి *the back-yard*, s. n. తలుపు *a door*, s. n. తీయు *to open, to draw, or pull*, v. a. సమయము *time, opportunity, season*, s. n. చాకలవాడు *a washerman*, s. m. మేయు *to graze, to feed*, v. a. భార్య *a wife*, s. f. దుడ్డుకర్ర *a large stick or staff*, s. n. కాలు *a leg*, s. n. విరక్కోట్టు *to break or snap*, comp. of విరక్ *inf. of విరుక్కు to be broken*, కోట్టు *to beat*, సంకతి *a circumstance, subject*, s. n. తిట్టు *to abuse or revile*, v. a. తన్ను *to kick or flog*, ఆమె *she*, pron. గర్భిణి *a pregnant woman*, s. f. కడుపుదిగ్గపడు *to miscarry*, comp. of కడుపు *fœtus, also the belly or stomach*, and దిగ్గపడు *to sink or give way*, దురాకృతము *misconduct, ill treatment*, నష్టమయిపోవు *v. n. to die, to be lost or damaged*, comp. of నష్టము *damage, &c. &c.* పుట్టు *to be born*, వృద్ధాప్యకాలము *old age*, సంరక్షణచేయు *to protect, to nourish*, v. a. నమ్ము *to depend upon, to trust*, జరిగించు *to act, to continue, to pass*, v. a. తగిన *fit, proper*, adj. this word is in fact a relative pronoun derived from తగు *to be proper or fit*; శిక్ష *punishment*, s. n. ఫిరియాదు *a complaint*, s. n. (Pers. *فیریا*) వుతుకు *to wash clothes, &c.* స్వస్థమవు *to be cured, to get better of sickness, &c.* తీర్పు *a decision, a decree, a sentence*, తీర్చు *to decide, to give a decree, to pass sentence*.

కవి - కథ.

ఒకపట్టణములో వక వత్సకునికేవల నొక హితుడు కలడు. అతడుచెవిటివాడువక

నాడు అతడు ఆవర్తకునికి శరీరము స్వస్థము లేదని విని అతని దేహస్థితియే లాగు నవున్నదో విచారింపవలెనని బయలుదేరి వెళ్లుతూ అతనితో తాను మాట్లాడ వలసిన సంగతిని గురించి దోవలో యోచన చేసెను. యేమంటే - నేను అతణ్ణి చూచి దండము పెట్టిన తరువాత - పోయి - నీ శరీరస్థితియూ రోజునయే లాగునవున్నదని అడుగుతాను. కొంచెం తిన్న గావున్నదని అతడు చెప్పును. నేను సంతోషమంటాను. అటుతరువాత నీవు అవుషధములు చచ్చుకొంటున్నావుగాదా - అందుకు యేమి పథ్యమని అడిగితే - చప్పిడి పథ్యమని చెప్పును. అందువల్ల నీకు ఆరోగ్యమవుగాకా - అని చెప్పి - నీకు అవుషధమిచ్చే వైద్యుడు యేవడని అడుగుతాను. భలానివాడని అతడు చెప్పుతాడు. ఆ వైద్యుడు దైవసహాయమువల్ల నీ దేహము కుదురుచుగాక - అని చెప్పి - అటుపిమ్మట అతని చేత శలవులు చచ్చుకొని యింటికి వస్తున్నానని యీ ప్రకారం యోచన చేసుకొని - ఆవర్తకుని యింటికి వెళ్లి - అతనికి దండము పెట్టి - దగ్గర కూర్చుండి - ఓయి యీ రోజున నీవు ఎంతోయే లాగునవున్నదని అడగగా - జ్వరము చేత బహుశ్రమపడుతున్నానని ఆవర్తకుడు చెప్పెను. అతడు చెప్పిన మాటలు చెవిటివాడు గ్రహించలేక - తాను మునుపు యోచన చేసుకొన్న ప్రకారమే అతడు మాట్లాడుతాడనుకొని - సంతోషం - దేవుడు నిన్ను ఆలాగే వుంచుగాక - అని చెప్పెను. ఆవర్తకుడు మునుపే - రోగము చేత ఆయా శపడుతూ వుండెను - గనక - యీ మాట విని చాలా కోపపడెను. అప్పుడు - నీవు యేమి అవుషధం చచ్చుకొంటున్నావు అందుకు యేమి పథ్యమని చెవిటివాడు అడిగెను - గనక - యేమో నేలమన్ను పొమ్మని చెప్పెను. అందువల్లనే - నీ రోగము కుదురుగాక - అని చెప్పి - నీకు అవుషధమిచ్చే వైద్యుడెవడని అడిగెను. ఆవర్తకుడు యీ మాటల చేత చాలా విశికి - యముడే నాకు వయిద్యుడని చెప్పెను. అతడు చేశె చికిత్స లకు దేవుడున్న సహాయుడవుగాక అని చెప్పి చెవిటివాడు తన యింటికి వెళ్లిపోయెను.

35TH STORY.

In a certain city, a merchant had a friend who was hard of hearing. The deaf man learning that the merchant was ill, went to enquire after him, and while going along the road, he made up his mind to hold the following discourse with his friend. After salutation, I will first ask, Well, sir, how do you feel yourself to-day? he will say better, and I shall rejoin, very good: I will then enquire as to his diet, and he will say rice without salt, to which I shall answer, may it

do you much service. I shall afterwards put the question, pray who is your physician? he will of course tell me, doctor such a person, and I may safely add, may God assist him in the accomplishment of his work. At length, having settled this plan, he reached the house, and after the usual compliments, he seated himself near the patient: My friend, says he, how are you? the sick man replied, that he was very much troubled with a violent fever; the deaf man (who not understanding what he had said, thought that he was answering according to the plan he had settled for him beforehand), replied "excellent," I hope God will keep you so; the merchant (patient) already peevish enough with the disease, was made more so by this speech: the deaf man next asked, what is your diet? and was answered fiddlesticks; may they do you much good, said he; and pray, my good fellow, say which of the faculty attends you; the sick man, boiling with indignation, cried, doctor death himself; very well, quoth the deaf man, may God speed his prescription.

నేస్స హేతుడు *a friend*, s. m. చెవిటివాడు *a deaf man*, s. m. comp. of చెవిటి infl. or gen. sing. of చెవుడు *deafness*, and వాడు *he*, శరీరము *the body*, s. n. స్వస్థము *firm, resolute, healthy*, (from sans. స్వ *self*, and స్థ *staying*), లేదు *there was not*, explained before, దేహము *the body*, s. n. స్థితి *a state*, s. n. వెళ్లు *to go*, v. n. గురించి *on account of, respecting, towards*, postpos. దండము పెట్టు *to prostrate, to salute, to pay respect* (as a native does by joining the palms of his hands), తిన్నా *tolerably well, also slowly*, adv. సంతోషం *glad, very good*, this is a phrase used in conversation to express joy or approbation on a subject, అవుషధము *a medicine*, s. n. పుచ్చుకొను *to take internally, also to take*, refl. v. పథ్యము *regimen, diet*, s. n. చప్పడిపథ్యము *a particular kind of diet in which salt is not mixed with the food (which is rice, &c.)*, comp. of చప్పడి *void of salt*, and పథ్యము *regimen*, అరోగ్యమునకు *may it make you well*, comp. అరోగ్యము *health, recovery of health*, s. n. also *salubrious*, adj. and అవు *to become*, with the affix గాక which is added to the aorist or roots of verbs to express the optative mood, వయద్యుడు *a physician*, s. m. ఛలానివాడు *such an one*

comp. of *ఫలాని* such, (pers. noun *فلا*) with *వాడు* added to it, *కుదురు* to cure or recover, also to establish, to settle or arrange, v. a. *శలవువుచ్చుకొను* to take leave, refl. v. *నీ వెంట్లా* *యేలా* *కునవున్నది* how do you feel yourself, comp. of *నీ* thy, *వెంట్లా* abla. sing. of irr. noun, *లెళ్లు* the body, &c. &c. *జ్వరము* fever, s. n. *శ్రమపడు* to suffer, or groan under sickness, *గ్రహించు* to comprehend, to understand, also to learn, v. a. *మునుపు* before, with the affix *న* which gives to it the force of the English word *already*, *అనూసపడు* to be troubled, to be peevish, v. n. *కోపపడు* to be angry, or peevish, *నేలమన్న* (lit.) the dust of the earth, this is a phrase expressing disgust or contempt, *రోగము* sickness, s. n. *కుదురు* to be cured, v. n. *విసుకు* to be disgusted or tired, v. n. *యముడు* the god of death or the deity of hell, *చికిత్స* prescription, healing, curing.

౩౬ - కథ

జతుణ దేశములో నొక బ్రాహ్మణుడు కలడు - అతనికినిద్దగుభార్యలు - వాటిలో పెద్దభార్యకు నెకకొడుకు పుట్టెను - ఆ కొడుకు యేడు నెలల వాడయియుండగా నా బ్రాహ్మణుడు కాశీకి వెళ్లవలె ననితనభార్యలతో కూడా బయలుదేరికొంతదూరముపోయి దోవలో చనిపోయెను - ఆ స్త్రీలు అక్కడ వైకలగ్రహారములో ప్రవేశించి ఆ కొడుకును యిద్దరున్నబహుగా రాబముగా పెంచుతూ వుండిరి - గనక అతనికి ఆ యిద్దరిలో తనతల్లియవతో తెలియకుండా వుండెను - యిట్లా వుండగా వకనాడు చిన్నభార్య పెద్దభార్యతో పోట్లాడి యికనునీతో కూడా వుండననిబిడ్డను యెత్తుకొని యిల్లుబయలుదేరిపోయెను - అప్పుడు పెద్దభార్య ఆమెను చూచినా బిడ్డను నీవేలయెత్తుకపోతావని ఆ బిడ్డను పట్టుకొనెను - నేనుకంటిని గనకయెత్తుకపోతానని చిన్నభార్య చెప్పెను - అంతట వారిద్దరున్నతగువులాడుతూ న్యాయాధిపతివద్దకిపోయి తమసంగతులు చెప్పుకోగా అతడు కొంతసేపు ఆలోచనచేసి తనసేవకులను పిలిచి యా బిడ్డను రెండుగా చీల్చి ఆ స్త్రీలకు చెరిసగముయియ్యందని ఆజ్ఞాపించెను - అప్పుడు చిన్నభార్య మాట్లాడకవూరికెవుండెను - పెద్దభార్యకన్నతల్లిగనకతనబిడ్డను చంపించడానకుమనసాపుకలతడయెక్కడనయినా బ్రతికివుంటే చాలుననెతాత్పర్యంతో న్యాయాధిపతి

నిచూచితిమ్యాయితడుఆ మేకొమారుడుకానినాకొమారుడుకాదుయితన్నీ
ఆమేకయిప్పించందనిచెప్పెను - రాజుఆమాటవినియూబిడ్డకుతల్లి పెద్దభా
ర్యలనినిశ్చయించిఆబిడ్డనుఆమేకుయిప్పించెను - కనగతగువులుతీచేవానికి
పుసాయములు తెలిశివుండవలెను.

36TH STORY.

దక్షిణ *southern*, also *right*, (as distinguished from left), *sans. adj.* భార్య
a *wife*, *s. f.* కొడుకు a *son*, *s. m.* యేడు నెలలవాడు *one aged seven months*,
comp. of యేడు *seven*, *num.* నెలల *gen. plu. of నెల a month*, *s. n.* with the
addition of వాడు *he*, వెళ్లు *to go*, *v. n.* బయలుదేరు *to set out, to come out of*,
v. a. చనిపోవు *to die, to expire*, *v. n.* ప్రవేశించు *to enter into, to arrive at*,
v. a. గారాబము *fondling or affection*, తల్లి *a mother*, *s. f.* యెవతె *which*
woman? *interro. pronoun, fem.* with the addition of యె denoting doubt, పో
ట్లాడు *to fight, to quarrel*, కంటిని *I brought forth*, *1st p. sing. past t. of v. a.*
కను *to bring forth, also to see*, తగువులాడు *to wrangle, to dispute*, *v. a.* సేవ
కుడు *a slave, or a servant*, *s. m.* చీల్చు *to divide, or split*, *v. a.* చెరి *each, part.*
prefixed to words denoting quantity or number, to express *each*, of two only,
పగము *a half, a moiety*, యియ్యంది *give ye*, *2d p. imp. plu. of v. a.* యిచ్చు
to give, కన్నతల్లి *the mother who bore*, మనసొప్పు *to consent, to charge one's*
conscience, *v. n.* comp. of మనసు *mind, conscience*, and ఒప్పు *to consent*,
చాలు *to be sufficient, to suffice, to be enough*, *v. n.* యిప్పించు *to cause to give*,
c. v. (from యిచ్చు *to give*), నిశ్చయించు *to determine*, *v. a.* తగువు *a quarrel,*
a dispute, *s. n.* తీర్చు *to decide.*

32 - కథ

ఇంత్రప్ర స్థపురమునందువకవర్తకుడుకలడు - అతడుబహుభాగ్యవంతుడు -
అతనివద్దపున్న సేవకులలోనొకడువకనాటిరాత్రి అతనియింట్లోకొంతత్ర
వ్యముదొంగులుకొనిపారిపోయెను - మరునాడు - ఆవర్తకుడుయెక్కడవెతికిం
చినాఆనొంగలపడకపోయెను - కొన్నిదినములుగడిచినతరువాత ఆవర్తకు
డుమరివకపట్టణమునకువర్తకంనిమిత్తంపోయిలోవయినంతనయింట్లోత్రవ్య

ముదొంగులుకొనిపోయిన సేవకుడు అక్కడ వీధిని వెళ్లుతూ వుండగా చూచిచె
య్యపట్టుకొనినాయుంట్లానుంబ్బి ద్రవ్యమొందుకుదొంగులుకొనిపారిపోతివ
ని అడిగెను - అంతటవాడు యీవత్సకుని మొలకట్లో చెయ్యిపెళిసివునా నవుక
తవు - నాయుంట్లో ద్రవ్యమొందుకుదొంగులుకొనిపారిపోయినావు - నాటినుంచి నేను
వెతుకుతూవుండగా నేడుదొరికితివిగాదా - యిప్పుడా ద్రవ్యముయిచ్చిపొమ్మనిత
గాదాచేసెను - అప్పుడువారిద్దరుతగువులాడుతూ న్యాయాధిపతివద్దకిపోయి
తమసంగతులు అతనితో చెప్పుకోగా - అతడుకొంతశేపుయోచనచేశవా రిద్ద
రితలకాయలువకకిటికిలో పెట్టుమనిచెప్పి - తలవరినిబలచివీరిలోయ వడుసే
వకుడొవానితలకొట్టుమనిచెప్పెను - అందుమీదట ఆ వత్సకునియింట్లో ద్ర
వ్యముదొంగులుకొనిపోయిన వాడువాస్తవమయిన సేవకుడుగను కతన తలకొ
ట్టిపోతారనిభయపడి - కిటికిలోనుంచి తలబయి కిటికికిశేను - ఆవత్సకుడుకదల
కుండావుండెను - యిందువల్ల న్యాయాధిపతికిటికిలోనుంచితలయివతలికితీశిన
వాడుఆవత్సకుని సేవకుడున్న అతనియింట్లో ద్రవ్యముదొంగిలించిన వాడని
న్నిగ్రహించిఆ సేవకుణ్ణి తాగాశిక్షించెను.

37TH STORY.

ఇంత ప్రస్థపురము ancient Delhi, నాటి infl. or gen. sing. of నాడు a day,
రాత్రి night, s. n. కొంత some, little, few, adj. ద్రవ్యము property, wealth,
దొంగులుకొను to steal, v. refl. గడుచు to pass, (as time), to elapse, తరువాత
afterwards, after, adv. లోవయినం lately, adv. సేవకుడు a servant, s. n. వీధి
ని accus. sing. of వీధి a road, street, s. n. used here as an ablative case, మొ
లకట్టు the front of a lower garment, also a girdle, comp. of మొల waist, and
కట్టు a tie, s. n. నాటినుంచి since then, adv. వెతుకు to search for, v. a. తగా
దాచేయు to dun, to claim, (from A. లాక్ష dunning, importunity), v. a. తల
కాయ the head, s. n. కిటికి a window, s. n. యెవడు సేవకుడొవానితలకొట్టు
cut off the head of the person who is the servant, comp. of యెవడు who? సేవ
కుడు servant, with the affix కా, వాని his, తల head, కొట్టు beat or cut, వాస్త
వము real, true, adj. కదులు to move, to be agitated, or shaken, v. n. శిక్షించు
to punish, v. a.

౩౮ - కథ

కళింగ దేశములో వక రాజు కలడు - అతనికి వక చాకలవాడు ప్రతిదినమున్ను

బట్టలుచక్కగావురికిలేచ్చియిస్తావుందును - వెళనాడువాడువురికినబట్టలు
 చూచిరాజుబహుసంతోషించివాణ్ణిబలచిసివుబట్టలువురికినందుకునేనుచా
 లామెచ్చినాను - నీకేమికావలెనో అడుగుయిస్తున్నాననిచెప్పగాలిచాకల
 వాడురాజునుచూచిఅయ్యాతమవద్దమంత్రిగావుండవలెననేఅపేక్షనాకు
 చాలావున్నదిగనకతమగుమంత్రిత్వముయిప్పించవలెననిమనవిచేసుకొనెను
 అంతటరాజు - తనవద్దబహుదినాలనుంచివున్నమంత్రినితీసివేసిఅతనివుద్యో
 గముచాకలవానికియిచ్చెను - కొద్దిరోజులుగడిచినపిమ్మటరాజుకుశతృవులయి
 నరాజులుఅతనివద్దవున్నచాకలమంత్రి - చేతకానివాడనితెలుసుకొని - రాజు
 మీదికిదండెత్తి - యుద్ధానికివచ్చిరి - ఆసంగతిరాజువినిమంత్రినిబలిచిమనపై
 న్యమునంతాయుద్ధానికిసన్నద్ధముగావుంచుమనిఅజ్ఞాపించగామనకుముం
 దుజరగవలసినందుకుమునుపేనేనుజాగ్రతచేసివున్నాను - గనకశతృవులకు
 భయపడవలసిననిమిత్తములేదనిచెప్పెను - ఆమాటనిజమనిరాజునమ్మివుండె
 ను - అంతటశతృవులదండుపట్టణముచుట్టుకొనెను - అప్పుడురాజుమంత్రినిబ
 లిచి - శతృవులుమనపట్టణముచుట్టుకొనిరిగదా నీవుయేమిజాగ్రతచేసినావ
 నిఅడగగామంత్రిరాజునుచూచిఅయ్యాశతృవులుపట్టణముచుట్టుకొన్నందు
 వల్లమనకేమిన్నిభయములేదు - యారాజ్యమువిచారింపడముబహుకష్టము
 యీకష్టముయేలాగుననివారణమవుననివిచారిస్తూవుండగాదైవాధీనము
 గాశతృవులువచ్చిమనపట్టణముచుట్టుకొనిరి - వారెయ్యారాజ్యదుఃఖాన్ని
 అనుభవించని - నేనుయీపట్టణములోబహుదినాలనుంచినురుయిందల
 ట్టలువుతుకుతూవుండెవాణ్ణి - మంత్రిత్వమువచ్చినపిమ్మటఅవుద్యోగమునువి
 డిచిపెట్టితిని - యిప్పుడుతిరిగిదాన్నిసాధించిసగముమీకుయిచ్చిసగమునేను
 అనుభవిస్తున్నాను - ఆవుద్యోగమువల్లమనకేమికష్టములేదు - యీసంగతి
 అంతావిచారించినేనుయుద్ధమునిమిత్తంజాగ్రతచెయ్యలేదనిచెప్పగాయీ
 లాగంటిఅవివేకునిచేర్చినందువల్లగదాతనకుయింతకష్టమువచ్చెననిరాజుచా
 తావిచారపడెను - కాబట్టిఅయోగ్యులనుదగ్గరచేర్చరాదు.

38TH STORY.

కళింగ the name of a city, చక్కా well, properly, also straightly, adv.
 వుతుకు to wash clothes, &c. v. a. మెచ్చు to approve, also to be pleased with,
 అపేక్ష desire, wish, s. n. మంత్రిత్వము the ministership, the situation of a

minister, comp. of మంత్రి a counsellor, or vizier, with the affix త్వము, for which vide r. 420 or page 163, తీసివేయు to dismiss one from a situation, v. a. వుద్యోగము an employment, a vacancy, business, s. a. శత్రువు an enemy, s. n. చేతకానివాడు a useless, helpless, or stupid person, comp. of చేత the inflected abla. of irr. noun, చెయ్యి the hand, and కాని neg. rela. part. of అవు to become, with వాడు added to it, దండెత్తు to wage war, to levy an army, యుద్ధము war, battle, s. n. సైన్యము an army, సన్నద్ధము armed, mailed, also arranged, adj. n. ముందు hereafter, for the future, adv. జాగ్రత్త vigilance, care, s. n. దండె an army, troops, చుట్టుకొను to surround, to encompass, v. a. కష్టము difficulty, labour, fatigue, s. n. నివారణమవు to get rid of, ధైవాధీనముగా by chance, adv. నూరు hundred, అనుభవించు to enjoy, v. a. సాధించు to gain, v. a. చేయు to admit as a member into any class, sect, or profession, to join, to unite.

౩౯ - ౪౪.

పము ద్రుతీరమునందువకమత్తిచెట్టుమీదవకకాకివుండెను. ఆమాగ్ధానవు
కహంసవెల్లుతూవుండగాకాకిచూచినవెక్కడికిపోతావనియడిగెను. నేను
మానససరస్సుకుపోతాననిహంసచెప్పెను. అయితే నేను అక్కడికివస్తున్నా
ను. నన్నుకూడాబలుచుకొనిపోతావా. అని. కాకిఅడిగెను. ఆమాటలు
హంసవిని. యోకాకి. మానససరస్సుక్కడ. నీవెక్కడ. అంతదూరమునీవు
రాలేవనిచెప్పగాకాకిచాలాకోపమువచ్చియోహంసా. నీవుగర్వముచేతవు
ల్లతెలియకమాట్లాడుతావు. వాస్తవ్యమువిచారిస్తే. నేనేనీకంటెబహుత్వర
గాయెగరగలను. యిందుకుదృష్టాంతముయిప్పుడేకనపరుస్తాను. నాతోబయ
లుదేరిరమ్మనిటికాశమాగ్ధానయెగసిసముద్రముమీదుగాకొంతదూరము
హంసతోకూడాపోయి. అటుపిమ్మటతానుదానికన్నముందుగాపదిజాల్లు
యెగరిమల్లివెనకకుహంసవద్దికివచ్చినివేమోబహుత్వరగాయెగరగలననిచెప్పి
తివినాతోకూడారాలేకపోతివిగదా. నీకక్కినీవువిచారించుకోక. నన్నుతిరస్కరి
స్తవి. అనియగతాలిచేస్తూమల్లికొంతదూరముపోయేటప్పటికి. కాకిచాలా
అలసియెగరదానకురెక్కలాదక. తల్లిదిస్తూవుండగా. హంసకాకినిచూచినవ్వి

దాన్ని నీళ్లలో పడకుండా తన రెక్కల మీద వుంచుకొని గట్టుకు తెచ్చి విడిచి పెట్టెను - గనక - అతడు దయనీయుడగును కృత్రిమమున సజ్జనుని ముందు గా తిరస్కరించి వెనకగా నెభంగు పడును.

39TH STORY.

సముద్రము *a sea, an ocean, s. n.* తీరము *a shore, a bank, s. n.* కాకి *a crow, s. n.* మార్గము *a road, or way, s. n.* హంస *a goose, a swan, s. n.* మానస సరస్సు *the lake manas, in the Himalaya mountains, s. n.* అయితే *if it is so, cond. form of* అవు *to become, మానస సరస్సు క్షేత్రదనీ వెక్కడ (lit.) where is the lake manas, and where thou, what a great difference or distance is there between the lake manas, and you, కర్వము pride, arrogance, s. n.* వెళ్లు తెలియక *without knowing what (you) are about, comp. of వెళ్లు the body, &c. &c., మాట్లాడు to speak, to talk, వాస్తవము truth, reality, s. n.* కంటే *than, vide r. 426,* త్వరగా *quickly, hastily, adv. యెగరు to fly, to soar, to rise in the air, v. n.* ఆకాశము *the sky, s. n.* ముందుగా *onward, before, adv.* బార *a fathom, s. n.* వెనక *behind, adv. శక్తి ability, s. n.* తిరస్కరించు *to abuse, insult, reproach, v. a.* యెగతాళి *joke, pastime, s. n.* పొయ్యేటప్పటికి *by the time (he) went, comp. of పొయ్యేటి indef. rel. part. of పోవు to go, and అప్పటి infl. of అప్పుడు that time, with the addition of కి, అలయు to be fatigued, or tired, రెక్కలాడు to have the motion, or use of the wings, comp. of రెక్క wing, &c. &c., తల్లడించు to be in great distress, to be perplexed, v. n.* గట్టు *bank, shore, తెచ్చు to bring, v. a.* భంగపడు *to be disappointed, v. n.*

శం - శథ.

కర్ణాట దేశము నందు హైమంతకుడనే సాలెవాడు కలడు - అతడు వారచావులు మొదలయిన నాణ్యమయిన బట్టలు నేస్తూవుండును - అందువల్ల అతనికి యెంతమాత్రమున్ను - లాభముదొరకనందున - నానాటికి బీవనముజరిగేదే బహుకష్టముగావుండెను - అతనియింటికి పొరుగున ధీమంతుడనే సాలెవాడు కలడు - అతడు ముతకబట్టలు నేస్తూవాటివల్ల నిస్తాదముగా లాభము సంపాదించు

కొనినుఖముగావుండెను - గనక - వెకనాడు హైమంతకుడు - తనభార్యనుచూచి నేనుకష్టపడిబహునాణ్యముయినబట్టలు నేస్తున్నాను - నాకుఅన్నానికి జరిగేదెదుస్తరముగావున్నది - పనికిరానిముతకబట్టలు నేసేమనపొరిగింటివాడు మొంతభాగ్యవంతుడుగావున్నాడుచూడు - యిక్కడ నా సామ భర్తముయేవరికిన్ని తెలియలేదు - గనక - నేనుయీ దేశమువిడిచి పెట్టిమరివక డే కానకుపోయి - విస్తారంధనము ఆర్జించుకొనివస్తున్నాననిచెప్పగా నీవుయెక్కడికిపోతేనేమిసిప్రాప్తియెంతో అంతదొరుకునుగానియెక్కువదొరకదు - నీవుస్వదేశమువిడిచి పెట్టిపరదేశకానకుపోయియెందుకు శ్రమపడుతున్నావనిభార్యయెంతచెప్పినా - అతడు - ఆమెమాటలులక్ష్యపెట్టక - యిల్లువిడిచిబయలుదేరిమరివఖిపట్టణమునకుపోయిఆక్కడిజనులకుయిష్టమయినవస్త్రాలు నేస్తూవుందిఅందువల్లకొన్నిదినములలో విస్తరించిధనము సంపాదించుకొనితనదేశకానకురావలెననిబయలుదేరివస్తూవకనాటిరాత్రివకశత్రుములోదిగితనపదార్థముంతాఅక్కడవకబోటభద్రముచేసిపరుండినిద్రపోతూవుండగాఅసత్రములోదొంగలుజొరపదిలితనిధనమంతాదొంగిలించుకొనిపోయిరి - అంతటమరునాడుతెల్లవాఁజిలితడులేచిచూడగా తనపదార్థముయేవిన్నిలేకపోయెను - గనకచాలావ్యసనాక్రాంతుడయితనభార్యచెప్పినదియధాధమనిగ్రహించితనకుభాగ్యముఅనుభవించేటందుకుప్రాప్తిలేదనినిరాశచేసుకొనితనదేశానికిపోయిఅక్కడదొరికినలాభముతోనే - జీవనముచేసుకొంటూవుండెను - గనక అప్పట్లోనులైనవారుయెక్కడికిపోయినాయెంతప్రయత్నములుచేసినావారికియేపనిన్నిచేకూదిరాదు.

40TH STORY.

కర్ణాట a proper name of a country (the modern Carnatic), హైమంతకుడు proper name, సాలెవాడు a weaver, s. m. బొరచావు a long cloth, s. n. మొదలయిన et cetera, &c. adv. నాణ్యము fineness, as applied to the texture of cloth, purity of metal, &c. నేయు to weave, v. a. లాభము advantage, profit, s. n. నానాటికి day by day, adv. జీవనము livelihood, subsistence, s. n. జరిగేది the getting, an abstract noun derived from v. n. జరుగు to get or move on, with the addition of ె denoting even, దుస్తరము difficult, adj. n. పొరుగు neighbour.

hood, s. n. ధీమంతుడు proper noun, ముతక coarse, as applied to the texture of cloths, &c., thick, adj. సంపాదించుకొను to get, to acquire, refl. v. పొరిగంటివాడు a neighbour, s. m. పనికిరాని useless, adj. comp. of పనికి dat. sing. of పని business, and వాని neg. rela. part. of వచ్చు to come, సామర్థ్యము ability, skill, s. n. అర్జించుకొను to acquire, to procure, refl. v. నీవెక్కడికిపోతే నేమి what will it avail you if you go any where? comp. of నీవు you or thou, &c. &c. నీప్రాప్తియెంతో అంతదొరుకును so much as it is thy destiny will be gained, comp. of నీ thy, ప్రాప్తి fate, &c. &c. &c. యెక్కువ more, adv. స్వదేశము native country, one's own country, comp. of స్వ own, &c. లక్ష్యపెట్టు to regard, to mind, v. a. యిష్టము agreeable, pleasing, desired, adj. n. వస్త్రము a cloth, విస్తరించి in abundance, adv. (from విస్తరించు to extend), సత్రము a choultry, s. n. పదార్థము a thing, furniture, s. n. భద్రముచేయు to secure, v. a. పరుండు to lay down, v. n. నిద్రపోవు to sleep, to take a nap, v. n. తెల్లవాఱి dawn, or morning, s. n. అనుభవించు to enjoy, v. a. నిరాశచేసుకొను refl. v. to give up the hopes, to be hopeless, comp. of నిరాశ despair, &c. అదృష్టహీనులయినవారు those who are unfortunate, comp. of అదృష్టము fortune, హీనులు bereft, void, adj. m. and f. plu. &c. &c. ప్రయత్నము endeavour, s. n. చేకూదివచ్చు to be effected, to come to hand, to be obtained, comp. of చే from చేయి the hand, కూడు to join, and వచ్చు to come.

౪౦ - కథ.

పెన్నగరము నేపూరిలో వై కము సలిదికడ్డు - ఆమెయింట్లో శకకుంపటిన్ని కోదిన్నివుండెను - గనక ప్రతిదినమున్ను తెల్లవాఱజాము నలకొదికూయగా నెరిపూరివారందరు - లేచియీముసలిదానియింటికివచ్చి నిప్పుతీసుకొనిపోదురు - యిట్లాబవచి నాలుజరిగినపిమ్మటవకదినము ఆముసలిది - నాకోదికూస్తున్నదిగనక తెల్లవారుతున్నది - నాయింట్లోనిప్పువున్నదిగనక యీపూరివాండ్లునిప్పుతీసుకొనిపోయి అన్నమువండుకొని భోజనముచేస్తారు - నేనుయీపూరివిడిచిపెట్టిపోతెయిక్కడయెట్లా తెల్లవారుతున్నదో - యీపూరివాండ్లు

యెట్లా భోజనము చేస్తారో - చూతామనియోచన చేసియెవరితోనున్నచెప్ప
కుండాకోడినిన్ని కుంపటినిన్నిశీసుకొనితివూరికిబహుదూరానవున్నదిదవికిపో
యికూచూండివుండెను - మరునాడుతెల్లవారితివూరిలోవుండెవారందరు
లేచితిముసలిదానియింటికియెప్పటివలెనెనిప్పునిమిత్తమురాగా - ఆమెయిం
ట్లోలేదుగనకయెక్కడికిపోయెనో - యేమో - అనుకొనిమరివకచోటనుం
చినిప్పుతెచ్చుకొనితమతమపనులుగడుపుకొనిరి - యీముసలిదిఅడవిలోఅస్త
మానముమట్టుకువుపవాసముకూచూండివుండి - ఆవూరిలోనుంచివకడుయె
క్కడికోపనిగలిగి - ఆమార్గానపోతూవుండగాఅతణ్ణిపిలిచిమివూరిలోయీ
ప్రాద్దునేనులేనుగదా - అక్కడతెల్లవారెనానిప్పుదొరెకెనా - మీరంద
రుభోజనముచేస్తారా - అనిఅడగగా - అతడునవ్వి పూవెత్రిదానా - యీప్ర
పంచమంతా - నీకుంపటి - నీకోడివల్లనావున్నది - నీవెందుకుయిక్కడవుపవాస
ముకూచూండివున్నావు - లేచిపోవునిచెప్పగా - ఆమెచాలాశిగ్గుపడిమల్లితివూ
రికిపోయి - అక్కడివాండ్రందరుతనవల్లబ్రతికివున్నారనేదురభిమానము - వి
డిచిపెట్టి - సుఖముగావుండెను - గనక - సమస్తజనులను సంతక్షణచేసేభా
రముయీశ్వరుడుపహించివుండగాబుద్ధిహీనులయినవారు - తమవల్లనెలింద
రుసంతక్షుతులవుతారు - వారికితమ్మునవిడిపైవేరెగతిలేదనుకొంటారు.

41ST STORY.

పెన్నగరము the name of a village, s. n. ముసలిది an old woman, s. f. కుంప
టి a chafing dish, s. n. కోడి a fowl, s. n. తెల్లవాలుజామున very early in the
morning, comp. of తెల్లవాలు to dawn, and జాము a watch, an eighth part
of the day, or division comprising about three hours, నిప్పు fire, s. n. వండు
కొను to dress victuals, to cook, refl. v. భోజనముచేయు to eat (food), &c.
యెప్పటివలెనె as usual, యెక్కడికిపోయెనోయేమో (we do not know) what
has become of (her), గడుపు to perform, to finish, v. a. అస్తమానము sun-set,
the dusk of the day, s. n. వుపవాసము a fast, fasting, s. n. వెత్రిదానా O
foolish woman, comp. of వెత్రిది a foolish woman, with the affix నా added
to feminine nouns (which are formed by affixing డి or అది to adjectives or rela-
tive participles,) to denote the vocative particle, ప్రపంచము the universe, the
world, శిగ్గుపడు to be ashamed, v. n. దురభిమానము arrogance, self-conceit,

ranily, s. n. సంరక్షణచేసేభారము the weight of protecting, comp. of
 సంరక్షణ nourishing, protecting, చేసే ind. rela. part. of చేయు and భారము
 the weight, load, also obligation, వహించు to bear, to carry, v. 2. కతి asylum,
 protection, s. n.

౪—౦ - ౪౪.

కల్యాణపురమనెపట్టణమునందు - వకబోగముదికలదు - అదిరాత్రితనకల
 లోయేపురుషుడయినాఅగపదితె.అతనిచేతనూరువరహాలుతీసుకొంటూవుండె
 ను - వెకనాడు - వకబీదత్రాప్తాణుడు - దానికలలోఅగపదెనులంతటఅబో
 గముదికత్రాప్తాడిగురుతుచెప్పితదెక్కదవున్నాడొచూచినూరువరహాలు
 అదిగతీసుకొనిరందనిచెప్పితనబోనగతైలనుపంపించెను - అప్పుడుకత్రాప్తా
 ణుడువీధివెంటదివచ్చుచుండగావాండ్లుచూచి - శౌత్రాప్తాణుడానీవు
 మాదొరసానికలలోఅగపదిలివట - ఆమెకలలోఅగపద్ధపురుషునిచేతనూరువ
 రహాలుపుచ్చుకుంటున్నదికాబట్టినీవుఆవరహాలుయిచ్చిపొమ్మనిఅదిగరి.అప్పుడా
 త్రాప్తాణుడుయీమాటలువినిబహువిచారపడినేనుబీదవాడను - వరహాలు
 యివ్వలేననిచెప్పగా - వరహాలుయిస్తేనేకానివిడవమనివాండ్లుఅతణ్ణిచాలాని
 బంధించిరి-అంతటఅతడుఆవూరిరాజువద్దకిపోయిఅన్యాయముగావరహాలు
 యిమ్మనినన్ననిబంధించుతున్నారనిచెప్పుకొగా - రాజుఆవేశ్యనుపిలిపించి
 అతణ్ణివీవువరహాలుయిమ్మనడానకుయేమిహేతువలనిఅదిగనునాకలలోఅత
 డుఅగపద్ధాడుగనకవరహాలుయిమ్మంటాననివేశ్యచెప్పెను - అంతటరాజునీప
 యికముయిప్పిస్తామునిమిషముతాళుమనవీధిలోవకస్తంభముపాతించినూరు
 వరహాలువఖిగుడ్డకొంగునకట్టిస్తంభముచివరతగిలించిస్తంభముకిందలిద్దము
 పెట్టించిఅటుపిమ్మటఅబోగముడాన్నిపిలచియిదుగొనూరువరహాలుమీదకట్టిం
 చినాముఆవరహాలుయీకిందవుండెఅద్దములోకనపడుచున్నవిగనకనీవుఆఅద్ద
 ములోచెయ్యిపెట్టిపయికముతీసుకొమ్మనిచెప్పెను - అంతటవేశ్యఅద్దములోఅ
 గపదెవరహాలమూటనేనెట్లుతీసుకోగలనుయేవరినయినాఆస్తంభముమీదనే
 క్రిచిముల్లెవిప్పించియియ్యందనిపలకగా - ఆత్రాప్తాణుడునీకుకలలోఅగపద్ధా
 డుగనకనీవుఅద్దములోచెయ్యిపెట్టిఅందులోకనపడెవరహాలుతీసుకోవలసినది
 గానిఆమూటమేమువిప్పించియివ్వవలసినదిలేదనిరాజుచెప్పెను - అప్పుడు

ఆవేశ్యశిక్షపడితలవంచుకొనిపోయెను - గనక - న్యాయములుతీచే వారికిపునా
యుములు తెలియవలెను.

42d STORY.

కల్యాణపురము the name of a city, బోగముది a whore, a harlot, s. f. కల
a dream, s. n. పురుషుడు a man, s. m. అగపడు to appear, v. a. నూరు hundred,
adj. గురుతు a mark, a sign, s. n. బోనకత్తె a female slave, s. f. వీధి a street,
s. n. దొరసాని a mistress, comp. of దొర a master, and సాని a fem. affix,
యిస్తేనెకాని unless (you) give, comp. of యిస్తే cond. form of యిచ్చు to
give, with the insertion of న and - కాని but, which when added to such
words expresses our english word unless, వేశ్య a whore, a harlot, s. f. పిలిపించు
to send for, to call for, c. v. from పిలుచు to call, హేతువ a cause, reason,
s. n. పయికము money, coin, s. n. నిమిషము the twinkling of an eye considered
as a measure of time, s. n. తాళు to wait, to stand still, also to suffer, endure,
స్తంభము a pillar, s. n. పాతించు to cause to fix or fasten in the ground, c. v.
of పాతు - నుద్ద a cloth, s. n. కంకు the hem or border of a garment, s. n.
చివర the end, extremity or point, తగిలించు c. v. to stick, to suspend from or
hang upon, from తగులు to hit, to touch, యిదుగో here it is, look here, అడ్డుము
a looking glass, a mirror, s. n. ముల్లె a bundle containing money.

కథ - కథ.

అవంతిపట్టణమునందు యిద్దరు వత్సకులు కలరు వారిలో వకని పేరు దుర్బు
ద్ధి - మరి వకని పేరు సుబుద్ధి - వారిద్దరు దేశాంతరమున కుపోయి విస్తారంధన
ము సంపాదించుకొనివచ్చి అపట్టణమునకు సమీపాన వక చింత చెట్టుకింద యవరి
కిన్ని తెలియకుండా ఆధనముపాతి పెట్టి తమ తమ యిందలగుపోయిరి - అటుతరువా
త వక నాడు దుర్బుద్ధి అనే ఆతడు తాను మాత్రం ఆచింత చెట్టు దగ్గరికిర హస్తము
గాపోయి ఆధనమంతా తొవ్వకొని తనయింటికి తీసుకొనివెళ్లెను - మఱికొన్ని
దినములకు వారు భయులుకూడా ఆ చెట్టు వద్దకిపోయి తొవ్వ చూడగా అక్కడ
తాముపాతి పెట్టిన ధనములే కపోయెను - అంతట దుర్బుద్ధి - సుబుద్ధి మొలకట్టా

చెయ్యి వేళి యీ ధనమంతా నీవు రహస్యముగా తీసుకొనిపోయి - యిప్పుడు ఆ సంగతియే మిన్నియెరగనివాడివలె నెనాలో కూడా యిక్కడ ధనముతో వ్యూహాని పోదామని వచ్చినావు - నాభాగానకు రావలసినవరహాలు యిచ్చి పొమ్మని అతణ్ణి నిబంధించగా - అతడు తాను ఆ సంగతియెరగనియెంత చెప్పినా వినక - అతణ్ణి న్యాయాధిపతి వద్దకి తీసుకొనిపోయి తాము వుభయులు సముష్టిగా పాతిపెట్టిన ధనమును తనయెరిక లేకుండా నుబుద్ధివక దెతీసుకొనిపోయినాడనిన్ని - అధనములో తనకు రావలసిన భాగము తనకు యిప్పించవలసినదనిన్ని - అతనితో కిరియాదుచేత ను - ఆ న్యాయాధిపతి దుర్బుద్ధిని చూచి మీరు భయులు పాతిపెట్టిన ధనమును బుద్ధివక దెయ్యెత్తుకొనిపోయినాడని చెప్పితివిగదా ఆ సంగతియేలాగురు జువుపరుస్తావని అడగగా - మేముయే చెట్టుకింద ధనము పాతిపెట్టినామో ఆ చెట్టు వల్ల నెరుజువుపరుస్తానని దుర్బుద్ధి చెప్పెను - అంతట న్యాయాధిపతి రేపటికో జున ఆ చెట్టు వద్దకి వచ్చి యీ సంగతి విమర్శిస్తానని చెప్పెను - అటుపిమ్మట దుర్బుద్ధి అనె అతడు ఆ రాత్రి తన తండ్రి నిరహస్యముగా వెంటపెట్టుకొనిపోయి - ఆ చెట్టు తొర్రలో వుంచి - న్యాయాధిపతి యీ చెట్టు దగ్గరికి వచ్చి అదిగనప్పుడు ధనమంతా నుబుద్ధియెత్తుకొనిపోయినాడని పలుకుమని చెప్పెను - మరునాడు న్యాయాధిపతి తన పరివారముతో కూడా - ఆ చెట్టు వద్దకి వచ్చి యిక్కడ పాతిపెట్టిన ధనమంతా - యెవరుయెత్తుకపోయినారని - అడగెను - అందుకు ఆ తొర్రలో నున్నవాడు - అధనమంతా నుబుద్ధితో వ్యూహాని పోయినాడనిగట్టిగా పలికెను - అధ్వని విని - అందరు ఆశ్చర్యపడిరి - గాని - న్యాయాధిపతి కొంత శేష ఆలోచన చేసి - ఆ తొర్రలో కొంచెము కనువు వేయించితగలపెట్టిం చెను - అపిమ్మట ఆ తొర్రలో నున్నవాడు నూపిరితిరగక - చచ్చి - బయటపడెను - యందు వల్ల ఆ న్యాయాధిపతి దుర్బుద్ధి చేసిన కృత్రిమము కనుక్కుకొని - అతడెయ్యా ధనమంతా అపహరించి నాడని నిశ్చయించి దుర్బుద్ధి తీసుకొనిపోయిన ధనమంతా తెప్పించి నుబుద్ధి యిప్పించెను - అంతట దుర్బుద్ధి ధనమున్న పోగొట్టుకొని తండ్రినిన్ని చంపుకోని బహువిచారగ్రస్తుడయి యింటికి పోయెను - గనక వకరిని చెర పవలెనని యవరు విచారిస్తూ వుంటూ రోవారిని యీశ్వరుడు చెరుచును.

43d STORY.

అవంతి the name of one of the seven sacred cities of the Hindoos, to die at which is said to secure eternal happiness, వత్సకుడు a merchant, s. m. దుర్బుద్ధి and నుబుద్ధి proper names, దేశాంతరము a foreign country, s. n. చింత చెట్టు a

Amorind tree, s. n. పాతిపెట్టు to bury in the ground, v. a. రహస్యముగా clandestinely, privately, adv. తొవ్వకొను to dig up, refl. v. సముష్టిగా jointly, adv. యెరిక knowledge, s. n. from యెరుకు to know, పరియాదుచేయు to complain, v. a. (from persian پلای), రుజువుపరుచు to prove, v. a. విమర్శించు to examine, to investigate into a cause, &c. తండ్రి a father, s. m. తొర్ర a hole or cavity, s. n. పలుకు to speak, to talk, v. a. ధ్వని noise, sound, s. n. ఆశ్చర్యపడు to be surprised, or astonished, v. n. కసవు grass, straw, sweepings, rubbish, వూపిరితిరకక being suffocated, comp. of వూపిరి breath, and తిరకక neg. verb. past. of తిరుకు to turn, కృత్రిమము artifice, deceit, తెప్పించు to cause to bring, c. v. from తెచ్చు to bring, పోగొట్టుకొను to lose, ref. v.

కక - కథ

మధురాపట్టణములో వైక బ్రాహ్మణుడు - కలడు - అతనికియిద్దరుకొమార్లు - అతనునిండాధనము సంపాదించిపెట్టి - చనిపోయెను. అతనికొమార్లుయిద్దరున్న - ఆధనమంతాచెరిసగముపంచుకొనితమవభయులకువచ్చినభాగము వకసంచిలోపేసి - ముద్ర చేశితమయింటిపొరుగునవకముసలిదివుండగాఆమె చేతికిరిసంచియిచ్చి - మేముతీర్థయాత్రకుపోయివస్తాము - అంతమట్టుకు యీపయికమునీవద్దదాచిపెట్టితిరిగి మేమిద్దరమున్నవచ్చిఅదిగనప్పుడుయిమ్మనిచెప్పితీర్థయాత్రకుబయలుదేరికొంతదూరముపోయినతరువాతచిన్నవాడుఅన్ననుమోసపుచ్చి - ఆధనమంతాతానువకదేఅపహరించవలెనని తలుచుకొని - వైకనాటిరాత్రినిశీధవేళ - లేచి - అన్నతోచెప్పకుండాబయలుదేరి - తనవూరికివచ్చిఆముసలిదానివద్దకి పోయినేనున్నమాఅన్న-తీర్థయాత్రవెళ్లుతూవుండగామాఅన్ననుదోవలోపెద్దపులిచంపవేళెను - గనకనేను మాత్రమువచ్చిని - లోవయినంమేమిద్దరమున్ననీచేతికియిచ్చినధనముతెమ్మనిఅదిగను - ఆముసలిది అతనిచేతికి ఆధనమంతాయివ్వదానకుకొంతశేవులనుమానించి - అతడుఅన్ననుమోసముచెయ్యడనేనమ్మకముచేతఆధనమంతాఅతనిచేతికియిచ్చెను - అతడుధనముతీసుకొనిమరివకదేకానకుపారిపోయెను - ఆఅన్నతనతమ్ముణ్ణికనకబహువ్యసనపడుతూమల్లతనవూరికివచ్చి -

ఆముసలిదానివద్దకిపోయి - నాతమ్ముడుయెక్కడిపోయెనో . తెలియలేదు .
 మేమిద్దరమునీచేతికియచ్చినపయికముయిప్పునిలదగగా - ఆముసలిదనీతమ్ము
 డుకొన్నిదినములకిందటయిక్కడివచ్చినీవుచచ్చిపోయినావనిచెప్పిపయిక
 మంతాతనుకొనిపోయినావనిచెప్పెను . అంతటఅతడుఆముసలిదానితోతగ
 వులాడుతూఆమెనునాధిపతివద్దకితీసుకొనిపోయి-తనసంతియావత్తు
 అతనితోచెప్పుకోగానాధిపతియితనిమాటలున్నముసలిదానిమాటలు
 న్ను - విని - ఆమెమోసపోయినదనితెలుసుకొని - అతణ్ణిబలిచిమునుపుము
 సలిదానిచేతికిపయికముయిచ్చెటప్పుడు - మీరుఅన్నతమ్ములుయిద్దరుకూడావ
 చ్చిఅదిగతెపయికముమీకుయిప్పునిచెప్పినారుగనక - నీతమ్ముణ్ణికూడాబలు
 చుకొనివత్తెనీపయికమునీకుయిచ్చిస్తున్నాముగాని - నీవువెంటిగావచ్చిఅదిగ
 తెనీకుపయికముయిచ్చియిట్లాంటిము - నీకుపయికముకావలెవుంటెనీతమ్ము
 ణ్ణిబలుచుకొనిరమ్మునిచెప్పెను . అందుకుఅతడుయేమిన్నిజవాబుచెప్పలే
 కపోయెను.

44TH STORY.

మధురా the city Madura, చెరి each, explained before, సగము half, moiety;
 s. n. పంచుకొను to share out, to divide, refl. v. వుభయులు both parties, both,
 s. plu. భాగము a share, a part, division, s. n. సంచి a purse, a bag, ముద్ర a
 seal, a signet, a mark of a seal, or similar impression, a stamp, a print, &c.
 తీర్థయాత్ర a pilgrimage, s. n. comp. of తీర్థము a holy place, any place of
 pilgrimage, as Benares, &c. but especially particular spots along the course of
 sacred streams, as the Ganges, &c. and యాత్ర travelling, దాచిపెట్టు to
 conceal, to hide, to keep concealed, v. a. అన్న an elder brother, s. m. మోస
 వుచ్చు to deceive, to play a trick, v. a. అపహరించు to take by force or
 unlawfully, to usurp, v. a. నిశీధి midnight, also night, s. n. లేచు to get up,
 to rise, v. a. తెచ్చు to bring, s. n. అనుమానించు to hesitate, to doubt, to
 suspect, నమ్మకము belief, trust, confidence, s. n. తమ్ముడు a younger brother,
 కను to find, to see, కిందట lately, before, adv. from కింద below, under, మో
 సపోవు to be deceived, v. n. మునుపు before, వెంటిగా alone, adv. ఎట్లా
 how? interro. జవాబు an answer (from pers. جواب).

విశాఖపట్టణమునందు యిద్దరు స్నేహితులుకలరు - వకడు నిత్యమున్ను అష్టమయము కాగానె - సంధ్యాది క్రియలు నెరవేరుకొని. గుడికిపోయి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేసుకొంటూవుండును - మరి వకడు ప్రొద్దుగూకగానే వేశ్యలయిండ్లకుపోయి వాండ్లతో సరససల్లాపములాడుతూ కాలక్షేపణచేయుచుండును - వారిద్దరున్ను అన్యోన్యస్నేహము కలవారుగనక - దేవాలయమునకుపోయినాతడు వేశ్యలయిండ్లలోవుండే స్నేహితునిన్ని - అతడు అక్కడ జరిగించెకృత్యములనున్ను - మనసులో తలుచుకొని నేను అతనివెంబడి వెళ్లకపోతినిగాదా - అని విచారపడుతూవుండెను - వేశ్యలయిండ్లకు వెళ్లినాతడు యితర్నితలుచుకొని అతనివెంబడితానున్ను దేవాలయమునకు వెళ్లకపోతినిగాదాయనిచింతించుచుండును - యిట్లాకొంత కాలముగడిచిన పిమ్మట వారిద్దరున్ను మృతిపొందిరి - అప్పుడు వేశ్యలయిండ్లలోవున్న యతనికి మోక్షమువచ్చెను - దేవాలయమునకు వెళ్లి ప్రదక్షిణ నమస్కారములు చేశినాతనికి నరకము ప్రాప్తమాయెను - పీండ్లకు సంభవించిన గతులు - నారదమహామునిచూచి దేవుని దగ్గరికిపోయి - ప్రియమిల్లప్పుడు నీ దేవాలయమునకు వచ్చినిన్ను భజన చేశినాతనికి నరకము ప్రాప్తమాయెను - యావజ్జీవము - వేశ్యలయిండ్లలోవుండి - నిన్ను నిమిషమయినా తలవనియతనికి మోక్షమువచ్చెను - నీవు సర్వజ్ఞుడవై యుండి యటువంటి అన్యాయములు చేస్తే - లోకములో నిన్ను యెవరు భజన చేతురని చెప్పుగా - దేవుడు యీమాటలు వినినవ్వి - వేశ్యలయిండ్లలోవున్న పుటికిన్ని నన్ను యెల్లప్పుడు ధ్యానము చేస్తూవుండెనుగానక అతనికి మోక్షమిస్తుని - నాగుడికివచ్చినాతడు - యితరవిషయములయందు మనసువుంచి - నన్ను మరచినాడుగానక అతనికి నరకమువచ్చెనని చెప్పెను - కాబట్టి సుగతి - దుర్గతులు సంభవించడమునకు మానసమేకారణము కాని మరి వకటికాదు.

45TH STORY.

విశాఖపట్టణము the city of Vizagapatam, అష్టమయము sun-set, s. n. సంధ్య religious abstraction, meditation, repetition of mantras, sipping water, &c. to be performed by the three first classes of Hindoos at particular and stated periods in the course of every day, especially at sun-rise, sun-set and at noon,

అది (&c.) et cetera, used with sanscrit words, శ్రీయ purificatory rites, as ablution, a religious initiatory ceremony, also an act, నెరవేచుకొను to perform, to accomplish, refl. v. గుడి a temple, s. n. ప్రదక్షిణము reverential salutation, by circumambulating a person or object, keeping the right side towards him, s. n. నమస్కారము salutation, respect, s. n. ప్రాద్దునూకు the sun to set, v. n. comp. of ప్రాద్దు the sun, and కూకు to set, సరసము a wanton jest, a dishonest sport, adj. సల్లాపములాడు to converse familiarly, కాలక్షేపము పేయు to pass time, v. a. అన్యోన్యము mutual, reciprocal, adj. from అన్య other, reduplicated, స్నేహము friendship, s. n. దేవాలయము a temple, comp. of దేవ God, and అలయము an asylum, తలుచుకొను to think of, to reflect upon, refl. v. చింతించు to be sorrowful, మృతిపొందు to die, v. n. మోక్షము bliss or final and eternal happiness, the liberation of the soul from the body and it's exemption from further transmigration, s. n. ప్రాప్తమవు to be obtained, or conferred on, నరకము hell, the infernal regions, s. n. నారదమహాముని the name of a penitent, స్వామి O God, voca. part. of స్వామి Lord, God, భజనచేయు to serve, to worship, to adore, v. a. యావజ్జీవము for life, as long as life, comp. of యావత్ until, and జీవము life, సర్వజ్ఞుడు omniscient, all-wise, adj. m. comp. of సర్వ all, and జ్ఞ who knows, with the affix -వు as explained above, లోకము world, s. n. ధ్యానముచేయు to meditate, to call to mind, v. a. యితరము other, adj. n. విషయము any object of sense, any thing perceivable by the senses, as colour, form, flavour, odour, and sound, s. n. ముక్తి bliss, or salvation, దుర్గతి hell, మానసము the mind, with the affix -సి denoting only, కారణము cause, motive, principle.

౪౬ - కథ.

హోళదేశములోద్భవజీతి అనేరాజుగుమ్మరుకోమాళ్లకలరు - అతనికివృద్ధాప్యము ప్రాప్తమయినందునరాజ్యపరిపాలనచేయుటకుశక్తిలేకతనగుమ్మరుకోమాళ్లలో ప్రభుత్వముచేయతగినవారికిరాజ్యముయివ్వవలెననియోచన.

చేసివారివారి యోగ్యతలుకనుక నేనిమిత్తముందుగా జ్యేష్ఠ కుమారుణ్ణి బలవనంబించి నీమనస్సులో యేమిట పేరువున్నది చెప్పుమనగా - నేనుయల్లప్పుడు తర్కవ్యాకరణాలంకారాదికాస్త్రములయందు ప్రవీణులయినవిద్వాంసులను దగ్గరవుంచుకొని భారతరామాయణాది గ్రంథములవల్ల కాలక్షేపముచేస్తూవుండవలెన నేల పేరుచాలాకలిగివున్నదని చెప్పెను. అప్పుడు రాజు అతని ప్రయానకుతగినట్టుకొన్ని గ్రామములుయిచ్చి నీయిష్ట ప్రకారము జరుపుకొమ్మని చెప్పి - రెండోకొమారుణ్ణి బలవనంబించి నీ అభిప్రాయము యేలాగునవున్నదని అడగగా విస్తారంధనము సంపాదించుకొని తీర్థయాత్రలకు వెళ్లవలెన నేకోరికచాలావున్నదని చెప్పెను. అప్పుడు రాజు అతనికి కావలసినంత ధనముయిచ్చించి - తీర్థయాత్రలకు పంపించెను - తర్వాత మూడోకొమారుణ్ణి బలిపించి - నీకు యేమి అభిలాషవున్నదని అడిగెను - నేను వైకరాజ్యము సంపాదించుకొని - విస్తారం రాణువకుదురుచుకొని - నాదేశములోనుండె ప్రజలను చాలా అడరించి - తాలూకా ఫలింపచేసి - సకలజనులను సంరక్షణచేసి కీర్తి సంపాదించవలెన నేల పేరునాకు చాలావున్నదని పలికెను - అంతట రాజు అతని మాటలకు బహుసంతోషించి రాజ్యమునకు యితడే అహుడని యోచించి - తన రాజ్యమంతా అతని పరముచేసెను - యీచిన్నవాడు రాజ్యాధికారము వహించుకొని ప్రజలకు న్యాయముగా జరిగిస్తూవున్నందున తాలూకాసుభిక్షముగావుండెను - కాబట్టి యెవరికిలయినప్పటికిన్ని అధికారములుయిచ్చెయెడల యోగ్యతలు విచారించి యివ్వవలెను.

46TH STORY.

చోళ దేశము a country so called, including a part of the Tamil provinces on the Coast of Coromandel, ద్విజకీర్తి proper name, ముగ్గురు three, num. used either as an adjective or substantive (with regard to persons only,) వృద్ధాప్యము old age, s. n. ప్రాప్తమవు to be attained, to be attended with, v. n. రాజ్యము a kingdom, a government, a country, a principality, s. n. పరిపాలన చేయు to guard, to preserve, to protect, to cherish, also to keep or promise, (a word), ప్రభుత్వము sovereignty, lordship, వారివారి యోగ్యతలు the capacities of each, comp. of వారి gen. plu. of వారు they, reduplicated, and used here honorifically, and యోగ్యత capacity, worthiness, fitness, s. n. కనుక్తేను 10

find out, refl. v. ముందుగా at first, adv. జ్యేష్ఠ the eldest, adj. కుమారుడు a son, మనస్సు the mind, an idea, s. n. యెల్లప్పుడు always, adv. తర్కము the science of reasoning, logic, s. n. వ్యాకరణము grammar, s. n. అలంకారము rhetoric, s. n. the finals of these words are suppressed because they are coupled by sanscrit conjunctions understood, భారతము the great sacred epic poem of the Hindoos, recording the adventures and the famous war of the 5 sons of king Paundoo, s. n. రామాయణము the sacred epic poem of the Hindoos, containing the adventures of Rama the son of Dasaratha, sovereign of Oude, comp. of రామ the prince so named, and అయన an abode, s. n. గ్రంథము a book, or composition, in prose or verse, also a metre, or measure of 32 syllables, s. m. కాలక్షేపము చేయు to pass the time, s. n. ప్రయము expence, charge, తగినట్లు adequate, answering, adj. comp. of తగిన and అట్లు as explained above, గ్రామము a village, s. n. యిష్టము wish, choice, s. n. రెండో second, ordinal, అభిప్రాయము design, intention, s. n. కోరిక wish, design, మూడో third, ordinal, రాణువ an army, s. n. కుదుర్చుకొను to enlist, establish, refl. v. ఆదరించు to soothe, to cherish, to treat with kindness, v. a. తాలూకా a district, s. n. ఫలింపచేయు to cause to cultivate, or yield produce, సంరక్షణ చేయు to protect, to nourish, v. a. కీర్తి fame, renown, s. n. అర్హుడు fit, proper, worthy, adj. m. పరము చేయు to give to one's charge, comp. v. రాజ్యాధికారము the sovereign authority, comp. of రాజ్య sovereignty, and అధికారము authority, s. n. వహించుకొను to assume, to take upon one's-self, refl. v. సుఖితుముగా prosperously, adv.

కరి - కథ.

వారణాశిలోమెకచాకలవాడుకలడు - వానివద్దవకకుక్క - వకగాడిదె - వుండును - వెకనాటిరాత్రివాడునిద్రపొయ్యేసమయముకనిపెట్టివానియింట్లో జొరబడిసర్వస్వమున్నదోచుకొనిపోవలెననివానియింటికిదొంగలుకన్నము వేస్తూవుండిరి - అప్పుడాశునకములిక్కడలేనందునగాడిదెఅదొంగలనుచూచి - మనయజమానునియింట్లోదొంగలుజొరబడిఅంతాదోచుకొనిపోతూవున్నారె - యిప్పుడుకుక్కయిక్కడవుంటెగట్టిగామొరిగిమనదొరనులేపును -

అదియెప్పుడువచ్చునో - యే మోతెలియదు - అంతమట్టుకుమనమువూరికె
 వుంటే - యితనియిల్లంతాదోపుడుపోతున్నది - ఆపత్కాలమందుస్వామికార్య
 మువుపేతుచెయ్యరాదు - మనమెకూక - అతణ్ణిలేపుదామనిబిగ్గిరాకూ
 కెను - అప్పుడుచాకలవాడుగాదిదెకూతవిని - నిద్రభంగముచేకెనుగదాఅని
 బహుకోపించుకొని - లేచివకకర్రతీసుకొనివచ్చిదాన్నిబాగాకొట్టిరిగివెల్లిప
 రుందినిద్రపోతూవుండగా - దొంగలుయింట్లోచొరబడిదొంగులుతూవుందిరి -
 అప్పుడుకునకమువచ్చినందునగాదిదెచూచి - మనయజమానునియింటికిదొం
 గలుకన్నమువేస్తూవుందిరిఅప్పుడుసీపుయిక్కడలేనందునఆసంగతిఅతనికితెలి
 యచేతామనినేనుకూస్తైదుమాగగముచేతలలాకునకూకనాననుకొనిఅత
 డులేచినన్నకొట్టిపోయినాడు - యిప్పుడయినాసీపుమొరిగిఆసంగతిఅతనికితెలి
 యచెయ్యమనిచెప్పగా - కుక్కబిగ్గిరామొరగనాగెను - ఆచాకలవాడుకుక్కమొ
 రగడమువినితనయింటికిదొంగలువచ్చినారేమోఅనుకొనిదిక్కునలేచియిల్లునా
 లుకుమూలలాచూడగా - అదివరకేదొంగలుసర్వస్వమున్నదోచుకొనిపోయి
 రిగనక - చాలావ్యసనపడెను - కాబట్టివకరుచేశేపనివకరుచేస్తే - పనిచేసిన
 వారికిన్నిమాటవస్తున్నది - పనిన్నిచెడిపోతున్నది.

47TH STORY.

వారణాశి proper name of a city, నిద్రపోవు to sleep, v. a. సమయము an
 opportunity, s. n. కనిపెట్టు to watch over, to guard, v. a. సర్వస్వము all the
 property, s. n. కన్నమువేయు to commit burglary, lit. to break the wall, v. a.
 comp. of కన్నము a hole, and వేయు to make, v. a. యజమానుడు a master,
 s. m. మొరుగు to bark, v. n. లేపు to awake, v. a. బొత్తిగా entirely, adv. దో
 పుడుపోవు to be robbed, v. n. ఆపత్కాలము adversity, time of danger,
 comp. of ఆపత్ danger, and కాలము time, స్వామికార్యము master's business,
 comp. of స్వామి lord, and కార్యము business, వుపేతుచేయు to neglect, to
 overlook, v. a. బిగ్గిరా loudly, adv. నిద్ర sleep, s. n. భంగముచేయు to disturb,
 to disappoint, v. n. పరుండు to lay down, to repose, v. n. దొంగులు to rob, to
 steal, v. a. దిక్కున abruptly, immediately, adv. నాలుగు four, num. మూల a cor-
 ner, an angle, s. n. అదివరకే before that time, already, adv. మాటవచ్చు to
 be blamed, comp. of మాట a word, వచ్చు to come, చెడిపోవు to be spoiled, v. n.

పాంచాళ దేశములో వైకరాజుకలడు - అతనికి వైకకొమారుడు - అకొమారుడుచిన్ననాటినుంచి బహుబుద్ధివంతుడు గావుండును - వైకనాడు - అతడు రాజునుచూచి అయ్యాకీర్తి సంపాదించవలెనని నాకుచాలా అపేక్ష వున్నది - నేనుయేలాగున నడుచుకుంటే కీర్తి వచ్చునని అడగగా - రాజు చెప్పెను - యేమంటే - నీవు రాజ్యపరిపాలన చేశేటప్పుడు ప్రజలపట్ల రోష్టుజరిగించక - భాగ్యవంతులనున్న - దరిద్రులనున్న చక్కగా విచారించి దరిద్రులయిన వారికి అప్పుటప్పటికి అన్నవస్త్రాలకు యిచ్చి సంరక్షణ చేస్తూవుంటే - నీకు కీర్తి విస్తారముగా కలుగును - భాగ్యవంతులయిన వారికి యెంతయిచ్చినప్పటికిన్ని - కీర్తి కలగదు దీనికి వక దృష్టాంతము చెప్పుచున్నాను - యేమంటే - ఉదకము లేక పయిలుగయెం దిపోతూవున్నప్పుడు వరుషముకురిస్తే - మేఘుదికి విస్తారముగా కీర్తి వచ్చును - పముద్రములో యెంతవరుషముకురికినా - కీర్తిరానేరదు - అని చెప్పి అప్పుడు యితడు బహుబుద్ధివంతుడని యోచన చేశితన రాజ్యములో పగము అతని పరము చేశెను - తర్వాత అచిన్నవాడు రాజ్యము స్వాధీనంచేసుకొని - ప్రజలకు యిచ్చినకొలుక రాగుగా జరిగిస్తూ - దరిద్రులయిన వారిని విచారించి - వారికి అన్నవస్త్రములు యిప్పించి చాలా అదరిస్తూవుండెను గ నక అతనికి మహా శక్తు వచ్చెను.

48TH STORY.

పాంచాళ దేశము a country so called, చిన్ననాటినుంచి from infancy, కీర్తి fame, renown, s. n. నడుచుకొను to behave, to conduct one's-self to the satisfaction of others, refl. v. రోష్టు row, trouble, violence, oppression, s. n. దరిద్రుడు poor, indigent, needy, adj. m. అప్పుటప్పటికి every now and then, adv. అన్నము food, s. n. వస్త్రము raiment, or cloth, s. n. వుదకము water, s. n. పయిరు the crop, s. n. యెండిపోవు to be burnt up, v. n. వరుషము the rain, s. n. కురియు to rain, v. a. మేఘుడు (P. مَظْمُ. S. مَظْمُ) the cloud, this word is figuratively used here in the masculine gender, స్వాధీనము చేసుకొను to take into one's possession, from స్వ own's, own, (sua, lat.) &c. &c. refl. v. కొలు (A. قَوْل) lease, or agreement, కరారుగా (A. كَرَارُ promise,) punctually, exactly, adv. జరిగించు to perform, to act.

గాంధారదేశములో మహావీరుడనే రాజు - బహువ్రవ్యము వ్రయము చేశి రెండుతాళ్లలోతున్న - యోజనము వెడల్పున్న గల వైక చెరువుతోవ్విచిరిచె రువుచుట్టుకట్టవేయించెను - యెన్నివరుషాలుకురికినా - యెన్నిసీళ్లువచ్చినా - ఆ చెరువుయెండిపోవడమేకాని - యెంతమాత్రమయినానీళ్లునిలిచివుండడంలేదు. గనక వైకనాడురాజు - బహువ్రవ్యము వ్రయముచేశి వేయించిన చెర్వులోనీళ్లు నిలవకపోయెను గదాని చెర్వుకట్టమీద కూర్చుండి చాలావిచారపడుతూవుండ గాలిక్కడికియేరుండమునిలనే వైక ఋషిశ్వరుడువచ్చెను - అంతట రాజు లేచిలితనికిదండప్రణామములాచరించిలితనిగూర్చుండపెట్టుకొనిమాట్లాడుతూవుండగా - ఆ ఋషిశ్వరుడు రాజును చూచి ధీయి రాజానీవేమో బహు విచారముగావున్నట్టుకనపడుతున్నావు అదియెందునిమిత్తమని అడగగా - స్వామీ నేను బహువ్రవ్యము వ్రయముచేశి - యీ చెర్వుతోవ్విస్తినీ - యిందులో వైకబొట్టునీళ్లులయినానిలవడంలేదు - గనక విచారపడుతున్నానని పలకగా - యిందుకు విచారపడనేల సాహసవీరరణాదిగుణసంపన్నుడయిన వైకరాజుకంతరక్తముతోనైనా - సకలయోగసంపన్నుడయిన వకఋషియొక్క కంతరక్తముతోనైనా - కలిపిన అన్నము యీ చెర్వుకు సమీపముగావుండె - దుగ్గకుబలి యిస్తే యీ చెర్వుయెండిపోక సముద్రము వలెనుండుననగా - ఆ రాజు విని - అటువంటి రాజుదొరికేదికష్టము - యీ ఋషిశ్వరుడు సకలయోగ సంపన్నుడే గనక యితన్ని యీ దుగ్గకుబలి యిత్తామని యెంచుకొని తనచంద్రహాసము దూసుకొని - ఆ ఋషిమెడఖండించి ఆరక్తముతో అన్నము కలిపి దుగ్గకుబలి యిచ్చెను - అప్పుడు దుగ్గయొక్క ప్రసాదమువల్ల వానలుకురికివచ్చిన నీళ్లన్నిచెర్వులోనిలిచి - నిండివుండెను - గనక ప్రభువులకు హితాహితములు చెప్పేవాడు - కాలోచితముగా చెప్పవలెను - లేకపోతె చెప్పినవానికే అపాయమువచ్చును.

49TH STORY.

గాంధారదేశము a country (Candhar) between the north of India and Persia, మహావీరుడు proper name, వ్రవ్యము money, wealth, s. n. వ్రయముచేయు to spend, to charge, v. a. రెండుతాళ్లలోతు depth of two palmira trees

placed perpendicularly upon one another, comp. of రెండు *two*, తాళ్ల *gen. plu.* of తాడు *a palmira tree*, లోతు *depth*, యోజనము *a measure of distance equal to four coss*, చెరువు *an artificial lake*, s. n. వెడల్పు *wideness*, s. n. also *wide*, adj. తొవ్వించు *to cause to dig*, c. v. from తొవ్వ *to dig*, చుట్టు *around, round about*, adv. also *circumference*, s. n. వరుషము *the rain*, s. n. యెండిపోవు *to be dried up, to be burnt up*, v. n. కాని *but*, conj. యెంతమాత్రమైనా *any at all*, నీళ్లునిలచివుండడము లేదు *the water did not stand*, comp. of నీళ్లు *water*, నిలచి *past verb. part. of నిలుచు to stand*, వుండడము *the being*, &c. చేయించు *to cause to make, or put*, c. v. of చేయు *to put*, యేరుండముని *proper name of a penitent*, ఋషీశ్వరుడు *lit. chief of penitents*, s. m. దండప్రణామములాచరించు *to pay respect to any body by prostrations*, comp. of దండము *prostration, salutation*, ప్రణామము *respectful, or reverential salutation, addressed especially to a bramin or deity*, ఆచరించు *to perform, to practice as a custom, or usage*, v. a. నీవేమోబహువిచారము గావున్నట్టు కనపడుతున్నావు *you seem to be somewhat dejected, or oppressed by sorrow*, comp. of నీవు *thou*, యేమో *somewhat, as above, &c. &c.* కనపడు *to seem, to appear*, బొట్టు *a drop*, also *the sectional mark of hindoos on their foreheads*, విచారపడనేల *why are (you) sorry*, comp. of విచారపడ *inf. of విచారపడు to be sorrowful*, and యేల *why?* సాహసము *bravery, intrepidity, courage*, s. n. వితరణము *liberality, generosity*, s. n. గుణము *quality, disposition*, సంపన్నుడు *endowed with, possessed of*, adj. m. కంఠరక్తము *the blood of the neck*, comp. of కంఠము *the neck*, and రక్తము *the blood*, యోగము *the particular practice of a devotion, or the exercise of that abstraction by which union with God is supposed to be obtained*, కలుపు *to mix, to mingle*, v. a. దుర్గ *a goddess, wife of Sivah*, బలియిచ్చు *to sacrifice*, v. a. చంద్రహాసము *a scimitar, from చంద్ర the moon*, and హాస *what derides (outvieing the moon in brightness)*, చూచుకొను *to draw a sword, to unsheath*, refl. v. మెడ *the neck*, s. n. ఖండించు *to sever from, to divide, or separate from*, v. a. ప్రసాదము *favor*, హితము *friendly advice*, అహితము *bad advice*.

మళయాళ దేశమునందునందనుడనురాజు ప్రభుత్వముచేయుచుండగా సెకనాదతనివద్దకివెళి జెట్టివచ్చి యామహారాజా నేనునాము మొదలయినవి డ్యలలోచాలాపరిశ్రమచేసినాను - పెద్దపులులతోపోట్లాడగలను - పర్వతములనయినాతలమీద మోసుకొనిపోగలను - నాసామర్థ్యమునకుతగినజీతముయిచ్చినన్ను సంరక్షణచేసేవారుతమరుతప్ప వేరేయేవరున్ననాకు కనపడలేదు - గనక - తమప్రాపకముసంపాదించుకొనిజీవనముచెయ్యవలెననితమ సముఖమునకువచ్చి నాననిమనవిచేసుకొనెను - అప్పుడురాజుఅతనిమాటలు విని - యిటువంటిబంటుమనవద్దవుంటేమంచిదనియోచనచేసి అతనికి నెలకువందవరహాలుజీతమునిస్తాననిచేసితనవద్దవుంచుకొనెను - యిట్లావుండగాఅపట్నానకుసమీపముందువుండేవెళికోండమీద - దుష్టమృగములుపోగయి ప్రజలనుమిక్కిలిహింసచేస్తూవుండెనుగనక - రాజుఆజెట్టినిబలిచినీవుకోండలు మోయగలననిచెప్పివుంటివిగదాయిప్పుడుయీవూరిదగ్గరకోండవుండడముపల్ల ప్రజలకుచాలావుపద్రవముగావున్నది - ఆకోండనుదూరానయెక్కడికయినాతీసుకొనిపోయి - వుంచిరమ్మనిచెప్పగాఅతడుమంచిదిఅప్రకారమేచేస్తాననిచెప్పెను - అంతటమరునాడు - వుదయాన - ఆరాజుజెట్టినివెంటపెట్టుకొని - మంత్రిపురోహితసేనాపరివారముతోకూడాఆకోండదగ్గరికిపోయెను - అప్పుడుజెట్టిమొలకట్టుబిగించి - తలకుగుడ్డచుట్టుకొనినిలుచుండివుండగా రాజుఅతన్నిచూచిఅనుమానిస్తావేమి - కోండతలమీదయెత్తుకొనిపోమ్మనిచెప్పగా - అయ్యారేనుకోండ - మోసుకొనిపోతాననితమతోమనవిచేసుకొంటినిగాని - యెత్తుకొనిపోతాననిమనవిచేసుకోలేదు - గనక - ఆపర్వతాన్నిపెల్లగించినాతలమీదికియెత్తుమనితమసేనాజనులకుఆజ్ఞాబించింది - వాండ్లుకోండనాతలమీదవుంచినతరువాతతమరు - యెక్కడికీమోసుకొనిపోయివేళిరమ్మంటారొ - అక్కడవేళివస్తాననిచెప్పెను.

50TH STORY.

మళయాళము the country that lays along the *Malaya* range, or the west coast of the peninsula, *Malabar*, నందనుడు proper name, ప్రభుత్వముచేయు to govern, to rule, from ప్రభు a master, with the affix త్వము vide r. 421,

జెట్టి *a wrestler*, s. m. మహారాజా *O mighty monarch*, comp. of మహా *great*, &c. &c. సాము *the art of fencing*, s. n. పరిశ్రమ *progress*, also *fatigue*, labour, s. n. పర్వతము *a mountain*, s. n. అయినా *even*, at least, ind. తల *the head*, s. n. మోసుకొనిపోవు *v. comp. to carry as a load*, &c. సామర్థ్యము *ability, adequacy, power, strength*, s. n. జీతము *payment, salary, wages*, s. n. తప్ప *except*, ind. from తప్పు *to err*, v. a. ప్రాపకము *protection, patronage*, s. n. సముఖము *presence*, (of a superior) s. n. బంటు *a warrior*, s. m. నెల *a month*, s. n. వంద *a hundred*, adj. or s. n. నిష్కర్షణ చేయు *to fix; to determine*, v. a. కొండ *a mountain*, s. n. దుష్టమృగము *a wild beast*, comp. of దుష్ట *wild* (in comp.), wicked, మృగము *a beast*, పోకవు *to assemble*, v. n. ప్రజలు *people*, s. plu. వుపద్రవము *annoyance, trouble, molestation*, పురోహితుడు *family priest, conducting all the ceremonials and sacrifices of a house, or family*, from పురస్ *first*, హిత *revered*, here in composition the telooḡoo termination యడు is omitted, because the word is joined by a sanscrit copulative conjunction not expressed but understood, సేన *an army*, s. n. పరివారము *a train, or retinue*, s. n. మొల *loin, waist*, s. n. ధట్టి *a zone, girdle, or waistband*, s. n. బిగించు *to tie, to tighten*, v. a. నుడ్డ *a cloth*, చుట్టుకొను *to roll around, to wrap up, also to surround*, refl. v. పెల్లెగించు *to root out, to eradicate*, v. a. అనుమానిస్తావేమి *why do you hesitate*, comp. of అనుమానించు *to suspect*, v. a. and యేమి *what?* యెత్తు *to lift up, to raise up*, v. a. ఆజ్ఞాపించు *to command, to order*, v. a. వేయు *to put*, v. a.

౫౧ - శథ.

అం గా శ దేశములో నొక రాజు కలదతడు పెద్దకోటకట్టించుకొని విస్తారము
యిన పైన్యముతో నాకోటలో నెయుండును - అతని మీదికి యెంత బలవంతుల
యిన శత్రువులు యుద్ధానికి వచ్చినా అతడు కోటలో నుండి యుద్ధము చేయడము
వల్లనతని నెవరు న్నుజయించ లేకపోయిరి - యిట్లావుండ గార రాజుకు కప్పము
కట్టేపాతెగాడు వెకడు - యేమయినా వుపాయము చేత - రాజును కోటబయట
వచ్చేటట్లు చేసి - అతణ్ని పట్టుకొని - కయిదులోపుంచి - అతని రాజ్యమంతా

తాను ఆక్రమించుకోవలెనని యోచన చేసి - వైకనాడు రాజు వద్దకిపోయి - అ
య్యానాకోమారునికిరేపటిరోజున వివాహమవుతున్నది - గనక - తమరు నా
యందు దయచేసి మాయంటికివచ్చి శుభముహూతము చూచి వెళ్లవలసినదని
స్రాద్ధించగా మంచిది ఆలాగ వస్తున్నానని రాజు చెప్పెను - అంతట ఆ రాజు
మంత్రియీ సమాచారము విని రాజు వద్దకివచ్చి అయ్యా తమరు ఆ పాతెగాని
యింటికి వెళ్లవలెనని వున్నారట - అతడు బహుశుక్రమనిషి విస్తారమయిన సేన
కలవాడు - తమరు అతనియింటికి వెళ్లినప్పుడు - అతడు తమ మీదయే మయినా
శుక్రలజరిగించును - గనక - తమరు అతనియింటికిపోరాదని మనవి చెయ్యగా
రాజు మంత్రిని చూచి ఓమంత్రి - అతడు శుక్రమనిషి అయితే మనకేమి - అతడు
మనకు బహుశుక్రమగువాడగునాడు - గాని - యదివరకు మన మీదయే మిన్ని - శు
క్రమములు జరిగించలేదు - గనక - యిప్పుడున్న అతడు శుక్రలు చెయ్యడు -
ఆలాగంటితలంపు అతనికి వున్నట్టయితే మనము కోటలోవుండే టప్పుడు యెందు
కు మన మీదకు శుక్రలు జరిగించడని చెప్పగా - అయ్యా తమరు కోటలోవుండే
మట్టుకు - అతడు తమతో యుద్ధము చేసి జయించలేదు - గనక - తమ స్నేహస్నే
హకోరివుంటాడు - తమరు కోట విడిచి అతనియింటికి వెళ్లినప్పుడు పరాధీనులయి
వుంటారు - కాబట్టి అతడు తమయందు శత్రుత్వ మేకన పరుచును - గాని - యిప్పు
టివలెమిత్తుడు గావుండడు - అదియేలాగంటే - కమలములకు సూర్యుడు మిత్తు
డేకదా - అవి - నీళ్లలోవుండే మట్టుకు సూర్యుడు యెంత వేడిమికలవాడైనా -
వాల్లను వికసింపజేస్తాడు - ఆ కమలముల నే నీళ్లలోనుంచి తీసిబయట వేస్తే అ
ప్పుడు ఆ సూర్యుడే వాటిని వాడి పొయ్యేలాగు చేసును గనక తమరు అతనియింటికి
వెళ్లరాదని మంత్రి చెప్పగా విని రాజు సంతోషించి పాతెగానియింటికి వెళ్లడము
మానుకొనెను.

51st STORY.

బంగార దేశము the country of Bengal, కోట a fort, s. n. సైన్యము an
army, s. n. శత్రువు an enemy, a foe, s. n. యుద్ధము a battle, war, s. n. జయం
చు to conquer, to reduce or overcome, v. a. కప్పముకట్టు to give or pay
(lit. to tie) tribute, పాతెగాడు poligar, s. m. కయిదు confinement, prison, s. n.
(pers. ڪيد) ఆక్రమించుకొను to encroach upon, to usurp, v. a. వివాహమవుతు
న్నది marriage will take place, or be finished, comp. of వివాహము marriage,

&c. &c. శుభ ముహూర్తము auspicious ceremony, comp. of శుభ auspicious, and ముహూర్తము a period selected for auspicious ceremonies, such as marriage, &c. also a division of time, the thirteenth part of a day and night, or an hour of forty-eight minutes, s. n. ప్రార్థించు to pray, to request, v. a. కుట్ర an intrigue, the sowing of sedition, s. n. also intriguing, adj. కుట్రలుజరిగించు to concert schemes, to intrigue, v. n. కుట్రమనిషిఅయితెమనకేమి what is it to us if he is an intriguing man, ఆప్తుడు intimate, confidential, adj. m. కృత్రిమము artifice, s. n. తలంపు a thought, an idea, s. n. (from తలుచు to think), కోరు to wish, to hope, to long for, v. a. పరాధీనుడు dependant, subject, subservient, adj. m. (comp. of పర another, and అధీన humble), శత్రుత్వము enmity, s. n. కనపరచు to shew, v. a. మిత్రుడు a friend, s. m. కమలము a lotus, (nelumbium speciosum, or nymphaea nelumbo), from Sans. కమ water, and అల what adorns. Here the sun is said to befriend the lotus, because the lotus flowers open during the day and shut at sun-set; వేడిమి heat of the sun, &c. s. n. వికసించు to blow, or expand, as a flower, v. n. వాదిపోవు to be entirely faded, v. n.

౫౦ - కథ.

బృందారణ్యములోనొకయశ్వధ్వజుంబుపయినఅనేకవానుసంబులుగూ
 ఖ్లుకట్టుకొనివాటిలోతమపిల్లలతోకూడాసుఖముగావాసముచేయుచుండెను
 అక్కడికిసమీపానవైకమర్రిచెట్టుపయిననెమళ్లువుండెను.ఆకాకులలోవకటిత
 నజాతికాకులనున్న-నెమళ్లునున్నచూచితనజాతికంటెనెమళ్లుశ్రేష్ఠమయి
 నపక్షులనిన్ని-తానుఆనెమళ్లవలెవుండవలెననిన్నియోచనచేసితనజాతినిధి
 క్కరించియాచెట్టుకిందపడియున్ననెమళ్లరెక్కలనేరుకొని-తనరెక్కలలో
 నంటించుకొని-తానున్నవైకనెమిలివలెనె-ఆనెమళ్లగుంపులోప్రవేశించి-
 కొద్దిరోజులువుండెను-అటుతరువాతనెక్కనాడునెమళ్లుదీనిస్వరమువిని-
 యిది నెమలికాదు-కాకి-తమ్మునమోసపుచ్చితమలోకలిశినదనితెలుసుకొని
 దానిపయిబడిముక్కులతో-గోళ్లతో-వెళ్లంతాగాయాలుచేసిదాన్నివెళ్ల
 కొట్టెను-అంతటాకాకిచాలావిచారపడి-మల్లీతనజాతికాకులవద్దికిరాగా

యిదిపూర్వముతమ్ముననిరాకరించి నెమళ్లను క్లాఘించి - వాటితోకొన్నిదినము
లుసహవాసముచేసి తర్వాత వాట్లచేత దెబ్బలుతినితిరిగితమవద్దకివచ్చిన సంగతి
యావత్తువాట్లకుచక్కగా తెలుసును గనక అవిదాన్నిచూచి పోయి - మేము
కొద్దివాండ్లమని మమ్మునందరినినిరాకరించి మాకంటె పరువుగావుండవలెన
న్నతాత్పర్యముతో నీవు నెమళ్లవద్దకి వెళ్లితివి గదా - యిప్పుడున్న - నీవు అక్కడి
కి వెళ్లితి పక్షులతో నేవుండవలసినదిగాని మావద్దనీకేమిపనిపొమ్మని కాకులు -
దాన్ని తమలోచేచుకొక వెళ్లకొట్టెను - గనక - యెవడయినప్పటికిన్ని స్వజా
తిని క్షరించి అన్యజాతులలో కలిపై అతడు యెందున గాక చెడిపోను.

52D STORY.

బృందారణ్యము name of a forest, అశ్వధృవృక్షము the holy fig tree, (ficus religiosa), వాయుసము a crow, s. n. కూడు a nest, s. n. వృక్షము a tree, s. n. నెమళ్లు plu. of నెమలి a peacock, s. n. జాతి caste, sort, species, tribe or lineage, s. n. శ్రేష్ఠము most excellent, pre-eminent, adj. n. ధిక్కరించు to speak contemptuously, also to disregard, v. a. ఏరుకొను to pick up, to glean, gather, also to select, or choose, refl. v. అంటించుకొను to join, to paste, to stick on, refl. v. గుంపు a multitude, an assemblage, s. n. ప్రవేశించు to enter, to arrive at, స్వరము voice, sound in general, also an accent and note in music, యిది నెమలికాదుకాకి this is not a peacock but a crow, మోసపుచ్చు to deceive, v. a. కలయు to mix or mingle, పయిబడు to fall upon, from పయిన upon, and పడు to fall, ముక్కు a beak, also nose, s. n. గోళ్లు plu. of గోరు the nail of the fingers or toes, also a bird's claw, పైలు the body, s. n. గాయముచేయు to wound, comp. of గాయము a wound, &c. &c. వెళ్లకొట్టు to send away, to turn out, v. a. నిరాకరించు to despise, to reject, v. a. క్లాఘించు to praise, to eulogise, also to flatter, v. a. దెబ్బలుతిను to receive blows or to be beaten, comp. of దెబ్బలు blows, and తిను to eat, యావత్తు the whole, also all, కొద్దివాండ్లము we are people of no consequence (lit. little people), comp. of కొద్ది little, trifling, &c. &c. పరువుగావుండు to live in dignity, or in an elevated situation, comp. of పరువు dignity, rank, honor, &c. &c. మావద్దనీకేమిపని what business have you with us. In this phrase the verb is understood; చేచు

కొను to admit as a member in a class, sect, or religion, refl. v. యెందునా
నాకచెడిపోను (he) will ruin himself without (deriving) any advantage,
comp. of యెందున in any thing, కాక without succeeding, చెడిపోవు to be
ruined or spoiled.

౫౩ - కథ.

కావేరీతీరమునందుజయస్థలమునేయగ్రహారములో దుగ్గతుడనే బ్రాహ్మ
ణుడుకలడు - అతడుబహుదరి ద్రుడు - గనక - ప్రతిదినమున్ను నాలుగూళ్లుతిరి
గిబిచ్చమెత్తుకొనిమూడుజాములకుయింటికివచ్చివండుకొని భోజనముచేస్తూ
వుండును - యీలాగునకొంతకాలముగడిచినతరువాతనొక్కనాడు - యీ
బ్రాహ్మణుడుబిచ్చమెత్తుకొనియెండలో శ్రమపడియింటికివెళ్లుతూవుండగా -
ఆకాశమాగానపార్వతీపరమేశ్వరులుసంచరింపుచుండిరిగనకపార్వతీదేవి
యీ బ్రాహ్మణుడుపడే శ్రమచూచిచాలాజాలిపడియితనికిభాగ్యమివ్వవలెన
నితనపెనిమిటియయినపరమేశ్వరునితోచెప్పగాయితనికిభాగ్యమువచ్చెటట్టు
బ్రాహ్మదేవుడుయితనినొసటవ్రాయలేదు - యితడుచచ్చేమట్టుకుయీలాగు
నబిచ్చమెత్తుకోవలసినదనిపరమేశ్వరుడుచెప్పెను - ఆమాటవినిపార్వతీదేవి
యితనికిభాగ్యమెట్లారాదోచూతామనియీ బ్రాహ్మణుడుపొయ్యేదోవలో
వెయ్యివరహాలుకుప్పగాపోకెను - అంతటనాబ్రాహ్మణుడావరహాలుకుప్పకుప
దివారలదూరానకువచ్చిగుడ్డివాడునడిచేటట్టునేనునడవగలనోనడవలేనో
చూతామనిఅక్కడినుంచితనయింటిమట్టుకుకండ్లుమూసుకొనినడుస్తూఆవరా
లకుప్పదాటితనయిల్లుచేరెను - గనక - బ్రాహ్మదేవుడునొసటవ్రాసినవ్రాత
తప్పించడానకుయెవరివల్లనున్నకాదు.

53D STORY.

కావేరి the Cavary, the principal river in the southern part of the indian
peninsula, తీరము a shore, a bank, s. n. జయస్థలము name of a village, దుగ్గ
తుడు name of a man, signifying (poor or distressed), నాలుగు four, num.
బిచ్చమెత్తుకొను to beg alms, comp. of బిచ్చము (corruption of the sanscrit
word భిక్షా) alms, &c. &c. వండుకొను to cook or dress food, refl. v. యెండ

sun-shine, s. n. సారవతీ the wife of Sivah, పరమేశ్వరుడు a name of Sivah, సంచరించు to walk about, to travel about, దేవి a goddess; this word is respectfully added to Sanscrit proper names of goddesses or females in general; జాలిపడు to have compassion, or pity, comp. of జాలి pity, commiseration, &c. &c. నొసట on the forehead, infl. abla. of నొసలు the forehead, బ్రహ్మ దేవుడు Brahma, the first deity of the Hindoo triad and the operative creator of the world; వ్రాయు to write; the Hindus suppose that the creator writes on the forehead of every man, and thereby decrees the happy or unhappy state which he enjoys through life; యితనికిభాగ్యముయెట్లారాదోచూతాము let us see how fortune will forsake him, వెయ్యి thousand, కుప్ప గా in a heap, comp. of కుప్ప a heap, and గా as above, పొర a fathom, s. n. గుడ్డివాడునది చేటట్టు నేనునడవగలనోనడవలేనోచూతాము let me try if I can walk like a blind man, or not, కండ్లు plu. of కన్ను an eye, దాటు to pass over, to cross, to leap over, వ్రాత the writing (from వ్రాయు to write), తప్పించు to cause to miss or err, to avoid or shun, to make otherwise.

౫౪ - కథ

తామ్రపర్ణిశీరమందు ఐరామపురమనేయగ్రహారములోవ సంతయా జియనే బ్రాహ్మణుడుకలడు. అతడుయజ్ఞముచేయవలెననియోచనచేసిదానికి మేకలుకావలసినదిగనక అక్కడికిపమిపానవుండేమరియొకవూరికిపోయి మంచివిగా నాలుగయిదుమేకలనుకొనుకొని - వాటికిమెదకుతాళ్లుకట్టితీసుకొనివస్తావుండగా - దారిలోనలుగురుశూద్రులుచూచి - ఆమేకలను తమరుహరించవలెననియోచనచేసిరి - అంతటవాండ్లలోనొకడాబ్రాహ్మణునకునెదురుగావచ్చిమీరెవరయ్యాపిచ్చికుక్కలనుతీసుకొనిపోతున్నారనిచెప్పెను - ఆమాటవినివీడుపిచ్చివాడు - మేకలనుచూచిపిచ్చికుక్కలంటాడనుకొనికొంతదూరముపోగానాశూద్రులలోమరియొకడుదారికెదురుపడిమీరెవరయ్యాపిచ్చికుక్కలనుతీసుకొనిపోతారు - జాగ్రత్తగా పొంది - యీపిచ్చికుక్కలుపయిబడికరుచుననిచెప్పెను. అమాటలువిన్నవించిదటయీబ్రాహ్మణునకుకొంచెముసంశయముపుట్టెను. ఆవలమరికొంతదూ

రముపో గానాశూద్రులలోమరియొకడు ఆమేకలకుదగ్గర గావచ్చి - యేమి
య్యాపిచ్చికుక్కలనుతెచ్చిమార్గంబులమీదవిడుస్తున్నారనికోపముచేసెను -
అదివిని - యివిపిచ్చికుక్కలేయనినిశ్చయించి - వాటినివిడిచిపెట్టవలెననిమెద
తాల్లువిప్పిపోగాలియ్యామెదతాల్లువిప్పిలేలివిపయిబడికరుచునుగనుకవాటి
నిచెట్టుకుకట్టిపేసిపొందనిఆశూద్రుడుచెప్పెను - అంతటఆబ్రాహ్మణుడువాటి
నివకచెట్టుకుకట్టిపేసిపరిగైపోయెను - అటుతర్వాతఆశూద్రులుమేకలనువిప్పు
కొనితమయిండ్లకువెళ్లిరి - కాబట్టి - నలుగురొకటయితేయెంతబుద్ధిమంతుడయి
నామోసపోను.

54TH STORY.

తామ్రపర్ణి the name of a river in the district of Tinnevely, తెరామపు
రము the name of a village, వసంతయాజి the name of a man, యజ్ఞము a
sacrifice, a ceremony in which oblations are presented, s. n. మెద the neck,
s. n. తాడు a rope, s. n. దారి a road or way, s. n. హరించు to take away, or
get any thing unlawfully, v. a. యెదురుగా opposite, in front of, adv. మీరె
వరయ్యా who are you, sir? పిచ్చి mad, lunatic, foolish, adj. madness,
lunacy, s. n. వీడుపిచ్చివాడు he is a mad man, యెదురుపడు to meet, to come
together from opposite quarters, v. a. కరుచు to bite, v. a. సంశయము doubt,
uncertainty; s. n. పుట్టు to arise, issue or spring from, also to be borne, v. n. మా
ర్గంబుడు a traveller, s. m. కోపము anger, rage, s. n. వైకటియవు to combine,
v. n. మోసపోవు to be deceived.

శశి - కథ.

యాచవరమనేగ్రామములోయినుకతక్కిదిగాదనివకశూద్రుడుకలద
తదొకనాడుమఱియొకవూరికివెళ్లవలెననిబయలుదేరి - శేరుయినుకకొంగున
మూటగట్టుకొనివెళ్లెను - ఆగ్రామమునకుసమీపానమాచవరమనేయూ
రిలో - పేదతక్కిదిగాదనివకశూద్రుడుగలదతడున్నమరియొకవూరికివెళ్లవ
లెననివీతెడుపేదవకగుడ్డకొంగునమూటకట్టుకొనిబయలుదేరెను - అంతటవీ
రిద్దరున్న - సాయంకాలానకులికన్నాత్తుగావైకగ్రామములోనేప్రవేశించి
అక్కడవకధర్మసావటిలోకూచుండిరప్పుడాయినుకతక్కిదిగాడు - పేద

త క్కిడి గా ని వ ద్దపుం దేమూటచూబిలన్నమని భ్రమిసి - యితణ్ని మోసపు
బ్బిలన్నముతీసుకో వలెననియోచనచేసి - పోయినీమూటలోదియేమనిలి
డగగా - పేద త క్కిడి గాడు - అంతకుపూర్వమే - యిసుక తక్కిడి గా నిమూ
టచూబిబియ్యమనుకొని - ఆమూట హరించవలెననియోచనచేసిపుం దెను
గనుక - నామూటలోదిలన్నమునీమూటలోదియేమనిలిదిగెను - నామూ
టలోబియ్యమున్నది - నేనున్ననీవలెనేలన్నముకట్టుకొనిరాకపోతిని - యి
ప్పుడాకలిలపుతున్నదియేమిచేతునని యిసుక తక్కిడి గాడువిచారపడగా - పో
యినాకుయిప్పుడుటికలికా లేదు - గనక - నాలిన్నపుమూటనీవుతీసుకొని - నీబి
య్యపుమూటనాకిప్పుని పేద త క్కిడి గాడు అదిగెను - మంచిదని యిద్దరు సమ్మ
తించివకనిమూటవకడుమాచుకొని - వకనికివకడుభయపడుతూ అక్కడ ని
లవక - బయలుదేరికొంతదూరము పోయిమూటలువిచ్చిచూచుకొనిచాలా
ఆశ్చర్యపడిరికాబట్టి వైకణ్ని మోసముచేయవలెననిమనముతలస్తే మనమున
యీశ్వరుడు మోసముచేసును.

55TH STORY.

యాచవరము the name of a village, యిసుక త క్కిడి గాడు the name of a
man, యిసుక sand, s. n. కొంకు the hem or border of a garment, s. n. మాచ
వరము the name of a village, పేదతక్కిడి గాడు the name of a man, వీకెడు
as much as a vis, comp. of వీశ a certain measure of weight, పేద the dung
of horned cattle, s. n. అకన్తాత్తు గా suddenly, abruptly, adv. ధర్మసావిది a public
shelter for passengers, commonly called a choultry, s. n. భ్రమియు to err, to
wander, to be ignorant or mistaken, v. n. మోసపుచ్చు to deceive, v. a. మూటలో
దియేమి what is that in the bundle? comp. of మూట a bundle, with the affixes
లో * and ది, &c. &c. అంతకుపూర్వమే previous to that, ఆకలిలిపు to be hun-
gry, అన్నపుమూట the bundle of rice, comp. of అన్నపు gen. sing. of అన్నము
food or boiled rice, &c. &c. సమ్మతించు to agree to, to consent, v. a. వకనిమూట
వకడు one another's bundle, మాచుకొను to change, to exchange, refl. v.

* The ablative cases of nouns or pronouns, with the terminations ది or వి of neuter demon-
strative pronouns, are commonly used without any verb to denote possession, as యీపండ్లు
లానాదొరగారిలోటలోవి these fruit are belonging to or out of a certain gentleman's
garden.

విమలావతియ నే సరస్సులో నానావిధములయిన మత్స్యములు బహుకాలము
 నుంచివాసముచేస్తూవుండెను - వైకనాడక్కడికి వక కొంగ వచ్చి యాజలజంతు
 వులను చూచియేలాగున నయినా వాటిని తానుం దే స్థలమునకు తీసుకొనిపోయిని
 త్వంకొంచెముకొంచెముగా భక్షించవలెనని యోచనచేసి నీళ్లదరిని కూచుం
 డి - యా మత్స్యములు - మొదలయిన జంతువులు - తన్ను చూచి జడికి - తొలగి
 పోవుటగని - వాటితో చెప్పినయేమంటె - మీరందరు నన్ను చూచి - మాజూ
 తికి మీరాహారవస్తువులయినందున నేను మిమ్మునభక్షించిపోతానని నావద్దకివ
 చ్చుటకు - జడిసి అవతలికి వెళ్లుతారు - గాని - నేను మిమ్మును తినవలెనన్నతాత్ప
 ర్యముచేత యిక్కడికిరా లేదు - యిదివరకు నేను మాజూతిపక్షులతో కూడుకొ
 ని బహుజీవహింసచేస్తాని - యిప్పుడు నేను ముసలిదాననయినాను - యికను జీవ
 హింసచేయరాదని నాకు వైరాగ్యము వుట్టినది - గనక - యీతటాకమునకు వచ్చి
 తపముచేసుకొంటూవున్నాను - నావల్లమీ కేమిభయములేదు - మీరు నిభా
 యముగా తిరగండని - ఆ మత్స్యములకు నమ్మకముతోచతగినమాటలనే కము
 లాదగా నా మత్స్యములు పాస్తవ్యమనిన మ్మియుండెను - యీబకమున్న - ఆ మ
 త్స్యములు తన వద్దకివచ్చి నా వాటిజోలికి వెళ్లకవూరికెవుండెను - యీలాగున
 కొన్నిదినములుగడచినపిమ్మట - వైకనాడకొంగచాలావిచారముగా కూ
 చుండివుండగా - ఆ మత్స్యములు దాని వద్దకివచ్చి ఘోకొంగాయిరోజున నీవేమి
 చాలావిచారముగావున్నావు - యేమిహేతువయని అడగగా నేనేమిచెప్పుదు
 ను - యికనులోకములో ద్వంద్వదశవర్షములున్న - అనావృష్టిన్నిరాబో
 తున్నది - అప్పుడీకొలనుబొత్తిగాయెండిపోతున్నది - యీసంగతి నేనుజ్ఞానదృ
 ష్టిచేత తెలుసుకొని - మీరు నాకు స్నేహితులుగనక - యీచెరువులో నీళ్లుయెం
 డిపోతే మీరందరు చచ్చిపోతారేయని నేనుచాలావిచారపడుతున్నాననికొంగ
 చెప్పగాకొంగకుతమయందు నిండాంతఃకరణపున్నదని మత్స్యములుచాలా
 సంతోషించి - ఆలాగున అనావృష్టిసంభవిస్తే మేముయేలాగున బ్రతకవలె
 నో అందుకు నీవేయేమయినావుపాయముచేసి మమ్ములరక్షించవలెనని బకము
 మహేడుకోగా - ఆకొంగ మత్స్యములను చూచి - యిక్కడికినాలుగుగ
 డియలదూరాన వైకమడుగువున్నది - ఆమడుగులో నీళ్లు విస్తారమువున్నవి

గనక - యెన్నటికియెందిపోవు - అస్థలముమీకుసాఖ్యముగావుండుననిచెప్పెను - అప్పుడామత్స్యములుతమ్మనతీసుకొనిపోయి అమడుగులోవిడిచిపెట్టుమనిచెప్పగామంచిదనివకవకమత్స్యముగాతీసుకొనిపోయివకకొండమీదయెండలోవుంచుకొనిరోజుతనకుకావలసినన్నిమత్స్యములనుభక్షిస్తూవుండెను - గనుక - శత్రువులుయెంతనమ్మకమయినమాటలుచెప్పినానమ్మరాదు.

56TH STORY.

విమలావతి the name of a tank, నానా many, various, different, adj. విధము kind, sort, manner, s. n. మత్స్యము a fish, s. n. కొంక a crane, s. n. జలజంతువు a fish, or any aquatic, or amphibious animal, comp. of జల water, and జంతువు animal, కొంచెముకొంచెముగా little by little, adv. నీళ్లదరి near the water, comp. of నీళ్ల gen. plu. of నీరు water, and దరి the bank, or shore of a river, &c. తొలగిపోవు to move or step aside, to get out of the way, v. n. ఆహారవస్తువు eatable thing, comp. of ఆహార food, and వస్తువు a thing, జీవహింసచేయు to oppress or injure the lives, comp. of జీవ life, and హింస injury, mischief, &c. &c. వైరాగ్యము absence of worldly passion, or desire, తపము religious austerity, penance, mortification, the practice of mental or personal self-denial, నిర్భయము fearless, undaunted, adj. n. బకము a crane, s. n. ద్వాదశవర్షతామము twelve years famine, comp. of ద్వాదశ twelve, (from ద్వి two, దశ ten,) వర్ష year, తామము famine, అనావృష్టి a failure of rain, a drought, (from అ privative, and అవృష్టి rain), కొలను a tank, s. n. బొత్తిగా entirely, adv. జ్ఞానదృష్టి a foresight of things, resulting from supernatural knowledge, s. n. అంతరికరణ the heart, the mind, figuratively favour, regard, s. n. (from అంతర్ within, and కరణ an organ), రక్షించు to save, to protect, v. a. వకవకమత్స్యముగా one fish after another.

౫౭ - శధ.

గన్నవరమనేవూరిలోదేవశర్మయనేబ్రాహ్మణుడుకలడు - అతడుబహుదరిద్రుడు - నిత్యమున్నుఆవూరిలోపదియింద్రునిపొయివుపాదానమెత్తుకొనిఅందు

వల్లకాలక్షేపముచేస్తూవుండును. పుకనాడతడువూరికిసమీపానవుండేయదవికసమిధ అనిమిత్తముపోయి. అక్కడచెట్టుకిందవకపులినిచూచిచాలాభయపడియూపులినిన్నయేమిచేసునో. నేనుతిరిగియేలాగునయింటికిపోతాను. యేమిచేతుననిగడగడవణుకుతూవుండెను. అప్పుడాపులిదగ్గరరెండుమూడుజింకలుండియూబ్రాహ్మణునిచూచియితడుయిక్కడికితెలియకవచ్చినాడు. యితణ్ణిపులిచూస్తేచంపవేసునుగనకమనముముందుగాజాగ్రతపెట్టియితనిప్రాణముకాపాడవలెననియోచనచేసిపులినిచూచిచౌవ్యాశ్రురాజానీవుబహుధర్మాత్ముడవు. నీకిదిగంతవిక్రాంతమయివున్నది. గనక. యిక్కడికిపైకబ్రాహ్మణుడునీదశనమునిమిత్తమువచ్చినిపెట్టుకొనివున్నాడనిచెప్పగాపులిసంతోషించిమంచిదిఅతణ్ణియిక్కడికిబలుచుకొనిరందనిచెప్పెను. అంతటజింకలుబ్రాహ్మణునిదగ్గిరికివచ్చిభయపడవద్దనిజడుపుతేచిఅతణ్ణిపులిదగ్గిరికివెంటపెట్టుకొనిపోగాఅదిఅతనియందుచాలాప్రీతిచేసి. తానుమునుపుచంపినమనుష్యులఆభరణములలోకొన్నిఅతనికియిచ్చెను. అంతటబ్రాహ్మణుడు. సంతోషించి తనవూరికిపోయిఆభరణములన్నిఅమ్ముకొనిజీవనముచేస్తూవుండెను. మఱికొన్నాళ్లకుఅతనిపారిగంటిబ్రాహ్మణుడుయూసమాచారమువినిమనమున్నుఆపులివద్దకిపోయి. ఆభరణాలుతెచ్చుకొందామనిఅడిగికిపోగా. అదినముపులిదగ్గరనక్కలు. కుక్కలువుండెనుగనుక అవియూబ్రాహ్మణునిచూచి. మనముపులితోచెప్పియితణ్ణిచంపిస్తేమనకున్ను. ఆహారముదొరుకుననియోచనచేసి. పులినిచూచి. అదుగోమనిషివస్తున్నాడు. అతణ్ణిచంపిలేమీకుయీపూటతీహారమవుననిచెప్పగాఆవ్యాశ్రుముద్గినలేచిఅతణ్ణిపట్టుకొనిచంపవేసెను. గనుక. ప్రభువులవద్దదుర్జనులువుండేటప్పుడుపోతేమహాతైనఆపదఘటించును.

57TH STORY.

గన్నవరము Gunnavaram, a village in the northern circars, కరిద్రుడు poor, indigent, adj. m. పది ten, num. పుపాదాన మెత్తుకొను to beg raw rice, refl. v. సమిధ fuel, wood, grass, &c. employed in sacrifices, గడగడ shivering as when one is afraid, వణుకు to tremble, to shiver, v. n. రెండు two, num. మూడు three, num. జింక a deer, s. n. ముందుగా previously, adv. ధర్మాత్ముడు a pious

of virtuous person, comp. of ధర్మ virtue, and ఆత్మ self, నీకీర్తిదిగంతవి శ్రాంతమయివున్నది thy fame is extended to the utmost corners of the earth, comp. of నీ thy, కీర్తి fame, renown, దిగ్ a corner or compass of the earth, అంత end, extremity, విశ్రాంతము rested or reposed, adj. జడుపు fear, terror, తీర్చు to put an end or complete, వెంటపెట్టుకొనిపోవు to take one along with, v. comp. ప్రీతిచేయు to shew kindness, v. n. ఆభరణము a jewel, an ornament, అమ్ముకొను to sell, refl. v. సమాచారము news, circumstances, s. n. పూట half of the day, also a time, as four times or five times, &c. అదుగో look there, behold, interj. వ్యాఘ్రము a tiger, s. n. దిగ్గన immediately, adv. లేచు to get up, v. n. మహాత్మన great, eminent, adj. ఆపద danger, ఘటించు to happen, v. n.

శ్లో - కథ.

అనంతపురమనేపట్టణములోకుంతిభోజుడనేరాజురాజ్యమేలుచుండెను. వైకనాథతడుమంత్రిపురోహితులు మొదలయినవారితో - సభామధ్యంబున సింహాసనాసీనుడయియుండగా నొకతూత్రియుడు ఆయుధపాణియై అక్కడికివచ్చి రాజుకుదండముపెట్టి ఘోరమహారాజానేనుధమర్షిద్యలోబహుపరిశ్రమముచేసినవాడనుజీవనములేకబహుకష్టపడుతున్నాను. గనుక - తమసముఖానకువచ్చి నాననిచెప్పగా రాజుఅతనికి నెలకువందరూపాయాలుజీతముచేసి - అతణ్ణితనవద్దవుంచుకొనెను. అది మొదలుకొని అతడురాత్రి పగలురాజునగరివద్దకినిపెట్టుకొనివుండెను. వైకనాథిరాత్రినిశీధవేశరాజు - మేడమీద పరుండివుండగా వైకస్త్రియేడ్చినట్టుగా ధ్వనివినిలేచి - ఆతూత్రియునిబలిచి - యిప్పుడు నేనురోదనధ్వనివింటిని - అదియేమనిఅడగగా - అయ్యాయీ ధ్వనినేనున్నపడిదినములనుంచి వింటున్నాను. గాని అదియేమోతెలియలేదు - యిప్పుడుతమగుళువుయిస్తే నేను వెల్లిఆసంగతి తెలుసుకొనివస్తాననిచెప్పగా మంచిదివెల్లితెలుసుకొనిరమ్మని అతణ్ణిపంపించి - అతడెక్కడిపోతాడో చూతామనిగొంగడికప్పుకొని అతనికి తెలియకుండా - అతనివెంబడిరాజున్నపోయెను. అంతట అతడుపట్టణమువెలపలికిపోయి - అక్కడ వైకస్త్రితల

విరియబోనుకొని వైకడుగఁ గుదిదిగ్గరకూచుండిరోదనముచేస్తూవుండఁగా
 చూచి - నీవుయెవరవు - యెందుకుయేడుస్తున్నావని అడగఁగా - నేనుకుంతిభో
 జునిరాజ్యలక్ష్మిని - యీరాజుయింకామూడుదినములలోమృతిపొందుతాడు
 గనక - యిక నేనెవరివద్దకిపోదును - నన్నయెవరురక్షింతురనియేడుస్తున్నా
 ననిపలికెను - అయితేయీరాజునుబ్రతికించేటందుకుయేమయినావుపా
 యముకద్దానినిఆత్మత్రియుడుఅడగఁగా - నీకొమారుణ్ణియీదుర్గకుబలియిస్తే
 యీరాజుయింకాబహుదినాలుబ్రతికివుంటాడనిఆప్రీతిచెప్పెను - మంచిదినే
 నుయింటికివెళ్లినాకుమారుణ్ణిపిలుచుకొనివచ్చి - ఆప్రకారమేబలియిస్తానని
 చెప్పి - తనయింటికిపోయి - కుమారునితోయీసమాచారముచెప్పఁగా - అత
 డుతండ్రినిచూచినీవుయీక్షణమునన్నుపిలుచుకొనిపోయిఆదుర్గకుబలియి
 చ్చిరాజుప్రాణముకాపాడవలసినది - ఆయనబ్రతికివుంటే - ఆయనవల్లబహు
 మందిజీవింతురనిచెప్పెను - అప్పుడతడుతనకొమారుణ్ణిదుర్గగుడికిపిలుచుకొ
 నిపోయి - ఖడ్గముదూసుకొనిఅతణ్ణితలకొట్టపోయెను - అప్పుడాదుర్గఅతని
 కీశ్రత్యక్షముయిఅతనిచెయ్యిపట్టుకుని - నీసాహసానికినేనుమెచ్చితిని - నీకొమా
 రుణ్ణిచంపవద్దు - నీవువేదినవరములిచ్చెదననిపలకఁగా - యీపట్టణమునకురా
 జునకుంతిభోజునికివచ్చినఅపమృత్యువుతప్పిఆయనబహుకాలమురాజ్యప
 రిపాలనచేస్తూనుఖముగావుండేలాగునవరమియ్యమనిఅతనుదుర్గనువేడుకొ
 నెను - ఆలాగేరాజునుఖముగావుంటాడనివరమిచ్చిదుర్గఅంతర్ధానమయి
 పోయెను - అంతటఅతడుబహుసంతోషించితనకొమారుణ్ణియింటికిపంపిం
 చి - తానురాజునగరికిపోయెను - యితడుజరిగించినసంగతులుయావత్తురాజు
 చూచి - అతనికితెలియకుండా - మల్లితననగరికివచ్చిమేడమీదకూచుండివుం
 డెను - అప్పుడతడుమేడమీదికిపోయిరాజునుచూచి - అయ్యాయెవరోవైక
 స్త్రీతనపనిమిటితోపోట్లాడివచ్చియేడుస్తూవుండెను - నేనుసమాధానము
 చేసితిమేనుయింటికిపొమ్మనిచెప్పివస్తిననిచెప్పఁగా - అతడుతనకుచేసినవుపకా
 రమునకురాజుబహుసంతోషించి - అతణ్ణితనవద్దసేనాపతిగావుంచుకొనెను
 కాబట్టియోగ్యులయినసేవకులుతమయజమానులకువచ్చేవుపద్రవములుని
 వారణముచేసేయెడలతమప్రాణమునుసహలక్ష్యపెట్టరు.

58TH STORY.

అనంతపురము a city so called, కుంతిభోజుడు the name of a king, పురోహితుడు a family priest, conducting all the ceremonials and sacrifices of a house or family, s. m. సభామధ్యంబున in the midst of the court, comp. of సభా a court or assembly, a meeting, మధ్యము middle, the ము of this word is changed in ంబు for which vide r. 175, and న denoting in or on, సింహాసనాసీనుడు one seated upon a throne, (from సింహాసన a throne, ఆసీన seated, seating, sans. adj.) యుక్తియుడు a man of the second, or military tribe, s. m. ఆయుధ పాణి armed, adj. m. f. comp. of ఆయుధ a weapon, and పాణి a hand, ధనుర్విద్య archery, from ధనున్ a bow, and విద్య science, జీవనములేక for want of livelihood, comp. of జీవనము livelihood, means of subsistence, also a profession, and లేక without, explained before, సముఖము presence (of a superior), s. n. వంద a hundred, adj. n. రూపాయీ a rupee, s. n. (from sans. రూప్య silver), అది మొదలుకొని from that time, comp. of అది that, మొదలుకొని beginning from, post. నగరి infl. sing. of నగరు a palace, s. n. కనిపెట్టుకొని వుండు to watch over, to attend on, to take care of, refl. v. నిశీథ హేళ time of midnight, s. n. మేడ a house of one or more stories, s. n. స్త్రీయేదిచినట్లుగా ధ్వనివిని hearing a noise like the cry of a woman, రోదనధ్వని sound of a cry, from రోదన a cry or weeping, and ధ్వని a noise, గొంకడి a blanket or woollen cloth, కప్పుకొను to wrap a cloth, &c. close round the body, also to cover, to thatch, refl. v. వెంబడి behind, along with, ind. వెలపలికి to the outside, dat. sing. of వెలపల outside, తలవిరియబోసుకొను to dishevel, comp. of తల the head, విరియబోసుకొను to put the hair in disorder, దుర్గా a goddess, s. f. గుడి a temple, s. n. రోదనముచేయు to weep or cry, v. n. రాజ్యలక్ష్మిని I am the emblem or goddess of the kingdom, from రాజ్య government, and లక్ష్మి goddess of wealth and prosperity, మృతిపొందు to die, v. n. comp. of మృతి death, and పొందు to obtain, బ్రతికించు to bring to life, v. a. బలియిచ్చు to sacrifice, v. a. సమాచారము news, circumstance, s. n. ఆలస్యము delay, also sloth, idleness, జీవించు to live, to exist, to maintain one's-self, v. n. ఖడ్గము a scimitar, a sword, s. n. దూసుకొను to draw a sword, &c. refl. v. తలకొట్టు to behead, v. a. ప్రత్యక్షమవు to become visible, to appear, from ప్రత్యక్షము evident

to the senses, present, and అవు to become, సాహసము bravery, courage, s. n. వేడు to beg, to request, v. a. వరము a boon, a blessing, or gift, as from the gods or great personages, s. n. అపమృత్యువు an untimely death, s. n. అంతర్ధానమవు to disappear, to vanish, v. n. యెవరోవక స్త్రీ some woman or other (I do not know her), సమాధానముచేయు to reconcile or appease the injured party, సేనాపతి a general or commander of an army, from సేనా an army, and పతి a master, యోగ్యుడు worthy, honest, proper, adj. m. సేవకుడు a servant, యజమానుడు a master, వుపద్రవము danger, trouble, annoyance, also grief, sickness, నివారణముచేయు to deliver, to cure, సహా even, at least, ind. లక్ష్యపెట్టు to regard, to esteem.

భాగ - కథ

మందారపురమనేపట్టణమునందునలుగురు స్నేహితులుగలరు - వారుబహుదరిద్రులు - అన్నవస్త్రాలకులేకచాలాకష్టపడుతూవుందురు - పైకనాడువారునలుగురున్నవకచోటకూడి - మనముయెన్నిదినములు యీదరిద్రదశను అనుభవించవలెను - సౌఖ్యమునుపొందదానకుయేమయినావకప్రయత్నము చేతామనియోచనచేసిరివారిలోవుండేదుర్గణగుడికిపోయిరిదుర్గనుగూర్చిఁగూరమయినతపముచేయగా - అదేవివారి తపస్సుకుమెచ్చివారికిప్రత్యక్షమయి - మీకుయేమివరముకావలెననిఅడిగెను - మేముభాగ్యవంతులమయిననుఖముగావుండేట్టులనుగ్రహించవలెననివారుప్రాధికంచగా - దుర్గలనలుగురికినాలుగుఘంటికలుయిచ్చిమీరుయీఘంటికలుతలమీదపెట్టుకొనివుత్తరాభిముఖులయిపొంది - యివియెక్కడపడుతున్నవోఅక్కడతొవ్విచూస్తేమీప్రాప్త్యనుసారముగాదొరుకుతున్నదనిచెప్పెను - వారుఅఘంటికలుతలమీదపెట్టుకొనిపోతూవుండగాముందుగాపైకనిఘంటికకిందపడెను - అక్కడతొవ్విచూడగా - విస్తారంరాగిలగుపడెను - అతడురిమ్మగిరినిచూచినాకుయీరాగిచాలునునేనుయింతటనిలుస్తున్నాననిచెప్పిరిరాగియెద్లమీదనుపట్టించుకొనిపోయెను - యీముగ్గురుమరికొంతదూరముపోగారెండోవానిఘంటికకిందపడెనుఅక్కడతొవ్విచూడగావిస్తారంవెండిదొరికెనుఅత

దుతనచెలికాండ్లనుచూచితనకు యీవెండే చాలును యింతటనిలుస్తున్నానని
చెప్పి - ఆవెండిఅంతాపట్టించుకొనిపోయెను - కడమయిద్దరున్నమరికొంత
దూరముపోగామూడోవానిఘుటికకిందపడెను - అక్కడతోవ్వచూడగా
విస్తారంబంగారముదొరికెను - అంతటతనకుచెలికాడయిననాలుగోవాణ్ణి
చూచిమనమిద్దరముయూబంగారముతీసుకొనిపోయిసుఖముగావుందాము -
నీవువెంటిగాపోయియెందుకుకష్టపడతావు - యింతటనిలువుమనిచెప్పగా - అ
తనిమాటలువినక మరికొంతదూరముముందరపోగా - అతనితలమీదనున్న
ఘుటికకిందపడెను - అక్కడతోవ్వచూడగా యినుములిగపడెను - అంతట
అతడుబహువ్యసనాక్రాంతుడయిస్నేహితునిమాటవినక పోతినిగదామంచిది
యిప్పుడయినాఅతనివద్దకిపోయిఅతడుయిచ్చినంతబంగారముతీసుకొనిలిం
దువల్లసుఖముగావుందామనిఅతణ్ణివెతుకుతూపోగా - అతడులిగుపడలేదు -
గనకచాలాదుఃఖింపుచుతనకుప్రాప్తమయినయినుమునయినాఅమ్ముకొని
జీవనముచేతామనిఅస్థిలమువెతుకుతూపోగాఅదిన్నికనపడలేదుగనక - బహు
విచారపడిమల్లిపట్నానికివచ్చి - బిచ్చమెత్తుకొనిజీవనముచెస్తూవుండెను - కా
బట్టిఆస్తులయినవారుచెప్పినబుద్ధులువిననివాడుముందరికిరాడు.

59TH STORY.

మందారపురము a city so called, నలుగురు four, num. (applied to persons),
స్నేహితుడు a friend, s. m. దరిద్రదశ poverty, indigence, comp. of దరిద్ర
indigent, and దశ state, condition, అనుభవించు to suffer, to experience, v. a.
సౌఖ్యము happiness, prosperity, s. n. ప్రయత్నము an endeavour, exertion, s. n.
ఘోరము severe, frightful, terrific, adj. n. అనుగ్రహించు to bless, to grant
a favour, to shew mercy, ప్రార్థించు to beg, to pray, v. a. నాలుగు four,
num. ఘుటిక a small pill or ball, వుత్తరాభిముఖులయి facing the north,
adj. from వుత్తర north, అభి a particle denoting before, ముఖము face, &c. &c.
తొవ్వ to open the earth, to dig, మీప్రాప్తనుసారముగా according to your
fate, comp. of మీ your, ప్రాప్తి fate, lot, అనుసారము according to,
agreeable to, with the affix గా as above explained, దొరుకు to be found, dis-
covered, or to be had, రాగి copper, s. n. చాలు to be enough, or sufficient,
to suffice, యెడ్లు plu. of యెడ్డు a bull, or bullock, s. n. పట్టించుకొనిపోవు to
take along with by some conveyance or other, comp. v. వెండి silver, s. n. or

adj. చెలికాడు a friend or companion, s. m. కదమ remaining, other, adj. also the remainder, rest, or residue, బంగారము gold, s. n. and golden, adj. యినుము iron, s. n. and adj. ప్రాప్తమవు to fall to one's lot, to happen, to occur, v. n. బుద్ధి advice, sense, intellect, ముందరికిరాడు (he) would not prosper, from ముందరికివచ్చు (lit.) to come in front, to be promoted, to prosper, to come forward, v. n.

౬౦ - కథ.

పూర్వ కాలంబునదక్షిణ దేశములో అనావృష్టి సంభవించి చెరువులలోను యేళ్లలోను - కోళ్లలోను - యెక్కడా నీళ్లు లేకపోయినందున - ఆ ప్రాంతములలో నుండు యేనుగలకు ప్రాగుటకు నీళ్లు దొరకక మిక్కిలి దప్పగా నివుదకమున మృద్ధిగావుండే స్థలమునకు వెళ్లుదమని అవి యన్ని బయలుదేరిపోవుచుండగా - మార్గములో చంద్రపుష్కరిణియను వైకతటాకము అగపడెను - అందునీళ్లు సమృద్ధిగావుండినందున అక్కడనిలిచి - చప్పడిచుకొని - ముందువఁపములు కురిసి దేశమును భిక్షుమయ్యే మట్టుకు ఆ స్థలమున పుండవలయునని యోచనచేసి అక్కడికి సమీపానవుండే అడవులలో వాసముచేయుచు - ప్రతిదినమున్ను - ఆతటాకమునకు వచ్చి నీళ్లు తాగిపోతూవుండును - యీయేనుగలు వెళ్లే దారిలో విస్తారము కుండేళ్లు వున్నందున వాటిలో కొన్నియేనుగల కాళ్ల సందున చిక్కి చచ్చిపోయెను - అంతట ఆకుండేళ్లన్ని పోగయి యీయేనుగలు యిక్కడ వుండుటచేత ప్రతిదినమున్ను యీకొలనుకు నీళ్లని మిత్తమువస్తున్నవి అవి వెళ్లేటప్పుడు మనము వాటి కాళ్ల సందున తగులుకొని చచ్చిపోతాము - గనక యిందుకు మనము చెయ్యతగ్గదియే మిలిని విచారించుచుండగా - నందులో మెకటితక్కినకుండేళ్లను చూచి - మీరేల యీలాగున విచారపడియెదరు - నేను వైకపునాయముచేత యీయేనుగలను యిక్కడినుంచి వెళ్లకొట్టి మీభయమునివారణము చేసెదనని చెప్పి యొక్క నాటిరాత్రి వెన్నెలకాయుచుండగా నాతటాకంబున కుసమీపాననున్న వైకకొండమీదయెక్కి కూర్చుండి - ఆయేనుగలను చూచి ఓయేనుగలా రాయితటాకమునకు అధిపతియయిన చంద్రుడు మీతో వైక సంగతి చెప్పి రమ్మనినన్ను యిక్కడికి పంపించినాడు - అదియేమంటే - పూర్వమందు ఆయన యీకొలనునెవ్వరిని దిలకని అందరికి తెలియగలందు

లకుదీనికిచం ద్రపుష్కరిణీయనిపేరు పెట్టి ప్రతిదిన మున్ను రాత్రి అప్పుర సలతో యిక్కడికివచ్చి జల క్రీడలాడుచుండును - యాలాగునవుండగాకొద్దిరోజులనుం బిమిరందరు యీతటాక ము నకువచ్చి నీళ్లన్నియుకలచుచుబహులిల్లరిజరిగి పూవుండుటవల్లరియనయిక్కడరావడమునకుఆటంక మయినదిగనక - ఆను నమియందుబహుకోపగించుకొని యీతటము మిరందరు యిక్కడినుంచిమ టియెక్కడికయినావెళ్లకపోలేమిమ్మును యీరాత్రిలోగాహతముచేస్తానని మీకుతెలియచేయుచున్నాడు - ఆయనకోపగించుకొన్నసంగతిమీకుతెలియ వలశివుం టే యీపుష్కరిణీలోచూడండిమీకు ప్రత్యక్షముగాకనపడుతున్నదని పలికెను - అప్పుడాయేనుగలన్నిఅత్యాశ్చర్యపడితటాకములోచూడగాఆని ఱ్లలోప్రతిఫలిం చేచంద్రబింబముగాలికికదలి నట్టుకనపడ్డందునచంద్రుడుతమ యందుకోపగించుకొన్నసంగతివాస్తవమనియెంచుకొనియేనుగలన్నిచంద్రు నికినమస్తారములుచేసి - యీకొలనుతమదనితెలియకమేమిక్కడికివచ్చినాము మావల్లవచ్చినఅపరాధముతమగు తుమించికావలయును - మేమికనుయి క్కడనిలవమనిచాలాగాప్రాధ్నించి యీసంగతిచంద్రునికిశ్రుతపరిచిమా యందురియనకుకోపములేకుండాచేయుమనిఆశశమునుపేడుకొని - అక్క డినుంచిబయలుదేరిమఱివకస్థలమునకుపోయె నంతనుందిశశములుసుఖము గావాసముచేయుచుండెగానవుపాయముచేతయెంతపనిఅయినాసాధించ వచ్చును.

60TH STORY.

పూర్వ కాలమున *in former times, from sans.* పూర్వ *former, and కాల* *time, దక్షిణ దేశము the southern country, అనావృష్టి a failure of rain, a* *drought, s. n. సంభవించు to happen, to occur, v. n. యేళ్లు plu. of యేలు a* *river, s. n. కోళ్లు plu. of కోడు a rivulet, a branch of a river, s. n. ప్రాంతము* *neighbourhood, end, border, margin, యేనుగ an elephant, s. n. త్రాగు to* *drink, v. a. మిక్కిలి excessively, very much, adv. దబ్బకొను to be thirsty, v. n.* *పుదకము water, సమృద్ధిగా in abundance, plentifully, adv. చంద్రపుష్కరిణి* *the name of a tank, meaning the tank of the moon, దబ్బతీర్చుకొను to quench one's* *thirst, comp. of దబ్బ thirst, తీర్చుకొను to finish, to end, ముందు in future,* *వర్షము the rain, s. n. సుభిక్షమవు to be in a prosperous state, v. n. దారి* *a road or way, కుందేళ్లు plu. of కుందేలు a hare, s. n. సందున between, adv.*

పోగవు to meet together, to assemble, కౌలను a tank, s. n. వెన్నెలకాయు to be moonlight, from వెన్నెల moonshine, and కాయు to shine, as the moon or sun, అధిపతి master, owner, చంద్రుడు the moon, s. m.---the Hindoos suppose that a hare is an emblem of the moon,---so the hare in this story pre-
sumes to say, that he is sent by the moon; అప్పరస a heavenly courtesan, s. f.
(from అప్ water, and స్స to go), జలక్రీడలాడు to sport or gambol in the
water, comp. of జల water, క్రీడ play, pastime, &c. &c. కలచు to disturb,
అల్లరిజరిగించు to raise confusion, to kick up a row, comp. of అల్లరి disturb-
ance, the breaking of the peace, &c. &c. ఆటంకము hindrance, impediment,
హతముచేయు to destroy, to kill, v. a. పుష్కరిణి a square pond or tank,
ప్రతిఫలించు to represent as a shade in a mirror, &c. &c. బింబము the disk of
the sun or moon, an image, a reflected form, s. n. అపరాధము offence, fault,
s. n. తుమించు to pardon, to forgive, v. a. కాచు to protect, to save, v. a.
శ్రుతపరుచు to inform, to address to any great personage, కశము a hare,
sans, n.

౬౧ - కథ.

ఒకనదిలోలోతు గానొక్క మడుగుండెనామడుగులో మూడుమత్స్యములు
గలవు - వాటిలోనొకటిబుద్ధిశుశలతకలదిగనకనప్పటికాలరీతిచూచిముందు
మడుగులోనీళ్లువుండవని తెలుసుకొనితక్కిన రెండుచేపలనుబిలిచి - యింకను
వేసవికాలముననీ మడుగులో నీ ఘోరినిపోను - ఆ సమయానపల్లెకారీలువ
చ్చివలలువేసిమనలబట్టుకొనిచంపిపోదురు గానమనమిప్పుడే యీ ప్రవాహ
ముగుండాతిన్న గాసముద్రమునకయిన - మఱియొకగొప్ప మడుగుకైనబోతి
మేనిబ్రతుకుదుముగాని - యచ్చటనుండేమనకుబహుకష్టముసంభవించున
నిపలకఁ గానిమాటలువినియారెండుచేపలప హాస్యముచేసెను - ఆచేపదా
నుమాత్రమామడుగువిడిచియా ప్రవాహమువెంబడిజనిమఱియొక్కచోటు
ప్రవేశించెను - అటుపిమ్మటగొంతకాలంబునకువేసవిరాఁగానామడుగులో
నీళ్లుతీసిపోయెను. అప్పుడొక్కబెస్తవాడచ్చటివచ్చివలలువేశియారెండుమత్స్య
ములంబట్టుకొనిగట్టుపయినవేసెను - అంతనారెండులోనొకటియించుకనే

ప్పుచేసిచచ్చినదానిభంగిమిన్నకపదియుండెను - రెండవదివూరకుండకమిట్టిమిట్టిపడుచుండెగానవాడుదానినేలంగొట్టికాళ్లతోనలిపచంపెను - అంతనాబెస్తవాడవలబోవంగనిరెండవచేపతిన్నగామడుగుదాపునకుజరిగియతనికిగనపడకగొబ్బుననెగరిమడుగుజొచ్చిసుఖంబుననుండెగావున - రాబొయ్యేపుపద్రవములనుముందుగాదెలుసుకొనివాటినినివారణముచేసుకొనుటకునుపాయములువెతుకువాడుసుఖపడును అలాగంటిపుపద్రవంబులుసంభవించినతరువాతనయినాఅందుకుతగినట్టుప్రయత్నములుచేసితప్పించుకొనువాడుగొంతసుఖపడును - యేమియుండెలియనివాడుచెడిపోవు.

61st STORY.

నది a river, s. n. లోతుగా deep, ind. మడుగు a natural tank or the bed of a river, s. n. బుద్ధికుశలత presence of mind, sharpness of wit, comp. of బుద్ధి sense, intellect, and కుశలత cleverness, adequacy, కాలరీతి the state of the seasons, comp. of కాల season, time, &c. రీతి state, manner, mode, చేప a fish, s. n. వేసవికాలము the hot weather, నీళ్లుతీసిపోవు to subside (as water &c.) పల్లెకారి a fisherman, s. m. వల a net, s. n. వేయు to throw, v. a. మనలక us, acc. plu. of మనము we, including the persons addressed, vide r. 115 for the insertion of c and for the change of the following letter, viz. ప into ఖ; ప్రవాహము a stream or current, the flowing or course of any thing, తిన్నగా slowly, straightways, directly, adv. గొప్ప large, great, adj. అయిన a particle denoting either, or, పోతిమి plu. past t. of పోవు to go, with the affix తని, for which vide r. 443; పలుకు to speak, v. a. అపహాస్యముచేయు to deride or laugh at, comp. of అప sanscrit particle denoting worse, హాస్యము laughter, వేసవి the hot season, s. n. బెస్తవాడు a man belonging to the caste of palan-queen boys or fishermen, s. m. యిండుక little, very little, adj. నేప్పు contrivance, trick, also dexterity, ability, s. n. భంగి like, also manner, method, మిన్నక silently, quietly, adv. రెండవది the second, comp. of రెండవ second, and అది that, వూరకుండక without being quiet, మిట్టిమిట్టిపడు to jump about, v. n. గాన therefore, because, (lit. by being so), a compound of కా infinitive of అవు to become, and న an affix denoting by, నేల on the ground; this word

is the accusative case, but used in the ablative sense, vide r. 156, and ను the sign of the accusative case is converted into o, కొట్టు to beat, to strike, నలుపు to crush or squeeze, v. a. బోయవాఁదావలబోవఁకని having seen the fisherman go to a little distance, (from that place), దావునకు near to, adv. also neighbouring, next, adj. జరుగు to move, to creep, to slip, to slide, v. n. గొట్టున quickly, swiftly, adv. చొచ్చు to enter into, v. a. కావున therefore, adv. రావోయ్యే that which shall happen, comp. of రా inf. of వచ్చు to come, పోయ్యే ind. rela. part. of పోవు to go, explained before, వుపద్రవము danger, trouble, s. n.

౬౦ - శధ.

నిషధదేశములో శిబిచక్రవర్తియనే రాజుగలఁడతఁడుబహుధార్మికుఁడు - ప్రజలమేలుదాళినవాఁడు - ఆదితప్పనివాఁడు-తన్నశరణుచొచ్చినవారినిరక్షించేనిమిత్తముతనప్రాణమునయిననిచ్చు వాఁడతఁడెట్లురాజ్యమునేలుచుండగా నొకనాఁడు - దేవలోకములోగంధర్వులతనిగుణములుపొగడ-దేవేంద్రుఁడు వినియా రాజుగుణములుపరీక్షింపవలయుననితలఁచితాను దేగయయితనకు చెలికాఁడగుఅగ్నినిఁబావురముఁగమ్మనితానాపావురమునుఁదలుము చుఁబుడమికేతెంచెనప్పుడాపావురముశిబిచక్రవర్తికడతేగుదెంచి - యోమహారాజూ అదుగో దేగననుఁజంపవచ్చుచున్నది - నీవుననుఁగావవలయుననియతనిశరణుచొచ్చెనంతట - దేగయయినదేవేంద్రుఁడతనిదావునకరుగుదెంచియోమహారాజూనాకాహారంబయినపావురమునునీవుగాపాడవలయుననితలఁచితివేనినేనుచచ్చిపోదును - గాన-నాపావురమునునీయొద్దఁజేచఁబోకుమనిచెప్పెనుఅటుమీదనారాజుదేగనుఁజూచిపావురమంతమాంసమునాదేహములోఁగోసియిచ్చుచున్నానుదీనివిడుపుమనిచెప్పనామాటవినియీపావురమంతమాంసముత్రాసులోఁదూచియిమ్మనిదేగయడిగెనారాజుమంచిదనిత్రాసుదెప్పించియొక్కప్రక్కఁబావురమునునిచియొక్కప్రక్కఁదనమాంసంబుకోసివేసె - అంతటనెంతవేసిననుపావురమునకుసరితూఁగకఁబోయినందునరాజుతానెయొక్కప్రక్కఁగూర్చుండెనటుబిమ్మటసరితూఁగెనంతన

యగ్నయు దేవేంద్రుండును రాజగుణంబులకు మెచ్చిస్వస్వరూపంబులుదాల్చి
యెదటనిలువంబుదిరాజునునుతియించియతఁడుగోరి నవరములొసఁగెతమ
లోకంబులకుఁ జనిరి కావున యోగ్యులయినవారలుతమ్ముననమ్మినవారలర
యించుటకైతమ ప్రాణముమీదనుసహలయ్యపెట్టరు.

62D STORY.

నిషధదేశము a country in the south east division of India, శిబిచక్రవర్తి
a king famous in Hindoo story, s. m. ధార్మికుఁడు virtuous, pious, just, adj. m.
ప్రజలు plu. of ప్రజ people, subjects, మేలు goodness, happiness, prosperity,
also kindness, benefit, తాళు to allow, to bear, to endure, v. a. ఆదితప్పనివాఁడు
he is a man of his word, comp. of ఆది past verb. part. of ఆడు to speak, తప్పుని
neg. rela. part. of తప్పు to fail, or to break a promise, with the addition of
వాఁడు-తన్ను శరణుఁబొచ్చినవారినిరక్షించేనిమిత్రముతనప్రాణమునయినని
చ్చువాఁడు he would sacrifice (lit. give) even his life in order to protect those
who seek refuge with him, శరణుఁబొచ్చు to seek refuge, to fly for shelter or
protection, comp. of శరణు protection, defence, and పొచ్చు to enter, to
penetrate, to embark in any undertaking or enterprize, యిట్లు thus, in this
manner, దేవలోకము heaven or paradise, from దేవ a deity, and లోక a
world, the habitation of the celestials, గంధర్వుఁడు a gandharva or celestial
musician, these demi-gods inhabit Indra's-heaven and form the orchestra at all
the banquets of the principal deities, s. m. గుణము quality, disposition, s. n.
పొగడు to praise, to applaud, దేవేంద్రుఁడు Indra, or the god who presides over
the heavens and the seasons, as well as the inferior deities, s. m. పరీక్షించు
to try, to examine, to put to test, v. a. డేక a hawk or falcon, అగ్ని fire, also
the god of fire, పావురము a pigeon or dove, పావురముఁగఱుము assume the
shape of a pigeon, (lit. become pigeon), తలుము to pursue, v. a. భువమి the
earth, ఏతెంచు to come, v. n. ఏగుదెంచు to come, v. n. మహారాజా O
mighty monarch, అదుగో look there or yonder, interj. కావ inf. of కాచు to
preserve, to protect, v. a. అరుగుదెంచు to come, v. n. చేచఁజొకు dont you
attempt to patronize, comp. of చేచఁ inf. of చేచు to patronize or admit,
and పోకు comp. of పోవు to go, పావురమంతమాంసము as much flesh as the

pigeon, comp. of పావురము, అంత as much as, and మాంసము flesh, దేహము the body, s. n. కోయు to cut, త్రాసు a pair of scales or balance, తూచు to weigh, సరితూచకపోవు to outweigh, to weigh unequally, v. a. comp. of సరి equal, తూచక neg. verb. part. of తూచు to weigh, with the addition of పోవు to go, స్వస్వరూపంబులు their own shapes, comp. of స్వ one's own, స్వరూపము figure, shape, the ము of this word is changed into ంబు as explained above, తొల్పు to assume a shape, &c. నుతియించు to praise, v. a. ఇవ్వకు to give, to confer on, v. a. లోకము world, s. n. చను to go, నమ్ము to depend upon, v. a. సహ even, at least, adv. లక్ష్యపెట్టు to regard, to esteem.

౬౩ - కథ.

ఒక చెరువుకట్టమీదనొకచింతమానుకలదందునొకజకంబువాసముసేయుచుండును - అదిబహుముసలిదిగనకనబోయివాసిమఱియొకచోటికిఁబోయి యాహారంబుసంపాదించుకొనుటకుశక్తిలేకనాచెరువులోగలమత్స్యంబులభయింపుచునాచెట్టుమీదనెయుండి ప్రతిదినంబునునామార్గానవచ్చెడుపక్షులనుబిలిచియూదినంబిచ్చుటనుండితనతోటిసాటుచెర్వులోనుండుమత్స్యంబులభయించిరేవుపొందనిమహావీరయముగాఁజెప్పుచుండునుఅపక్షులుదానింజూచినీవుముసలిదానవుమేమిచ్చుటనిలిచియూచెరువులోఁగలజలచరములభయించిపోలేమయినాడునీకాహారములేకచచ్చిపోదువుగానమేమిచ్చుటనిలవమనిచెప్పిపోవుచుండును - ఇట్లుండ - దైవవశంబునభూమిలోమహాతామముసంభవించియెచ్చుటనున్నట్లులేకపోయినందునవిహంగములన్నియుబహువిచారమునొందిమఱియొక్కదనయినానుదకంబుసమృద్ధిగానుండుచోటికిఁజనియూదుభిక్షుకాలంబుగడపవలయుననితలఁచిగుంపులుగూది - రంపులుచేయుచు - నంపకోతలపగిది నెగురుచుతెక్కకుమిక్కిలియయియొక్కమొగ - దిక్కలఁగిక్కిఁగిరియాముసలికొంగయుండుచెట్టుసమీపంబునకువచ్చిదానిఁజూచి యిప్పుడుకాటకంబువచ్చియున్నది యీచెరువులోనీల్లొకసంవత్సరములోనింకిపోవునటుపిమ్మటనీకాహారములేకఁజచ్చిపోదువు - గాననిప్పుడుమాదెంబడివచ్చితివేని - సాఖ్యంబునొందుదువురమ్మనిపలకఁగా - నాకొంగకునెగు

గుటకుశక్తి చాలనందునఁదానురానేరనని చెప్పియాకొంగలనన్నింటినచ్చట
మొకదినంబునిలిచివెళ్లుండనిబలవంతమునెయ్యఁగా - మేమిచ్చటనిలిచితి
మేని. ఒక్కదినంబులో నీచెరువులోనుండుజలచరములన్నియునయిపోను
నీవుముసలిదానవయినందునమఱియొకస్థలంబునకువెళ్లలేవుగాన-నీకాహారం
బులేకచచ్చిపోదువనియెంతచెప్పిననువినకవాటినినిలువుమనిచాలానిబం
ధించెనంతనాపక్షులన్నియునచ్చటనిలిచియాచెరువులోఁబ్రవేశించిమత్స్యము
లనన్నింటినిభక్షించియాముదికొంగచేతశలవువుచ్చుకొనివెళ్లెనంతనాచెరువు
లోనీళ్లుకొద్దిగానున్నందుననాపక్షులతోక్రీడిచేతనీళ్లన్నియుఁగలఁగరెందు
మూడురోజులతోబొద్దిగానెందిపోయెనాకొంగయబోవువానిమఱియొక
చోటికిఁబోనేరకనచ్చటనాహారంబులేకచచ్చిపోయెనుగానతితివితరణము
శూడదు.

63d STORY.

చింతమాను *a tamarind tree*, s. n. బకము *a crane*, s. n. సంపాదించుకొను
to procure, to get, refl. v. పిలుచు *to call*, v. a. ఇచ్చట *here, in this place*, adv.
comp. of ఈ *this*, and చట *a place*, పాయు *to part with, to go from*, v. a.
తోటిపాటు *in common with, in conjunction with*, adv. రేపు *to-morrow*, adv.
పొంది *go ye*, మహా *great, mighty*, adj. వినయము *obedience, reverence*, s. n.
తటాకము *a tank*, s. n. జలచరము *a fish*, &c. దైవవశంబున *by chance*,
accidentally, adv. భూమి *the earth*, యామము *a famine*, సంభవించు *to happen*,
to occur, v. n. ఎచ్చట *where?* which with the affix ను signifies *in any place*
whatever, విహంగము *a bird*, s. n. అన్ని *all*, with the affix యు which
strengthens its signification, విచారము *to be sorrowful*, v. n. comp. of
విచారము *sorrow*, and ఒందు *to obtain, to possess*, ఉదకము *water*, s. n.
సమృద్ధి *plenty, thriving, increase*, s. n. దుర్భిక్షము *a dearth or famine*, s. n.
కాలము *season, time*, కడుపు *to pass time, to put off, or defer*, v. a. గుంపులు
గూడు *to assemble in crowds*, comp. of గుంపు *a crowd, a mob*, and గూడు
to assemble, రంపులుచేయు *to raise confusion or disturbance*, అంపకోలలపగిది
నెగురుచు *flying like arrows*, from అంపకోల *the shaft of an arrow*, (from
అక్కు *an arrow*, and కోల *staff*), and పగిది *a manner, mode*, s. n. also *like*,
resembling, adj. ఎగురు *to fly*, v. n. లెక్కకుమిక్కిలియు (lit. *being too many*

to be counted, ఒక్క మొగ్గ at once, together, adv. దిక్కుల in the corners of the earth, infl. abla. of దిక్కు a corner or point of the earth, కిక్కిరియు to be in close order, to be pressed or squeezed together, కాటకము famine, సంవత్సరము a year, ఇంకిపోవు to dry up, to evaporate, బలవంతము చేయు to force, to compel, అయిపోవు to be exhausted or expended, from అయి having become, and పోవు to go, అంత afterwards, in the mean time, ind. తొక్కిడి frequent movements or treading on, (from తొక్కు to tread on), కలఁగు to be disturbed, or turbid, as water, పోనేరక unable to go, from పోవు to go, and నేర్చు to learn, vide page 170, అతివితరణముకూడదు to be too extravagant is improper, comp. of అతి much, excessive, వితరణము generosity, కూడదు 3d p. sing. aorist of కూడు to be proper.

౬౪ - కథ.

మహాకాపురమనుపట్టణములోనొకవత్సరముకూడదు. అతనికి - చంద్రము ఖియనేభార్యగలదు - ఆయిద్దరికినినుమతియును నెకకొడుకుపుట్టెను - ఆకొమారుడయి దేండ్లవాడయియుండఁగా నావత్సరముపంచత్వంబు నెండవంతటనతనిభార్యనుగొడుకునుఁ గాపాడువారెవ్వరును లేకపోయినందున నామె - పుత్రునిచిలుచుకొనితనపెనిమిటికిసఖుడగుమతియొకవత్సరమునొద్దికిఁజనియతనికిఁదనవృత్తాంతంబంతయుఁ దెల్పిననతఁడువారల నాదరించితనయింటనుంచుకొని యన్నవస్త్రంబులిచ్చి కాపాడుచుండెను - ఆచిన్నవాడుగొన్నిదినంబులలో వ్రాతలోనుఁజదువులోను లెక్కలోను నతిసమర్థుండయ్యెనప్పుడతనితల్లియతనింజూచి - నీవుసకలవిద్యలలోనుఁజ్రవీణుడవయియున్నావు - ఇఁక నీవేమయిననొకయుద్యోగంబువలన జీవించవలయుఁగానియీవత్సరమునయింటనుండుటయుక్తంబుగాదు. మనపెద్దలుబహుదినములనుండివత్సరములముగాజీవనముచేయుచుండిరిగనక నీవునట్లుచేసితివేనిబాగుగానుండును - అందుకునీవిప్పుడు సేయవలసిన కార్యంబెద్దియనిన విచ్యటికిసమీపంబున - కుండినపురంబనుపట్టణములో ధర్మపాలుడనేవత్సరముకూడదు - తనకులఘ్నులెవరయిననుదరి ద్రులయితనయొద్దికివచ్చి రేనివారల

వాదరించి వాతలు వత్సకము సేసుకొనుటకుఁ గావలసినంత పయికమిచ్చుచుం
 దు గావున నీవతనియొద్దికిఁ జనియాత్రయించితివేనినుఖిపడుదువనిచెప్పినన
 తఁడుదల్లిచేత శలవుపుచ్చుకొనిబయలుదేరియావత్సకునియింటికిఁ జనియె - న
 ప్పుడావత్సకుఁడు-అంతకుపూర్వముతనయొద్దబలుమాటుధనముతీసుకొని
 పోయియంతయుంబాడు సేసిమల్లికొంచముధనమిమ్మనియడగవచ్చినయొక
 కోమటినిఁ జూచియోరీనీవడిగినప్పుడెల్లరూకలిచ్చితిని - నీవుయింతుకయిన
 లాభంబు సెందకయంతయుత్రయముసేసిమఱులిరూకలడగవచ్చితిని -
 బుద్ధిమంతుడయినవాఁడు - చచ్చినకొక్కనయినమూతధనముగానుం
 చుకొనియందువలనభాగ్యముపెందదే - నీవయోగ్యుడవు - నీకుపయికమి
 వ్వననియతనిందెప్పుచుండెను - ఆచిన్నవాఁడామాటలువినియతనిదాపున
 కుఁజనితనకునాకొక్కనియ్యందనియడిగిననతఁడుదన్నపరిహాసముచేయవ
 చ్చినాఁడనికోపించుకొని-యొకచచ్చినకొక్కనునతనిచేతికియిచ్చిపొమ్మని
 చెప్పి - నంతనాచిన్నవాఁడాకొక్కనుఁదీసుకొనిపోయిబజారుననుంచు
 కొనిగూచుండియుండగా సెకఁడుదాఁబెంచుచున్నపిల్లికూనకునాహారము
 నిమిత్తమయిచేరెడుకనగగుగ్గెల్లుపెట్టియాకొక్కనుగొనుక్కొనిపోయెను-
 అంతనాచిన్నవాఁడాగుగ్గెల్లున్నకుండెఁడునీళ్లున్నబెట్టుకొనియొకయూరికిస
 మీపమునఁ జెట్టుకిందఁగూచుండియామార్గాననలసివచ్చుకట్టెలమోపుల
 వాండ్రకునాగుగ్గెల్లలోకొంచమున్నత్రాగుటకునీళ్లున్నయిచ్చుచుండెను -
 వారలాగుగ్గెల్లుదినిదాహముదీచుకొనిపోవునప్పుడతనికొక్కొకకట్టెపుల్లయి
 చ్చిపోయిరి ఆరోజునయిచ్చినకట్టెలన్నియునమ్మియందువలనవచ్చినపయిక
 ముఁ బెట్టికనగగుగ్గెల్లకొనియాచెట్టుకిందఁగూచుండికట్టెలమోపులవాం
 డ్రకునిచ్చుచుండెను-వాండ్రతనికిసెక్కిళ్ళపుల్లవఁతునయిచ్చిపోవుచుండిరి -
 యీలాగునకొంతకాలముగడిచినతర్వాతనతఁడువిస్తారముగాకట్టెలుజేచి-
 యంతయునమ్మియారొక్కంబుబెట్టియచ్చటికివచ్చినకట్టెలమోపులన్ని
 యుఁగొనియింటికిఁబట్టించుకొనిపోయె - నంతనాదినముమొదులుకొనియె
 నిమిడిదినములవరకువషణ్ణముకురుస్తావున్నందుననాపట్టణములో నెక్కడ
 నుఁగట్టెలుదొరకకపోయెఁగాననీచిన్నవాఁడుదాఁజేచియుంచినకట్టెల
 మోపులన్నియుబహులాభంబుగానమ్మియందువలనవిస్తారముగాధనముపం

పాదించుకొని సుఖముగా నుండెను. - కాబట్టి బుద్ధిమంతుడయిన వాడెట్లాగ
యినా సుఖపడును.

64TH STORY.

మహిళాపురము a city so called, చంద్రముఖి the name of a woman signi-
fying moon-faced, భార్య a wife, s. f. సుమతి the name of a man, కొడుకు a
son, s. m. పంచత్వంబునందు to die, lit. to be reduced to the natural state of
the five elements, comp. of పంచత్వము death, the state of five elements, and
ఁందు to obtain or possess, కాపాడువారు the protectors, or those who protect,
లేకపోయినందువల్ల as there were not, పుత్రుడు a son, s. m. సఖుడు a
friend, s. m. చను to go, v. n. వృత్తాంతము a story, tale, tidings, అంతయు
all, whole, ind. తెచ్చిన when (she) acquainted, this word, which is a past rela-
tive participle, is used here as an adverb of time, అదరించు to comfort, to
assist or receive kindly, v. a. యింట in the house, infl. abla. of యిల్లు a house,
ప్రాత్ర the writing, (from వ్రాయు to write), చదువు learning, also lan-
guage, (from చదువు to read or study), లెక్క account, the art of computation,
s. n. అతి much, very, adj. సమర్థుఁడు skilled, versed, adj. m. ఉద్యోగము
a situation, an office, s. n. జీవించు to procure one's livelihood, also to live, v. n.
ఉండుట the being, or residing : this is a verbal noun derived from ఉండు to be,
vide r. 331 ; యుక్తము proper, adj. n. పెద్దలు ancestors, forefathers, s. plur.
మూలము నా by means of, ind. చేసితివేని if you do, చేయు to do, vide r. 111
for the change of చ of this word into స ; కార్యము a business, an act, s. n.
ఎద్ది which ? what ? అనిన if (you) ask, ఇచ్చటికి to this place, (from ఈ this,
and చట a place), కుండినపురము a city so called, ధర్మపాలుఁడు name of a
man, కులస్థుడు a man belonging to one's own tribe, s. m. ఒడ్దికి near to, adv.
వేతనము merchandise, traffic, s. n. కావలసినంతపయికము as much money
as desired, పయికము money in general, also a copper coin worth five cash,
s. n. అంతకుపూర్వము previous to that time, పలుమాఱు frequently, often,
adv. పాడుచేయు to lavish, to squander, v. a. ఇంచుకయిన even a little, comp.
of ఇంచుక very little, and అయిన a particle denoting even, at least, లాభము
profit, advantage, s. n. చెందు to obtain, to possess, v. a. ప్రయము expence,

మఱి *again*, *adv.* కొక్క *a large rat called a bandycoot*, *s. n.* మూలధనము *capital, principal stock*, (from మూల *original*, and ధన *wealth*), భాగ్యము సెంద *cannot he acquire riches?* from భాగ్యము *wealth, riches*, చెందు *to obtain, to acquire*, the ఁ (which in other places is used to denote emphasis) is employed here to express interrogation, దెప్పు *to taunt, to reproach*, *v. a.* దాపు *near*, పిల్లికూన *a kitten*, comp. of పిల్లి *a cat*, and కూన *a kitten or pup*, చేతెడు *a handful*, *adj.* శనక *bengal gram (cicer aritinum)*, కుగ్గిళ్లు *gram*, &c. *half boiled*, క్రింద *below*, postpos. అలయు *to be fatigued or tired*, *v. n.* కట్టెల మోపులవాండ్లు *those who carry burdens of sticks for sale*, &c. comp. of కట్టెల *gen. plu. of కట్టె a stick*, మోపు *a burden*, with వాండ్లు *those*, త్రాగు *to drink*, *v. a.* దాహముదీర్చుకొను *to quench one's thirst*, (from దాహము *thirst*, and తీర్చుకొను *to finish or accomplish*), కట్టెపుల్ల *firewood*, *a piece of wood*, *s. n.* రొక్కము *cash, ready money*, *s. n.* ఎనిమిది *eight*, *num.* చేర్చు *to heap up, to accumulate*, also *to admit*, బహులాభంబుగా *to a great advantage*.

౬౫ - కథ

పూర్వ కాలంబున హరణ్యశివుండను దైత్యుండు భూపాలనంబు చేయు చుండునతడమరత్యంబుపొంద వలయు నను తలంపున బ్రహ్మనుఁగూర్చి యనేక సహస్ర వత్సరంబులు వపంబు సలిపిన నాదేవుండాతనికిఁ బ్రసన్నుడయిన కేమి వరము కావలయునడుగుమనిన నా దైత్యుండాదేవునింజూచి - న్వమీదే వతుల చే - మానవులచే - మృగంబులచే - నాకుంజావు లేకయుండునటులన నుగ్ర హింపవలయునని ప్రార్థించిన - నట్లయ్యెను నని ప్రసాదించి యాదేవుండు తనలోకంబునకుంజనియెనంత నా దైత్యుండు దేశములోనుండు ప్రజలనందఱినిఁబిలిచి తన్నుఁదక్క నితరుల నెవ్వరినింబూజింపకుండని నిబంధించి ప్రతిదినంబును - వారలచేఁబూజితుండయి - దేవ బ్రాహ్మణులను హింసింపుచు - విష్ణుభక్తులనుఁబిడింపుచునుండు తఱి నా దైత్యునకు నలుగురు సుతులు జన్మించి రందు ప్రహ్లాదుండనునతడే రేయింబగులును - విష్ణుదేవునిఁబూజింపుచుండుఁగావుననతఁడు తనపుత్రుని దగ్గరికిఁబిలిచి - తనకు వైరియగు విష్ణుదేవునిఁబూజింపకుమనిమంచి

మాటలచేతఁజెడుమాటలచేత నెంత సెప్పిననువిన కలోకే శ్వరుండయినవి
ష్ణుదేవునేఁబూజింతుఁగానిమఱెవ్వరినింబూజింపనొల్లననిపలికి నసుతునిపయిఁ
గోపించియోరినీకిట్టిదుర్బుద్ధులుగరచినవిష్ణుదేవుడెచటవసియించునోతెలి
పితివేనియతనినీడుఁబంబునఁబట్టివధియిం చెదననియట్టహాసంబు చేసిననయ్యా
విష్ణుదేవుఁడువసియించు స్థలంబు వివరింపఁడరమా - యతఁడెల్లెడలను నుండు
వాఁడనినుదివిన నాశ భామధ్యంబుననున్ననవరత్నఖిచితంబగుస్తంభంబు సూ
పి - యిందుండునాయనిహిరణ్యకశిపుండ దగ నుండుననిప్రప్లవండుపలికెనం
తనతఁడతికోపంబు చేఁగనలికన్ను లెఱ్ఱజేసికొనిపంట్లుపటపటగాఱుకుచునాస్తం
భంబులుచేనప్పలించిన - స్తంభంబువిఱిసి-యందుండివిష్ణుదేవుండుసింగపుమో
మునుమానవశరీరంబునుంగొనియరిభయంకరుఁడయి- బయలువెడలి-యా
దుష్టదైత్యునింబట్టిపొట్టఁజీల్చి నెత్తురంతయుకుటగటఁబ్రావి -యతనిసంహరిం
చితనభక్తుఁడయిన ప్రప్లవండునిరక్షిం చెఁగానవిష్ణుదేవునినమ్మినవారలకెన్నటి
కినిఁగిడురాదు.

65TH STORY.

హిరణ్యకశిపుఁడు the name of a giant, దైత్యుఁడు a demon or giant of Hindoo
mythology, s. m. భూపాలనంబు చేయు to govern or rule over a country, v. a.
(from భూ earth, పాలనము preserving, and చేయు to do or make), అమర
త్వము immortality, (from అమర an immortal, with the affix త్వము as above),
పొందు to obtain, v. a. తలఁపు an idea, view, (from తలుచు to think), కూర్చి
respecting, towards, postpos. అనేక many, also various, adj. (from అన sans.
neg. part. and ఏక one), సహస్ర thousand, adj. వత్సరము a year, తపము
a penance, సలుపు to perform, or make, v. a. ప్రసన్నుఁడు gracious, kind, adj.
m. with the affix అయి denoting having become, వరము a boon, s. n. దేవత a
deity, మానవుఁడు a man, మృగము a beast, చే by, from, post. చావు లేకయుండు
నటుల so as there will be no death, comp. of చావు death, (from చచ్చు to die),
లేకయుండు to be void, అటుల so that, so as, in that manner, అనుగ్రహించు
to grant a favour, తక్కు except, adv. ఇతరులు other people, పూజింపకుండు
dont worship, imp. plu. of పూజించు to worship, పూజితుండు worshipped,

adored, adj. m. దేవప్రాప్తబులను హింసింపుచు *oppressing the gods and Brahmins*, విష్ణుభక్తులు *the votaries of Vishnoo*, (from విష్ణు *one of the three principal Hindoo deities and the preserver of the world*, and భక్త *devoted or attached to*), పీడించు *to give pain*, v. a. ఉండుతఱి *at the time when (he) was*, comp. of వుండు *indef. rela. part. used in the form of the verb itself*, and తఱి *a time or season*, సుతుడు *a son*, s. m. జన్మించు *to be born*, v. n. ప్రహ్లాదుండు *the name of Hiraneya Casapoo's pious son*, రేయింబకులు *day and night*, comp. of రేయి *night*, and పకులు *day time*, these two words are joined by a copulative conjunction which is changed to ం ; పుత్రుడు *a son*, s. m. లోకేశ్వరుండు *the lord of the universe* (from లోక *the world*, and ఈశ్వర *sovereign*), ఒల్లు *to consent*, v. def. కోపించు *to be angry, to be flushed with wrath*, v. n. కరవు *to teach, to educate*, v. a. వసియించు *to dwell, to inhabit*, v. n. వధియించు *to kill*, v. a. అట్టహాసము చేయు *to boast of one's own superiority over another*, (from అట్ట *excessive*, and హాస *laugh*), వివరింపదరమా *is it possible to describe?* (from వివరింప *inf. of వివరించు to describe*, and తరము *a particle denoting ability, power*), ఎల్లెడలను *in all places, every where*, (from ఎల్ల *all*, and ఎడ *place*), here the accusative case is used in the ablative, according to rule 158 ; నడుపు *to say or tell*, v. a. నవరత్నభిరతమకు *set with nine sorts of precious stones*, comp. of నవ *nine*, రత్న *a precious stone*, భిరత *set*, with the affix అకు ; స్తంభము *a pillar*, కనలు *to be irritated or angry*, v. a. కన్ను రెట్టజేసుకొను *to redden one's eyes through anger*, (from కన్ను *an eye*, ఎట్ట *red, &c.*), పండ్లు *plu. of పల్లు a tooth*, పటపటగాలుకు *to gnash the teeth*, అలుచే *with the palm of the hand*, (from అలు *inner*, as applied to the hand or feet only, and చే *infl. abla. of చెయ్యి the hand*), అప్పళించు *to beat with the open hand, to slap*, v. a. విఱియు *to burst*, v. n. సింహము *a lion*, (from sans. సింహ), మోము (from ముఖ) *the face, countenance*, s. n. మానవశరీరంబు *the human body*, (from మానవ *man*, and శరీర *body*), కొను *to assume, also to buy*, v. a. అరిభయంకరుడు *exciting fear in enemies*, (from అరి *an enemy*, భయంకర *fearful*), బయలు వెడలు *to come or go out*, (from బయలు *the outside*, and వెడలు *to set out*), పొట్ట *the belly*, s. n. చీల్చు *to divide or split*, v. n.

నెత్తురు blood, s. n. కుటకుట the sound of swallowing, త్రావు to drink, v. a.
సంహరించు to kill, to destroy, v. a. కీడు evil, injury, s. n.

౬౬ - కథ

వింధ్యపర్వ తంబునందొక్క మజ్జిచెట్టు మీద నెకయాడ చిలుకయు నెక
మొగచిలుకయుఁ గావుర ముసేయుచునుండునారెంటికినిరామచిలుకయని
యు - లత్తుణచిలుకయనియు రెండుపిల్లలుగలిగె నచ్చటికినెక బోయవాఁడు
వచ్చివలవేసియా రెండుపిల్లలనుఁబట్టుకొనిపోయి గోదావరీ తీరంబునందొక
బ్రాహ్మణునికిరామచిలుక నమ్మెనొకటికవానికిలత్తుణచిలుక నమ్మెవారిద్ద
రాచిలుకపిల్లలనుఁదమయింద్లకుఁదీసుకొనిపోయివాటికిమాటలు నేపిబ
హుగారాబముగాఁబెంచుచుండిరి - అంతటవాటితలిదండ్రు లగుముదుస
లిచిలుకలుదమపిల్లలనుం గానక వెసనపడియేమియుందోచకఁగొన్నిదినంబు
లుగడపయిటుపిమ్మటఁదమపిల్లలను వెతుకుదమనియారంభించితామున్న
బోటు మొదలు పెట్టుకొనికొందలలోను - అడవులలోను - మ్రాగులలో
ను - కొలంకులలోను - వూళ్లలోను - చేదుడుబావులలోను - దిగుడుబావు
లలోను - చెరువులలోను - ఏళ్లలోను - తోటలలోను - దొడ్లలోను - ఇంద్ల
లోను - గుళ్లలోను - మిద్దెలలోను - మేడలలోను - అంతటా - రెయింబగు
లును వెదుకుచుఁగొంతకాలంబునకుగోదావరీ తీరంబునకువచ్చె నచటబ్రా
హ్మణుని యొద్దనుఁగటికవానియొద్దను ముద్దు ముద్దుఁ బలుకులుబలుకుచుఁ
బంజరములలోనుండుపిల్లలంగ నిడెందంబుననానందించియా బ్రాహ్మ
ణునిచెంతకుఁజనియతనిపాదంబులకు మ్రొక్కియవితమపిల్లలనునథం
బునతనికిఁదెలిపెనంతనాబ్రాహ్మణుండాముసలిచిలుకలనాదరించితనప
జఁగొన్నిదినంబులుంచుకొనితాబెంచునట్టిరామచిలుకనున్న - ఆకటికవానికిఁ
గొంతపయి కంబిచ్చితీసుకొనియాలత్తుణచిలుకనున్నరెంటినివాటికినిప్పించె
నటుపిమ్మటనాముసలిచిలుకలు - పిల్లలతోఁగూడఁదమతావుంజేరి - కొంతకా
లముసంతోషముగానుండిశరీరముచాలించెనటుపిమ్మటరామచిలుకకు - లత్తు
ణచిలుకకు నెకబోటునుండుటకుసరిపడకపోయెనంతటరామచిలుకయాబో
టువిడిచియామడకావలనెకమామిడిచెట్టుమీదఁగూడుగట్టుకొనికావుర

ముందెనపుడొక బ్రాహ్మణుడుగఁ గా న్నానము చేయవలయునని పోవుచు నెం
డలోదస్సియాలత్తుణచిలుకయుండు నట్టిచెట్టుకిందవిశ్రమించుకొన వలయున
నివచ్చెనతనింజూచిలత్తుణచిలుక తక్కినపక్షులనుంబిలిచియ దుగో మానిసి వ
చ్చునట్లున్నది - వానికన్నులుపొడవంది - మెడవిరువంది - తిందమనికూసెనా
కూతవినియా బ్రాహ్మణుడచటనిలుచుటకుఁజదిసిపరిగెత్తి రామచిలుకయుం
డు మ్రానికిందికివచ్చెనతనింజూచియాచిలుకమిగిలినచిలుకలఁబిలిచి బ్రాహ్మ
ణుడలసివచ్చుచున్నాడు లేతయిగుళ్లుకొసికిందవేయందిచల్లఁ గాఁగూచుం
డుఁ గాని-పండ్లుకొసివేయందితిను గానియనికూసెనా కూతవినియా బ్రా
హ్మణుండుసంతోషించి - మొదట మెక్కచిలుకచంపందనికూసెనీవిట్లుకూసె
దవదియేమనియదుగఁ గా నాచిలుకయు నేనునన్నదమ్ములము - అయితే నే
ను బ్రాహ్మణునియింటఁ బెరిగితిని - అచట బ్రాహ్మణుడునిత్యము నతిధిపూ
జలుచేయఁ గాఁజూచుచునుందుఁ గాననాబుద్ధియిట్లు పట్టుబడియే నాచిలుక
గటికవానియొద్దఁ బెరిగినది - అతఁడు - మేకలను - గొట్టెలను - ఆవులనుజంపు
చుండఁ గానది సూచుచుండునందువల్ల వానిబుద్ధియిట్లుపట్టుబడియేనని రామ
చిలుక సెప్పఁ గా బట్టిదుర్మార్గులయినవారికిఁ జిన్న ప్పుడుపట్టుబడినదుబు
ద్ధిలేయెన్నటికినుండుఁ గానివారు పెద్దవారలయినతరువాత నాదుబుద్ధులువ
దతిమంచిబుద్ధులురానేరవు.

66TH STORY.

వింధ్యపర్వతము the Vindhya mountain, చిలుక a parrot, s. n. కాపురముచే
యు to live together, v. n. రామ and లత్తుణ are proper names, బోయ
వాఁడు a huntsman, a bird-catcher, s. m. వల a net, s. n. కటికవాఁడు a
butcher, s. m. నేపు to teach, to educate, this is the causal of నేచు to learn,
గారాబముగా affectionately, adv. పెంచు to rear, to bring up, v. a. ముదుపలి
old, adj. also an old person, s. n. కానక without finding, neg. verb. part. of
కను to see, to find out, v. a. వెతుకు to seek, to search, v. a. మొదలుపెట్టుకొను
to begin, to commence, refl. v. ఆరంభించు to begin, v. a. మ్రాకులు plu. of
మ్రాను a tree, s. n. కొలంక్కులు plu. of కొలను a pond or tank, s. n. పూళ్లు
plu. of పూరు a village or country, చేదుదువావి a drawing well, or a well
from which water is drawn with the hands, (from చేదు to draw in or up with

each hand alternately; and బావి a well), దీగుడుబావి a deep well with steps down to it, lit. descending well, v. n. ఏళ్లు plu. of ఏలు a river, s. n. గుళ్లు plu. of గుడి a temple, s. n. మిద్దె a house with a flat roof, s. n. మేడ a house of one or more stories, s. n. ముద్దుముద్దుపలుకులు prattling speeches or words exciting affection or delight, (from ముద్దు affection, pleasure, reduplicated to strengthen the signification, పలుకు a speech, a word), పంజరము a cage, an aviary, s. n. దెందము heart, mind, s. n. ఆనందించు to rejoice, to be delighted, చెంత near, adv. పాదము foot, s. n. మ్రొక్కు to salute, to prostrate one's self, అవి they, meaning the young parrots, అర్థము signification, meaning, s. n. పజ్జ near, with, adv. పయికము money, s. n. శరీరముచాలించు to give up (their) existence, to die, (from శరీరము the body, and చాలించు to give up), సరిపడకపోవు to be on bad terms or disagreement, (from సరిపడక neg. verb. part. of సరిపడు to be in good terms, to be in agreement, &c.), అమడ the greatest Telogoo measure of extent, equal to about eight English miles, s. n. గంగాస్నానము the washing or performing ablutions in the Ganges, (from గంగా the river Ganges, and స్నాన bathing, ablution), ఎండ the sun-shine, the heat of the sun, డయ్య to be tired or fatigued, విశ్రమించుకొను to rest, to repose, v. n. తక్కిన rest, other, adj. అదుగోమానిసివచ్చునట్లున్నది that looks like a man coming yonder, comp. of అదుగో look there, yonder, interj. మానిసి (from మనుష్య) a man, &c. &c. &c. పొడుచు to peck out, to stab, v. a. మెడ the neck, విరుచు to break, as a stick, &c. లేతయగుళ్లుకోసికిందవేయండిచల్లఁ గాఁగూర్చుండుఁ గాని strew some leaves, that he may sit down pleasantly, comp. of లేత tender, soft, young, ఇగుళ్లు plu. of ఇగురు a sprout or young leaf, &c. &c. &c. కాని denoting the conjunction that, పెరుగు to be brought up, v. n. అతిధిపూజలు చేయు to entertain guests, lit. to worship guests, అతిధి a guest, నాబుద్ధియిట్లుపట్టుబడియె lit. that quality has been communicated to me by association, I have adopted those habits, పట్టుబడు to be seized or apprehended, v. n. గొట్టె a sheep, s. n. ఆవు a cow, s. n.

పీఠమహేంద్రుండనురాజుగలదతనియొద్దవిద్వాంసులనేకులుగలరు. వారి
 లోభజ్ఞాననునతఁడుతత్కవ్యాకరణాదిసకలకాస్త్రములనుఁజదివినవాఁడు
 గానియతనికితౌకికముమిక్కిలిఁ దెలియదు - తక్కినవిద్వాంసులందఱుకా
 స్త్రములువిస్తారముగాఁజదవనప్పటికిన్ని - తౌకికముబాగుగాఁ దెలిసినవారు
 గనకకాస్త్రములుసదివినవారివలెనెల్లప్పుడురాజుతోమాట్లాడుచుందురు -
 భజ్ఞాననునతఁడుబహుసాత్వికుఁడు గానరాజుడిగినమాటలకునుత్తరంబుచె
 ప్పునుఁగానివ్యర్థమయినమాటలాడడు - రాజుసమస్తమయినకాస్త్రముల
 నుఁజదివినవాఁడుగనకభజ్ఞాననునతఁడందఱిలోనుదొడ్డవాఁడనితెలుసుకొ
 నియతనియందుబహుప్రీతిచేయుచుండును - అదిసూచితక్కినవిద్వాంసులు
 సహంపలేకరాజుతోభజ్ఞానమిదఁగొందెములుసెప్పసాగిరి - రాజుదెలిసిన
 వాఁడుగనకవారెన్నికొందెములుసెప్పనావినకభజ్ఞాననునందుబహుగౌరవ
 ముజరుపుచునుండెను - అటుమిదనావిద్వాంసులందఱుఁగూడియాలోచన
 చేసిరాజునగరివాకిటనుండుద్వారపాలకులకులం చములిచ్చిభజ్ఞాననునగరి
 లోపలికిఁబోనివ్వకుండచేసిరి - యీలాగుననాలుగయిదురోజులుగడిచినతరు
 వాతరాజావిద్వాంసులనుఁజూచిభజ్ఞాననాలుగయిదురోజులనుంచియెందు
 కురావదములేదనియుడుగగానాసంగతిమాకున్నదెలియదు రేపుదెలుసుకొ
 నివచ్చిమనివిచేత్తమనిచెప్పిమఱునాడురాజునుఁజూచియ్యభజ్ఞానకు
 శరీరముకుదురుగానుండలేదు - జ్వరమువచ్చినదనిచెప్పగారాజుదనయొద్ద
 నుండువైద్యులనుఁబిలిచి - భజ్ఞానకుజ్వరమువచ్చినదట - మీరువెల్లిచూ
 చియతనికిమందిచ్చిరందనిపంబంచెనావిద్వాంసులవైద్యులకున్నలంచ
 ములిచ్చితమలోఁగలుపుకొనిరి - తర్వాతనావైద్యులునిత్యమున్నరాజుద
 గ్గిరికివచ్చి - భజ్ఞానకుశరీరమొకనాడుబాగుగానున్నదనియొకనాడు
 బాగుగానుండలేదనియొకనాడురోగముప్రబలమయినదనిచెప్పుచునుండిరి -
 యీలాగునబహుదినములుగడిచినమిదటనుకనాడురాజుభజ్ఞాననుఁజూ
 చిరావలయుననిపల్లకినెక్కిబయలుదేరఁగానావిద్వాంసులలోఁగొందరు
 చాలదుఃఖముతోరాజువద్దకివచ్చిఅయ్యభజ్ఞానయిప్పుడేసనిపోయినాఁ
 దనిచెప్పగారాజుబహువిచారగ్రస్తుఁడయిచనిపోయినభజ్ఞానయినఁజూ

చివరచేదననిబయలుదేరిన-నయ్యతమగు రాజ్యపాలనముచేయు వారు చనిపోయినవారినిఁజూచుటయుక్తము కాదనివిద్వాంసులు చెప్పిరి - వారిమాటలుకొయ్యలేక రాజుదన నగరిలోపనికివెల్లిభజ్జువుపోయినందుకుఁజూలాదుఃఖపడుతూవుండెనావిద్వాంసులుక్రమక్రమముగా రాజుమనుసుననుండువిచారముఁబోగొట్టిరంతటభజ్జువు - విద్వాంసులందఱుఁదనమీదఁజేసినకుట్రులన్నియుఁదెలుసుకొనియొకనాడు రాజు పట్టణమునకువెలపనికివచ్చినసమయముచూచియెవరికిఁదెలియకుండ దారిలోనుకరావిచెట్టుమీదఁగూచుండియుండెనంతనారాజుచెట్టుసమీపమునకుగాఁగాఁపైమహారాజుయీవిద్వాంసులందఱునామీదఁద్యేషముచేతనన్నమీయెడఁకిరానివ్యకఁజేసి నేనుచచ్చిపోయినాననిమీలోమరుగుపడమనవిసేసినారు - నన్నురక్షింపవయ్యాయనిగట్టిగానరిచె - నప్పుడావిద్వాంసులుదగ్గరనున్నందున నతనిమాటలురాజునకువినరాకుండ నుండగలందులకు - కామేమోయతనికి నాశీర్వాదముచేయువారిచలెఁగట్టిగామంత్రములుచదవసాగిరి - రాజుమాటభవినినియివిభజ్జువుమాటలవలెనున్నవేమనివిచారించఁగాఁదిరిగిభజ్జువురాజునుంబిలిచితనసంగతిసెప్పుకొనెనప్పుడావిద్వాంసులురాజునుఁజూచియోమహారాజుభజ్జువుచచ్చిపకాచమయియీరావిచెట్టుమీదఁజేరియున్నాఁడతనిమాటలువినవద్దని - పకాచసంభాషణపదాపరిహారార్థమయియతనికివిభూతిమంత్రించియిచ్చిరి - అటుపిమ్మటభజ్జువునకురాజుతో మాట్లాడుటకుసమయముదొరకకపోయెను - కాబట్టిరాజులవద్దకొద్దిపాటివిద్వాంసులుంటేగట్టివారయినవిద్వాంసులనుజేరనియ్యరు.

67TH STORY.

వీరమహేంద్రుఁడు and భజ్జువు are proper names, లేక the ways of the world, what prevails amongst or is familiar to mankind, మిక్కిలి much, adv. సార్వకుఁడు sincere, honest, good, adj. m. ఉత్తరము an answer, s. n. వ్యర్థము useless, vain, adj. n. (from వి a sans. particle denoting aversion, and ల్భ meaning), సమస్తము all, adj. n. దొడ్డవాఁడు an eminent or excellent man, s. n. ప్రీతిచేయు to treat with kindness, సహింపలేక lit. without enduring, being jealous, (from సహించు to endure, and లేక as above), మీద against, adv. కొందెము an accusation or complaint, slander, s. n. సాగు to begin, to

commence, to proceed, తెలిసినవాడు a man of good knowledge, a-knowing or experienced man, s. m. గౌరవముజరుపు to treat with respect, to hold in reputation, comp. of గౌరవము respectability, &c. &c. నగరి infl. sing. of నగరు a palace, వాకిట at the gate, infl. abla. of వాకిలి a door way or gate, ద్వారపాలకుడు a warder, a door keeper, s. m. లంచము a bribe, s. n. భజ్జు భుజరీరముకుదురుగానుండ లేదు lit. Bhurjoovoo's constitution or body is not in health, Bhurjoovoo is not well, కుదురు health, s. n. జ్వరమువచ్చినది lit. fever has come, he is feverish, వైద్యుడు a doctor, s. m. మందు medicine, physic, also gun-powder, s. n. కలుపుకొను to admit one in a party or society refl. v. రోగము sickness, disease, s. n. వారిమాటలుకొయ్యలేక unable or unwilling to resist their words, తోయు to reject, also to push, v. a. పోవు lit. to go, and fig. to die, క్రమ క్రమ గా by degrees, by dint of time, adv. పోగొట్టు to loose, to relieve, రావిచెట్టు a holy fig-tree, s. n. ద్వేషము grudge, hatred, spite, s. n. మలుగుపడమనవిచేయు to misrepresent, v. a. (from మలుగుపడు to disappear, to vanish, &c. &c.), ఆశీర్వాదముచేయు to wish or bestow a blessing, (from ఆశీర్వాదము blessing, benediction, &c. &c.), మంత్రము a mystical verse or incantation, also a division of the vedas, s. n. పిశాచము a sprite, or spirit, సంభాషణ conversation, discourse, (from సమ together, భాషణ speaking), పీడా pain, anguish, s. n. పరిహారము remedy, s. n. అర్థము on account of, (used with sanscrit nouns), విభూతి ashes of cow-dung, &c. with which the devotees of Sivah mark their foreheads, s. n. మంత్రించు to utter incantations, to charm; this mode of enchantment is supposed by the natives to be an immediate remedy to relieve fright.

ఁక - కథ

సుభద్రపురంబనుపట్టణములో మున్నాటిండ్లుగలవం దుఁగావురముండు వారందఱును బహుభాగ్యవంతులుగ నకమిద్దలు మేదలుగఁట్టుకొని - ప్రతిదినంబు నునతిధిపూజలు సేయుచును ఖముగానుండిరి - వారిపొరుగున అసలోష్ఠుం దనియొక్క ప్రాప్తాణుఁడు కలదతఁడు బహుదరి ద్రుఁదత నికేగొడుగులుగో

దంతు - మనములుగూతుండు బెక్కంతుగల రతడు ప్రతిది నంబు నా ము
 న్నాతిండ్లకుంబోయి - బిచ్చమెత్తుకొని మూడుజాములకునింటికి వచ్చి భోజన
 ము చేసును - ఇట్లుండగా నెక్కనాడు పార్వతీ దేవియు బరమేశ్వరుండును
 నాకాశమార్గంబున సంచరించుచు నయ్యగ్రహారంబునకు పరిగావచ్చి నిలిచి -
 యచ్చట మున్నాతిండ్ల వారు భాగ్యవంతులయియుండుటయు - నొక్కయిం
 టివాడు మాత్రము దరిద్రుడయి యన్నవస్త్రములకు లేక శ్రమపడుటయుఁగ
 ని. పార్వతీ దేవియా బ్రాహ్మణునికి భాగ్యమివ్వవలయునని పరమేశ్వరునితోఁ
 జెప్పనతడు నవ్వియీ విప్రుండు బహుచెడ్డవాడు - ఇతనికి మనము భాగ్యమిచ్చి
 తిమేని - యితడు సంతోషపడడు - యీపట్టణములో నుండు ప్రజలకు నితనివ
 ల్లఁగిడు సంభవించునని చెప్పినామాటలు విని యితనికి నేలాగు ననయిన భా
 గ్యమివ్వవలయునని పార్వతీ దేవిచాలానిబొంధించఁగా బరమేశ్వరుండు -
 మంచిదియని పార్వతీ దేవితోఁగూడఁబుడమి కేతెంచెనప్పుడా బ్రాహ్మణుండ
 క్కడక్కడ బిచ్చమెత్తుకొని బియ్యము - పెసలు - మినుములు - కందులు - ఉప్పు -
 మిరపకాయలు - చింతపండు - మిరియాలు - ఆవాలు - జీలకఱ్ఱ - మెంతులు -
 కూరగాయలు - ఇవియున్నియుం దోవతికొంగులతోఁజిన్న చిన్న మూటలు గాఁ
 గట్టుకొని చంకఁదగిలించుకొని - మిదిమిదియెండలోఁగాల్లు గాలఁగాజోగుచె
 మటలు బెట్టఁగా రోజుచువచ్చెనంతనా పరమేశ్వరుండతనిఁ బిలిచియోయి -
 నీవేలనీలాగున గడ్డపడెదవు - నేను నీకోకరత్నంబిచ్చెదనీ వారత్నంబునుఁబూ
 జించితివేని నీవుగోరినకోరికలన్నియు సిద్ధించును గాని నీకు సిద్ధించిన దావికన్న
 రెండింతలీ మున్నాతిండ్ల వారికి సిద్ధించునని చెప్పి యతనిచేతికి నొకరత్నంబిచ్చి
 యంతర్ధానమయ్యెను - ఆ బ్రాహ్మణుఁడారత్నముఁగయి కొనియింటికి వచ్చి
 స్నానముచేసి దానింబూజించి - తనకు నూలుపుట్లవడ్లు - పదిపుట్ల పెసలు - నూ
 తావులు - బంగారుమేడఁగావలయునని ప్రార్థించెనా రాత్రియతడుగోరి
 నవన్నియు సిద్ధించెఁబోరి గొండ్లవారికందఱికినతనికి సిద్ధించిన వాటికంటె రెండిం
 తలుగలిగెనవి సూడగానీ బ్రాహ్మణునికిఁగడుపుమంది - తనకు భాగ్యమువచ్చిన
 సంతోషము లేక పొరి గొండ్లవారికి మునుపటికంటె నధికమయిన భాగ్యమువచ్చె
 ననిచాలా విచారపడి మగుడియారత్నముఁబూజించితనకు నాతొలునాఁడుసి
 ధ్ధించినవన్నియుఁ గాలిపోవలయునని ప్రార్థించెనా ప్రకారమేయతనిపదా
 ధ్ధములన్నియుఁ గాలిపోయెనప్పుడతనిపొరి గొంటివారియిండ్లు - మేడలు -

మొదలయినవన్నియుఁ గాలిననందుండు ప్రజలందఱుఁ బంచత్వంబునొందిరఁ
తటనా బ్రాహ్మణునికడుపుచల్లబడె - తర్వాతఁ గొన్నిదినంబులకుమఱిపార్వ
తీ పరమేశ్వరులచటికివచ్చియా బ్రాహ్మణునివల్లఁ బ్రజలకువచ్చినకష్టముఁ దె
లుసుకొనియతనిచేతనున్నరత్నముఁదీసికొనియామున్నాతిండ్లవారిని బ్రతి
కించిమునుపటివలెసుఖముగా నుండునటులఁజేసెచనిరి - ఆ బ్రాహ్మణుఁడె
ప్పటియట్లనేబిచ్చమెత్తుకొనుచుండెను - కాబట్టి యొక్కరిమేలోర్వనివారె
న్నటికినిముందరికిరారు.

68TH STORY.

సుభద్రపురము the name of a city, మున్నూలు three hundred, (from ము
three, and నూలు hundred), ఇండ్లు plu. of ఇల్లు a house, పొరుగు the neigh-
bourhood, s. n. అసలోష్టుఁడు proper name, కోడండ్లు plu. of కోడలు a
daughter-in-law, s. f. మనమఁడు a grandson, s. m. కూతుండ్లు plu. of కూతురు
a daughter, s. f. పెక్కండ్లు many, adj. (used in the plural with regard to
persons only), విశ్రుఁడు a bramin, s. m. చెడ్డవాఁడు a bad or wicked fellow,
s. m. ప్రజలు people, పుడమి the earth, s. n. ఏతెంచు to come, v. n. అక్కడ
క్కడ here and there, adv. బిచ్చమెత్తుకొను to beg alms, బియ్యము husked
rice, rice for the table, s. n. పెసలు a sort of kidney bean, commonly called
green gram, (*Phaseolus lobatus*), s. plu. మినుములు the black pulse termed
Phaseolus mungo, s. plu. కందులు a sort of pulse called doll or pigeon pea,
s. plu. ఉప్పు salt, s. n. మిరపకాయ the chili or the pod of a cayenne pepper
plant, s. n. చింతపండు tamarind, s. n. మిరియాల pepper, s. n. ఆవాల
mustard seed, s. plu. జీలకఱ్ఱ cummin seed, s. n. మెంతులు fenugreek, s. plu.
కూరకాయలు garden stuffs, s. plu. దోవతి a Hindu's lower garment, the
cloth round his loins, s. n. కొంకు the skirt of a cloth, s. n. చిన్నచిన్నమూటలు
a great many small bundles, (from చిన్న small reduplicated, and మూట a
bundle), మిదిమిదియెండ mid-day heat, s. n. కాళ్లు plu. of కాలు the leg, s. n.
కాలు to burn, to be consumed, v. n. జోరుచెమటలు బెట్టు to perspire greatly,
రోజు to puff, to breathe hard, v. n. రత్నము a jewel, a gem, s. n. సిద్ధించు
to be accomplished, to take effect, v. n. రెండింతలు two folds, twice as much,
adv. అంత ధానమవు to disappear, v. n. కయికొను to take, v. a. పుట్టి a certain.

measure, s. n. వడ్లు paddy, s. plu. కడుపుమండు to be envious, lit. the belly to burn, v. n. మఱుది again, adv. తొలునాడు the day preceding, s. n. పంచత్వంబునోందు to die, v. n. కడుపుచల్లబడు to be pacified, to be satisfied at gaining one's object, lit. the belly to cool, v. n. మేలోర్వనివాడు an envious man, s. m. ముందరికివచ్చు to prosper, v. n.

౬౯ - కథ.

వికాలపురమనువీటనొకపుడమిఁజేడు - పాడిదప్పకయాదిననుదిగదవకదొరతనమొనర్చుచుండుతఱినతనికిత్రువులయినరాజులతనిపయికియుద్ధమునకువచ్చిపట్టణముచుట్టుకొనిననారాజువారలతోజగడముసేసిగెలువలేకఁబట్టణమువదలి - మంత్రితోఁగూడనేకాకియయిబయలుదేరియడవులంజేరి - పగతులభయముచేనొక్కచోటనయినఁదిరముగానిలువక - ముండ్లలోను - రాళ్లలోనువట్టికాళ్లతోనడవలేకఁబుత్తిపాసాదులచేబడలియేమియుందోచక - విచారగ్రస్తుడయియొకతటాకతీరంబుననొక్కింతసేపుగూర్చుండియింతకష్టకాలంబునఁదన్నునెడబాయకఁగూడవచ్చుచుండుమంత్రినింగని - కంఠనీళ్లుగారగానిట్లనియె - నోమంత్రి - మనరాజ్యముపోయెగుట్టుములువదిలేనేనుండులేనివయ్యెనరదంబులువాసెఁబల్లకిలుదొరలే - నింతకష్టముసంప్రాప్తమయినందుననికట్రుకుటకంటెజలప్రవేశంబుచేసియయిననుఁగొండమీదినుండికిండికిదుమికియయిననుచిచ్చుఁజేర్చుకొనియయిననుఁజచ్చుటమేలనినిశ్చయంబుగనెంచెదననియంగలాఱ్ఱఁగావినియయ్యమాత్యవర్యుండురాజునుంజూచియయ్యాకాలవశంబుచేమనరాజ్యముదొరిగెననిమనమిపుడుప్రాణత్యాగంబుచేసినందువలనసాధించునదియెద్దియులేదు - మనకుత్రువులయినరాజులకుంబగవారుగలరు - వారితోమనమునెయ్యంబొంది - బలముగట్టుకొనివచ్చిమఱియుద్ధముచేసికత్తువులనఁగఁదొక్కిమనరాజ్యముకైకొందము - పోయినరాజ్యముమఱిరాదనియేమినిశ్చయము - అమావాస్యనాడుకశలన్నియుఁబోయిచంద్రుడుఁబయింబిపోవుచున్నాడుగదామల్లిశుక్లపయంబుననాచంద్రుడుఁపృథ్విబొందలేదాయవ్వడు

పుననే - మనకు సౌఖ్యకాలంబువచ్చునపుడు దైవసహాయంబువలన నన్నిపనులు సమకూడుననియిట్టిమాటలచేత - రాజునకువెసనమువాసిన నతడు నెమ్మదిబొంది - చేయవలసిన ప్రయత్నంబులు చేసి మెండుగాదండుగా చూచుకొని మఱి శత్రువులతో యుద్ధముచేసి - వారలనందరినిఁ బలాయితులఁగావించి రాజ్యముగయికొని - పట్టాభిషిక్తుఁడయి - మంత్రితో సుఖముగా రాజ్యపాలన మొనర్చుచుండెఁగాన రాజుల యొద్దబుద్ధిమంతులగు మంత్రులుండిరేని - వారలకు నెన్నియూపదలువచ్చిన నందుకు దగునుపాయంబులు విచారించి నివారణముచేతురు.

69TH STORY.

విశాలపురము the name of a city, వీట in the city, infl. abla. of వీడు a city, వుడమిఁజేడు a king, s. m. పాడి justice, equity, s. n. తప్పు to infringe, to violate, v. a. అడిననుడిగడవక without breaking his promise, comp. of అడిన past rela. part. of అడు to speak, నుడి a word, s. n. గడవక neg. verb. part. of గడుచు to pass over, v. a. దొరతన మొనర్చు to rule or govern, యుద్ధము war or battle, s. n. చుట్టుకొను to surround, v. a. గెలుచు to conquer or overcome, v. a. ఏకాకి alone, adj. పగతుఁడు an enemy, a foe, s. m. తిరముగా firmly, adv. వట్టి bare, adj. తుడ్డు hunger, appetite, s. n. బిపాస thirst, s. n. బడలు to be tired, v. n. ఒక్కొంత a little, adj. (from ఒక్క one, and ఇంత so much), కండ్లనీళ్లు tears, (from కండ్ల gen. plu. of కన్న an eye, and నీళ్లు plu. of నీలు water), అరదము a chariot, (from sans. రథ) జలము water, s. n. చిచ్చు fire, s. n. పేల్చుకొను to pile or heap up, to light, v. a. అంకలాల్చు to grieve, to weep, v. n. అమాత్యవర్కుఁడు a good minister, తొలుకు to part with, v. n. ప్రాణత్యాగముచేయు to die, lit. to put an end to one's life, నెయ్యంబొందు to befriend, v. n. బలముకట్టుకొను to collect forces, అణఁగదొక్కు to repress, to humble, v. n. త్రేకొను to take, v. a. అమావాస్య the day of the new moon, the change of the moon, s. n. కళ a digit or sixteenth part of the moon's diameter, s. n. తుయించు to wane or decrease, శుక్లపక్షము bright lunar fortnight, వృద్ధిపొందు to be increased, v. n. సమకూడు to be effected, to succeed, v. n. పాపు to remove, to free or deliver, నెమ్మదిపొందు to be tranquil, v. n. మెండుగా in abundance, adv. దండు an army, s. n. పలా

యతులఁగావించు to disperse, to defeat, (from పలాయిత defeated, flown, adj.
m. కావించు to make or render), పట్టాభిషిక్తుఁడు one crowned as a king,
(from పట్టాభిషేకము the coronation of a king, or installation of any one by
means of unction or bathing.)

20 - కథ.

కృష్ణాతీరంబున నొక్క బూరగమానిమిద నెకకొంగనాస ముచేయుచుం
డు నప్పుడామార్గాన నొక హంస పోవుచుండ గా నాబకముచూచి దానింబలి
చి - నీశరీరమంతయు నాదేహము వలెఁ దెల్లఁగానున్నది కాట్లుముక్కు మాత్ర
మెట్లుగానున్నది - నీవంటిపక్షిని నేనిదివరకు నెందునుంజూదనయితిని వెవర వెం
దుండియే గుఁడెంచితివనియడిగిన - నేను హంసను - బ్రహ్మదేవునిమా న ససర
స్సులో వసియించియుండుదాన నచ్చటనుండి వచ్చితిని హంస చెప్పఁగా - నా
స్థలంబు న నేమేమి వస్తువులున్నవి - అందునీ కాహారం బేమనికొంగయడిగిన -
హంసయిట్లనియె - అచ్చటనుండు వస్తువులన్నియు దేవనిమిత్తంబు లవుటం జే
సి - అక్కడి సాబగంతయు వణిగించుటకు నలవి గాదయిన నందుండు ముఖ్య
ములగు వస్తువులఁ దెల్పెదవిను మవియే వన్నను - ఆస్రాంత ముల నెందుఁజూచి
ననుగాంచనమనుంబగు భూమియు - నమృతంబుతో దీటుగునీళ్లును - బంగారు
కమలంబులును - ముత్యాలయును కదిన్నెలును - కోరినకోరిక లిచ్చునట్టి కల్పవృ
క్షంబులునివి మొదలగు విచిత్ర వస్తువుల నేకంబులుగలవందు మేము బంగారు
తామరతూండ్లుభుజియించువార మని చెప్ప గానందున తగుల్లలేమయినఁగల
వాయనికొంగ మగుడిపృచ్ఛ చేయ - లేవని హంస పలికె - నంతనాబకము పకపక
నవ్వి - మానస పరస్సు బహురమణియమయిన ప్రదేశం బనిమిక్కిరిస్తోత్ర
ముచేయుచున్నావు - శత్రుగుల్లులేనిచోట నేమిస్వారస్యముండునీకు వాటిస్వా
రస్యంబు తెలియనికతంబున నచ్చటి వస్తువులే మోబహుదోడ్డవియని ప్రేలుచు
న్నావని పరిహాసముచేసెను - కావున నెవరయినప్పటికిన్ని డమకిష్టమయినప
దార్థంబులుహీన మయినవయిన బహుదోడ్డవి గానెన్నుదురు - తమకిష్టము
కానివిదోడ్డపదార్థంబులయినను హీన ముగా విచారింతురు.

70TH STORY.

కృష్ణానది the river *Kristna*, s. n. బూరగమాను the silk cotton tree, s. n.
 కొంగ a crane, s. n. వాసము చేయు to live, v. n. మార్గము a road or way,
 s. n. హంస a goose, s. n. బకము a crane, s. n. శరీరము the body, s. n. దేహ
 ము the body, s. n. తెల్లగా white, ind. ఎఱ్ఱగా red, ind. ఎందు what place?
 వస్తువు a thing, an article, s. n. భుజియించు to eat, v. a. నిర్మితము made,
 fabricated, adj. n. అవుట the being, (from అవు to become), చేసి from, by,
 postpos. (from చేయు to do), సౌబడు beauty, s. n. వర్ణించు to praise or
 describe, v. a. అలవి able to do or effect, adj. ముఖ్యము chief or principal, adj.
 కాంచన gold, with the affix మయము, which serves to form adjectives attri-
 butive of that of which a thing is chiefly made or consists, అమృతము the
 food of the gods, ambrosia or nectar, s. n. దీటు equality, conformity, resem-
 blance, with the affix అను, which converts it into an adjective, ముత్యాలయి
 సుకదినైలు heaps of pearls, comp. of ముత్యాల gen. plu. of ముత్యము a
 pearl, యసుకదినైలు an island of alluvial formation, or one from which the
 water has recently withdrawn, (from యసుక sand, and దినైలు a raised bank or
 floor), కోరినకోరికలిచ్చునట్టికల్పవృక్షము a tree which yields whatever
 may be desired, కల్పవృక్షము a fabulous tree in Indra's paradise which is
 said to yield whatever is desired, (from కల్ప any act of determination, purpose,
 and వృక్ష a tree), విచిత్ర beautiful, adj. మఱుది again, adv. పృచ్ఛ చేయు to
 ask, to question, v. a. తామరతూండ్లు stalks of lotus flowers, comp. of తామర
 a lotus flower, and తూండ్లు plu. of తూడు the stalk of the lotus, నత్తగుల్లి
 an oyster, s. n. పకపకనవ్వు to burst into a fit of laughter, or to laugh very
 loudly, v. n. రమణీయము beautiful, adj. n. ప్రదేశము a place, s. n. ఎక్కి
 లి much, excessively, ind. స్తోత్రము చేయు to praise, to applaud, v. a. స్వార్
 స్యము pleasure or goodness, also the result, pith or joke of a story, &c. ప్రే
 లు to prattle or tattle, v. a. పరిహాసముచేయు to joke, to jest, to jeer, v. a.
 ఇష్టమయిన agreeable, desired, wished, adj. పదార్థము a thing, హీనము
 low, trifling, adj. n. గొడ్డ great, large, also excellent, powerful, adj. యెన్ను
 to think, to imagine, to reckon, v. a. విచారించు to consider, to enquire.

CUTCHERRY PAPERS.

మహారాజశ్రీకల్పరూఢారగారి సముఖానకు.

దివీజనునాయరు దారోగా వ్రాసుకున్న అజ్ఞాపనము.

దివీజనుమజుకూరు మద్దగారు తనకొమారుడివివాహానికి మిత్తం తనకాపరస్థలానికి వెళ్లిరాగలందులకు పన్నెండు రోజులకు శలవు యిప్పించవలసినదనిన్ని - తన గయిరు హజరీదినములలో నలభై సంవత్సరములయూడుగలవఖి బ్రాహ్మణీబదిలీవుంచుకుంటున్నాననిన్ని - చెప్పుకున్నాడు - సదర హిబదలీవుండేమనిషి సర్కారు పనికిలాయఖి అయినవాడుగా తోచినందువల్ల నున్న - మద్దగారు నవుకరీలో ప్రవేశించినది మొదులుకుని యన్నదూ శలవువుచ్చుకోలేదుగనక నున్న - యీ సంగతి తమచిత్తానకు విశదంబి మిత్తం మనివి వ్రాసుకున్నాను - చిత్తగించి చిత్తానుకూలంబొప్పున హుకుంధయ చేయించవలెనని వేడుకుంటున్నాను - దివ్యచిత్తానకు తేవలెను.

From a SAYER DAROGAH to the COLLECTOR.

I am requested by the Muddutgar attached to my division, to beg your honor to grant him leave of absence for twelve days to go to his home, for the purpose of celebrating his son's marriage. He has promised to put a Bramin, aged forty years, to act for him during his absence. As the person in question seems to be qualified to perform the circar duties and as the Muddutgar has never had leave since he has held the situation, I have taken the liberty of representing the case to your honor, and trust you will issue whatever orders on the subject you may think proper.

మహారాజశ్రీ *possessor of great riches*, an honorific prefix, from మహా *great*, రాజ్ *a king*, శ్రీ *riches*, దొర *a master*, with the addition of గారు an honorific affix, పాయరు (A. *سائر*) *land custom, tax, or duty levied on personal*

property, దారోగా (P. داروگا) the head man of an office, అర్జీ విన్నపం an address in the form of a petition, from అర్జీ (A. عرضي) a petition, and విన్నపం an address from an inferior to a superior, మజూరు (A. مذکور) abovementioned, మద్దతారు (A. P. مددگار) an assistant, వివాహం marriage, కాపర సలం home, place of abode, కయరు హాజరీ (A. غير حاضري) absence, నలభై forty, num. యాడు age, బదిలీ (A. بدل) in place of, adv. సదర హి (A. سردر) abovementioned, adj. సర్కారు (P. سرکاری) government, state, s. n. లాయఖ (A. لایق) qualified, adj. నఫుకరీ (P. نفوری) service, చిత్తము mind, విశదం నిమిత్తం in order to make clear, from విశదము manifest, నిమిత్తం on account of, చిత్తగించు to take into consideration, చిత్తానుకూలం చొప్పున as you may deem proper, from చిత్తము the mind, అనుకూలము convenience, చొప్పున agreeable to, హుక్మం (A. حکم) an order, s. n. దయచేయించు to favor with, వేడుకొను to beg, to request.

దివీజను సాయరు దారోగాకు.

నీవు యీ నెల - ౪ - తారీఖున ప్రాముకున్న అర్జీ ప్రకారం దివీజను మజూరు మద్దతారుకు పన్నెండు రోజులకు శలవు యివ్వడమయినది. అతనిగయరు హాజరీ దినములలో అతనికి బదిలీవుండే మనిషిని దవదనిగురించి మాకు నీవే జవాబు దారుడవని గ్రహించి అతడు తిరిగినపుక రిలో హాజరయిన తారీఖు మాకు జూపారు చేసేది.

From the COLLECTOR to the SAYER DAROGAH.

I herewith grant leave of absence to the Muddutgar attached to your division, as requested in your petition of the 4th instant; but you must recollect that you are answerable for the conduct of the person employed to act for him, and are to report the date of his return to the office.

ప్రకారం conformably to, adv. నడవడి the conduct, behaviour, జవాబుదారుడు (A. جوابدار) a person responsible or answerable, s. m. గ్రహించు to comprehend, or to understand, హాజరవు (A. حاضر) ready, and అవు to become, to be

ready, to be at hand, తారీఖు (تاریخ) a date, జాహీరు చేయు (جاءه manifest, and చేయు to make), to report, to inform.

మహారాజత్రికల్పరూఢార గారిసముఖానకు.

దివీజ్ సాయరు దారో గా ప్రాముకున్న అజ్జివిన్నపం.

యీనెలది - ౨౦ - తారీఖు నవుడయమయినయేడుగుంటలవేళవఖిమ విషిహాశీలుచేయించుకోకుండానేతిదుత్తతలమీదపెట్టుకునిచోకిదాటివెళ్లు తూవుండగాదివీజ్ మజ్కూరుబంట్లోతులుపట్టుకునివాణ్ణినాయదటహాజరుచేసినంతల్లోనేనుతనకిచ్చెయ్యగాసదరహిదుత్తలోరెండువీశలనెయ్యివున్నది - అందుకు - తానుపల్లెటూరివాణ్ణిన్నితనకుబస్తిమర్యాదలుతెలియనందునహాశీలుచేయించుకోకుండాచవుకిదాటివచ్చినానుగానిసర్కారుహాశీలుచపాయింపవలెనన్నతాత్పర్యంతనకుయెంతమాత్రమున్నులేదనిచెప్పుకున్నాడు.

ఆరోజురాత్రిసదరహిబంట్లోతులుచవుకిలవెంబడిగస్తీతిరుగుతూవుండేటప్పుడువఖిదుచోప్పకట్టతలమీదపెట్టుకొనిపోతూవుండగాచూచితిదియేమనిఅడిగినంతల్లోఅతడుజవాబుచెప్పకపరిగెత్తిపోతూవున్నందునబంట్లోతులుఅతణ్ణిపట్టుకునినాయదటహాజరుచేసినారు. నేనుచోప్పకట్టవిప్పించిచూడగాఅందులోమూడుమణుగులపొగాకుకనపడ్డది - యీసర్కుయీప్రకారంతీసుకునిరావడమేలాగంటిదనిఅడిగితేసర్కారుకుహాశీలుయివ్వకచోరిగాసరుకుబస్తిలోకితీసుకొనివెళ్లవలెననితెచ్చినట్టుతానేయెకరారుపడ్డాడు. గనక - సదరహిసరుకులఖావందులుయిద్దరుదాఖలుచేసినవాజ్జాలములురెండున్నసరుకులుపట్టుకున్నబంట్లోతులచేతపుచ్చుకున్నవాజ్జాలంవఖిటిన్నిచోరిసరుకులఫారమున్న - తమరుచిత్తగించగలందులకుయిందుతోసముఖానకుపంపించినాను - చిత్తగించిచిత్తానుకూలంచొప్పునహాకుండయచేయించవలెననివేడుకుంటున్నాను - దివ్యచిత్తానకులేవలెను.

From a SAYER DAROGAH to the COLLECTOR.

I beg to inform your honor that on the 2d instant, about 7 o'clock in the morning, the peons attached to my division seized a man who had passed the choukee with a pot of ghee for which duty had not been paid, and brought him before me. Upon examination I found the contents of the pot to be two viss of ghee. The man pleads that he is a villager and ignorant of the customs of a town, and that he had no intention to evade the payment of the Company's duty.

On the same night, as the peons in question were going their usual rounds thro' the choukees, they perceived a man with a bundle of straw on his head, and asked him what it was. He made no reply, but ran off as fast as he could. The peons, however, soon caught him and brought him before me. Upon opening the bundle of straw, I found three maunds of tobacco concealed in it. I asked the man what he meant by bringing it in that state, when he freely confessed that he was trying to smuggle it into the town.

I herewith enclose for your honor's inspection, the two depositions given by the owners of the goods alluded to, as well as one by the peons who seized them, together with the statement of the goods smuggled; and trust your honor, after having taken the whole case into your consideration, will issue orders on the subject as your judgment may direct.

పుడయమయినయేడుసుంటలవేళ about 7 o'clock in the morning, from పుడయము morning, అయిన past rela. part. of అవు to become, యేడు seven, సుంట an English hour, వేళ time, period, హాశీలుచేయించుకొను to have duty settled on goods, from హాశీలు (A. حامل) tax, duty, &c. &c. నేతి infl. sing. of నెయ్యి ghee or clarified butter, దుత్త an earthen pot with a small mouth, s. n. చౌకీ (H. چوکی) the post where a guard is stationed, custom house, దాటు to pass, v. a. బంజ్రాతు a peon, s. m. హాజరుచేయు (A. حاضر) to make ready, v. a. తనకిచేయు (A. تنقیح) to examine, to search, v. a. వీసె a weight termed a viss, about three pounds, s. n. పల్లెటూరు a village, s. n. బస్తి (H. بستی) a town, s. n. మర్యాద custom or manner, s. n. ఛసాయించు

(H. چھپاو) to evade, to conceal, v. a. *గిరిగతు* to go round as a patrol, (from *గిరి* a patrol, and *గతు* to wander), *చొప్పకట్ట* a bundle of straw, (from *చొప్ప* the straw of *jonnaloo* or great millet grain, and *కట్ట* a bundle,) *జవాబు* (A. جواب) an answer, s. n. *మణుగు* a maund or Teloogoo weight containing 25 pounds, s. n. *పొగాకు* tobacco, s. n. *యేలాగంటిది* how is it? *చోరిగా* (H. چوري) by stealth, clandestinely, adv. *యెకరారుపడు* (A. اقرار) to confess, *భావందు* (P. خاوند) an owner, master, s. m. *దాఖలుచేయు* (A. داخل) an arrival), to deliver, to give, v. a. *వాజుల్లము* a deposition, s. n. *సరుకు* goods, s. n. *చోరిసరుకులఫారం* the statement of goods smuggled, from *చోరి* (S. چوري) theft, *సరుకు* goods, and *ఫారం* a corruption of the English word form, *తమరుచింత గంచగలందులకు* in order that you may take into consideration, *యందుతో* herewith, with this.

సాయరు దారోగాకు.

శ్రీమహాశయీ ౪ తారీఖున వ్రాసుకున్న అజ్ఞాన్ని అందుతో పంపించిన మల
ఖాఫులున్న దాఖలు అయినవి - వాజుల్లములు వగయిరాలు విచారించగా పా
గాకు భావందు సర్కారు హాశీలు ధపాయిం చవ లెన నేతాత్పర్యం చేతను పాగా
కు చోరి గాబ్తెలో కీసుకొని వెళ్లినట్టు కనపడు తూవున్నది - గనక ముందు మే
ముహుకుం వ్రాయించే పరియంతం మూడు మణుగుల పాగాకున్న అనామతు
గావుంచేది - నేతి భావందు తెలివితక్కువ చేత సరుకు చవుకి దాటించుకొని వెళ్లి
నట్టు కనపడుతున్నది గాని అతనికి సర్కారు హాశీలు ధపాయిం చవ లెనన్న తాత్ప
ర్యం వున్నట్టు కనపడలేదు గనక సడరహా నేతి మీదను వాజెబీహా శీలు వుచ్చుకొని స
రుకుల సామీకియిచ్చి పేసి - అతడు యిక ముందు యీలాగున జరింగించకుండా
వుండగలందులకు ఘట్టి తాకిదు చేసేది.

From the COLLECTOR to the SAYER DAROGAN.

I have received your petition of the 4th instant together with its enclosures, and after having considered the depositions, &c. it is evident that the owner

of the tobacco intended to smuggle that article into the town, with the view of defrauding the Company's duties. I therefore hereby direct you to keep the whole three maunds of tobacco in deposit till further orders. As it is not clear that the owner of the ghee had an intention to smuggle it, but passed the choukee thro' ignorance, you will this time return it to him on the payment of the regular duty, and caution him not to transgress in future.

మలసూఫు (A. ملفوف) an enclosure, s. n. దాఖలులిపు (A. داخل) to arrive, v. n. వఱయిరా (A. وغيره) &c. etcetera, కనపడు to seem, to appear, v. n. ముందు in future, adv. పరియంతం until, till, adv. అనామతు (A. امانت) deposit, s. n. తెలివితక్కువచేత thro' ignorance, lit. by the deficiency of knowledge, వాజిబీ (A. واجب) proper, regular, యికముందు in future, శుట్టి severe, strict, adj. తాకిదుచేయు (A. تذكير) to warn, to enjoin strictly.

మహారాజశ్రీకలకటగుఢార గారిసముఖానకు.

మోతరఫాదారో గా వ్రాసుకున్నలిజ్జి-విన్నపం.

యీపరగణాతాలుకుమచిలీమాపులునుగురించిన్న ౧౦౩౦ శసలీకియజూ
రాదరఖాస్తులుదాఖలుచాయగలందులకుయెనిమిదిరోజులవాయిదావుంచి
౧౪ నవంబరు ౧౮౮౦ సంవత్సరంతారీఖునప్రకటనకాగితంకట్టించిన
మీదట-కిందటిసంవత్సరంఆఖరువరషాలులేనందుచాత - కుంటలుచెరువులు
చాలాయెండిపోయినందునతాతయలినేవాడునలభైరూపాయీలకుదరఖా
స్తుచేసినాడు - యిదిగాకపాలుగుజస్తాలోసదరహిసామేసూరురూపాయీ
లకుదరఖాస్తుదాఖలుచేసినట్టుకచ్చేరిలోవుండేమోతరఫాతెల్లిలవల్లకనపడు
తున్నది - కానివరషాలుతక్కువచాతహాలుసాలునమత్సాయిలువుట్టవన్నసంగతి
వాస్తవమయినందువల్లనున్న - యింతకన్నాయెక్కువదరఖాస్తుమరెవరు
దాఖలుచేసేట్టుకనపడనందువల్లనున్న - సదరహిదరఖాస్తుతమరుమంజూ
రుచెయ్యగలందులకుసముఖానకుపంట్పించినాను - చిత్తగించవలెను.

From a MOTERPHA DAROGAH to the COLLECTOR.

I beg to inform your honor, that a notification was published from the 24th of November last (for a term of eight days), for presenting proposals for renting the fishery of this purganah for the present fusly. As the ponds and lakes are for the most part dried up owing to the failure of rain during the latter end of last year and numbers of the fish in consequence destroyed, only one man, named Tautiah, has offered 40 rupees for the fishery in question, while the moterpha accounts of my cutcherry shew that the same person offered last year 100 rupees. However, as it is true that the fish have been destroyed by the want of rain and there is no likelihood of any person offering more, I send the proposal for your honor's approbation.

మోతరఫా (P. *موترفا*) personal and professional taxes, పరగణా (P. *پارگنا*) a division of a country, తాలుకు (A. *تعلق*) appertaining, belonging to, మచిలీ మావులు (from S. మత్స్య a fish, and A. *ملا* dwelling, abode), fishery, స్న (A. *سن*) a year, ఫసలీ (A. *فصل*) time, season, s. n. యిజారా (A. *اجار*) rent, hire, a farm, దరఖాస్తు (P. *درخواست*) a proposal, an application, s. n. ప్రకటన కాగితం (from ప్రకటన publication, and కాగితం a paper), a proclamation, సంవత్సరం a year, ఆఖరు (A. *آخر*) end, కుంట a pond, తాతయ the name of a man, యిది కాక besides this, సాలుకుజస్తా (P. *سال*) a year, and P. *پشت* past), last year, కచ్చేరి (H. *कचहरी*) an office, or a place destined for the transaction of public business, హాలుసాలు (A. *حال سال*) this year, మంజూరు చేయు (A. *م منظور* approved) to approve.

మోతరఫా దారో గాను.

సీవుయీ నెల గంతారీ ఖున వ్రాసుకున్న అజ్జిలోవుదాహరించిన సంగతులన్ని మేము విచారించి - సీ పరగణా మచిలీ మావులను గురించి తాతయ్య అనేవాడు దాఖలు చేసిన యిజారా దరఖాస్తు మంజూరు చేసినాము గనక అతనికి కవులు యిప్పించి అందుకునకలు మా హజూరుకు పంపించేది. సదర హియిజారా పయి కమును గురించి అతని చేత మోతుబరు మాలుజామీను దాఖలు చేసుకునేది.

From the COLLECTOR to the MOTERPHA DAROGAH.

Under the circumstances stated in your letter of the 10th Instant, I herewith accept the proposal made by the man named Tatiah, for renting the fishery in your purganah, and you will furnish him with the necessary cowle (a copy of which you will forward to my huzoor), taking from him at the same time security for the payment of the sum he engages to pay.

వదాహరించు to point out, to mention, కవులు (A. كُتُب) a lease, a written agreement, s. n. నకలు (A. نَكْل) a copy, s. n. హజూరు (A. حُضْر) presence, s. n. మోతుబరు (A. مَوْثُور) trustworthy, adj. మాలుజామీను (from A. مَال money, and A. ضَامِن security) monied security, s. n.

మహారాజశ్రీకల్పరథార గారి సముఖానకు.

నమ్మకుదారో గా వ్రాసుకున్న అజ్ఞాపనము.

కొరారు మజ్కారులో అయిదు వందల గరిశల పరియంతం వుప్పు నిలవ వున్నది. అవుప్పు యింకా మూడు నెలల వురోజు కేచాల నట్టు క న ప డుతున్నది గ న క ను న్ను - యిప్పుడు వ ర షా కా లంకె ఖ రు అయిన ది గ న క ను న్ను - నమ్మకు సాక్షి మరువు చెయ్యగ లండు లకు శలవు దయ చేయించ వలెను.

పూర్వపు కారెములు - మీటలు బొత్తి గా శిథిలమయిపోయినందున అందుని మిత్తం అరవయి రెండు కట్టించి యిప్పించగ లండు లకు యీ ప ర గ ణా క లాల ఖా నా ముస్తాజరు పేర హుకుమున్న - అవి కారెములు మీటలు గా చేయించగ లం దులకు మజూరీ ఖర్చు నిమిత్తం యిరువయి అయిదు రూ పాయీలు న్నుదయ చే యించ వలెనని జేడుకుంటున్నాను.

యీ నెల - ౧౩ :- తారీఖున తమరు దయ చేయించిన హుకుం సంగతులను గురించి యిప్పుడు విచారిస్తూ వున్నాను గ న క అందు లక యిశ్యయ్యతు తమ చిత్తాన కు విశదం కాగ లండు లకు త్వర గా నేవిన్నపం వ్రాసుకొంటున్నాను - చిత్తగించ వలెను.

From a SALT DAROGAH to the COLLECTOR.

As there are only five hundred garce of salt in store, which will not be sufficient for three months expenditure, and the monsoon is now over, I hope you will allow me to commence the manufacture of that article.

I beg leave to state, that the old pacottas are entirely worn out, and therefore trust you will be pleased to send me an order on the arrack renter of this purganah, for 60 palmira trees; and also to sanction the expenditure of 25 rupees for preparing them for use.

I am at present employed in collecting the information called for in your letter of the 13th instant, which shall be submitted at the earliest possible period.

నమ్మకు (P. نمك) salt, s. n. adj. కొతారు a cotaur, place where salt is manufactured, &c. also a collection of heaps, s. n. వంద a hundred, n. adj. గరిశ a garce, or measure containing 400 Madras marcals, s. n. పరియంతం until, about, adv. వుప్పు salt, s. n. నిలవవుండు (from నిలవ residue, balance, and వుండు to be) to be in store, v. n. యింకా more, adv. నెల a month, s. n. పురోజ్జు (P. فروخت) sale, s. n. చాలు to suffice, v. n. వరషాకాలం monsoon or rainy season, s. n. సొజ్జు (P. ساخت) manufacture, construction, s. n. పూర్వపు (from పూర్వము former time) former, old, adj. కారెము the hollowed trunk of a palmira tree used in irrigating fields, &c. s. n. మీట a lever, s. n. బొత్తిగా entirely, adv. శిథిలమయిపోవు (from శిథిలము feeble, &c. &c.) to be worn out, v. n. తొట్లు plu. of తొడు a palmira tree, s. n. కలాలఖానా (كلالخانه) an arrack farm, s. n. ముస్తాజరు (A. مستاجر) a farmer, a renter, s. m. మజూరి (P. مجوري) hire, cooly, s. n. కయిఫియ్యతు (A. كيفيت) circumstances, account.

మహారాజాదొకల్టరుధొరగారిసముఖానకు.

నమ్మకుదారోగావ్రాసుకున్నలజ్జెవిన్నపం.

కొతారుమజూరులోనమ్మకుపండించే భూములయొక్క తరహాలున్న

నమ్మకుపండించేత్రమమున్ను - ఖుల్లసు గా తెలియచెయ్యవలసినదని కిందటి నె
ల - ౧౩ - తారీఖున హుకుందయ చేయించినారు గనక అందును గురించిన సంగ
తులు తమకు విశదం కాక అందులకు యీ కింద వ్రాసుకుంటున్నాను - కాబట్టి చిత్త
గించవలెను.

యీకా తారులో నమ్మకుపండించే భూమి తియ్యవెలిగైతైర అనిన్ని - చవిటి
వెలిగైతైర అనిన్ని రెండు విధాలు - తియ్యవెలిగైతైర భూమిలో శ్రేష్ఠమయిన
తెల్లపుప్పు పండుతున్నది - చవిటి వెలిగైతైర భూమిలో పం దేవుప్పు జబ్బు గావుంటు
న్నది - వరషా కాలం తిఖరు అయియండలు ముదిరినట్టు గా నేవు ప్యమా సము
లో సాబ్బు మరువు చెయ్యడమవుతున్నది - గనక - మళ్లలో వరషా కాలములో ప
డ్డపూడిక మున్నముందు గాలియించి మళ్లు బాగు చేయించి - మరు నాడు మళ్లు బా
గా నా సేని మిత్తంకొంచం గా నీరు కట్టి - ఘట్టు పూసి - మూడో నాడు అంగుళ
న్నరలో తున గరిక చెక్క తో తవ్వి నాయం కాలం పే శల అంగుళంలో తున నీరు పె
ట్టుతున్నారు - నాలుగో రోజు మొదులు కుని తొమ్మిదో రోజు పరియంతంతులా
జులవర సగా తొక్కు తారు - తొమ్మిదో రోజున - అంతకు పూర్వ మేకాలు
ములలో యండల చేత కాగివున్న నీరు అంగుళంలో తున మళ్లకు కట్టుతున్నారు - ఐ
మ్మట నాలుగు రోజులకు యెర్ర గా కొంచం నీరు తోవుప్పు - నూగు గా పండుతున్న
ది - ఆది మొదులు కొని నాలుగు రోజుల పరియంతం మళ్లు బా గా తొక్కి తిరిగి సద
ర హి నీరు కట్టుతున్నారు - అటు ఐమ్మట నాలు గు రోజుల కు వుప్పు బాగా పండుతు
న్నది - యిరువయి మూడో రోజు మొదలు కొని యిరువయి అయిదో రోజు పరి
యంతం మూడు రోజులు సద ర హి వుప్పు అంట బడి పొయ్యెలా గున బల్లలతో దిమ్మ
సాచేసి - వఖి అంగుళంలో తున తిరిగి నీరు కట్టుతారు - నాలు గో రోజు వుదయా
న వుప్పు తీసువస్తున్నది - గనక - పాతిక అంగుళం నీరు వుండ గా చాప ఘట్ట మీదికి
తీసి రెండు రుగా ముల పరియంతం ఆ రేలా గున యెండనిచ్చితరు వాత భరంతుది
బ్బుల మీద నుపది హేను గరిక లకు స రిప దేలా గున గెంట్ల పోసి వరషాల వల్ల వుప్పు
జాయా కాకుండా అవురు గడ్డితో గెంట్ల సేస్తారు - గనక యీ సంగతులు తమచి
త్తానకు విశదం కాక అందులకు విన్నపం వ్రాసుకున్నాను చిత్త గించవలెను.

From a SALT DAROGAH to the COLLECTOR.

In obedience to the instructions contained in your letter of the 13th ultimo,

to furnish a detailed account respecting the mode of manufacturing salt, together with the description of the soil on which it is produced, I beg leave to state the following circumstances for your information.

The soil on which salt is manufactured in this cotaur, is either red or brown earth. The former produces the finest and whitest salt, and the latter that of an inferior kind. The manufacture generally commences in the month of January, as soon as the rains are over, and the weather becomes warm. The pans are first cleansed from the mud and dirt, which may have collected in them during the monsoon; on the next day a small quantity of water is introduced to moisten the soil, and then ridges are raised between the pans. On the third day the pans are dug an inch and a half deep with a kind of spade, and in the evening an inch of water is let into them. From the fourth to the ninth day, the pans are trod down crossways. On the ninth, another inch of water (already well heated by the sun in the reservoirs) is admitted. In the course of four days, a small quantity of salt of inferior quality will be produced, mixed with brackish water. The pans are again well trod down for four days and then water is let in, which in four days more will produce good salt. From the 23d to the 25th day, the pans are beat down with rammers until the salt is entirely destroyed, when water is again admitted to the depth of an inch. Early on the fourth day, or the 29th from the commencement, the salt is fit to be taken out when the water in the pans is a quarter of an inch deep. It is then strewed on the banks to be dried for six hours, after which it is placed on platforms, in heaps of 15 garce each, which are covered with straw to prevent damage from the rains.

పండించు *to cause to ripen or produce, to manufacture as salt, &c. v. a.*
భూమి *the earth, s. n.* తరహా (A. طرہ) *a kind, a sort, s. n.* శ్రమం *process, method, s. n.* యావత్తు *all, the whole, s. n.* ఖుల్లసుగా (A. خلوص) *plainly, adv.*
తియ్యవెలిగెత్తెర *red kind of earth, s. n.* చవిటివెలిగెత్తెర *brown kind of*

earth, s. n. విధము sort, kind, s. n. జబ్బు inferior, also negligence, s. n. ఆఖరు (P. آخر) end, conclusion, s. n. యెండలుముదురు (from యెండ the sunshine, and ముదురు to mature) the weather to grow warm, v. n. పుష్యమాసము the tenth Teloogoo month (Dec. - Jan.), మురుపు (P. شروع) the beginning, commencement, s. n. మట్లు plu. of మది a bed or pan, also a paddy field, s. n. పూడి కమన్న (from పూడ్చు to fill up, and మన్న mud) the mud collected in a pit, &c. తీయించు to cause to take out, v. caus. నాను to be soaked or steeped, v. n. నీరుకట్టు (from నీరు water, and కట్టు to tie,) to admit water, v. com. ఘట్టుపూయు (from ఘట్టు a bank or ridge, and పూయు to daub or plaster) to raise banks, com. v. అంకుశన్నర (from అంకుశము an inch, and అర half) an inch and a half, లోతు deep or depth, కరిక చెక్క a kind of spade, s. n. తులాజులవర సగ్గా (from తుల the breadth of any thing, and అజు the length of any thing, &c.) crossways, adv. తొక్కు to tread down, v. a. కొలిమి a reservoir for holding water from swamps to be let into pans to produce salt, s. n. యెర్ర గా red, ind. నూగు first appearance or sign of any thing, s. n. అంటబడిపోవు to be destroyed by trampling, v. a. బల్ల a rammer used in beating down roads, &c. దిమ్మసాచేయు to beat down, v. a. తీత (from తీయు to take out) the act of taking out, పాతిక a quarter, చాపఘట్టు a bank on which salt is placed immediately after it is taken out of the pans, s. n. ఆరు to be dried, v. n. యెండని చ్చు to place in the sun, v. a. భరంతుదిబ్బ a platform or large mound of earth on which salt is heaped, s. n. కెలి a heap of salt, s. n. జాయా (P. ضياع) loss, damage, s. n. అవురుగడ్డి long grass generally used as thatch, s. n.

నమ్మకుదారో గాకు.

సీవుకిందటినెలలో ప్రాసుకున్న రెండుఅజ్జులున్న దాఖలుఅయినవి - అం
దులో నమ్మకుసాబ్బునుగురించి వ్రాసిన క్రమంయూ వత్తున్న - బహుయుక్తము
గాకన పడుతున్నదిగనక హాలుసాలునసాబ్బుమరుపుచెయ్యగలందులకుశలవుయి
చ్చదమయినది - కాబట్టికొరారుమజ్జూరులోరోజుకు - రేపు గకియెందరు
పనిచేసేదిన్ని - యెంతమాత్రంపుప్పుపం దేదిన్ని - విభజనగా కెలి కేలాగునరో

జుబకీరుమాహజూరుకు పంపిస్తావుం డేది - మరిన్ని - కారెము లుమీటలని
మిత్తంరిరవయితాల్లు సరంజాముచేయించగలందులకుపరగణాకలాలఖానా
ముస్తాజరు పేర వ్రాయించిన హుకుమున్న - అవిఖాగుచేయించగలందులకు
మజారిఖిచునిమిత్తంయిరువయిలయిదురూపాయలున్నయిందుతోపం
పించినాముగనకముట్టిన సంగతిమాకురిపోటుచేసేది.

From the COLLECTOR to a SALT DAROGAH.

I have received your two letters of last month, and as the process of manu-
facturing salt therein detailed is satisfactory, you are hereby permitted to
commence the manufacture of that article for the present fusly. You will
furnish me with daily reports of the quantity of salt produced in each division
of the cotaur, specifying the number of people employed. I send an order on
the arrack renter of the purganah for 60 palmira trees to make pacottas, and
25 rupees to defray the charges attendant on preparing them for use ; the receipt
of which you will acknowledge.

కిందటి (from కింద below) former, last, adj. యుక్తము satisfactory, proper,
right, adj. n. రేవు a certain division of the salt pans, also a shore, a ford,
s. n. విభజనగా separately, distinctly, adv. రోజుబకీరు (from రోజు a day, and
బకీరు report) daily report, s. n. సరంజాముచేయు (P. سراجا) to provide,
to supply, ముట్టు to reach, to arrive, v. n.

మహారాజశ్రీలకటరుధారగారిసముఖానకు.

పరగణామీను వ్రాసుకున్న అర్జి విన్నపం.

పరగణామజూరులో తొలకరివర పాలుకురికినందున ఆయా గ్రామముల
యితుల అక్కడ కడవునా సవిత్త నాలు వేసినారు - జొన్న - వరివగయి రాతరద్దూడు
మరువుకావలగినందుకు రయితులకు త కావి యిప్పించవలగివుంటున్నదిగనక
అందున గురించి లిరువేలరూపాయలున్న - కోట్లు - కావల - చెరువులు అప్పు

దప్పుడుమరమ్మతుచేయించగలందులకురెండుపే అరూపాయలున్నదయచే
యించవలెననిపేడుకుంటున్నాను - దివ్యచిత్తానకులేవలెను.

From a REVENUE AUMEEN to the COLLECTOR.

In consequence of rain having fallen in this purganah, the ryots of the different villages have already commenced the cultivation of the poonasa crop ; but as it is necessary that advances should be made to enable them to prepare for that of the jonnaloo, paddy, &c. I beg you will be pleased to send me 6,000 rupees to be given to them as tuccavi, and also 2,000 rupees for the occasional repairs of tanks, &c.

అమీను (A. اُمِين) a native collector, vide appendix, తొలకరి the first season of rain, s. n. కురియు to rain, v. n. ఆ that, this pronoun is reduplicated, and the latter word is changed into యా according to the rules of sundhi, and conveys the meaning of the English words respective, individual, గ్రామము a village, s. n. రయతు (A. ريت) a ryot or peasant, a tenant of land, s. m. అక్కడ there, this word being repeated signifies here and there, adv. పునాస the poonasa crop, vide appendix, విత్తనము a seed, s. n. జొన్న the jonna grain or great millet, s. n. పరి paddy, s. n. తరద్దుడు (A. تدر) cultivation, vide appendix, తకావి (A. تقاوي) advances of money for cultivation, s. n. వెయ్యి thousand, adj. కోడు a rivulet, the branch of a river, s. n. కాలవ a nullah, a water-course, s. n. మరమ్మతు (A. مرمم) repair, mending, s. n. దయచేయు to favour with, to be merciful, v. a.

మహారాజాజ్ఞాకలకటరుధారగారిపముఖానకు.

పరగణాలమీనుప్రాసుకున్నఅర్జివిన్నపం.

తమరుదయచేయించినతకావిరూపాయలరయతులదారునాదారువిచారించియేయేరయతులకుయెంతతకావియిప్పించవచ్చునో - ఆప్రకారంయిప్పించినాండ్లచాతపుచ్చుకున్నపత్రములుయందుకోపించినాను - కొత్తగా

వచ్చినరయితులున్న-కొత్తపొలాలు సేవ్యంచేసేరయితులున్నమామూలుపా
క్షకం పెయెక్కు వపాళ్లుయిప్పిస్తేవిస్తరించి సేవ్యంచేస్తామని దరఖాస్తులుదా
ఖలుచేసినారు - గనక - ఆదరఖాస్తులు పంపిస్తేనిలందు నగురించిచిత్తంవచ్చి
నట్టుపాటుపందయచేయించవలెననివేడుకుంటున్నాను.

సాలుగుజస్తాకం పెయేరయితుయెక్కువ సేవ్యంచేసినదిన్నియేరయితుత
క్కువ సేవ్యంచేసినదిన్నితమచిత్తానకువిశదంకాగలందులకుపునాసతరద్దా
దుఫారంయిందుతోపంపిస్తేని - దాఖలుచిత్తగించవలెను.

From a REVENUE AUMEEN to the COLLECTOR.

After proper investigation, I have advanced the money you were pleased to
send me as tuccavi, to the different ryots, according to their necessities, and
have in return taken bonds from them, which I have now the honor to send for
your inspection. I also forward some proposals which have been presented to
me by newly-come ryots and others wishing to till new lands, engaging to
carry on cultivation to a great extent, provided they are allowed more favour-
able shares than usual, regarding which I request your honor's orders.

I enclose a statement showing the quantity of land cultivated for the poonasa
crop by each inhabitant, more or less than last year.

దారు (P. *طاش* to have) rich, wealthy, adj. నాదారు lit. not possessing,
poor, helpless, adj. పత్రము a bond, s. n. యందుతో herewith, with this, కొత్త
new, adj. పొలము a field, s. n. సేవ్యము cultivation, agriculture, s. n. మా
మూలు (A. *مأول*) usage, custom, s. n. పాలు ryot's share, s. n. యెక్కువ
much, more, ind. తక్కువ less, ind.

పరగణాఅమీనుకు.

నీవుయినెల - ౫ - తారీఖున ప్రాముకున్న అజ్జిన్ని అందులమలపూవులున్న
దాఖలుఅయినవి.

నీవు హజారుకుపంపించినతకావిపత్రాలుమేముతనకిచేయించినంతల్లోకా

న్నిష్ఠలలో మోతు బరు ర యితులకు విస్తారంత కావియిచ్చినట్లున్న - నాదా
లు అయిన ఆసామిలలో కొందరికి స్వల్పం గా యిచ్చినట్లున్న క న పడుతూవు
న్నది - యింతే కాకుండా యీ విషయమయి కొందరు ర యితులు యిచ్చుకున్న ఫి
ర్యాదుల బేజీలు ఆరున్న యిందుతో సేవ ద్వికి పంపిస్తామి - యిందుకు నీనడవడిని గు
రించి మాకు సమాధానమయ్యేటట్లు అతి త్వర గా జవాబు వ్రాశి పంపించేది.

కొత్త పాలాలు సేవ్యం చేసే ర యితులు అయిదు సంవత్సరముల పరియంతం వుట్టి
వఖంటికి పదిహేడుం పాలు కావలసిన దని దరఖాస్తులలో వ్రాసుకుని వున్నారు -
కాని మొదట వాండ్లు విస్తారం మెహనతు చేసి పాలాలు అయిదు ఆరు చాళ్లు దున్న
వలసి వున్నది గనక మొదట వఖ సంవత్సరానికి వాండ్ల దరఖాస్తుల ప్రకారం జరి
గించవచ్చును - మరుసటి సంవత్సరం నుంచి సంవత్సరానికి తూమె దువంతున
పాలు తగ్గించి అయిదు సంవత్సరాలు అయిన తరువాత - ఆ పాలాలు క దీంపాల
ములలో దాఖలు చేసి అంతటి నుంచి మా మూలుపాళ్లు నిర్ణయించవలసి వుం
టున్నది గనక ఆ ప్రకారం కవులు యిచ్చేది.

కొత్త గావచ్చిన సాయ కారీ ర యితుల దరఖాస్తులు మంజూరుచాయడమయిన
ది కాబట్టి వాండ్లకు వుట్టి వఖంటికి పన్నిద్దం పాలు నిర్ణయించి కవులు యిచ్చేది.

From the COLLECTOR to the REVENUE AUMEEN.

I have received your arzee of the 5th instant, together with its enclosures.

On examining the bonds sent by you to me, as given by the ryots for the tuccavi granted to them, it appears that in some instances large advances have been made to the richer inhabitants and too little to several of the poorer class. I herewith transmit six arzees which have been presented to me, complaining on the subject, and you will furnish me as speedily as possible with a satisfactory explanation of your conduct.

The inhabitants who wish to bring new lands under cultivation demand 15 tooms per pooty (or 75 per cent.) for five years, but as it will only be trouble-
some at first by obliging them to plough the fields five or six times over, you may give them cowles allowing them the required share for the first year, reducing it one toom per pooty each succeeding year, until the expiration of the term

when the land will be included in the old lands of the village and the shares fixed as usual.

I approve of the proposals of the newly-come ryots, to whom you will grant cowles, fixing their shares at 12 tooms per pooty.

హజారు (A. هزار) the presence, s. n. త కావిపత్రము a bond given by the ryots for advances granted to them, s. n. తనకిచ్చేయు (A. جستجو) to search, to examine, v. a. మోతుబగు (A. مستور) respectable, trustworthy, adj. స్వల్పము little, adj. యిం లేకాకుండా besides this, యీవిషయమయి in this respect, ఫిర్యాదు (P. فرياد) a complaint, s. n. నడవడి (from నడుచు to behave) behaviour, conduct, s. n. సమాధానము satisfaction, s. n. చఖటి one, num. యింటికి dat. sing. of యిల్లు a house, added to cardinal numbers to denote the words each, and lat. per, పదిహేడుం fifteen tooms, మేహనతు (A. مہنت) exertion, labour, s. n. చాలు a furrow, s. n. దున్న to plough, v. a. మరు సటి next, other, adj. తూమెడువంతున at the rate of one toom, comp. of తూము a certain measure, twenty of which make a pooty, and ఏడు at the rate of, vide r. 103, తగ్గించు to reduce, v. a. కడీంపొలాలు old lands, vide appendix, పాయకారీ a temporary tenant, s. m. vide appendix, పన్నిద్దుం twelve tooms.

పరగణాలో మిను ప్రాసుకున్నలిజీ-విన్నపం.

యీపరగణాలో పయిల్ మొక్క పెంపున్న - వాటివాటివయిలినిస్సిలో
గడ ప్రాసుకునివుంటిని - కానిత దారభ్యా - పరగణములు లేకపోయినందున చె
రువులలో నీళ్లు రావడముకు సదుపాయం లేకబొత్తి గాయెందిపోవడమువల్లవరి
పంటసగుండుమట్టుకులిక్కరకురాక చెడిపోయినది - తరివర్తనసగుమున్నుధలా
నకురానట్టుతోస్తున్నది.

నీరుతక్కువచాతజొన్నకొంతమట్టుకుబొందుపోయినది - యిదిగాకముం
డుకాబోయ్యేపయిరతరద్దూదుకుపోలాలుదుక్కిరాకసునీభవించివున్నవి - మ
రిన్ని - యిప్పటికాలవయిలిచూడగాయింతటితోవరషాకాలంలిఖరయిపో
యినట్టుకనపడుచూవున్నది.

రయితులు వ్యవసాయపు ఖర్చులు విస్తారముగా పెట్టుకుని - దేహయాసపే
ర్చందుకుతమ మేహన తుల్యకరకు రాకపోవడంవల్ల బహువిచారపడుతున్నారు.
కాబట్టి యీసాలునవాండ్లకు సర్కారువారు యిచ్చినత కావియెంతమాత్రంతి
గ్గివసూలుకానేరదు - యదిగాక ముందుసాలుకువాండ్లు వ్యవసాయంచెయ్య
గలందులకు సరకారువారు మిక్కిలి సహాయంచాయవలసి వుంటున్నది గనక త
మచిత్తానకు విశదంనిమిత్తం వ్రాసుకున్నాను చిత్త గించవలెను.

From a REVENUE AUMEEN to the COLLECTOR.

I beg leave to inform you, that no rain has fallen since my former reports relative to the growing state of the crops in this purganah. As most of the tanks are perfectly dry and there are no means of supplying them with water, one half of the paddy crop has been already destroyed, and there is every reason to fear the failure of the rest.

A part of the jonna grain is turning white from want of water, and the ground is so hard that it is impossible for the people to plough for the pyra crop; and the appearance of the weather seems to indicate that the monsoon is over.

The ryots, who have been put to great trouble and expense in cultivating their fields, are much distressed at finding their labours prove fruitless, and I fear we shall not be able to recover from them even the advances made at the commencement of the year, besides which they will require great assistance to enable them to carry on next year's cultivation.

పయిరు *growing corn*, s. n. పెంపు (from పెంచు to bring up, to increase) increase or improvement, s. n. వయిఖరి the manner, the state, s. n. లోగడ formerly, adv. తదారభ్యా since then, బొత్తిగా entirely, adv. పంట (from పండు to ripen) a crop, s. n. ససుము half, adj. అక్కరకువచ్చు to be serviceable, v. n. చెడిపోవు to be destroyed, v. n. బొందుపోవు a crop to become white or dried up from want of moisture, v. n. పయిర the pyra crop, vide appendix, పొలాలుదుక్కిరాక సునీభవిచివున్నవి the fields are so hard that it is impossi-

ble to plough them, comp. of పొలము a field, s. n. దుక్కి ploughing, ఘనీభ
 వించు to become hard or solid, &c. &c. వ్యవసాయము agriculture, cultiva-
 tion, s. n. ఖర్చు పెట్టుకొను (A. خرچ) to be put to expense, v. n. దేహయా
 సపడు to suffer trouble, (from దేహము body, ఆయాసము labour, trouble)
 మేహనతు (A. مِهْنَت) labour, s. n. సరకారు (P. سركار) the government, s. n.
 వసూలులివు (A. لِو) to be collected, v. n. సహాయం assistance, aid, s. n.

మహారాజ ప్రకటనలకడగుధొర గారి సముఖానకు.

కాపులు వ్రాసుకొన్న అర్జీ విన్నపం.

మేము బహుది నాలనుంచి మా గ్రామానికి సమీపముగావుండే పొలాలలో
 ఆసామీ ౧ కిపాతికకుంట - అరకుంట - చొప్పున గుత్తులు - వంగలు వగయిరా
 లు - వేసుకుని అందున గురించి సరకారుకు పన్నుయివ్వకుండా అందుల ఫలం
 నుభవిస్తూవుండేవారము. హాలుసాలున వాటికి మేము పన్నునిన్నయించుకుం
 టేనే కాని యీ చెట్లు వేసుకోనివ్వడం లేదని యీ పరగణాలో మీను ఆటంకం
 చేసినాడు - వ్యవసాయం చేసేయడం గ్రామ ఖర్చులు వగయిరాలు మాకు
 చాలా తగులుబడి అవుతున్నవిగాన కయిదివరకు యెన్నడూ సదర హిషన్నునిన్న
 యించలేదు - కాబట్టి - మా సంగతి తమరు చిత్తగించి పయిన వుదహరించిన బాబ
 తుపన్ను అక్కరలేకుండా కొట్టివేలేలాగున వుకుందయచేయించవలెనని వేడు
 కుంటున్నాము - దివ్యచిత్తానకు లేవలెను.

From the Ryots of a village to the Collector.

For a length of time past, we have each of us been in the habits of cultivat-
 ing pumpkins, brinjals, &c. in a half or quarter coonta of ground near our
 village and of enjoying the produce thereof without paying any thing to the
 circar; but this year the Aumeen of the purganah has refused to allow us to
 plant these vegetables unless we agree to pay an assessment on them. As in the
 process of agriculture we incur great expense on account of village charges, &c.
 this assessment has never yet been levied; we therefore beg you will take our
 case into consideration and order the tax on the items aforementioned to be
 struck off.

బహు much, దినము a day, s. n. సమీపము vicinity, s. n. ఆసామీ (A. اسمي) a person, an individual, s. m. పాతిక a quarter, adj. అర half, adj. కుంట a certain measure of land, vide appendix, చొప్పున according to, at the rate of, adv. కుమ్మడి of or belonging to a pumpkin, adj. వంక of or belonging to brinjals, adj. అందుల thereof, ind. ఫలం the fruit or produce, s. n. అనుభవించు to enjoy, v. a. పన్ను tax, assessment, s. n. కాని unless, conj. ఆటంకంచేయు to hinder, v. a. వ్యవసాయం agriculture, s. n. గ్రామఖర్చు village charges, vide appendix, తగులుబడిలివు to incur expense, v. n. అక్కర లేకుండా without requiring, బాబతు (A. باب) an item, s. n. కొట్టివేయు to strike off, v. a.

మహారాజశ్రీకలకటరుదోరగారిసముఖానకు.

పరగణా ఆమీను ప్రాసుకున్న అర్జీ విన్నపం.

మూలీ మొకద్దమాను గురించిన స్కార్గున వుకల్ఫ - గ్రామమి రాశీదార్లు విచారించే పనులున్న - రయతులయొక్క అహవాలున్న - పరగణా మజూకూరు కయిఫీయ్యతున్న ఖుల్లసు గా తెలియచెయ్యవలసినదనియినా నెల- ౧౦ - తారీఖు నడయచేయించినవేళకుం ప్రకారంతమచిత్తానకు విశదంకా గలందులకు యీ కింద ప్రాసుకుంటున్నాను.

యీ పరగణాకి వార్డు సమేతుల రవయిలియదు గ్రామములు - వాటిలో ఆరు సర్వార్వ హారములున్న - మూడు బిల్తీత్తి అగ్ర హారములున్న - రెండు కట్టుబడి అగ్ర హారములున్న - మూడు బిల్తీత్తి మొఖాసాలున్న - రెండు కట్టుబడి మొఖాసాలున్న - గాక తతిమ్మానల భైతొమ్మిది ఫక్తుల మాసీ గ్రామములు - పీటివల్లసాలుకు - యీ భైవేల రూపాయలు శిస్తు అవుతున్నది - పీటి గొప్పకొంచముల వరసను - గ్రామం ౧ కిముఫయిలీసా మీలు మొదలుకుని నూటిపరియంతంకదీంరయతులు వుంటున్నారు - పీండ్లలో మోతుబరులీసా మీలకు ఆసామీ ౧ కి యెనిమిది విడిచి కట్టరకలు మొదలుకుని - పన్నెండు పరియంతమున్న - మధ్య స్థమయిన ఆసామీలకు మూడరకట్టరకలు మొదలుకుని - ఆరింటిపరియంతమున్న - నాదారులీసా మీలకు వైకయెద్దు - వెంటి అరకయీ ప్రకారం వున్నవి.

యీనాదారురయితులు-యితరులసహాయం లేనిదితమపొలాలుదున్నకోలే
రుగనకమరివకరయితుకుతాముసహాయులయితితనిపొలాలుదున్నితితనితిర
కలచేతతమపొలాలుదున్నించుకుంటున్నారయివిషయమందుచైకరిపుప
కారంపుకరికిపరస్పరంపుంటున్నది-గనక-యెవరిపొలాలోపందినపంటవారే
అనుభవిస్తున్నారు.

పెద్దకాపులియినవాడుగ్రామవ్యవహారంయావత్తువిచారించడమున్న-ర
యితులలోపుట్టేకలతలుతానుపరిష్కరించడమున్న-పోలయిసుపనులుచూ
డడమున్న-మరిన్ని-తనగ్రామములోజమకావలసినసర్కారుపయికంవ
సూలుచేసితిమినువద్దికిపంపిస్తూవుంటాడు-గ్రామకరణం-పెద్దకాపు
లోకలికివ్యవహారంవిచారిస్తూ-అయారయితులయొక్కవ్యవసాయపులెళ్ళిలు
న్న-యికాలిందునుగురించినకమాయముయావత్తున్న-వ్రాస్తూవుంటా
డు-వీండ్లతోకూడా-వడ్లవాడు-కమ్మరి-కుమ్మరి-చాకలి-మంగలి-మాదిగ
వాడు-వెట్టివాడు-ప్రాయశాస్త్రతిగ్రామములోనున్నవుంటున్నారు-వీం
డ్లుచేసేచాకిరనిమిత్తంవీండ్లకుమాన్యాలియినా-పుభయరాశినికయిల్లవద్ద
మేరలులియినా-జరుగుతూవుంటున్నవి.

సర్కారుకుదస్తులియ్యేనానాదినసుపంటలున్న-నాలుగుతరగతులుగా
యేర్పడివున్నవి-అందులోమొదటిదిఅనగాపల్లములోఅన్నివిధములయినవ
రిమహాసూలున్న-రెండోదిమొట్టలోజొన్నలు-నువ్వులు-అముదాలు-చి
ట్టాముదాలు-ప్రత్తి-మొక్కజొన్న-కందులు-శనగలు-పులవలు-పె
సలు-మొదలయినమేరకజినసులున్న-మూడోదిజరీబులోపాగాకు-మిరి
చి-పసుపు-వెల్లుల్లి-నీరుల్లి-చిరగడం-మొదలయినవిన్ని-అవుతున్నవి-నా
లుగోదిఫలవృక్షాలుఅనగాకొబ్బరిచెట్టు-వెలగచెట్టు-కుంకుడుచెట్టు-చింతచె
ట్టుమొదలయినవి-నల్లవరిశివాయతతిమ్మవరిమహాస్సూలుకుచెరువులు-కా
లవలువగయిరాలనీటిరిసరాచాలాకావలశివుంటున్నది-మేరకజినసులు
యావత్తుఅప్పుడప్పుడుకురిశేవరషములవల్లనున్న-మంచువల్లనున్న-పండు
తున్నవి-జరీబుకుమోటలతోనూతులలోనుంచినిల్లుతోడుతారు-యీపంటల
న్నిఫలానకువచ్చినట్టుగానేఅంచనాదాలుఅంచనాచూచినతరువాతరయి
తులుమహాస్సూలుకోగికుప్పలువెయ్యడముకుశలవుయివ్వడమవుతున్నది-అ

టుపిమ్మట కయలుదాల్చును దగ్గర వుంచుకుని గల్లకయలు చేయించి సర్కారు
అంబారానకు అర్జునాజారీధరల ప్రకారం రయతుల వద్దపయి కంవనూలుచె
య్యదమవుతున్నది - గనక - చిత్తానకు విశదం నిమిత్తం మనివి ప్రాసుకున్నాను - చి
త్తగించవలెను.

From a REVENUE AUMEEN to the COLLECTOR.

In obedience to the instructions contained in your letter of the 10th instant, to give you a full account of the various duties performed by the circar and village servants as regards revenue management, together with the circumstances of the ryots and the state of affairs in this purganah ; I beg leave to state the following circumstances for your information.

There are in this purganah 65 villages inclusive of their hamlets, of which six are surva, three bilmucta and two cuttabudy agraharams, three bilmucta and two cuttabudy mocassahs, and the remaining forty-nine are under the immediate management of the circar, paying a sist of 50,000 rupees per annum. The ryots residing in each of these villages may (in proportion to its extent) be computed at from 30 to 100. The richest of these possess from 8 to 12 ploughs, for which they have a change of bullocks ; the middling class have from 3 to 6 ploughs with a pair of bullocks ; and the poor have one plough or so, and sometimes only one bullock.

The latter are not able to till their lands without the assistance of others, they therefore help a neighbour in the cultivation of his lands and in return receive the aid of his ploughs in the tillage of their own. As the obligation of each in this respect is reciprocal, each man's crop remains his own.

The pedda caupoo or head inhabitant has the general superintendence of the affairs of the village, settles the disputes between the inhabitants, attends to the police and collects the revenues within his village, which he remits to the aumeen. The curnum or village accountant acts in conjunction with the head inhabitant, keeps the accounts of each ryot's cultivation and registers every thing connected with it. These, with the carpenter, iron-smith, potter, washer-

man, barber, chuckler and vettyman, form the establishment of almost every village. They are remunerated for their services by small portions of privileged lands, or by fees from the gross produce.

The various productions of the earth from which the revenues are derived, may be divided into four classes: 1st, the pullum or wet produce, which includes all kinds of paddy; 2dly, the metta or dry produce, which consists of jonna, gingely oil seed, lamp oil seed, castor oil seed, cotton, indian corn, dhol, bengal gram, horse gram, green gram, and all other kinds of dry grain; 3dly, the jureeb or horticultural produce, comprising tobacco, chillies, turmeric, garlick, onions, sweet potatoes, &c.; 4thly, pullu vretchaloo or produce from trees, including the cocoa-nut, wood-apple, soap-nut, tamarind and other kinds of trees. All paddy, the black kind excepted, requires constant irrigation from tanks, rivulets, &c. The metta crop is brought forward by the periodical rains and dews, and the jureeb is watered by means of pacottahs from wells. When the crops are ripe they are first estimated by anchanadars, and then the ryots are permitted to reap and store them: shortly afterwards, the grain is measured in the presence of kyldars, and the value of the circar's share is collected from the ryots at its average selling price.

మాలీ (P. مال) revenue, vide appendix, మొకద్రమా (A. محاسبه) affair, business, s. n. నవుకరు (P. نوکر) a servant, s. m. మిరాశీదారుడు the holder of an heritage, here applied to village servants, vide appendix, అహవాలు (A. احوال) state, circumstances, s. n. శివారు a hamlet, s. n. సమేతు together with, inclusive of, adv. సర్వా గ్రహారము a village granted for charitable or religious purposes free from all rent, vide appendix, బిలుమత్తలి గ్రహారము a village granted at a certain fixed assessment, vide appendix, కట్టుబదిలి గ్రహారము a village granted at a rent which varies with the produce, vide appendix, మొఖాసా a village granted for past or expected services, vide appendix, తరిక్తూ (A. باقی) remaining, rest, adj. నలభై forty, adj. ఫల్తు (A. بقیه) wholly, entirely, adj. అమానీ (A. امانی) trust, charge, what is under charge of a collector on the part of the government, vide appendix, శిస్తు assessment on lands, &c.

పుకొంచములవరసను *in proportion to the size*, కడిం (A. قديم) *old, ancient*,
 vide appendix, విడిచికట్టరక (from విడుచు *to leave, to cast off*, కట్టు *to tie*, and
 అరక *a plough*) *a plough with a change of bullocks*, s. n. మధ్యస్థము *middling*,
 adj. అరకట్టరక *a plough with a pair of bullocks*, s. n. దున్ను *to plough*, v. a.
 పరస్పరము *mutual, reciprocal*, adj. పెద్దకాపు *a head inhabitant*, s. m. వ్యవహా
 రము *public affairs*, s. n. కలత *disturbance, quarrel*, s. n. పరిష్కరించు *to*
decide, to adjust, v. a. మరిన్ని *and, also*, conj. జమ (A. جمع) *collection*, s. n.
 పయికం *money*, s. n. కరణం *a village accountant*, s. m. vide appendix, లెఖ్క
an account, s. n. యావత్తు *all*, adj. కమాయము (P. كمايش) *management of*
affairs, s. n. వడ్లవాడు *a carpenter*, s. m. కమ్మరి *an iron-smith*, s. m. కుమ్మరి
a potter, s. m. చాకలి *a washerman*, s. m. మంకలి *a barber*, s. m. మాదిగవాడు
a chuckler, s. m. వెట్టివాడు *a vettyman*, s. m. ప్రాయశా *for the most part*,
 ind. చాకిరి (P. چاكري) *service*, s. n. మాన్యము *a grant of land*, vide appendix,
 అయినా *either, or*, conj. వుభయరాశి (from వుభయ *both*, and రాశి *a heap*)
a heap of grain containing both the government and ryot's share, s. n. కయిలు
measurement, s. n. మేర *fees in kind*, vide appendix, దస్తు (P. دست) *collection*,
 vide appendix, దినుసు *a kind, a sort*, s. n. తరగతి *a class, a sort*, s. n. యేర్ప
 దివుండు *to be established or fixed*, v. n. మొదటిది *first*, num. అనగా (from
 అను *to say*) *that is to say, viz.* పల్లము *wet land*, s. n. వరి *paddy*, s. n. రెండో
 ది *second*, num. మెట్ట *dry land*, s. n. నువ్వులు *gingely oil seed*, s. n. ఆముదాలు
lamp oil seed, s. n. చిట్టాముదాలు *castor oil seed*, s. n. ప్రత్తి *cotton*, s. n. మొ
 క్కజొన్న *indian corn*, s. n. కందులు *dholl or pigeon pea*, s. n. శనగలు *bengal*
gram, s. n. వులవలు *horse gram*, s. n. పెసలు *green gram*, s. n. మేరకజినుసు
 (from మేరక *the high land*, and జినుసు (جنس) *articles, things*) *dry grains*,
 s. n. మూడోది *the third*, num. జరీబు *horticultural produce*, s. n. పాగాకు
tobacco, s. n. మిరిచి (میرچی) *the chilly*, s. n. పసుపు *turmerick*, s. n. వెల్లుల్లి *gar-*
lick, s. n. నీరుల్లి *onions*, s. n. చిరగడం *sweet potatoes*, s. n. ఫలవృక్షాలు *fruit*
trees, s. n. కొబ్బరిచెట్టు *cocoanut tree*, s. n. వెలగచెట్టు *the wood-apple tree*,
 s. n. కుంకుడుచెట్టు *the soap-nut tree*, s. n. చింతచెట్టు *the tamarind tree*, s. n.
 నల్లవరి *the black paddy*, s. n. శివాయ (A. سوا) *except*, conj. మహస్సాలు
 (A. محاصل) *produce*, s. n. ఆసరా (from ఆసరయము) *support*, s. n. మంచు

the dew, s. n. మోట a leathern bucket for drawing water from wells, s. n. నుయ్య a well, s. n. తోడు to draw up, v. a. ఫలానికివచ్చు to come to maturity, v. n. అంచనాదారుడు one who estimates grain, &c. s. m. vide appendix, కుప్పలువేయు to heap up, v. a. కయిలుదారుడు a measurer of grain, &c. s. m. గిల్లా (A. الغ) grain, అంబారము the government share of the produce, vide appendix, అజ్జాబాజార్ ధర (from P. ازار price, P. ازار a market, and ధర price) market price, s. n.

మహారాజాజ్మేజస్రీటుదారిసముఖానకు.

పోలీసులమీనువ్రాసుకున్నఅజ్జివిన్నపం.

మవుజేతెంపల్లిలోయీనెల-గం. తారీఖురాత్రియిగువయిమందిపరియంతం - కత్తులు - తుపాకులుపట్టుకొనివచ్చినందువారివెంకయ్యఅనేకోమటియింట్లోజొరపడి - అతణ్ణిమిక్కిటమయినదెబ్బలుకొట్టిఅతనితాలాకువెయిగూపాయీలవిలవగలసామానులుదోచుకొనిపోయినారనినాకుతెలిసినందున - ఆతనిమేపెద్దకాపులనున్న - నాయకవాదీలనున్న - పోగుచేసిసదరహిబందీపోటుదొంగలనుపట్టుకోవడమునుగురించియూవత్తయత్నమున్నచెయ్యవలసినదనితాకిదుచేసినాను - యెంతదూరంవెతికించినాయదివరకువాండ్లజాదాయెక్కడాఅగపడలేదు - వాండ్లసంగతిఫేనువిన్నట్టుగానేసముఖానకుజాహీరుచేస్తున్నాను.

దోపుడుపడ్డకోమటివ్రాశియిచ్చినవాఙ్మూలమున్న - పోయినసామానుజాబితానున్న - సదరహిబందీపోటుసంగతినిగురించిమవుజేమజుకూగుకాపులు - కరణాలువ్రాశియిచ్చినపాకికతులున్నయిందులోపంపించినానుగనకచిత్తగించవలెను.

From a POLICE AUMEEN to the MAGISTRATE.

Understanding that on the night of the 10th instant, about twenty people, armed with swords and matchlocks, broke into the house of a merchant named N. Venciah, in the village of Tempally, whom they severely beat and robbed of

property to the amount of 1,000 rupees; I instantly collected the head inhabitants and naikwarries, and gave them instructions to use their utmost endeavours to apprehend the gang robbers in question. Notwithstanding all the search that has been made, no trace of them has hitherto been discovered. As soon, however, as I hear any thing regarding them, I will report to your honor.

I herewith send enclosed the deposition given by the merchant who was robbed and the list of the property stolen, together with the account of the said transaction given by the caupoos and curnums of the village.

మవుజే (A. موضع) a village, s. n. తెంపల్లి the name of a village, యిరువ యిమంది (from యిరువయి twenty and మంది persons) twenty persons, కత్తి a sword, s. n. తుపాకీ (Tur. تپاکی) a gun, musket, or matchlock, s. n. నందూరి వెంకయ్య name of a man, కోమటి a merchant or a man of the third Hindoo tribe, s. m. జొరపడు to break into, v. a. మిక్కిటమయిన severe, excessive, adj. దెబ్బ a blow, s. n. విలవ value, rate, price, s. n. సామాను (P. سامان) goods, articles, s. n. దోచు to rob, v. a. తుణము a moment, s. n. నాయకవాది a peon attached to a village, s. m. vide appendix, పోగుచేయు to collect, v. a. బందిపోటు gang robbery, s. n. ప్రయత్నము an endeavour, s. n. వెతికించు to cause to search, దోపుడుపడు to be robbed, v. n. జాబితా (A. فہرست) a list, s. n. హాకికతు (A. حقیقت) an account, statement of circumstances.

పోలీసుల మీనుకు.

మవుజే తెంపల్లిలో నందూరి వెంకయ్య అనే కోమటియింటి మీద బందిపోటు పద్దసంగతిని గురించి యీ నెల ౧౬ - తారీఖున నీవు రాసుకున్న అజ్ఞాపకము లియినది. కాని అదొంగలు మార్గం గావచ్చినారో - వాండ్లు యేతర హామనుష్యుల వాండ్లు యేదో పాపావలన నారో యీ వయిన నీ అజ్ఞాపకముల మూత్రమున్నకన పదివందలేదు. మరిన్ని సదర హాబంది పోటుల రామధ్వజుల జ్ఞాపకముగనదో - లేక యితరుల వల్ల జరిగినదో యీ సంగతులు చుట్టుపట్టు రా

మమునసపులు - సాయక వాదీలు వెట్టివాండ్లు దరియాపు చేసుకొన్నట్లున్నట్లుగ
పడలేదు - గనక సదర హిసం గతుల నుగురించి బాగా విచారించి దొంగలను పట్టు
కొనేయడలసియావచ్చు క్రివినియోగ పరచవలసినది.

గ్రామమున సపులు - తమ గ్రామముల మీదుగా ఆయుధములు పట్టుకొని
వెళ్లేకొత్త మనుష్యులను గురించి విచారించి వాండ్లును మానాస్పదమయిన
మనుష్యులుగా కనపడ్డపక్షమందుల సంగతి రెండోవారి వారికి తెలియచేస్తూవుం
డవలసినదని మేము వ్రాయించివున్న హుకుం ప్రకారం జరిగించక పోవడము
కుయేమి హాతువుమాకు తెలియచేసేది.

From the MAGISTRATE to the POLICE AUMEEN.

I have received your letter of the 16th instant, reporting that a gang robbery had been committed in the house of a merchant named N. Venciah, in the village of Tempally. From your petition, however, it does not appear which way the robbers came, what sort of people they were, or in what direction they retired, or that the moonsiffs, naikwarries and vetty people of the villages around, made inquiries whether the robbery was committed by the inhabitants of the same village or by strangers. You will, therefore, make all these inquiries, and use your best endeavours to trace and apprehend the robbers in question.

You will also inform me, why my orders have not been attended to, directing moonsiffs to make inquiries regarding all strangers passing with arms through their respective villages, and to give information to the next village in the event of their appearing suspicious.

ఐందిపోటుపడు to commit gang robbery, comp. v. మార్గం a road or way, s. n. వయినం the particulars or detail of any thing, s. n. యంతమాత్రము న్ను in the slightest degree, at all, adv. గ్రామస్థులు villagers, యితరులు strangers, చుట్టుపట్టు around, adv. దరియాపు (P. استیلا) inquiry, investi- gation, s. n. పట్టుకొనేయడల in apprehending or seizing, యావత్తు all, శక్తి ability, s. n. వినియోగపరుచు to use, to make use of, v. a. ఆయుధము a weapon, arms, s. n. కొత్త new, adj. అనుమానాస్పదమయిన (from అనుమా

నము suspicion and ఆస్పదము ground, cause, &c.) suspicious, adj. పక్షమం
దు in case, provided, రెండో next, second, num.

మహారాజు మేజిస్ట్రేటువారి సముఖానకు.

పోలీసు ఆమీను వ్రాసుకొన్న అజ్ఞాత విన్నపము.

భాసారాముడు అనేవాడు కొన్ని నగలు దొంగిలించినాడని నాదివీజనుయి
లాకాతిరుపతి గ్రామమున సభ - వాణ్ణి నావద్దకి యీనెల - ౧౦ - తారీఖున
పంపించినాడు. మునసభ వ్రాసిన రిపోర్టు విచారించ గా యీనెల - ౧౦ - తా
రీఖుల ప్రమానం వేళ అక్కడి మాలపల్లెకు సమీపాన సదర హిరాముడు వైక
ళుప్పరదాన్ని పట్టుకొని - కొట్టిదాని తాలూకు పదిహేను రూపాయల విలవగలన
గలుదోచుకొని పారిపోతూవుండగా - ఆవుప్పరది మాలపల్లెకు వెళ్ళి యీ సంగతి
మాలవాండ్లలో చెప్పినందున వాండ్లలో కొందరున్న - అప్పుడేదాని పెనిమిటి
న్నిమరిదిన్ని అక్కడవున్నందున వాండ్లున్న వాణ్ణి తరిమి పట్టుకొని చూడగా
సదర హిరాముని వద్ద దొరికినట్టుక నపడ్డదిగ నతడు మేసాక్షులను పిలిప
నంపించి వాళ్ళు లములు పుచ్చుకున్నంతలో యీ కయిదియందు నేరం బాగా
గుజువులోకి వచ్చినది - తాను ఆలాగు జరిగించినది నేరమే అని వాడున్నయెక
రారు పది - అప్పట్లో తాగి మత్తుగావుంటిని అని బహుగా చెప్పినాడుగ నక ఫి
ర్యాదివగయి రాలనున్న - అందులకి తార్దున్న క్రిమీనాల్ జడ్జి గారి వద్దకి పం
పించినాను కాబట్టి యీ సంగతి తమచిత్తానకు విశదం కాగలందు అకుమనవి వ్రా
సుకొన్నాను చిత్తగించవలెను.

From a POLICE AUMEEN to the MAGISTRATE.

The moonsiff of the village of Triputy in my division, sent to me on the 12th instant, a man named Khasa Ramudoo, accused of having stolen some jewels. It appears from his report, that after sun-set on the evening of the 10th, the prisoner met a woman of the tank-digger caste, near the pariah hamlet of the abovenamed village, whom he beat and robbed of jewels of the value of 15 rupees; that, as he was running away, she went into the hamlet and informed the pariahs of

what had happened ; that some of them, with the husband and brother-in-law of the woman, who happened to be there, immediately followed and took him into custody ; and that the jewels in question were found upon him. I immediately summoned the witnesses, and took the necessary depositions. As the crime has been fully proved against the prisoner, who acknowledges his guilt, but pleads in extenuation that he was drunk at the time, I have forwarded all the parties, with the necessary records, to the criminal judge, and write this state of the case for your information.

ఖాసా రాముడు the name of a man, నక an ornament, a jewel, s. n. దొంగిలించు to steal, to rob, v. a. తిరుపతి the name of a village, రిపోర్టు anglice report, s. n. అస్తమానము (from s. అస్తమయము) sun-set, s. n. జేశ time, opportunity, s. n. మాలపల్లె a hamlet inhabited by pariahs, s. n. వుప్పరది a woman of the tank-digger caste, s. f. దోచు to rob or plunder, v. a. పెనిమిటి a husband, s. m. మరిది a brother-in-law, s. m. తరుము to pursue, v. a. సాక్షి a witness, పిలువనంపించు (from పిలువ inf. of పిలుచు to call and అంపించు to send) to summon, to send for, v. a. వాఙ్మూలము a deposition, s. n. నేరం crime, s. n. రుజువులోకివచ్చు to be proved, comp. v. కయిది (A. قيدي) a prisoner, s. m. తాగిమత్తు గావుండు (from తాగు to drink, మత్తు drunkenness) to be intoxicated, comp. v. బహనా (P. باهانه) a pretence, s. n. ఫిర్యాది (P. فريادي) complainant, రికార్డు anglice record, s. n. క్రిమినల్ జడ్జి anglice criminal judge.

మహారాజాద్రామేజస్త్రేటువారిసముఖానకు.

పోలీసులమీను ప్రాసుకున్న అబ్జెవిన్సం.

మహమ్మదుజాఫరు - అనేతురక - రెండు నెలలకిందట - హైదరాబాద్ నుంచి యాబస్తిలోకివచ్చివుండి యూనెల - ౫ - తారీఖున చనిపోయినాడని - అతారీఖువుదయ్యాన నాకు తెలిశినందున అతడువున్న బసలోకి నేను వెళ్లి విచారిం చినంతలో - అతడు పదిహేను రోజులనుంచి మహాచక్రపు సంకటం చేత చాలా

శ్రమపడిచనిపోయినాడని తెలిసినది. అతనితాలూకుల స్థితియెవరున్న హక్కుదారులకనపడలేదుగనక. దివీజనుక చేర్చిపోతినామతుగావుంచినాను. యీ రోజున శేఖిల్లి అనే తురక నావద్దకివచ్చి సదర హాచనిపోయిన మహమ్మదుజాఫరుకుతాను అన్నకొమారుణ్ణి అనిన్ని. అతనిల స్థితి నకు చెందవలసినదనిన్ని దావాచేసినాడు. కానితాను అతనికి బంధువు అయినట్లు గాయెవరివల్లనున్నరు జువుపరచలేదు. గనక యందులో బిడాయించిన జాబితా ప్రకారం అతని తాలూకుల స్థితి శేఖిల్లి అనే అతణ్ణిన్ని యిద్దరు పోలీసు బంధ్రులపరంగా పముఖానకుపంపించినాను. చిత్తగించవలెను.

From a POLICE AUMEEEN to the MAGISTRATE.

Having learnt on the morning of the 6th instant, that a certain mussulman named Mahomed Jaffer, who came from Hydrabad to this town about two months ago, had died the night before, I went to his lodgings and ascertained that he had died of the small-pox, a disease under which he had been labouring for the preceding fortnight. As there was no heir to his property, I placed it in deposit in the division cutcherry. This day a mussulman named Shaik Ullee, appeared, and claimed the property as the nephew of the deceased; but as he has not been able to prove his relationship, I have sent the property, according to the enclosed list, together with Shaik Ullee, to your presence, under charge of two police peons.

మహమ్మదుజాఫరు the name of a man, తురక (P. كُرّ) a mahomedan or mussulman, s. m. హైదరాబాద్ the city of Hydrabad, బస్తి (بستی) a city, a town, s. n. చనిపోవు to die, v. n. పుడయము the morning, s. n. బస a lodging, s. n. మహాచకము the small-pox, s. n. సంకటము illness, s. n. ఆస్తి property, estate, s. n. హక్కుదారుడు (A. حقدار) an heir, s. m. కచేర్రి (H. كچری) a cutcherry, s. n. శేఖిల్లి the name of a man, చెందు to accrue, v. a. దావాచేయు to claim, v. a. బంధువు a relation, s. m. బిడాయించు to enclose, v. a.

మహారాజత్రయేజ స్త్రేటువారిసముఖానకు.

భిర్యాది పౌరుగంటినర సయ్య - పాకిసుయనుగుదురు - ముద్దాయిలియిన
వలివేటికృష్ణయ్యపాకిసుకాజమీద వ్రాసుకొన్నభాజి.

యీనెల - ౧౦ - తారీఖురాత్రియెనిమిదిఘంటలవేళ నేనుబాజారున వెళ్లు
తూవుండ గాయాముద్దాయిలిగపడ్డాడు - యితడునాకుకొంతపయి కంబాకివు
న్నందునఆబాకినిగురించిలితన్నీలిదిగనంతల్లోలిందుకుయేమిన్నిజవాబుచె
ప్పక-నన్నుచేతులతోకొట్టి-కాళ్లతోతన్ని-నాపయిబట్టతీసుకొనిపారిపోయినా
డు - గనక - తమరునాయందుదయచేసిసదరహిసంగతియెరిగివున్నసాక్షులవ
ల్లివిమర్శించిముద్దాయిచోటరిగ్యాలేషన్ ప్రకారంశిక్షజరిగించవలెననివే
డుకుంటున్నాను - చిత్తగించవలెను.

A CHARGE.

W. NURSIAH, Plaintiff,

V. KRISTNIAH, Defendant,

Inhabitant of Innegoodooroo.

Inhabitant of Cazah.

As I was going along the bazar at 8 o'clock on the night of the 10th instant, I met the defendant, and as some money was due from him to me, I asked him for it; but, instead of giving me any answer, he beat and kicked me, and took my upper cloth, with which he ran away. I therefore request you will be pleased to enquire into the circumstances from the witnesses who are acquainted with them, and to punish the defendant according to the regulations.

పౌరుగంటినర సయ్య the name of a man, పాకిసు (A. ساكن) an inhabitant, s. m. యనుగుదురు the name of a village, ముద్దాయి (A. مدعي) a defendant, s. m. వలివేటికృష్ణయ్య the name of a man, భాజి anglice charge, బాజారు (P. بازار) bazar or market, s. n. బాకి (A. باقی) a balance, s. n. జవాబు (A. جواب) an answer, s. n. తన్ను to kick, v. a. పయిబట్ట an upper garment, s. n. పారిపోవు to run away, v. n. విమర్శించు to examine, v. a. రిగ్యాలేషన్ anglice regulation, శిక్ష punishment, s. n.

DIALOGUES.

- నీవుయెవరు Who are you ?
- నేనుభూనిధౌరగారి నవుకరును I am such a Gentleman's servant.
- నీవుయెక్కడ కాపరవున్నావు Where do you live ?
- నీ పేరేమి What is your name ?
- నీవయస్సెంత What is your age ?
- నీవుయింగ్లీషుమాట్లాడగలవా Can you speak English ?
- మాట్లాడగలను I can speak it.
- నీవుయిప్పుడునవుకరలోవున్నావా Are you at present in service ?
- యిప్పుడునవుకర లేకుండావున్నాను I am at present without employ.
- పూర్వంనీవుయెవరి వద్దనవుకరవుంటివి Whom did you serve before ?
- దొరగారి వద్దనవుకరవుంటిని I was in Mr. —'s service.
- ఆయన నీకు నెలకుయెంతయిస్తూవుండిరి How much did he give you a month ?
- నెలకు రెండువర హాలుయిచ్చినారు He paid me two Pagodas a month.
- ఆయన వద్దనవుకరయెందుకుచాలించుకొన్నావు How came you to leave his service ?
- అదొరగారు శీమకు వెళ్లినారు That Gentleman has gone to Europe.
- మా వద్దనవుకరవుంటావా Will you be employed by me ?
- అదొరగారు యిచ్చినంతజీతం తమరుదయ్యేచేస్తేతమ వద్దనవుకరవుంటున్నాను If you will give me the same pay as that Gentleman, I will serve you.
- రేపు తెల్లవారి ఐదం గ వేసేటప్పుడుమమ్మును లేపు Call me to-morrow morning at gun-fire.
- యెవరక్కడ Who is there ?
- అయ్యా యిది నిద్ర లేచేటందుకు వేళ Sir, it is time to get up.
- యిప్పుడుయెన్ని గంటలు What o'clock is it ?

- అయ్యాచాలాప్రాద్దుయెక్కినది-యెనిమిది
దినుంట లకు దాపు గావుండుననినాకుకొ
స్తున్నది..... } Sir, it is very late, I think it is
about eight o'clock.
- యీ వుదయా న వెం ద్దలా డే మమ్మును
యెందుకునిత్ర లేప లేదు } Why did you not awake me sooner
this morning?
- అయ్యాతమరునిత్రపోతూవుంటిరిగనకలే
ప లేతమకునామీదకోపంవచ్చునేమో
అనిభయపడితిని..... } Sir, as you were asleep I was afraid
that you would be angry with
me if I awoke you.
- మాబట్టలుత్వరగాతీసుకొనిరా } Bring my clothes immediately.
- అయ్యాయేకోయి తమరు వేసుకొంటా
రు..... } What coat, Sir, will you put on?
- నల్లకోటుతీసుకొనిరా } Bring the black coat.
- మామేజోళ్లుయెక్కడ } Where are my stockings?
- తుదిచినజోడుతీసుకొనిరా } Bring clean shoes.
- మంగలవాడువచ్చినాడా } Is the Barber come?
- అయ్యారాలేదు..... } Sir, he has not come.
- వాడుయెల్లప్పుడుప్రాద్దేశ్వరమున్నాడుయి
కమీదట వాడుఎందలాదిరాకపోతే
వాణ్ణిబరతరపుచేస్తున్నామనివానితో
చెప్పు..... } He is always late, tell him if he does
not come earlier in future, I will
discharge him.
- యిప్పుడుప్రాద్దుపోయినది - వాని నిమిత్తం
మేముకనిపెట్టుకొనివుండలేము - గనక -
మాకత్తిన్ని - సబ్బున్న - వేణ్ణిళ్లున్న - తే
మేమేతువరం చేసుకొంటున్నాము..... } It is late, I cannot wait for him ;
therefore, bring my razor, soap,
and warm water, and I will shave
myself.
- ఖూజాఅంతపొడుగుగాయెత్తిపట్టవద్దనీ
ఘ్రమెల్లి గామా చేతులమీదపాయి..... } Do not hold the gugallet so high, and
pour the water out gently on my
hands.
- తువాలతీసుకొనిరా } Bring the towel.
- యీతువాలమయిలగావున్నదివుతికినది
లే..... } This towel is dirty, bring me a
clean one.

దువ్వెనయెక్కడ Where is the comb ?

గుర్రపువాడు - గుర్రాన్నిపట్టుకొనికనిపెట్టుకొనివున్నాడు - యిప్పుడుచాలాప్రాద్దుపోయినదిగ న క గుర్రాన్ని త బేలాలో కీతీసుకొనిపోదునా అనిమనివి చేసుకుంటున్నాడు.....

The Horsekeeper is waiting with your horse, and begs to know if he shall take him to the stable, as it is now very late.

గుర్రాన్ని త బేలాలో కీతీసుకొనిపోమ్మను - సీలజాగ్రతవల్లయీ రోజువుదయాన మేము సవారి వెళ్లడానకు లేకపోయినది

Tell him to take the horse to the stable, for through your negligence I have lost my ride this morning.

యీ పెంట్లంచీనిగిపోయినది - దరిజీ చేతికి యిచ్చి కుట్టమను.....

These pantaloons are torn, give them to the Tailor to mend.

మరివఖ పెంట్లంలే Bring another pair of pantaloons.

చాకల వాడు మా బట్టలుయింతకన్నా చక్కగావుత కనిప టానకుమరివఖణ్ణిని నయించడమవుతున్నదని వాడి తోచెప్పు.....

Tell the Washerman if he does not wash my clothes better, I shall employ another man.

అద్దం సరిగ్గా పట్టు Hold the glass straight.

అయ్యాయీ ప్రాద్దుతమరుబూటుకు తోడుక్కుంటున్నారా జోడు తోడుక్కుంటారా

Will you wear boots or shoes to-day, Sir ?

జోడుయియ్యి Give me a pair of shoes.

కొమ్ముయెక్కడ Where is the shoeing horn ?

అయ్యో పాలకీతయారు చేయింతునా Shall I order the palankeen, Sir ?

అవును - పాలకీబాగాతుదవమనిబోయాల తోచెప్పు.....

Yes, tell the bearers to clean it well out.

మాగడియారంయెక్కడ..... Where is my watch ?

తమదిండుకిందవున్నదియిదుగొరెస్తున్నాను.....

It is under your pillow, I will bring it immediately.

మా హుక్కా - ధొర గారి యింటి కీతీసు కొనిపోమ్మని హుక్కా బరదారు తోచెప్పు.....

Tell my Hukkaburdar to take my hukka to Mr. ———'s house.

- పాలకీతెమ్మను Tell them to bring the palankeen.
- ధొర గారియిల్లును తెరుగుదువా..... Do you know Mr. ——'s house?
- ధొర గారియింటికి వెళ్లు..... Go to Mr. ——'s house.
- యింటికి వెళ్లు..... Go home.
- పాలకీకుదిలించవద్దు..... Do not shake the palankeen.
- ధొర గారియిల్లుదాటివచ్చినారు You have passed Mr. ——'s house.
- లేదయ్యా ఆయనయిల్లుయింకాముందర }
వున్నది..... } No, Sir, his house is further on.
- పాలకీయెత్తు..... Lift up the palankeen.
- పాలకీదించు Put down the palankeen.
- పాలకీనీడలో వుంచు..... Put the palankeen in the shade.
- త్వరగా వెళ్లు..... Go quickly.
- తెన్నగా వెళ్లు..... Go softly.
- గాడుగుపట్టు..... Hold the umbrella.
- పాలకీయింటికిపట్టుకొని వెళ్లులియిదుఘంట }
లకుయిక్కడికిబంది తెమ్మను..... } Take the palankeen home, and tell
them to bring the bandy here at
5 o'clock.
- మీ ధొర గారుయింట్లోవున్నారా Is your master at home?
- మా ధొర గారుబయట వెళ్లివున్నారు - యి }
ప్పుడేమివస్తురు..... } My master is gone out, but will be
back presently.
- ధొర గారియింటికి వెళ్లి ఆయనయిం }
ట్లోవున్నారో లేరో చూడు } Go to Mr. ——'s house and see if
he is at home or not.
- అయ్యా ఆ ధొర గారుగుర్రపుసవారి వెళ్లి }
నారు } Sir, that Gentleman has gone out on
horseback.
- ముందు గామాకుగిన్నెడు కాఫీనీళ్లుతీసుకొ }
నిరా } First of all bring me a cup of
coffee.
- కోడిగుడ్డుతీసుకొనిరా..... Bring the eggs.
- మాకుగిన్నెడు తేనీళ్లుతీసుకొనిరా Bring me a cup of tea.
- మిరియాలు - వుప్పుతే Bring me the pepper and salt.

- నీళ్లు కాగినవా.....Does the water boil ?
- అవునయ్యా - కాగుతూవున్నది.....Yes, Sir, it is boiling.
- కెట్టిల్ తీసుకొనిరా.....Bring the kettle.
- యీగన్నెలోకొంచెంపాలుపోయి.....- Pour some milk in this cup.
- యీపాలుమంచివికావు.....This milk is not good.
- యికమీదటఅవునుయింటిదగ్గరికితీసుకొని } Tell the Cow-keeper in future to
వచ్చిపాలుబండవలసినదనిగొల్ల వాడి తో } bring the cow close to the house
చెప్పు..... } and milk her.
- కలకండతీసుకొనిరా.....Bring the sugar candy.
- మాకురొట్టె - వెన్న - యియ్య.....Give me the bread and butter.
- ఆగన్నెలోకొంచెంకలకండవేయి.....Put some sugar candy in that cup.
- రొట్టెకోయ్య.....Cut the bread.
- యీరొట్టెముక్కకాల్చు.....Toast this piece of bread.
- వెన్నఅదొర గారివద్దకితీసుకొనిపో.....Take the butter to that Gentleman.
- గారిపెయ్కడ.....Where is the spoon ?
- అనిమ్మపండురసంబిండు.....Squeeze the juice out of that lime.
- చేపలు తెమ్మను.....Tell them to bring the fish.
- పుప్పుచేపలే.....Bring the salt fish.
- అపెట్టెతీసికొంచెం తేయాకు యిట్లాతే.. } Open that box and bring some tea
here.
- చేతులుకడుక్కునేటందుకునీళ్లుతే.....Give me water to wash my hands.
- బల్లీరునుబలుపు.....Call the Butler.
- మానవుకల్ లోపెఖిన్నేటప్పాలకచ్చేరికి } Send one of my servants to the post
పంపించిఅక్కడమా పేరవుత్తరాలుయేమ } office and tell him to inquire if
యినావచ్చివున్నవే మోచిచారించమను } there are any letters for me.
- భోజనంతయారుగావున్నదా.....Is dinner ready ?
- అవునయ్యా.తయారుగావున్నది.....Yes, Sir, it is ready.
- బల్లమీదదుప్పటిపరుపు.....Lay the cloth on the table.
- బింగానులుపరుపు.....Spread the plates.

- యాలాగంటిబక్కకోడినియెందుకు తెచ్చి } Why did you bring such a poor
వి } fowl as this ?
- అథారగారికికొంచెంపెద్దమాంసంయి } Give some beef to that Gentleman.
య్యి..... }
- అవాలయెక్కడ..... Where is the mustard ?
- బంగాళాదుంపలులే Bring the potatoes.
- యీపురలగడ్డలుమంచివికావు..... These potatoes are not good.
- వుడుకునీళ్లచిప్ప లే..... Bring me a hot-water plate.
- అన్నమున్ను-కూరానుతీసుకొనిరా Bring the rice and curry.
- యీఅన్నంబొత్తిగాచల్లారిపోయినది This rice is quite cold.
- యీవేటమాంసంయెక్కడినుంచి తెచ్చివి..... Where did you get this mutton ?
- అయ్యాబాజారులో తెచ్చిని..... Sir, I got it at the market.
- యింతకన్నామంచివేటమాంసంనీకుదొర } Cant you get better mutton than
కదా } this ?
- మాకుకొంచెంపూరు గాయయియ్యి Give me some pickle.
- యీకత్తిమురికి గావున్నది -దీన్నిపట్టుకునివె } This knife is dirty, take it away and
ళ్లు - తోమినకత్తితీసుకొనిరా } bring me a clean one.
- నీపనినీవుయిం త కన్నాచక్కగాచూడకపో } I shall be obliged to flog you, if
లేనిన్నుమేముకొట్టవలశివచ్చును..... } you do not attend better to your
business.
- అయ్యాయీకమీదటచక్కగానడుచుకొం } Sir, I will behave better in future.
టువ్వాను..... }
- జున్నయాలాగులే..... Bring the cheese here.
- యీజున్ను చాలాయెండిపోయినది This cheese is very dry.
- జున్నువుంచడానకువైకకుండవేయించు } Have a chatty made to keep the
..... } cheese in.
- పండ్లులే Bring the fruit.
- యీకిత్తలిపండువుల్లి గావున్నది This orange is sour.
- యీఅనాసపండుకుల్లిపోయినది..... This pine apple is rotten.
- యీపంపలమానుబాగాపండలేదు This pumplemose is not ripe.
- మాకుఅరిరటిపండ్లుయియ్యి..... Give me those plantains.

- ఆగమ్యాపండ్లు ఆదార గారి కియ్యియ్య.... } Give those guavas to that Gentle-
man.
- కమలాపండ్లుయెందుకు సంపాదించు - వీ } Why dont you get some hill oranges,
టికం పెరివిమాధుర్యంగావుంటున్నవి... } they are sweeter than these ?
- మామిడిపండ్లుయెప్పుడు పండుతున్నవి } When will the mangoes be ripe ?
- పంగానులు పట్టుక వెళ్లు..... } Take away the plates.
- ఆమదేరాబుద్దియాలాతె } Bring here that bottle of madeira.
- మాకు కొంచెం బ్రాందిన్ని సీజున్నయియ్య. } Give me some brandy and water.
- యిప్పుడు నిండా వుక్కావున్నది } It is very hot.
- పంకాలాగమను } Tell them to pull the punka.
- హుక్కాబరదారు ను హుక్కాతెమ్మను } Tell the Hukkaburdar to bring the
hukka.
- పన్నీరుబుద్దియియ్య } Give me the rose-water bottle.
- అయ్యారమగు రే పుయింట్లో భోజనం చేస్తారా..... } Do you dine at home to-morrow,
Sir ?
- అవును అయిదారుగురు ధోరలు మాతో } Yes, five or six Gentlemen will dine
కూడా భోజనానకు వస్తారు మూడు గంట } with me ; mind you have dinner
లకు భోజనంతయారు చేయించివుంచు. } ready at 3 o'clock.
- అయ్యారమతెల్లగుర్రంకాయలాగావున్నది..... } Sir, your white horse is sick.
- దానివెంటికియేమి..... } What is the matter with him ?
- అయ్యారదానికి జలుబు చేసినది } Sir, he has got a cold.
- దానికి మసాలాయిచ్చి - పయినవకకంబళి } Give him a massaul and put a
కప్పు..... } comley on him.
- అయ్యారాదంకట్టేవాడువచ్చివున్నాడు..... } Sir, the Farrier is come.
- వాణ్ణిమారుత్రాలకన్నిటికీలాదంకట్టమను. } Tell him to shoe all my horses.
- ఆగుత్రాన్నిబాగాలోమినావా..... } Have you cleaned that horse well ?
- అయ్యార-వెకమనిషి-వెకగుత్రాన్నితెచ్చి } Sir, a man has brought a horse
నాడుదాన్ని అతడు విక్రయించవలెనని } which he wishes to sell.
వున్నాడు

- అదియే లాగంటిగుర్రం.....What sort of horse is it ?
- అదిఅరబ్బీగుర్రం.....It is an Arab.
- దానికియేమిఅడుగుతాడుWhat does he want for it ?
- రెండువందలవర హాలకం పైతక్కువకు విక్రయించననిచెప్పుతున్నాడుHe says that he cannot sell it under two hundred pagodas.
- దాన్నితీసుకొనిపోమ్మనివానితో చెప్పుఅది మాకునిమిశ్తంలేదు.....Tell him to take it away, I do not want it.
- బండితయారుచెయ్యి.....Get the bandy ready.
- అయ్యాబండికితెల్లగుర్రంకట్టుదునానల్లగుర్రంకట్టుదునాSir, shall I put the white or black horse in the bandy ?
- నల్లగుర్రంకట్టు.....Put the black horse.
- బండితోకూడారా.....Come you along with the bandy.
- బండిటాపుకిందికిదించు.....Put down the top of the bandy.
- బండిటాపుపయికియెత్తు.....Put up the top of the bandy.
- గుర్రాలకువులవలుపెట్టినావాHave you given gram to the horses?
- అవునయ్యాఅరగడియకుమునుచేపెట్టి నాను.....Yes, Sir, I gave it to them half an hour ago.
- యీతెల్లవారిగుర్రాలన్నివులవలుతినెనా } Did all the horses eat their gram this morning ?
- తెల్లగుర్రంతప్పత తిమ్మాఅన్నితన్నవి-అది మాత్రంఅద్ద శేరువులవలుఅట్టెపెట్టింది.....All, except the white horse, which left half a seer.
- రేపటిదినంపుడయానయేటిఅవతలిగట్టుకు మేముశికారు వెళ్లుతున్నాము గ న క నా లుగుగంటలన్నరకుమమ్మునులేపు.....Early to-morrow morning I am going to hunt on the opposite side of the river, therefore wake me at half past four.
- అయ్యా-యేశికారుఅడపోతారుSir, what do you intend to hunt ?
- రేపుకొంకనక్కలశికారుఅడుతాముI shall hunt foxes to-morrow.
- యేకుక్కలనుతీసుకొనిపోయ్యేది.....Which dogs shall we take ?
- రెండునల్లఅడకుక్కలనున్ను - అరబ్బీకుక్కనున్ను పెద్ద తెల్లకుక్కనున్నుతీసుకొనిపో.....Take the two black bitches, the arab dog and the large white dog.

- రేపువుడయాన నల్లకుక్కకు కొంచెం ఆముద్దం వెయ్యి..... } Give the black dog a little castor oil to-morrow morning.
- యీకుక్కకుంటున్నది - దాని కానికి కొంచెం ఆముద్దం వెయ్యి..... } This dog is lame, put some medicine on his foot.
- కుక్కలను విడిచి పెట్టు..... } Slip the dogs.
- కుక్కలను కట్టివెయ్యి..... } Tie up the dogs.
- మాశలవు ప్రకారం ఆ తెల్లకుక్కను ఎందుకు విడిచి పెట్టలేదు..... } Why did you not slip that white dog according to my orders?
- ఆకుక్కచెవులో వూదు..... } Blow in that dog's ear.
- మేజాబల్లలున్న - కుర్చీలున్న చుడవకు నిబోయీలతో చెప్పు..... } Tell the Bearers to clean the tables and chairs.
- ఆమంచపుదోమలెరలో దోమలు వుండకుండా దులుపు..... } Beat out all the musquitos from the curtains of the cot.
- ఖూజానీళ్లున్న - టంబ్లరున్న మామేజాబల్లమీద వుంచు..... } Put a guglet of water and a tumbler on my table.
- దీపాలు మలిపివెయ్యి..... } Extinguish the lamps.
- దీపాలు ముట్టించు..... } Light the lamps.
- మయినపువ్వుతో దీపాన్ని తిరించు..... } Snuff the candle.
- కటికీలు ముయ్యి..... } Shut the venetians.
- తలుపు తీయి..... } Open the door.
- మా వ్రాశే పట్టెతీసుకొనిరా..... } Bring my writing desk.
- ఆబల్లసారుకులో కొన్ని కాగితాలు వున్నవి అవియిక్కడికి తీ..... } There are some papers in the drawer of that table, bring them here.
- కలందాను - కలం - కాగితం - తీ..... } Bring the inkstand, pen and paper.
- యీపుస్తకం పలానిధార సారి వద్దకి తీసుకొనిపోయి - జవాబుని మిత్తంకనిపెట్టివుండు..... } Take this letter to such a Gentleman and wait for an answer.
- లెఖలుతీసుకొనిరా..... } Bring the accounts.
- నీవు బహుత్వరగా మాట్లాడుతావు నీకు నీ మాటలు మాకు తెలిశేది లేదు..... } You speak so quick, that I cannot understand you.

నీవుతిన్నగా-విరళంగామాట్లాడిలేమాకు } If you speak slowly and distinctly,
తెలుసును } I shall understand you.

నోరు మూసుకో } Hold your tongue.

నీవుబహుమందమతివి } You are very stupid.

మీదొర-గారికిమాసలాములుచెప్పు } Give my compliments to your master.

కుచి-కిందికాగదంతె } Bring me that paper from beneath
the chair.

యీవుత్తరం వ్రాశిఅయ్యేవట్టుకుతావు } Wait till I have finished this letter.

పోవద్దు } Dont go away.

మేముమళ్ళీవచ్చేపరియంతయిక్కడకనిపె } Wait here till I return.
ట్టుకొనివుండు..... }

శిరాబుద్ధిశీసుకొనిరా } Bring the ink bottle.

మూకలంచెక్కు } Mend this pen.

యీకాగదం-కత్తిరించు } Cut this paper.

యీశిరానల్లగావుండలేదు - మంచిశి } This ink is not black enough, get
రాతె..... } some better ink.

యీవుత్తరానకునకలువ్రాయు } Copy this letter.

యీఅంకెలుకూచి-అందులవెరశియెం } Add up these figures and tell me
తలివుతున్నదోచెప్పు } what they amount to.

యీచీటిలివుత్తరములోబిడాయించు } Enclose this note in that letter.

అతడుయెవడు } Who is he?

అతడుతెనుగువుత్తరంపెట్టుకొనివున్నాడు .. } He is waiting with a Teloo goo letter.

అదియిక్కడికిశీసుకొనిరా } Bring it here.

అదిమాకుచదివివినిపించు } Read it to me.

అతడు - నవుకరిలేకచాలాత్రమపడుతు } He says he is in great distress for
న్నాననిచెప్పుతున్నాడు } want of employment.

అతనివిషయమయి - మేముయేమిన్నిచే } Tell him I cannot do any thing
యలేమనిచెప్పు..... } for him.

యంతమాట్లాడినందువల్లమే మిప్రయో } What is the use of talking so much,
జనం - నీవులేదేమాటలలో సగమయి } I dont comprehend one half of
నామాకు తెలియలేదు..... } what you say.

యిప్పుడు మేముచాలాపని గావున్నామునీ } I am now very busy and have not
తోమాట్లాడదానకు నావు కాశంలేదునీ } leisure to talk to you, take your
పుకలపుపుచ్చుకొని వెళ్లిమరివఖప్పుడురా } leave and come some other time.
అయ్యాకలపుపుచ్చుకుంటున్నాను..... } Sir, I shall take leave.

మాకు - యిల్లుకట్టడానకు తగిన జాగా } Can you get me a piece of ground
కొంతసంపాదించగలవా..... } on which I can build a house?

అయ్యాఫలానాదొర గారితోటకు సమీపా } Sir, there is a piece of ground close
పానకొంతజాగావున్నది తమకు సమ్మత } to the garden of such a Gentle-
మయిన పక్షమందు దాన్ని ఖరీదుచెయ్య } man, if you like you can purchase
వచ్చును..... } it.

అదియవరిది..... } Who does it belong to?

అదిఫలానామనిషిది..... } It belongs to such a man.

దానివెడల్పుయెంత - నిడివియెంత..... } What is the breadth & length of it?

అయ్యానలభైగజాలవెడల్పున్ను - అరవ } Sir, it is forty yards broad and sixty
యిగజాలనిడుపున్నువున్నది..... } yards long.

అందులోయేమయినాచెట్లువున్నవా..... } Are there any trees on it.

కొన్నిమామిడిచెట్లున్ను - చింతచెట్లున్నువు } There are a few mango and tamarind
న్నవి..... } trees.

దానికీయెంతఅడుగుతున్నాడు..... } What does he want for it?

దానిఖరీదురెండు వందల వరహాలని చెప్పు } He says the price of it is two hun-
తున్నాడు..... } dred pagodas.

నీతోకూడా వైకమే స్త్రీనితీసుకొనిపోయి } Take a Maistry with you and get
ఆజాగాకొలిపించుకొనిరా..... } that piece of ground measured.

ఆజాగాచూడదానకు మేము రేపుసాయం } I will come myself to-morrow even-
తరంఅయిదుగుంటలుకువస్తున్నాము-నీ } ing at 5 o'clock, to see the ground,
వున్న ఆజాగాభావందున్న అక్కడహా } and I wish you and the owner of
జరుగావుండండి..... } it to be in attendance.

యిల్లుకట్టదానకుయేయే సామానుయెంత
కావలెనోఅందునగురించిసరాసరిగా
యేర్పరుచు

Have an estimate made of the materials requisite for building the house.

యాజాబితాప్రకారంఅన్నిభరదుచెయి

Purchase every thing according to this list.

సామానులన్నిభద్రమయినజాగాలో
వుంచు

Put all the materials in a secure place.

రేపటిరోజునమనుష్యులనువుంచిపనిఅరం
భంచేయించు

Let the people begin to work to-morrow.

నిన్నటిరోజునఅస్తిభారంవేశినారా

Did they lay the foundation yesterday ?

అయ్యాలంతావేశికాలేదు - యీప్రాద్దు
అయిపోను

Not quite, Sir, it will be finished to-day.

గోడలకునున్నయెప్పుడుపూయిస్తున్నావు

When do you intend to chunam the walls ?

అయ్యకున్నంపూయించదానకుయిం
కాలివిబాగాయెందినవికావు

Sir, they are not yet dry enough to put on chunam.

తలుపులు - కిటికీలుఅన్నితయారుఅయిన
వా

Are the doors and windows all ready ?

ఆరుగుర్రాలకుతగుమాత్రం గావక
లాయంకట్టించు

Have a stable built for six horses.

వంటయిల్లుకాకుండాఅయిదుకోట్లుకట్టించు

Let there be five godowns besides the kitchen.

తోటలో - బటానీలు - చిక్కుడుచెట్లు - పురల
గడ్డలు - ముల్లంగిగడ్డలు - పుదీనా - దోస
చెట్లువెయ్యమనితోటవాడితోచెప్పు

Tell the gardener to sow some peas, beans, potatoes, radishes, mint, and cucumbers, in the garden.

యివి - తోటలోయేవయివునవేశేది

In what part of the garden shall he sow them ?

సుర్రువులా యా నకు సమీపము గావుం) In that piece of ground close to
దేస్థలములో..... } the stable.

యింటికి దాపు గా ఆహారచెట్లు నాటు..... } Plant those flower trees near the
house.

బంగళాకు యెదురు గా ఆపన్నీగు చెట్టు పె
యి..... } Put that rose tree in front of the
bungalow.

యీ చెట్లకు నీళ్లు కట్టు..... Water these plants.

కొట్లకున్న యింటికి మధ్యను ఆ మా మిడి చె
ట్లు వెయి..... } Put those mangoe trees between the
godowns and the house.

ఆ కొమ్మ నరికి వెయి..... Cut off that branch.

ఆ చెట్లో వుండే యెండాకులన్ని రాల్చి పె
యి..... } Pull off all the dead leaves from
that tree.

వషాంకుగుస్తున్నదా..... Does it rain?

అవునుంది బహుబలం గాకురుస్తున్నది Yes, Sir, it rains very hard.

పువ్వుల చెట్లు వేళివుండే కుండలన్ని పంచాది) Tell the Gardener to bring all the
లోకి తీసుకొని రమ్మని తోట వానితో చెప్పు } flower pots into the verandah.

రాత్రి ప్లుయెవరున్న పండ్లు దొంగులుకొని) Keep a man in the garden at night,
పోకుండా కనిపెట్టుకొని వుండగలందుల } to watch that the people do not
కు పైకమనిషిని తోటలో వుంచు..... } steal the fruit.

నీ కేమికావలెను..... What do you want?

అయ్యా కొన్ని రత్నాలు అమ్మకం నిమిత్తం తె
చ్చినాను..... } Sir, I have brought some precious
stones for sale.

వాటిని మాకు కనపరుచు..... Let me look at them.

యీ కెంపులు బహు చిన్నవి..... These rubies are very small.

ఆపచ్చలో జీరావున్నది..... That emerald has a flaw in it.

నీ వద్ద ముత్యాలు - పగడాలు యేమయినా) Have you any pearls, or coral?
వున్నవా..... }

యిక్కడనా వద్దయేమిన్ని లేవు - శలవుయి) I have none here, but if you order
స్త్రీకొన్ని తెస్తాను..... } I will bring some.

ఆవజ్రపువలయేమి..... } What is the price of that diamond?

అయ్య - అదిచాలా పెద్దదిన్ని - లోపలబీ } Sir, as it is very large and without
రాలుయేమిన్ని లేవుగనకనున్నయాభై } a flaw, I cannot let you have it
వరహాలకుతక్కువగాయివ్వను } under fifty pagodas.

అది ముప్పయి అయిదువరహాలకంటెయ్యే } It is not worth more than 35 pagodas.
క్కువవిలవచెయ్యదు..... } das.

మామునిషివచ్చినాడా } Is my Moonshee come?

అవునయ్య - అతడుచావట్లో కనిపెట్టుకొ } Yes, Sir, he is waiting in the
నివున్నాడు } hall.

మునిషినిగదిలోకిరమ్మను..... } Tell the Moonshee to come into the
room.

మునిషియీ ప్రాద్దుయేమిసమాచారం.... } Moonshee, what is the news to-day?

అయ్యమరేమివిశేషాలులేవు.... } Sir, there is nothing particular.

కూర్చుండు - మేముచదవడానకువైకనుల } Sit down and give me an easy story
భమయినకథయియ్య..... } to read.

నూతనముగాఅరంభించిచదివేవారికి } This story is too difficult for a be-
య్యాకథచాలాకష్టముగావుంటున్నది } ginner.

అయ్యమాటమాటకుభాషాంతరంచేస్తాను } Sir, I will translate it word for word.

యీమాటకుయేమిఅర్థమిదిమీ } What is the meaning of this word?
తోచెప్పు } tell me in English.

యీశబ్దంయేవిభక్తి } What case is this word?

అయ్యయిదిషష్ఠివిభక్తి..... } Sir, it is the genitive.

దానికిపరంగావుండేదియేమి } What is that which follows it?

అదిక్రియ } It is a verb.

అదిసకర్మకధాతువాఅకర్మకధాతువా } Is it an active or neuter verb?

అదినామధాతువు..... } It is a compound verb.

అదిఉత్తమపురుషమధ్యమపురుష - ప్రథ } Is it in the 1st, 2d or 3d person?
మపురుష }

- యిది సంస్కృతశబ్దమా - తెనుగుశబ్దమా Is this a Sanscrit or Teloogoo word?
- యిది తద్భవశబ్దము It is a corruption of a Sanscrit word.
- యిది విశేషమా - విశేషణమా Is this a substantive or adjective?
- యిది క్రియావిశేషణము It is an adverb.
- యీశబ్దానికి వ్యుత్పత్తియే లాగు What is the derivation of this word?
- యిది యేకపదమా - సమాసపదమా Is this a single or compound word?
- దీనికియేమయినా సూత్రమున్నదా Is there any rule for it?
- వ్యాకరణములో దాన్ని మాకు కనపరుచు Show it to me in the grammar.
- యిది యేకవచనమా - బహువచనమా Is this singular or plural?
- యీ క్రియ దేనితో అన్వయిస్తున్నది With what does this verb agree?
- దానికిర్తృపదముతో అన్వయిస్తున్నది It agrees with its nominative or agent.
- అది యేలింగము What gender is it?
- అది పులింగమా - స్త్రీలింగమా - నపుంసక } Is it masculine, feminine, or neuter?
లింగమా
- యీ ప్రాద్దుయంతమట్టుకు చాలును - తతి } This will do for to-day, I will read
క్షణశేషుచదువుతున్నాము .. the rest to-morrow.
- మాతో నీవు యెల్లప్పుడు తెనుగే మాట్లాడవ } You must always speak to me in
తెను..... Teloogoo.
- తెనుగు మాట్లాడదములో మాకు తప్పులు } If I make any mistakes in talking
పడితే నీవు దిద్దు - Teloogoo, do you correct me.
- మాకు వక కథ చెప్పు Tell me a story.
- మేము చదవడానకు యేమయినా అర్జీలు } Did you bring any arzees for me to
తెచ్చినావా..... read?
- యీ అర్జీ లదస్తూరిమంచిది కాదు } These arzees are written in a very
bad hand.
- అయ్యో వ్రతర దేశములో యెల్లప్పుడున్న } Sir, they always write in this way
యీలాగే వ్రాస్తున్నారు - వకానొక } to the northward,---a man some-
ప్పుడుతాను వ్రాసిన అక్షరాలేతానుచ } times has great difficulty in
దవడంక స్థముగా వుంటున్నది reading even his own writing.

పరీక్షసమీపిస్తున్నదిగనకనీవుతప్పకుండా } As the examination approaches, you
వస్తూవుండవలెను..... } must be regular in your attend-
ance.

మేముప్రతిదినమున్ను - యింగ్లీషులో } I wish to translate something every
చెంతెనుగుచెయ్యవలెను..... } day from English into Teloo-goo.

అయ్యతమరుఅభ్యసించదానకువకమం } Sir, I would recommend as a good
చివుపాయంమనవిచేస్తాను-యేమంటే } plan to improve yourself, that
కచిన్నతెనుగుకథయింగ్లీషులోభా } you should translate a short Te-
షాంతరముచేసి - వైకరోజురెండురోజు } loogoo fable into English, and
లకుతరువాతఆకథేరిగియింగ్లీషులో } after a day or two turn the same
నుంచితెనిగించవలెను - యిందువల్ల-త } story back from English into
మరుచేసినభాషాంతరమునకున్న-మా } Teloo-goo; you would thus be
తృకకున్నసరిచూచిలిందులతప్పులు } able to compare your translation
దానిప్రకారందిద్దుకోవచ్చును..... } with the original and to correct
its faults accordingly.

దీనికితెనుగులోయేమి..... } What is this in Teloo-goo?

యీగ్రామానికికరణంనీవేనా..... } Are you the Curnum of this village?

అవునునేనే..... } Yes, I am.

నీవుకరణీకపుపూచియెన్నిశ్లనుంచిచూ } How long have you performed the
స్తున్నావు..... } duty of Curnum?

మాతంద్రిచనిపోయినయీపదిసంవత్స } I have performed it since the death
రాలనుంచిచూస్తున్నాను..... } of my father, ten years ago.

యీగ్రామకమాయమనీకుబాగాఅక } Are you well acquainted with the
లింపుకదా..... } state of affairs in this village?

నేనుపుట్టినప్పటినుంచియీగ్రామములో } As I have lived in it since my birth,
నేవున్నానుగనకఅందునకురించినసం } I know every thing regarding it.
గతులన్నినాకుతెలుసును..... }

యీ గ్రామంకుంపణీలిమా నీకిందవున్నది } Is this village under the management
దా లేకజమీదారుది ఆధీనం గావున్నదా } of the Company, or of a Zemindar?

పూర్వంజమీదారుది ఆధీనంలోనేవుంది } It was formerly under a Zemindar,
దెనుగానియిప్పుడులిమానీగావున్నది } but is at present under aumany.

యీ గ్రామంకుదికట్టుయెన్నికత్తులపాలంది } What is the extent of land attached
వుంటున్నది } to it ?

యీ గ్రామంకుదికట్టు మూడువందల } The whole extent of land attached
యిరవయికత్తులు } to this village is 320 cutties.

హాలున సేవ్యంయెన్నికత్తులు } How many cutties are at present in
a state of cultivation ?

హాలున సేవ్యంయిన్నారుకత్తులు - బీడు } Two hundred cutties of land are at
నూరుకత్తులు - తోపులువగయిరాలకింద } present under cultivation, one
యిరువయికత్తులపాలంవున్నది } hundred are left uncultivated,
and twenty allotted to topes, &c.

యిందులోపల్లంయెన్నికత్తులు - మెరక } How many cutties of these are wet,
యెన్నికత్తులు } and how many dry, land ?

పల్లంనూటయాభైకత్తులు - మెరకయాభై } One hundred and fifty cutties are
కత్తులు } wet, and fifty dry, land.

పల్లపుపొలాలతో సేవ్యము చేసే రయితు } Are the public dues generally receiv-
లవద్దసర్కారుసిస్తుకింద సాధారణముగా } ed in kind, or in money, from the
ధాన్యంపుచ్చుకొంటున్నారా లేకపయిక } Ryots cultivating wet lands ?
మేపుచ్చుకొంటున్నారా..... }

అయ్యాభూములకన్నిటికిన్నిసర్కారుసిస్తు } Sir, it is customary to receive the
కిందపయికంపుచ్చుకోవడమేమామూ } dues in money from all lands.
లు }

సర్కారువారికిమామూలుగాకోరుకయి } What are the prevailing rates of
లులోయెంతమాత్రంలింబారంవస్తు } division or shares of the gross
న్నది } produce demandable by the Go-
vernment ?

మా మూలు గునుములు పోగా మిగిలిన
లములో సర్కారు వారికి సఖిం వస్తున్నది.. } The Circar's share is one half the
produce after the customary fees
have been deducted.

యీ గునుములు యెవరెవరికి వ్యవహార
తున్నది అవి సరాసరి యెంత అవుతున్నది.. } To whom are these fees allowed, and
what is their average amount?

సదర హిరు గునుములు సాధారణముగా దే
వాలయాలకున్న - బ్రాహ్మణులకున్న
గ్రామ నవుకలకున్న కోరుకయిలు
లోయి వ్యవసాయ - అవికోరుకయిలు
లో నూటికి పది అవుతున్నవి } The fees in question are generally
paid to pagodas, bramins, and
the village servants, and their
amount is about 10 per cent of
the gross produce.

పయినపుడా హరించిన గునుములు పోగా
మిగిలిన వాటిలో రయితులకున్న సర్కారు
వారికిన్ని పాళ్లు తెగటారి నతరువాత
యింకాయే మయినారయితుల వద్దవు
చ్చుకోవడంకదా } Is any thing more demanded from
the Ryots after the said fees have
been deducted and the remainder
of the produce divided between
them and the Circar?

పూర్వం తాలూకా - జమీదారు దిలీధీన
ములో వున్నప్పుడు ఖి గికి పావు వంతున
దరబారి ఖి చూలనిపుచ్చుకొంటూవుం
దేవారు కుం పణి అమా నీలయినప్పటి
నుంచి అది మాని వేశినారు } Formerly, when the country was
under the management of a Ze-
mindar, a tax of $\frac{1}{4}$ pagoda per
pooty, called durbari khurch,
was levied from them, which has
been discontinued since it came
under aumany.

యీ దేశములో సాధారణముగా వర్షా
లు యెప్పుడు ఆరంభమవుతున్నవి } When do the rains generally com-
mence in this part of the country?

సాధారణముగా జేష్ఠమా సములో ఆరం
భమయికార్తీకమా సంవరకు కురుస్తు
న్నవి } They generally commence in the
beginning of the month of June,
and last till the middle of Novem-
ber.

- మీ గ్రామములోయెన్నిచెరువులున్నవి..... } How many tanks are there in your village ?
- గ్రామసమీపానవుండేయేటినీళ్లుపయి
లకుపారుతున్నవిX నకచెరువులతోజ
రూరులేదు..... } As the crops are watered from the river, which is close to it, there is no occasion for tanks.
- పల్లపుపొలాలలోసంవ్యవసాయరానికియెన్నికా
ర్లుపండుతున్నవి..... } How many crops do the wet lands yield during a year ?
- యేళ్లకుచెరువులకుసమీపానవుండేపొలా
లలోసాధారణముగారెండుకార్లుపం
డుతున్నవి..... } The lands in the vicinity of rivers, tanks, &c. generally produce two crops.
- రయితులుపల్లపువ్యవసాయానకుయెప్పుడు
ఆరంభిస్తున్నారు..... } When do the Ryots begin to cultivate their wet lands ?
- ఆషాఢమాసములోపొలాలుదున్ని - పెం
టలుకట్టివాగాదమ్ముచేసినతరువాతవి
త్తులుచల్లుతున్నారు..... } In the month of July they plough and manure the fields, and after they are well moistened, they sow their seeds.
- వరిఆకుయెప్పుడునాటుతారు..... } When do they transplant the young paddy ?
- సాధారణముగాగ్రామణిమాసంమొద
లుకొనిభాద్రపదమాసంఆఖరువరకు
ఆకునాటుతారు..... } This process generally takes place from the beginning of August to the end of September.
- పయిల్లకుయెన్నిదినాలకువఖసారిసీట్లుక
ట్టుతున్నారు..... } How often do they water the crops ?
- మార్గశిరమాసంఆఖరువరకుయెనిమిది
రోజులకువకపరియాయంసీట్లుకట్టుతూ
వుంటారుఅప్పుడేకలుపున్నతీస్తారు.... } Once in eight days, until the middle of December, and they weed them at the same time.
- సాధారణముగాపయిల్లకుయెప్పుడుఫ
లోన్ముఖానకువస్తున్నవి..... } When are the crops generally ripe ?
- పుష్యమాసములో - అప్పుడుకోసికప్పు
లువేస్తున్నారు..... } In the month of January, when they cut and store them.

- మెట్టపొలాలకు యెల్లప్పుడు నీళ్లు కావలసివుండునా? Do the dry lands require constant irrigation?
- లేదంది - వర్షాలవల్ల వచ్చే నీరు తప్ప వేరే నీరు జరుగు లేదు. No, Sir, they require no other moisture than the falling rains.
- మెట్టవ్యవసాయం యెప్పుడు ఆరంభమవుతున్నది? When does the cultivation of the dry grains commence?
- జొన్నలు వగలయి రాలు భాద్రపద మాసములో చల్లుతున్నారు - పుష్య మాసములో కొయ్యడమవుతున్నది. The jonnaloo, &c. are sown in the month of September and cut in January.
- యీలాగంటి భాద్రాలకు ఆకుపొయ్యడం లేదా? Are not these kinds of grains transplanted?
- లేదంది వాటికి ఆకుపోయ వలసిన జరుగు లేదు. No, Sir, they do not require transplantation.
- కత్తిమెట్టపొలములో యెంతమాత్రం పండుతున్నదో నీకు తెలుసునా? Do you know what is the produce of a cutty of dry land?
- జాయగావుండు సంవత్సరములో నాలుగు పుట్లన్నర ధాన్యం పండుతున్నది. The produce in a good year is about $4\frac{1}{2}$ candies of grain.
- యేలాగంటి భూమిలో జరిబులిన గాబా గాయతు వ్యవసాయం చేస్తారు - వాటికి నీళ్లు యేలాగు వస్తున్నవి? In what sort of land is the zereeb or garden produce cultivated, and in what manner are they watered?
- సదరహిజినుసులు గ్రామ సమీపాన వుండు పాటిపొలాలలో వేళి వాటికి నూరులలో నుంచి నీళ్లు గోడుతారు పాటిలో పొగాకు మిక్కిలి విలవగలదయినందున - దానికి పుత్తమమయిన భూమి కావలసివుంటున్నది - గనక గ్రామానికి బహు సమీపాన వుండు పాటిపొలాలకు అందునిమిత్తం పెంటలుకట్టి - అక్కడ వేస్తారు. The produce alluded to is cultivated in the vicinity of villages and watered from wells. The tobacco is the most valuable of this kind and requires the best soil, it is consequently sown in the immediate vicinity of the village, where the ground is manured for the purpose.

- యీ భూములకు పన్ను యేలా కునినదియి ? } In what manner is assessment settled
 పున్నారు } on these lands ?
- పాధారణముగా వాటికి యింత పయి కమి
 నినినదియి పున్నారు - ఆలాగున నిష్ప
 షణ్ చెయ్యదానకు - వాటిని ముందుగా } A money rent is in general levied
 మఱాతు చేసి తరాలు యేర్పరించదమవు } on them, to determine which they
 తున్నది } are first measured and classed.
- భూములు యేలా కున మఱాతు చేస్తారు } How are the lands measured ?
- అయిదు మూరలన్నర పగ్గముతో నయినా }
 కర్రతో నయినా } With a rod or rope of $5\frac{1}{2}$ cubits.
- యీలాగంటి మూరలు యెన్ని అయిలే వక } How many of these cubits make a
 కత్తి } cutty ?
- చదరం అయిదున్నర మూరల పగ్గం వైక } Five and a half square cubits make
 వీసం - కుంటకు పదహారు వీసాలు - కత్తికి ము } one veesum, 16 veesums one
 ప్పయి రెండు కుంటలు } coontah, and 32 coontahs one
 cutty.
- వైక కుంట పొగాకు కుయెంత మాత్రం కనుబ } How much does a coontah of to-
 డి అవుతున్నది - యితర జనుస్సులకు పన్ను } bacco yield, and what are the
 నినినదియేలా కు } rates of assessment on other
 plants ?
- పొగాకు కుంటకు నాలుగు రూపాయలు మొ } Tobacco yields from four to twelve
 దలు కొని పన్నెండు రూపాయల పరి } rupees per coontah, and the rates
 యంతం కనుబడి అవుతున్నది - యితర జను } of assessment on other plants vary
 స్సులకు కుంటకు యెనిమిది రూపాయలు } from eight rupees to eight annas
 మొదలు కొని యెనిమిది అణాల పరియం } per coontah.
- తంపన్ను నినినదియెంత } Is any public revenue levied from
 బింతలు వగయిరాలు వుండే భూమికి యేమ } lands occupied by tamarind and
 యినా పన్ను నినినదియెంత } other trees ?

అవునయ్యా-ఫలవృక్షాలకుపన్నులించనా } Yes, Sir, the assessment on fruit
మీదనిన్నయింకదమవుతున్నది - ఆ } trees is fixed on estimation of
యాసంవత్సరపుఫలాలకొద్దీపన్నుయెక్కు } the crop, and fluctuates with the
వత్సరపుఫలాలవృక్షంతున్నది..... } seasons.

అప్పుడే గానాలో భూములన్నిటినిమా } Have all the lands in this purgun-
యముచేసితరాలుయేర్పరచడమయిన } nah been measured and classed?
దా.....

కొద్దీరోజులకిందటరయితువారేఫయిసలా } Yes, Sir, they were all measured
చేశేనిమిత్తంభూములన్నిమషతుచేసిత } and classed a short time ago, for
రాలుయేర్పరచడమయినది..... } the purpose of introducing a
ryotwary settlement.

అయ్యోలో వయినంపొరుగుగంటినరస } Sir, the parties and witnesses of the
య్యదాఖలుచేసినచాజీ-తాలూకుదా } charge lately filed by W. Nur-
వాముద్దాయిలున్నసాక్షులున్నహజ } siah, are in attendance; will you
రుగావున్నారు-ఆవ్యాజ్యంయూప్రాద్దువి } examine that case to-day?
చారిస్తున్నారా.....

అవునుఫిర్యాదినిన్ని-ముద్దాయినిన్నిలోపలి } Yes, call in the plaintiff and defen-
కిబలువు..... } dant.

ముద్దాయికిచాజీచదివివినిబించు..... } Read the charge to the defendant.

అచాజీలో వ్రాసినదినిజమేనా..... } Is what is stated in that charge true?

కాదండి - అంతాఅబద్ధం - ఇట్టమిచేతనా } No, Sir, it is all false, and has been
మీదయూచాజీదాఖలుచేసినాడు.... } preferred against me through
grudge.

మొదటిసాక్షినిబలువు..... } Call the first witness.

వాడిచేతప్రమాణంచేయించుకొని-వాని } Swear him, and ask him the usual
పేరువానియింటిపేరు-తండ్రిపేరు-మ } questions regarding his name,
తం-కులం-కాపరస్థలం-పుద్యోగం-వయ } house-name, father's name, reli-
సు-యిందునగురించిమామూలుప్రశ్న } gion, cast, place of residence,
లువాణ్ణిఅడుగు..... } employment and age.

అయ్యానా పేరు వెంకయ్య - యింటి పేరు
సుంకువారు - తండ్రి పేరు లక్ష్మయ్య - మ
తం రామానుజం - కులం తెల గా - కాపర
స్థలం పెదన - వుద్యోగం వ్యవసాయం - వ
యసునుమారు ముప్పయి సంవత్సరము
లు.....

Sir, my name is Venciah, house
name Soonkoo, father's name
Lutchmiah, religion Ramanoo-
jum or Vaishnava sect, cast Gen-
too, place of residence Pedna,
employment agriculture, and age
about thirty years.

ఫోరుగంటినర సయ్య - వలివెటికృష్ణయ్య
మీదదాఖలు చేసిన చార్జి - సంగతులను
గురించి నీవుయే మియెరుగుదు ఫో చెప్ప
వలసినది.....

State what you know regarding the
circumstances of a charge filed
by W. Nursiah against V. Krist-
niah.

యీ నెలపదో తారీ ఖు ప్రొద్దు గూడిన రెం
డు గుడియల వేళ - నేను బజారు వెంబడి
వెళ్లుతూ వుండ గాయా ఫిర్యాదినది వీధి
లోకింద పడివుండెను. ముద్దాయిల తణ్ణి
మిక్కట ము గాకోట్టు తూతన్న తూవుం
డ గాచూస్తాని

On the 10th instant, about two
hours after sun-set, as I was
going thro' the bazar I saw the
plaintiff lying on the ground in
the middle of the street, and the
defendant beating and kicking
him severely.

తరువాతయే మిజరిగినది

What happened then ?

పోలీసు బంట్ల పులువస్తున్నారని సందడి
గావుండెను గనక ముద్దాయి పరిగెత్తిపో
యెను

There was a rumour that some
Police Peons were coming, upon
which the defendant ran away.

యీ కలత ఆరంభం మొదలుకొని చూచి
నావా

Did you see the commencement of
the fray ?

లేదంది - నేను వచ్చేటప్పటికి ఫిర్యాదికింద ప
డివున్నాడు

No, Sir, when I came up the plain-
tiff was lying on the ground.

ఫిర్యాది తాలూకు వస్తువులు యేమయినా
ముద్దాయి తీసుకొని పోగా నీవు చూచినా
వా

Did you see the defendant take
away any thing belonging to the
plaintiff ?

లేందండి-తనపయిబట్టము ద్దాయిపట్టుకొని వెళ్లినాడనివీ ధిలోవున్న ప్రజలతోఁగి ర్యాదిచెప్పుకొంటూవుండగావిన్నాను

No, Sir, but I heard the plaintiff tell the people that were in the street, that the defendant had ran off with his upper garment.

ఁగి ర్యాదికింద పదివున్నప్పుడు అతనికిన్నిముద్దాయికిన్నియేమి జరిగినదో ఆమాటలు విన్నావా

Did you hear what passed between the plaintiff and defendant when the former was on the ground?

ఁగి ర్యాదికితానుయివ్వవలసినకొంతబాకీని గురించి తన్ను అతడు అడిగానాడని అతణ్ణి ముద్దాయితిట్టుతూవుండగావిన్నాను

I heard the defendant abusing the plaintiff for demanding payment of some money that was due to him.

నీవు గాక మరియెవరయినా అక్కడవుండరా

Was there any body else there besides you?

అవునుండి - యీగత్తరవినిబహుమందిపోయివుందిరి

Yes, Sir, a great number of people collected together on hearing the noise.

వాండ్లలోయెవరి పేరయినా చెప్పగలవా .. అందులో వరదాచాలు అనే బ్రాహ్మణ్ణి వకణ్ణితప్ప తతిమ్మ వాండ్లను యెవరినినియెరగను

Can you tell me any of their names?

ప్రాద్దుగూకిన రెండుసుదియలకు యీగత్తర జరిగినదని చెప్పితివి గదా - యిప్పుడు మేజిస్ట్రేటువారియెడలవుండే ముద్దాయేఁగి ర్యాదినికొట్టినాడని నీవు గూఢముగా చెప్పగలవా

They were all strangers to me but one man, a bramin by name Vurdachary.

అవునుండి-అదిమంచివెన్నెలరాత్రి గావుండెను గనక అతణ్ణి - పట్టపగట్లో చూచినట్టుగా చూచినాను

You have stated that the affray in question occurred two hours after sun-set, are you certain that the defendant now before the Magistrate is the same person that beat the plaintiff?

Yes, Sir; it was a fine moon-light night, and I saw him as plainly as if it had been the middle of the day.

ముద్దాయిని పూర్వం యెప్పుడయినా చూచినావా..... Did you ever see the defendant before ?

అవునుండి - యితని బంధువుడు వెళకుమా
గ్రామములో వున్నాడు యితడు అతణ్ణి
చూచేని మిత్రం అక్కడికి వస్తూవుండేవా
డు కాబట్టి యితణ్ణి అనేక పరియాయ
ములు చూచినాను..... Yes, Sir, I have seen him often, for he has been in the habits of coming to my village to see a certain relation that lives there.

యితడు ఫిర్యాదీని కొడుకావున్నప్పుడు నీవు
యెంత దూరాన వుంటివి..... What distance were you from him when he was beating the plaintiff?

నాలుగయిదు గజాల మేర ను వుంటిని..... I was about four or five yards.

వరదాచాల్ అనే బ్రాహ్మణుడయెంత దూ
రాన వుండెను..... At what distance was the bramin Vudachary ?

అతడు కాస్త దగ్గర గా వుండెను..... He was a little nearer.

ఫిర్యాదీకి నీకు యేమయినా యిలా కాక డ్డ
..... Are you concerned any way with the plaintiff ?

లేదండి - మాకు యిద్దరికిన్ని మిత్రత్వమున్న
లేదు శత్రుత్వమున్న లేదు - అతణ్ణి బా
జారులో అప్పుడప్పుడు చూచి మాట్లా
డేవాణ్ణి..... No, Sir, we are neither friends nor enemies; but I have seen and talked to him sometimes in the bazar.

ముద్దాయికి నీకు యేమయినా విరోధంక డ్డ
..... Are you at variance with the defendant ?

లేదయ్యా - నేను గుర్తెరిగితనికి నాకు యే
విధమయిన కలతలు వుట్ట లేదు..... No, Sir, I never had a quarrel with him that I know of.

యీ సంగతి నిగురించి నీవు గుర్తెరిగినదియిం
లేనా..... Is this all you know concerning this case ?

అవునుండి - పోలీసు బంధ్రులు రా
గానే నేను నా బసకు వెళ్లినాను..... Yes, Sir; immediately after the Police Peons came up, I went away to my lodging.

జవాబిని పీనును పలువు..... Call the Jawabnevees.

- కొన్ని రోజులలో వెళదొర గారు కలకత్తా నుంచి-చెన్నపట్నానికి యీజిల్లా మీదుగా వెళ్లుతున్నారు గనక - ఆయన నిమిత్తం ఆయా మజిలీలలో బోయాలనుటప్పా వుంచగలండులకు పోలయిసుక మీ నుల పేరను పుకుములు వ్రాయు) A Gentleman will pass thro' this zillah in a few days in his way from Calcutta to Madras, write orders to the Police Aumeens to post Bearers at the different stages for him.
- అయ్యా ఆయనకు యెందరు బోయాలు కావలెను) How many Bearers will he require, Sir ?
- పన్నెండుగురు బోయాలున్ను - వక మషాల్చిన్ని - యిద్దరు కావటివాండ్లున్ను) Twelve Bearers, one Masalgee and two Coury Coolies.
- ఆధార గారు యెప్పుడు వస్తున్నారు) When is the Gentleman expected ?
- ఆయన యీ నెల పదిహేనో తేది రాత్రి యెనిమిది గంటలకు యీజిల్లాలో మొదటి మజిలీకి వచ్చి చేరుతున్నారు) He will arrive at the first stage in this zillah at 8 o'clock in the evening of the 15th instant.
- బోయాలకు కూలి యేలా గున యిప్పించవలెనది) How are the Bearers to be paid ?
- ప్రతి మజిలీలోనున్న వాండ్లకు యివ్వవలసిన కూలిని గురించి వక జాబితా వ్రాసి దొర గారికి యిస్తే - వాండ్లకు ఆయన యిస్తున్నాడని ఆమీనుల పేర వ్రాయు) Tell the Aumeens to give the Gentleman a memorandum of their hire at each stage, and he will pay them.
- యింకా యేమయినా శలవులున్నున్నారా ..) Are there any other orders, Sir ?
- అలాగ్గంకాకుండా వుండగలండులకు ఆయా జత బోయాలతో వక బంట్లో తుకనిపెట్టుకుని వుండవలెనది) Let a Peon be in waiting with each set of Bearers, to see that there is no delay.

APPENDIX.

REVENUE TERMS USED IN THE NORTHERN CIRCARS.

అ.

- T. అంకs. n. A stride or pace of about three feet. అంకకొల (from కొల q. v.) Measurement ascertained by pacing.
- G. అంచనాs. n. (انچينا) An estimate, or appraisement of, the probable harvest, salt in a heap, &c. &c. అంచనాచూచు (from చూచు to see) To estimate crops, &c. &c. అంచనాజాబితా (from జాబితా q. v.) An account of the estimated quantity of each ryot's produce, &c. &c. అంచనాదారుడు (from P. دار master or agent) An appraiser of the probable harvest, &c. &c. నిలువుఅంచనా (from నిలువు q. v.) An estimate of the produce of a field before it is cut. కుప్ప అంచనా (from కుప్ప a heap) An estimate of the produce of a field after it is cut and heaped.
- G. అంబారముs. n. (P. انبار) The government share of the produce, also a heap, a stack.
- T. అక్కసరిadj. Neighbouring, as అక్కసరి గ్రామము A neighbouring village.
- S. అగ్రహారముs. n. A village inhabited by bramins. A village allotted for charitable or religious purposes at a favourable or no assessment. The conditions on which these villages are held are explained by the words prefixed to them---thus సర్వాగ్రహారము (from సర్వ all) a village free from all tax, బిలుమత్తాగ్రహారము (from బిల్లుత్తా q. v.) a village granted at a certain fixed assessment, కట్టుబడి అగ్రహారము (from కట్టుబడి q. v.) a village granted at a rent which fluctuates with the produce.

- G. అజ s. n. Amount, the whole, also the gross produce including both the ryot's and government shares.
- G. అదసట్టా s. n. (اَدَسَات) Guess, conjecture.
- TUD. అద్ద s. n. (from s. అధ్) Half, as a revenue term this word signifies an incomplete heap.
- T. అద్దపుదోసిలి s. n. (from అద్దము a looking glass, and దోసిలి q. v.) A certain allowance of grain granted to the village barber as a remuneration for his services.
- T. అద్దలవాండ్లు s. plu. The manufacturers of salt or coolies employed in manufacturing salt on certain monthly wages. vide సాజులు.
- S. అనాది adj. Eternal. అనాదిబీడు (from బీడు q. v.) A piece of ground which has been waste from time immemorial.
- G. అనామతు s. n. (انامت) corruption of అమానతు q. v.
- S. అపరాలు s. plu. All sorts of grain in pods, likewise termed అపరజి నుస్సులు.
- T. అప్పనము s. n. A tax collected beyond the just revenue.
- G. అమలు s. n. (اَمَل) Collection of the revenues. అమల్దారుడు A native collector of revenue.
- G. అమానతు s. n. (A. امانت) Deposit, charge, any thing given in trust.
- G. అమానీ s. n. (A. امانی) What is in charge of a collector on the part of the government, in opposition to that which is farmed.
- G. అయివజు s. n. (A. عوض) Any thing substituted for another.
- T. అరక s. n. A plough with oxen and implements of husbandry complete. అరకలజాబితా (from జాబితా q. v.) An account shewing the number of ploughs belonging to each ryot in a village. అరకట్టరక (from అర half, and కట్టు to tie) A plough with a pair of bullocks. విడిచికట్టరక (from విడిచి past relative part. of విడుచు to leave, loose, or cast off) A plough with a change of bullocks.
- G. అరుజ్జ s. n. (from P. ارز) Price, value. అరుజ్జారధర Price current, market price.

G. అర్జు.....s. n. (A. عرض) The measurement of a heap of grain from the bottom to the top, as opposed to తుల q. v., also the breadth of any thing. అర్జుపట్టు (from పట్టు to sieze) To search, to examine.

T. అల్లు.....s. n. The neck, a sore on a bullock's neck occasioned by ploughing, &c.

T. అలుకు.....v. a. to sow seed in a field prepared for the purpose.

T. అలుకు.....s. n. A water channel or sluice to carry off the excess of water from tanks.

G. అసలు.....s. n. (A. اصل) Origin, stock in trade. అసలు వేరజు (from వేరజు q. v.) The original rents.

S. అక్షయపాత్ర...s. n. (from అ neg. త్రై to decay or waste, and పాత్ర a vessel.) A sort of charitable allowance to bramins from the gross produce, also a brass pot or basket used generally by begging bramins for holding their alms.

అ.

T. ఆకు.....s. n. A leaf; young paddy fit to be transplanted.

T. ఆటగొట్టు.....s. n. A rake, used in husbandry.

G. ఆవాదు....adj. (أباد) Cultivated. ఆవాదుపరుచు (from పరుచు to spread) To cultivate, also to make a place habitable.

G. ఆకుకూరి.....s. n. (P. ابكاري) A tax levied on the sale of spirituous liquors.

G. ఆమీను.....s. m. (A. امين) An officer employed by government to collect the revenues of a district.

G. ఆవర్జ.....s. n. (اورج) A distribution of items of account under appropriate heads.

G. ఆసామీ.....s. m. (A. اسامي) An individual. ఆసామీవారీ adj. Individual. ఆసామీవారీ హిశ్కేబు (from హిశ్కేబు q. v.) An account shewing the particulars of each ryot's produce and assessment.

ఇ.

G. ఇజాఫా.....s. n. (A. اضافہ) Increase, surplus.

G. ఇజారా.....s. n. (A. اجاره) A farm, a rent. ఇజారాదారుడు A farmer, renter.

ఉ. ఇనాము.....s. n. (A. انعام) A gift from a superior to an inferior; a grant of land for religious or charitable purposes. సర్వదుంబా లాయినాము An allotment of land free from all rent. బిల్లి త్తాయినాము A grant of land at a certain fixed assessment. బేదిగ or కట్టుబడియినాము (from బేదిగ or కట్టుబడి q. v.) An allotment of land at an assessment which varies with the produce. ఇనాముదారుడు A holder of an enam. vide మా న్యము.

G. ఇస్తిమిరారు.....s. n. (A. استمرار) Perpetuity.

G. ఇస్తిహారునామా.s. n. (A. اشتهارنامہ) A proclamation.

ఈ.

T. ఈనరాశి.....s. n. Grain of an inferior quality, which is separated from the good by winnowing.

T. ఈను.....To produce, as a field; to shoot forth.

ఉ.

S. ఉద్యోగము.....s. n. Situation, employment.

T. ఉప్పు.....s. n. Salt. ఉప్పుపర్ర (from పర్ర q. v.) A swamp, or salt marsh. ఉప్పుపేరు (from ఏరు river) A salt water river. పర్రవప్పు Swamp or spontaneous salt. ఉప్పుమడి Salt bed.

T. ఉముక.....s. n. The husk of paddy.

ఉ.

T. ఉచ.....s. n. The stalk of the great millet. ఉచవియ్యము (from వియ్యము rice) Unripe grains of great millet.

T. ఉడ్చు.....v. a. To transplant.

TUD. ఉసరభూమి.(from s. ఉసర) Saline soil.

ఎ.

- అ. ఎకరా.....Anglice, Acre.
 గ. ఎకరారు.....s. n. (A. اقرار) Confession. ఎకరారుపడు To confess.
 య. ఎనుమతి.....s. n. Exportation. ఎనుమతించేయు To export.
 ర. ఎల్ల.....s. n. Boundary, limit.

ఏ.

- ర. ఏదికోల.....s. n. The pole or shaft of a plough.
 ర. ఏతాము.....s. n. A pacottah or machine for drawing water from wells,
 &c. ఏతాముబొక్కెన The bucket or leathern vessel by which
 the water is drawn.
 ర. ఏరువాక.....s. n. The commencement of cultivation. ఏరువాకసాగు
 To commence cultivation.

ఒ.

- ర. ఒగరువుమూట...s. n. A grain allowance given to measurers.
 ర. ఒగుడు.....s. n. The straw of the great millet.
 ర. ఒడ్డె.....s. n. A heap of grain previous to the straw being separated
 from it.

ఓ.

- ర. ఓడె.....s. n. A small heap formed of grain just cut with the sickle.

క.

- ర. కంకి.....s. n. The head or ear of corn.
 గ. కచేరి.....s. n. (H. كچھري) A place where public business is transacted.
 ర. కట్టుబడి.....s. n. (from కట్టు to tie, and పడి past verb. part. of పడు to
 fall.) A favorable quit rent. కట్టుబడియినాము An enam
 which pays a favorable quit rent. కట్టుబడిబంధువులు
 Peons who are paid for their services by grants of land
 subject to quit rent only.

- T. కట్టము.....s. n. A present to superiors or equals. An established allowance formerly given by zemindars to the governors of the province.
- T. కత్తి.....s. n. A certain land measure.
- G. కదపా.....s. n. A counter agreement.
- G. కదీము.....adj. (A. قدیم) Old, ancient ; this word is used as a revenue term to distinguish the old and hereditary cultivators of a village from the పాయకారీ q. v.
- G. కబూలియ్యతు...s. n. (A. قبولیت) A counter agreement.
- G. కబేలా.....s. n. (A. قبالة) A bill of sale, a grant.
- G. కబ్జ.....s. n. (A. قبض) A receipt.
- T. కమతము.....s. n. Lands cultivated by zemindars thro' their own domestic slaves.
- G. కమాయము.....s. n. (P. کمایش) Affairs ; the management of affairs.
- G. కయదు....s. n. (A. قید) Confinement. కయదుచేయు To imprison. కయదీ A prisoner.
- G. కయిఫియ్యతు...s. n. (A. کیفیت) Detailed circumstances.
- G. కయిలు.....s. n. (A. کیل) The actual measurement of grain. కయిలు దారుడు One who oversees the measurement of grain, or an officer employed to attend the measurement of grain, &c.
- G. కరకసా.....s. n. (P. خرخشه) A dispute regarding boundaries.
- T. కరణము.....s. m. A village clerk who keeps the accounts of cultivation and registers every thing connected with it, and whose duties are remunerated by a grant of land or certain small shares or perquisites from the crops of the village. కరిణీకము The office of the above person. He is likewise termed కులకరణీ.
- G. కరారు.....s. n. (A. قرار) An agreement. కరారుచేయు To enter into an agreement. కరారునామా A written agreement.
- G. కరోదా.....s. m. An overseer or person employed to watch over the conduct or motions of other servants.

- T. కల్లు.....s. n. The plough-share.
- G. కలాలుఖానా...s. n. (كلال خانہ) An arrack farm.
- T. కలుపు.....s. n. A weed. కలుపుతీయు To weed.
- T. కళ్లము.....s. n. The thrashing floor. కళ్లముతీరు Gleanings from the thrashing floor, which in general are given to the ryot.
- T. కవి లే or కవి లేకట్ట...s. n. Account books of cadjan or palmira leaves kept by the village curnums.
- G. కవులు.....s. n. (A. قول) A lease or agreement in writing given to the ryots, to shew the principles and rules by which the demands of government on the land in their occupation are to be regulated.
- G. కసబు.....s. n. (A. كسب) Profession, trade. కసబుకుపనికిరానితాళ్లు Palmira trees which are not fit for drawing toddy (lit. their occupation.)
- G. కనుదా.....s. n. (A. قصبہ) The head station in a district.
- T. కాడి.....s. n. A yoke.
- T. కాడిగట్టు.....s. n. The ridge between two fields.
- T. కాఁపు.....s. n. An inhabitant.
- G. కాయదా.....s. n. (A. راعی) Rule, custom, manners.
- G. కారువాయి.....s. n. Guess. కారువాయిదవులు (from దవులు q. v.) A demand made upon an estimate of each ryot's produce.
- T. కారెము.....s. n. The hollowed trunk of a palmira tree used in watering fields, &c.
- T. కాలవ.....s. n. A water channel.
- T. కావలి.....s. n. A guard.
- T. కీత.....s. n. A heap of winnowed grain.
- G. కీసి.....s. n. (A. قسطہ) Stated payment, instalment of rent.
- T. కీవాడ.....s. n. A tract of land in which garden produce is generally cultivated, and which was formerly a part of the village.
- T. కుంట.....s. n. A land measure.
- T. కుచ్చెల.....s. n. A heap of corn, also a certain land measure.

- T. కుప్పs. n. A heap. కుప్పకట్ట A grain allowance granted to village servants, &c.
- G. కేరీజులుs. n. Grain fees, in general.
- G. కొతారుs. n. A salt pan, or place where salt is manufactured, &c.
- T. కొలs. n. Measurement.
- T. కొడుs. n. A rivulet, a nullah.

ఖ.

- G. ఖండికs. n. An allotment of privileged land exceeding in extent 4 or 5 cutties. సర్వయినాముఖండిక Lands of this description enjoyed rent free. కట్టుబడిఖండిక Lands of the above description bearing a public assessment.
- G. ఖజానాs. n. (A. خزانة) A treasury.
- G. ఖర్చుs. n. (A. خرچ) Expense.
- G. ఖాంadj. (P. خام) Crude, gross. ఖాంలేఖ్ A rough statement or account. ఖాంవసూలు (from వసూలు q. v.) Gross receipts.
- G. ఖురాకుs. n. (P. خوراک) A kind of batta given by villagers to peons sent to collect the circar dues.

క.

- T. కట్టs. n. A bank or shore. కట్టశూము One twentieth part of the gross produce collected by zemindars from each village for tank repairs.
- T. కడ్డెముs. n. Compulsion, force.
- T. కరకడముs. n. Marks made with dung and water upon heaps of winnowed grain, to prevent depredation.
- T. కరికs. n. A measure containing 400 marcalis.
- G. కణ్ణs. n. (A. غله) Grain, in general.
- T. గీయుv. a. To draw lines, also to draw toddy, &c.
- T. గుంటకs. n. An instrument used in levelling ploughed fields.

- T. గుడికట్టు.....s. n. The whole extent of land attached to a village.
- T. గుత్త.....s. n. A farm, or rent. గుత్త చేయు To rent.
- T. గూడెము.....s. n. A hamlet.
- T. గెలి.....s. n. A heap of salt.
- G. గైరాదా.....adj. Unoccupied, waste. గైరాదాస్థలము Waste land.
- T. గొట్టు.....s. n. A certain land measure. An instrument of husbandry.
- G. గోమవారా.....s. n. (گوموارہ) Total, aggregate amount, an abstract of an account.
- S. గ్రామము.....s. n. A village. గ్రామఖర్చు The private disbursements of a village. గ్రామశాంతము A spot of ground in a village allotted for building houses, &c. గ్రామహిత్యేబు The general demand, collection and balance delivered to the landlord at the period of settlement.

చ.

- G. చప్పా.....s. n. (چپا) A chop, or impression.
- S. చాతుర్భాగము.....s. n. (from చతుర్ four, and భాగము a share or part.) The fourth part of the annual crop received by government from the holders of certain alienated lands.
- T. చాపగట్టు.....s. n. A bank on which salt is placed immediately after it is taken out of the pans.
- T. చాలు.....s. n. A furrow.
- T. చింకలు.....s. n. Jonnaloo of inferior quality, separated from the good by winnowing.
- T. చిట్టె.....s. n. An incomplete heap of salt.
- T. చిత్తా.....s. n. (چٹا) A rough daily account.
- G. చెకునామా.....s. n. (چک نامہ) A grant issued to individuals authorizing them to hold alienated lands and specifying the limits thereof.
- G. చెడావు.....s. n. Increase. ధరచెడావు (from ధర price) An extra assessment realized by delivering the circar share of the crop to the ryot at a higher price than the selling rate.
- T. చెరువు.....s. n. An artificial tank. పంటచెరువు (from పంట crop)

A tank for the irrigation of paddy fields, &c. ఊరచెరువు
(from ఊరు a village) A tank for the common use of the
village community and travellers, &c.

T. చెలికే.....s. n. A field left fallow.

T. చేట.....s. n. A cribble ;---as a revenue term it is used to signify a
certain grain allowance granted to the village naikvaddies.
మయిలచేట (from మయిల filthy) A certain grain allow-
ance given to the village washerman.

T. చొప్ప.....s. n. The straw of the jonnaloo grain.

G. చోరి.....s. n. (چوری) Theft. చోరీనా Clandestinely. చోరీసరుకుల
ఫారము A statement of goods smuggled. చోరుగస్తీ A spy.

G. చౌకి.....s. n. (H. चौकी) A custom house. చౌకిసుమాస్తా A subordi-
nate custom house officer.

G. చౌదరి.....The head of a village.

చ.

G. చపాయించు.....v. a. (H. چھپا) To evade, to defraud, to conceal.

జ

T. జట్టి.....s. n. A contract for grain, &c.

T. జడ్డిగము.....s. n. A sowing machine.

G. జిఫ్తి.....s. n. (A. ضبط) Sequestration, attachment.

G. జమ.....s. n. (A. جمع) Collection, total. జమాఖర్చు Account
of receipts and disbursements, account current. జమాప
నూలువాకి Account particulars of demand, collection and
balance. జమాబందీ The settlement of the assessment.

G. జమీను.....s. n. (P. زمین) The earth, land. జమీన్దారుడు A zemindar
or landholder. జమీన్దారీ The country or jurisdiction of
a zemindar.

G. జరీబు.....s. n. (A. جریب) Horticultural produce.

G. జవాబు.....s. n. (A. جواب) An answer. జవాబుదారుడు A person
responsible. జవాబునివీసు A writer of orders or replies.

- G. జాగీరు.....s. n. (P. جاگیر) An assignment of the government share of the produce of a large tract of country to an individual.
- G. జాబితా.....s. n. (A. ضابطه) A list. మోయానుజాబితా A list or account of a fixed establishment.
- G. జామీను.....s. n. (A. ضامنی) Surety, bail. మాలజామీను Monied security. హజరుజామీను Personal bail.
- G. జాయా.....s. n. (A. ضایع) Loss, damage.
- G. జారీ.....adj. (A. جاری) Current, proceeding. జారీ చేయు To set on foot, to put in force. జారిభూమి Jaree lands, or lands cultivated by the ryots of the circar.
- G. జినుసు.....s. n. (A. جنس) Articles, things. జినుసువారీ లెఖ్న An account detailing items of collection.
- G. జిరాయతి.....adj. (A. زراعت) Cultivated ; also, s. n. Cultivation.
- G. జులుమానా.....s. n. (A. جریمه) A fine.
- T. జొన్నలు.....s. n. plu. The grain termed great millet.

ఝ.

- G. ఝడతా.....s. n. Examination of accounts, &c.

ట.

- G. టప్పా.....s. n. Tappal or post.
- G. టరీఫు.....s. n. A tariff or table of import and export duties.

ఠ.

- G. ఠాణా.....s. n. (H. ठाणा) The head station of a district. ఠాణా దారుడు A man who has the management of a district.

డ.

- G. డలాయతు.....s. m. A kind of peon.
- T. డొంక.....s. n. A path between two fields left as a passage for cattle.
- G. డౌలు.....s. n. (H. دول) An estimate.

త.

- T. తందా.....s. n. A body of lumbadies or brinjaries.
- G. తకావి.....s. n. (A. تقاوی) Advances for cultivation. తకావిపత్రము
A bond given by the ryots for advances granted to them.
- T. తక్కిస్తము.....s. n. A subscription raised among the ryots to defray the
village expenses.
- G. తనకీ.....s. n. (A. تنقیح) Examination, search.
- G. తనఖా.....s. n. (P. تانخواہ) An assignment on the revenue.
- G. తపశీలు.....s. n. (A. تفصیل) Particulars or details of any account.
- G. తరద్దూదు.....s. n. (A. تردد) Exertion, application,---as a revenue term it
is used to signify, cultivation. తరద్దూదుజాబితా An
account shewing the species and quantity of seed sown, the
extent of land under cultivation and the quantity remaining
fallow.
- T. తరము.....s. n. A class, or sort. తరందారుడు A person who oversees
the classing of the lands.
- T. తలుగు.....s. n. Wastage, deficiency, the custom or fee on the purchase
of an article.
- G. తలబు.....s. n. (A. طلب) Summons, sending for.
- G. తహశీలు.....s. n. (A. تحصيل) Collections. తహశీలుదారుడు A native
revenue officer. తహశీలుజాబితా An account shewing the
daily payments of the ryots to the circar.
- G. తాకీదు.....s. n. (A. تاقید) An order.
- G. తాజా.....adj. (P. تازه) Fresh, new. తాజాశలము Postscript.
- G. తారీఖు.....s. n. (A. تاریخ) A date.
- T. తాలు.....s. n. Empty ears of paddy.
- G. తాలూకా.....s. n. (A. تعلق) A talook or division of a district.
- G. తుకుం.....s. n. (A. تخم) An advance of seed.
- G. తుల.....s. n. (A. طول) The measurement round a heap of grain ;
also, the length of any thing.

- T. తూము.....s. n. A sluice or watercourse ; also, A measure of capacity.
- T. తూర్పార బెట్టు...v. a. (from తూర్పు east, and ఆర బెట్టు to dry) To winnow grain.
- T. తేది.....s. n. A day of the solar month.
- G. తేరీజు.....s. n. (ترج) An account specifying the particulars and afterwards the amount.
- T. తొలుకరి.....s. n. The first rainy season.
- T. తొల్లిక.....s. n. A kind of hoe.
- S. త్రిభాగము.....s. n. (from త్రి three, and భాగము share or part) A third of the annual crop paid to government by some agra-haram-dars, &c. &c.

ద.

- T. దంటుs. n. A stalk.
- T. దండకట్ట.....s. n. A straw band in general tied round the bottom of a heap of grain.
- T. దండుగ.....s. n. A fine; an exorbitant assessment.
- T. దంలె.....s. n. A kind of hoe.
- G. దఫేదారుడు.....s. m. (A. دندار) A head peon.
- G. దఫరము.....s. n. (P. دفتر) Register, record, a bundle of papers tied together in a cloth. దప్తరబంధు An office keeper.
- T. దమ్ము.....s. n. Mire, mud. దంపకణ్ణు The ploughshare used in the tillage of wet ground, as opposed to మెట్టకణ్ణు.
- G. దరఖాస్తు.....s. n. (P. درخواست) A proposal.
- G. దరబారు.....s. n. (P. دربار) A court or hall of audience. దరబారుఖర్చు
A kind of extra tax levied by zemindars in some parts of the northern circars.
- G. దరియాప్తు.....s. n. (P. دریافت) Discovery, inquiry, investigation.
- G. దరోబస్తు.....adj. (P. دروبست) All, whole.
- S. దశబంధము.....s. n. An allowance given to persons as a compensation for the construction of tanks.

- ఉ. దస్తకు.....s. n. (P. دستک) A summons, or order.
 ఉ. దస్తావేజు.....s. n. (P. دستاویز) A voucher, document.
 ఉ. దస్తు.....s. n. (P. دست) The actual collections, as opposed to సీస్తు

q. v.

- ఉ. దార్-ఁగ.....s. n. (P. داروغہ) A superintendent or overseer of any department.

- త. దిగుమతి.....s. n. Importation.

- త. దుంబాలా.....s. n. An order for giving up the crop to the inhabitants.

- త. దుక్కీ.....s. n. A ploughed field; also, Ploughing.

- త. దున్ను.....v. a. To plough.

- TUD. దుబాసి.....s. m. (from s. ద్వి two, and భాషి from భాషా language)
 An interpreter.

- త. దూఁత.....s. n. The dust of the paddy.

- స. దేవదాయము.....s. n. (from దేవ god, and దేయం to be given) Lands allotted for the support of pagodas, free of all rent.

- స. దేశము.....s. n. A country. దేశహాళిలు Inland duty. దేశపాండ్య
 The register of a district.

- త. దోసిలి.....s. n. Two hands joined together, so as to hold any thing,—
 as a revenue term it signifies the small perquisites granted
 to the village servants, which are measured by the handful.

న.

- ఉ. నగదు.....s. n. (A. نقد) Ready cash. నగదుచిత్తా An account of receipts in ready cash.

- ఉ. నఫరు.....s. (A. نفر) A person or individual. నఫరుజామీను vide హజరుజామీను. నఫరుగతీఫయిసలా A ryotwary or individual settlement.

- త. నాగలి.....s. n. A plough. నాగంటికట్టు The ploughshare.

- ఉ. నాదారు.....adj. (P. نادار) Poor, helpless.

- ఉ. నాయకవాది.....s. m. A peon attached to a village, a village watcher, corresponding with the southern taliary.

- G. నిగావాను.....s. m. (P. نڱاڙو) A petty officer of revenue.
 G. నిరఖు.....s. n. (P. نرځ) Price or value. నిరఖు నామా The price current.
 T. నిలవ.....s. n. Surplus, balance.
 T. నిలువు.....s. n. The unrealed produce of a field.
 G. నివాదా.....s. n. The settle ment of accounts with the ryots.
 T. నీళ్లబుట్ట.....s. n. (from నీళ్లు water, and బుట్ట a basket) A certain grain allowance granted to potmakers.
 T. నూర్పు.....v. a. To thrash.

ప

- S. పంచాయతి.....s. n. An assembly or jury of five persons to whom a cause is referred for investigation and decision.
 G. పంచోత్రా.....s. n. (H. पंचोत्तरा) The head sayer station or custom house.
 T. పంట.....s. n. The harvest, the crop.
 T. పండు.....v. a. To ripen, to produce. పండించు To cultivate.
 G. పట్టా.....s. n. (H. पट्टा) A grant or lease specifying the quantity of land possessed by each tenant, and the amount of rent with which it is assessed. పట్టాదారుడు A leaseholder.
 T. పడుగు.....s. n. The lower part of a heap of corn.
 S. పత్రము.....s. n. A written bond.
 T. పదును.....s. n. Moisture, earth well moistened. పదును వర పము Rain sufficient to render the land fit to be ploughed.
 T. పద్దు.....s. n. An entry in account, a memorandum, an item.
 T. పన.....s. n. A sheaf of corn.
 T. పన్ను.....s. n. Tax, rent.
 T. పయర.....s. n. The last crop during a year, consisting of different kinds of pulse.
 T. పయరు.....s. m. The growing corn.
 G. పయిగస్తీ.....s. n. A kind of peon, or overseer.
 G. పరఖాయి.....s. n. (H. پركشاي) Shroffing, or the inspection of money.

- G. పరగణా.....s. n. (P. پَرَگَنہ) A division of a country.
- G. పరవానా.....s. n. (پروانا) A grant or letter from any man of power, an order, a precept.
- T. పరిగె.....s. n. Gleanings of corn.
- T. పర్ర.....s. n. A swamp, or salt marsh.
- T. పర్రె.....s. n. A salt measure.
- T. పలగొల్లు.....s. n. A kind of rake.
- T. పల్లము.....s. n. Paddy or wet land. పల్లపుపంట The wet crop.
- T. పలా.....s. n. A certain measure of capacity containing ten marcals.
- T. పల్లె.....s. n. A hamlet. పల్లెహాశీలు The inland duty.
- T. పాడు.....adj. Waste. పాటిభూమి A spot of ground near a village which was formerly inhabited, and in which tobacco is generally cultivated.
- T. పాటు.....s. n. Labour, cultivation. పాటుపానించు To cultivate.
- T. పాతర.....s. n. A pit in which paddy, &c. is preserved.
- T. పాపటము.....s. n. A harrow. పాపటతోలు To harrow.
- G. పాయకారీ.....s. (H. پايکارى) A temporary tenant employed to cultivate the lands of a village, and who is in general allowed a larger share than the settled inhabitants.
- G. పాయమాలీ.....s. n. (P. پاي مال) Remission made to a renter on account of the depredation of an enemy, &c. &c..
- G. పారీఖిత్తు.....s. n. An acquittance.
- T. పాలకుండ.....s. n. (from పాలు milk, and కుండ an earthen pot) A certain grain fee allowed to the ryots before the grain is measured.
- T. పాలు.....s. n. A share or portion, the ryot's share of the produce, in contradistinction to లింబారము the government share. పాలేరు A hired workman who cultivates with the farming stock of another. పాలుతిరుగులు Difference of shares. It was the custom formerly, in order to deter the ryots from neglecting the public lands for the sake of the additional

portion which enamdars were accustomed to allow to those who engaged to till for them, to carry the difference between the two rates to the credit of government.

T. పుట్టి.....s. n. A measure of capacity, called a candy or pooty. పుట్టి మానికె A certain quantity of grain in general, at one manekah per pooty, distributed in charity.

T. పునాస.....s. n. The first crop of the year, which consists of grain of inferior quality.

G. పురజా.....s. n. A daily account of receipts and disbursements of a village; also, Sea customs.

T. పుల్లరి.....s. n. A tax levied on pasture lands.

G. పూచీ.....s. n. Responsibility. హాత్మాచీ లెఖలు Accounts necessary for current business.

T. పెంట.....s. n. Manure.

T. పెచ్చు.....s. n. Surplus, excess.

T. పెద్దపంట.....s. n. (from పెద్ద great, and పంట q. v.) The great crop.

T. పేష్కారు.....s. m. (P. پيشكار) A subordinate officer whose business it is to write the accounts.

T. పైకము.....s. n. Money in general; also, A coin worth five cash.

T. పైవిలాసము.....s. n. Superscription or direction on a letter.

T. పొట్టు.....s. n. Chaff.

T. పొరపాటు.....s. n. A mistake.

T. పొలము.....s. n. A field.

T. పొలిమేర.....s. n. A boundary or limit.

T. పోడు.....s. n. Lands cleared from jungle for the purposes of cultivation.

s. ప్రకటన.....s. n. Publication, notification. ప్రకటనకాగితము An advertisement.

s. ప్రమాణము.....s. n. An oath.

ఫ.

G. ఫయిసలా.....s. n. (A. فيصله) Decision, settlement.

- G. ఫరారి.....s. n. (A. فرار) Desertion.
 G. ఫసలి.....s. n. (فصلي) A fusly, time, season
 G. ఫిర్యాదు.....s. n. (P. فریاد) A complaint. ఫిర్యాదీ A complainant.
 G. ఫురోఖ్తు.....s. n. (P. فروخت) Sale.
 G. ఫేరీస్తు.....s. n. (P. فهرست) A list.

బ.

- T. బంట్లోతు.....s. m. A peon.
 T. బందిపోటు.....s. n. Gang robbery.
 T. బండె.....s. n. A fine for a trespass by cattle.
 G. బందోబస్తు.....s. n. (P. بند و بست) A settlement, arrangement.
 G. బకాయ.....s. n. Arrears, balance.
 G. బదరకా.....s. n. (A. بدرقه) A guard or convoy on the road.
 G. బదులు.....s. n. (A. بدل) An exchange.
 G. బరతరఫు.....s. n. (A. برطرف) Discharge, dismissal.
 G. బరాతము.....s. n. (A. برات) An assignment, an order.
 G. బరావర్దు.....s. n. (P. برآورد) A calculation.
 G. బస్తా.....s. n. (بسته) A bale of goods.
 G. బహలు.....adj. (A. بحال) Reinstated (in service or condition.)
 G. బాకీ.....s. n. (A. باقی) Balance, arrears.
 G. బాజాఖియూ.....s. n. vide బామఖియూ.
 T. బాదవపాలము.....s. n. A bog or marsh.
 T. బాదు.....s. n. Fees in grain, paid to the village servants before the division of the crop. బాదుమాన్యము An allowance of grain peculiar to those purgunnahs where more ground was formerly given away by the local authorities than existed in reality.
 G. బాబతు.....s. n. (A. بابت) An item.
 G. బిల్కల్తీ.....s. n. A fixed rent payable in all seasons.
 T. బిళ్లదుగు.....s. n. A small allowance of grain to the measurer.
 T. బీడిగె.....s. n. vide కట్టుబడి.

- T. బీడు.....s. n. Land left uncultivated.
 G. బూతాదు.....s. n. The household expenses of a zemindar, &c.
 G. బూతుపురోషి.....s. n. A tax levied on the festivals of the inferior castes.
 G. బేదిగs. n. vide శట్టుబది.
 G. బేరజు.....s. n. (P. بىرچى) The total assessment of a district.
 T. బొంద or బొందకొయ్య. s. n. The stocks.
 T. బొక్తెన.....s. n. A bucket for drawing water.

భ.

- T. భత్యము.....s. n. Batta, or an extra allowance to servants, peons, &c.
 G. భరంతుదిబ్బs. n. A platform, or large mound on which salt is heaped.
 S. భూమి.....s. n. The earth. భూబందుజాబితా The ground statement, which shews the aggregate extent of lands, distinguishing the space occupied by the village, gardens, roads, &c. from that which is capable of cultivation, and separating the alienated from the circar's property.

మ.

- TUD. మంచె.....s. n. (from s. మంచ) A kind of stage or platform erected in the centre of a corn field, on which people sit to drive away birds, &c.
 G. మంజూరు.....s. n. (A. منظور) Approval. మంజూరు చేయు To approve, to admit.
 T. మండె.....s. n. A heap of unthrashed ears of jonnaloo, a heap of tobacco left to ripen.
 T. మగ్గము.....s. n. A loom. మగ్గాలగుమాస్తా An officer whose business it is to keep an account of all cloths on the loom.
 G. మచలీమావు.....s. n. (from s. మత్స్య a fish, and A. مأوى abode) A fishery.
 G. మజిలీ.....s. n. (P. منزل) A stage, in travelling.
 G. మజుందారుడు.....s. m. (P. مازندار) A revenue accountant of a district or province.

- G. మజ్దూరి.....s. n. A peon attached to a village.
- G. మజ్దూరు.....adj. (A. مذكور) Beforementioned.
- T. మడక.....s. n. vide అరక.
- T. మడి.....s. n. A paddy field ; also, A garden-bed.
- T. మణుగు.....s. n. A measure of weight called *a maund*.
- G. మద్దతు.....s. n. (A. मदد) Assistance. మద్దదార్లు An assistant.
- S. మధ్యవర్తి.....s. An arbitrator, a mediator.
- G. మరమ్మతు.....s. n. (A. مرمت) Repair, mending.
- T. మరిగొమ్ము.....s. n. An outlet by which the surplus water flows out of a tank.
- G. మలఘాఘ.....s. n. (A. ملغوف) An enclosure.
- G. మల్లా.....s. n. A certain grain fee allowed to the potmaker. vide నీళ్లబుట్ట.
- G. మవుజె.....s. n. (A. موضع) A village.
- G. మషతు.....s. n. (A. مساحت) The measurement of land. మషతుదారు
డు A measurer of land.
- G. మహజరు.....s. n. (A. محضر) Attestation, testimony.
- G. మహాలు.....s. n. (A. محال) Revenue ; sources of revenue, particularly
of a territorial nature.
- G. మహల్-జా.....s. n. (P. ما لواجب) Revenues, rents, dues, estate.
- G. మహసూలు.....s. n. (A. محصول) The produce of land, the crop. మహసూ
లుదారుడు An officer employed to prevent the clandestine
removal of the produce.
- G. మాజూలు.....adj. (A. معزول) Dismissed from office.
- T. మానికె.....s. n. A measure of capacity.
- S. మాన్యము.....s. n. vide ఇనాము.
- G. మాలు.....s. n. (A. مال) Property, wealth ; also, The rent or revenue
arising from lands. మాలి Of or belonging to the revenue.
మాలగుజారి Paying land rent or tax.
- G. మాఫీ.....adj (A. معافى) Exempt from the payment of rent or tax.

- ఉ. మామూలు.....s. n. (A. معمول) Usage, established custom.
- ఉ. మాహావారిadv. (P. ماهواری) Monthly.
- ఉ. మిరాశీ.....s. n. (A. میراثی) Hereditary,---in the northern circars this word signifies an hereditary right to cultivate the soil, or to hold village offices. మిరాశీదారుడు One holding a meerasee right, hence it is used to denote the village servants whose offices are hereditary.
- త. మీట.....s. n. A lever.
- త. ముక్కపాలు.....s. n. One third share of the gross produce allowed to the ryots.
- ఉ. ముఖీము.....s. m. A valuer of cloths, &c. employed in the sayer department.
- ఉ. ముత్తిసరు.....adj. (A. مختصر) Abridged.
- ఉ. ముచ్చిలికా.....s. n. (T. محلی) A penal agreement in writing.
- ఉ. ముజరా.....s. n. (A. مجرا) Allowance, deduction.
- ఉ. ముఠా.....s. n. A subdivision of a district. ముఠాదారుడు A holder of the above.
- ఉ. ముడవ.....s. n. A place where platforms for heaping salt are raised.
- ఉ. ముతసద్దీ.....s. m. (A. متصدی) A writer, or accountant.
- ఉ. ముదాం.....s. n. (A. مدام) Fixed, established.
- స. ముద్ర.....s. n. A seal. ముద్రబల్ల or కోల A wooden stamp for sealing heaps of corn, &c.
- ఉ. ముస్తాజరు.....s. m. (A. مستاجر) A farmer, a renter.
- త. మెట్ట or మెరక..s. n. Dry land, or land that cannot be easily watered by artificial means, depending chiefly on the falling rains for irrigation, and therefore unfit for the cultivation of paddy.
- త. మేటికోరు.....s. n. The act of ascertaining the produce of a village by the ryots themselves.
- త. మేది.....s. n. The lower part of the plough handle.
- త. మేర.....s. n. Fees (in grain).

- T. మేలుకట్ట.....s. n. A band of straw tied around the upper part of a heap of grain.
- T. మొండెము.....s. n. A salt heap, part of which has been sold.
- G. మొక్కద్దమా.....s. n. (A. امره) Affair, business.
- T. మొక్క.....s. n. A young plant.
- G. మొఖాసా.....s. n. A village granted at a favorable or no assessment to any person for past or expected services. మొఖాసాదారుడు A person holding the above.
- G. మొఫర్దు.....s. n. An abstract account.
- G. మొహరు.....s. n. (P. مهر) A seal.
- G. మొహస్సలు.....s. n. (A. مصل) Restraint placed on a person to prevent his escape or to enforce the payment of a demand.
- T. మోట.....s. n. A leathern bucket for drawing water from wells.
- G. మోతరఫా.....s. n. (A. متركه) A professional tax.
- G. మోతాదు.....s. n. A peon of a village whose duty it is to look after the crop.
- G. మోతుబరు.....adj. (A. معتبر) Confidential, trustworthy.
- G. మోయమాతి.....s. n. Supplies furnished to travellers.

య.

- G. యాదస్తు.....s. n. (P. یادداشت) A memorandum or note.
- T. యారకలప.....s. n. Implements of husbandry.

ర.

- G. రకము.....s. n. (A. رقم) A class or sort.
- G. రద్దు.....s. n. (A. رد) Repeal, abrogation. రద్దు చేయు To rescind.
- T. రమారమి.....s. n. An average.
- G. రయతు.....s. (A. رعیت) A ryot or tenant of the soil.
- G. రవానా.....s. n. (P. روانه) A pass or permit.
- G. రహదారి.....s. n. (P. راه داری) A passport.
- G. రాబీ.....s. n. (A. راضی) Consent, will. రాబీనామా A written

testimonial given by a plaintiff upon a cause being finally settled, that he is satisfied.

T. రాశిs. n. A heap. రాశిఅడుగు (from అడుగు the bottom) A small quantity of grain remaining after a heap has been measured, which is given to the ryots. ఉభయరాశి (from ఉభయ two) A heap of grain containing both the government and ryots shares. మేలురాశి (from మేలు good) A heap of winnowed grain. బూగర రాశి (from బూగర grain mixed with dirt) A heap of grain before it is winnowed.

T. రేవు.....s. n. A division of salt pans, a ford.

T. రొక్కము.....s. n. Ready money.

G. రోజు.....s. n. (P. روز) A day. రోజునామా A daily account book or journal. రోజుమరా Daily pay, or allowance. రోజినా A daily allowance granted to bramins, fakeers, poor or infirm persons, to be enjoyed during their lifetime. రోజీవాదారుడు One holding a rojeeeah.

ల.

G. లంబాదీ.....s. m. A man of the brinjarry or lumbady caste.

G. లగాయతు.....s. n. (A. لگایت) Commencement, beginning.

G. లవాజమా.....s. n. (A. لوازم) A fee or perquisite.

G. లాఖిరాజిభూమి. s. n. (A. لا خراج) Land held rent-free.

T. లెఖ్తిs. n. An account.

T. లోటు.....s. n. Loss, deficiency.

వ.

T. వంతు.....s. n. A share or portion. వంతువేసుకొను To make a subscription.

G. వకాలతు.....s. n. (A. وكالت) Agency, attorneyship. వకాలతునామా A power of attorney. వకీలు An attorney or agent.

- క. వజ్రా.....s. n. (A. وضع) Deduction, subtraction.
 ట. వట్టము.....s. n. The agio allowance or rate of exchange between
 rupees, &c. of different species.
 ట. వరవు.....s. n. Drought, dry weather.
 ట. వరవ.....s. n. The channels by which a tank is supplied with water.
 ట. వరి.....s. n. Paddy.
 గ. వసూలు.....s. n. (A. وصول) Collection.
 గ. వాఙ్మూలము.....s. n. (from వాచీ speech, and మూలము a root) A depo-
 sition, a declaration.
 గ. వాయిదా.....s. n. (A. وعد) Stated periods for the discharge of a debt,
 or the payment of a sum of money.
 గ. వారసు.....s. (A. وارث) An heir or owner.
 గ. వినాయకుడు.....s. m. The name of a deity, worshipped by the Hindoos,---
 as a revenue term it signifies a certain quantity of grain
 offered to that deity at the time of measuring.
 గ. విమర్శ.....s. n. An investigation, trial.
 గ. వీసబది.....s. n. A ryotwary or individual settlement, vide నఫరతీఫ
 యిసలా.
 ట. వెట్టివాడు.....s. m. A person who performs the lowest services of a village,
 for which he is remunerated by fees, land rent-free, &c.
 ట. వెడ.....s. n. The sowing of seed.
 ట. వెన్ను.....s. n. An ear of corn.
 క. వ్యవహారము.....s. n. Public affairs.

శ.

- ట. శరాణా.....s. n. A fine levied from those who steal ears of grain.
 క. శాసనము.....s. n. A charter, &c. usually inscribed on stone or copper.
 గ. శీకా.....s. n. (P. & A. شكا) A seal.
 గ. శివారు.....s. n. A hamlet.
 క. శ్రీత్రియము.....s. n. A village held at a favorable assessment.

స.

- T. సంగోరు.....s. n. Half of the produce.
- G. సజావలు.....s. n. vide మొహస్సలు.
- G. సన్నదు.....s. n. (A. سند) An order, a written authority for holding either land or office.
- G. సమతు.....A division of a district. సమతుదారుడు A revenue officer employed to superintend the tillage of a certain number of villages.
- G. సరంజాము.....s. n. (P. سرانجام) Supply, provision. సరంజాముచేయు To supply.
- G. సరకారు.....s. n. (P. سرکار) The state or government; also, A grand division of a country.
- T. సరాఫు.....s. m. A shroff or banker.
- T. సరాసరి.....s. n. An average.
- G. సరిహద్దు.....s. n. (P. & A. سرحد) Boundary, extremity, frontier.
- G. సాకీను.....s. n. (A. ساکن) An inhabitant.
- G. సాము.....s. n. (P. ساخت) Manufacture or construction.
- G. సాజులు.....s. plu. vide అద్దలవాండ్లు.
- G. సాదరవారదు.....s. n. (A. ماديروارد) Sundry charges of a cutcherry, such as ink, country paper, oil, &c.
- G. సాయరు.....s. n. (A. سایر) Land customs, tax, or duty levied on personal property.
- G. సాలు.....s. n. (P. سال) A year. సాలుకుజస్తా Last year. సారేహాలు Current year. సాలుఅయిందా The ensuing year.
- T. సావరము.....s. n. An allotment of land or of the government revenue thereof granted to zemindars during the Mahomedan Government, as a compensation for the discharge of their duty.
- G. సిబ్బంది.....s. n. (P. سبندی) An establishment, of peons, &c. ముదాం సిబ్బంది A fixed establishment. హంసామా సిబ్బంది A temporary establishment.

౬. సిరస్తాదారుడు....s. m. (P. سرستہ دار) The head native officer of a cutcherry or court.

౬. సిస్తు.....s. n. The assessment on land.

T. సీరి.....s. n. Land under the management of the circar, as distinguished from alienated lands or lands under the immediate management of the government without the intervention of a zemindar.

T. సేవ్యము.....s. n. Cultivation.

హ.

౬. హాకీకతు.....s. n. (A. حقیقت) An account, statement of circumstances.

౬. హవేలీ.....s. n. (A. حویلی) Government lands.

౬. హాసలు.....s. n. (A. حاصل) Duty, tax.

౬. హాస్సేబు.....s. n. (A. حساب) An account.

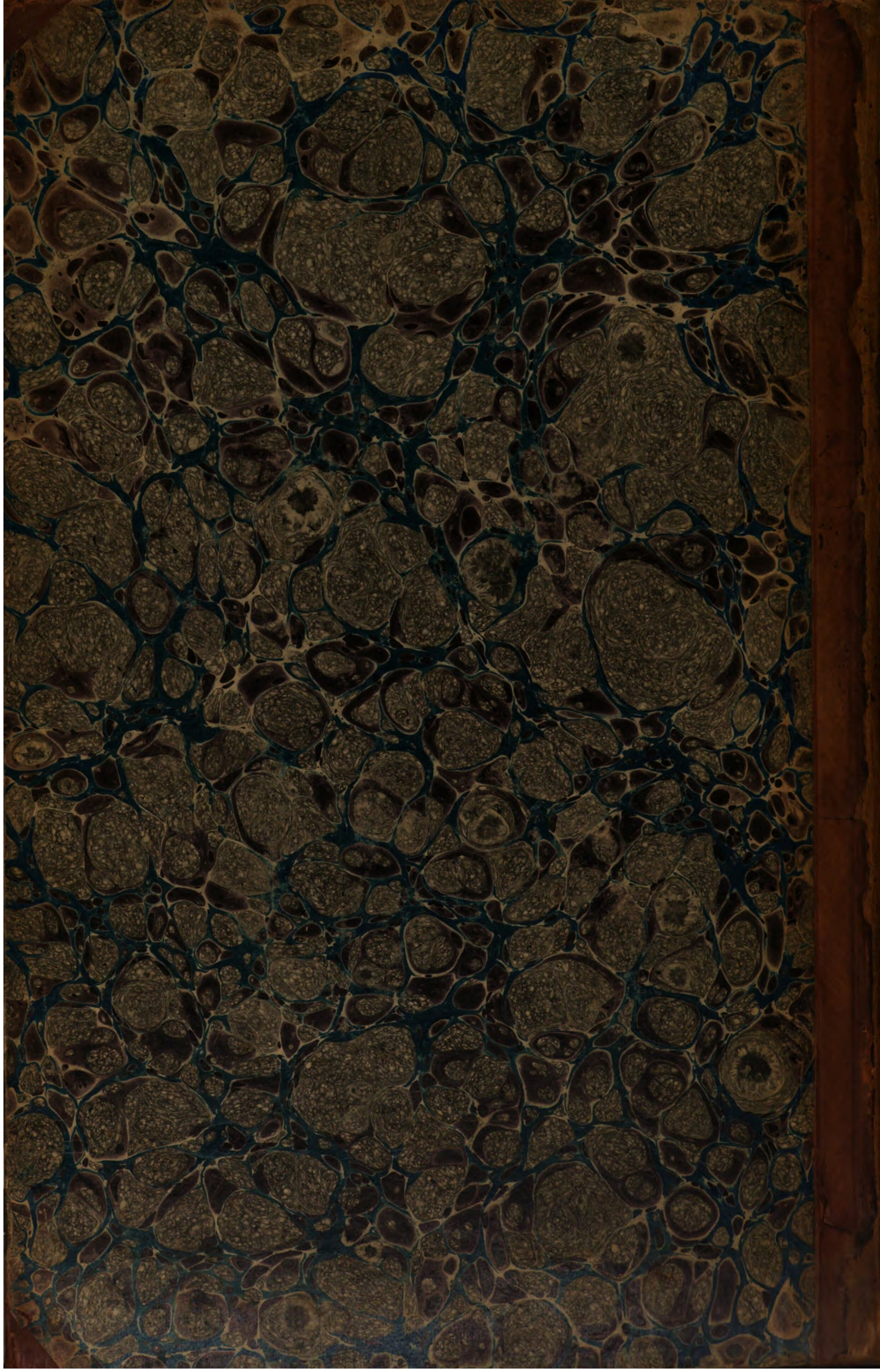
౬. హుందీ.....s. n. (S. ہندی) A bill of exchange.

౬. హుకుము.....s. n. (A. حکم) An order.

౬. హుజూరు.....s. n. (A. حضور) The presence, the seat of government or of the European authority in a collectorship.

౬. హూదా.....s. n. (A. ہودا) Employment, situation.

Morris, John Carnac,

Teloogoo selections with translations and grammatical analyses to which is
added a glossary of revenue terms used in the Northern Circars

Madras 1823

2 A.or. 336

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10211055-2